

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

MIMI GRAMNEA-DUMITRACHE
MARGARETA ONOFREI

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

clasa a V-a

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației Naționale.

Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin OM Nr. 3393 / 28.02.2017.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii, în conformitate cu legea 272 / 2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului și siguranța copiilor pe internet.

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

MIMI GRAMNEA-DUMITRACHE
MARGARETA ONOFREI

LIMBA
ȘI LITERATURA
ROMÂNĂ

clasa a V-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației Naționale prin ordinul de ministru nr. 5267/ 3.10. 2017.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2017-2018.

Inspectoratul școlar _____

Școala / Colegiul / Liceul _____

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				Format tipărit		Format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
I							
II							
III							
IV							

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat. Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte. Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GRAMNEA-DUMITRACHE, MIMI

Limba și literatura română : clasa a V-a / Mimi Gramnea-Dumitrache, Margareta Onofrei. - București : Booklet, 2017

ISBN 978-606-590-551-1

I. Onofrei, Margareta

811.135.1

821.135.1.09

Referenți științifici:

lector univ. dr. Delia Maria Radu, Facultatea de Litere, Universitatea din Oradea

prof. dr. gradul I Dorica Nicolae, Colegiul Național „Iulia Hasdeu”, București

Echipa editorială

Redactori: Andreea Nicolai
Oana-Diana Chiriță

Design interior

și copertă: Anca Vrănescu

Ilustrații: Andreea Chele

Audio/Video: Quartz Film

Digital: XStudios

Voci/ Interpretare: Antonia Marin, Vlad Gherghel, Bianca Marian
Adina Lateș

Credite foto: wikimedia commons, pixabay.com, freepik.com

Editura Booklet

Pentru comenzi:

tel/fax: 021 430.3095

e-mail: comenzi@booklet.ro

Comenzi online:

www.booklet.ro

Deșteaptă-te, române!

de Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost'pământ!

Prezentarea manualului

SIMBOLURILE UTILIZATE ÎN MANUALUL DIGITAL

Elemente video

- filmări în care sunt ilustrate situații de comunicare orală
- videoclipuri în care sunt ilustrate noțiuni de vocabular
- videoclipuri cu informații suplimentare în care sunt ilustrate temele în jurul cărora au fost construite unitățile de învățare

Ilustrații

- ilustrații
- exerciții în plus
- informații suplimentare legate de modul de realizare a proiectelor și jurnalelor de lectură

Exerciții interactive

COMPETENȚE GENERALE VIZATE

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral
2. Receptarea textului scris de diverse tipuri
3. Redactarea textului scris de diverse tipuri
4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise
5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

UNITATEA 1 – CĂRȚILE PRIETENOASE

- *Frumoasă-i*, de Mihai Eminescu 10
 - Textul literar integral 10
- Textul. Actualizare 11
- Cartea românească. De la prima carte tipărită, la cartea digitală 12
- Cuvântul, partea de vorbire, partea de propoziție. Actualizare 12
- Dialogul – principala formă de comunicare orală 13
- Test de evaluare inițială 14

COMPETENȚE SPECIFICE VIZATE

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)
- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice

UNITATEA 2 – JOCURI, JUCĂRII

- *Hoțul*, de Tudor Arghezi 16
 - Textul literar integral. Idee principală, cuvânt-cheie, temă 16
- Textul. Etapele redactării unui text 20
- Noțiuni de vocabular. Cuvântul și contextul. Categorii semantice. Câmpul lexical 21

- Limba standard și limba vorbită. Istoria cuvintelor 24
- Unitate și diversitate lingvistică 25
- Roluri în comunicare 26

- *Jucăriile*, de Marin Sorescu; *Din istoria jucăriilor*, de Ana Pascu 28
 - Tipuri de text: textul literar și textul nonliterar 28
- Redactarea propriu-zisă a textului 31
- Noțiuni de fonetică. Sunete. Silabe. Accent 32
- Comunicarea orală. Cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu 36
- Unitate și diversitate culturală 38
- Recapitulare 39
- Proiect final 41
- Evaluare sumativă 42

COMPETENȚE SPECIFICE VIZATE

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)
- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi

UNITATEA 3 – IZVOARELE IDENTITĂȚII PERSONALE

- *Amintiri din copilărie*, de Ion Creangă (fragment) 44
 - Textul narativ literar. Coordonatele lumii ficționale: acțiune, personaj, timp, spațiu 44
- Compunerea. Părțile compunerii 50
- Verbul (definiție, clasificare, categorii gramaticale). Moduri verbale personale: indicativul și imperativul. Moduri verbale nepersonale: infinitivul și participiul 51

• Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual)	54	• <i>Într-o zi pe când lucrăm</i> , de Ana Blandiana (text integral)	84
• Obiceiuri și tradiții din alte țări	54	• Textul descriptiv literar. Limbajul figurat (personificarea)	84
• <i>Bucla vieții mele</i> , de Gabriel Liiceanu (fragment)	55	• Să exersăm ce am învățat!	87
• Textul narativ nonliterar.		• Articolul hotărât și articolul nehotărât	88
Acțiune, participanți, timp, spațiu		• Substantivul. Funcții sintactice	89
• Redactarea propriu-zisă a compunerii	55	• Atitudini comunicative. Atenția	90
• Timpurile modului indicativ. Timpuri simple și compuse. Structura timpurilor compuse	59	• <i>Din copilăria Reginei I de România</i> , de Mihaela Simina (fragment)	92
• Funcțiile sintactice ale verbului	60	• Textul descriptiv nonliterar	92
• Elemente nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului	65	• O personalitate istorică, un model comportamental	96
• Recapitulare	66	• Cuprinsul. Textul nonliterar discontinuu	97
• Proiect final	68	• Adjectivul (definiție, clasificare, acord)	98
• Evaluare sumativă	70	• Articolul demonstrativ (adjectival)	99
	71	• Gradele de comparație ale adjectivului	100
		• Atitudini comunicative. Empatia	102
		• Recapitulare	103
		• Proiect final	105
		• Evaluare sumativă	106

COMPETENȚE SPECIFICE VIZATE

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare
- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrierii și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază
- 4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală
- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi

UNITATEA 4 – COPILĂRIA PRIETENOASĂ

• <i>Micul prinț</i> , de Antoine de Saint-Exupéry (fragment)	74
• Textul descriptiv literar	74
• Părțile textului. Paragrafe. Compunerea descriptivă	79
• Substantivul (definiție, clasificare, genul și numărul)	80
• Prepoziția	81
• Exprimarea adecvată a emoțiilor în comunicare	82

COMPETENȚE SPECIFICE VIZATE

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)
- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice

UNITATEA 5 – IPOSTAZELE COPILĂRIEI

• <i>Copii eram noi amândoi</i> , de Mihai Eminescu (fragment)	108
• Textul literar. Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/ mesajelor textului, interpretarea limbajului figurat	108
• Inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme	112
• Pronumele (definiție, pronumele personal, categorii gramaticale)	113

- Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/ predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt) 115
- *Elev*, de Mircea Sîntimbreanu (text integral) 116
 - Textul narativ literar. Strategii de înțelegere: inferențe simple (relații cauză-efect, problemă-soluție etc.), predicții, împărtășirea impresiilor de lectură. Limbajul figurat (comparația) 116
- Ipostaze ale copilăriei în alte culturi 120
- Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină 121
- Pronumele personal de politețe 123
- Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/ predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt) 124

- *Aventurile lui Tom Sawyer*, adaptare după Mark Twain 126
 - Textul multimodal. Banda desenată 126
- Inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme. Sistematizare 130
- Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal). Aspecte normative 131
- Să exersăm ce-am învățat! 133
- **Recapitulare** 134
- **Proiect final** 136
- **Evaluare sumativă** 137

COMPETENȚE SPECIFICE VIZATE

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)
- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrierii și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază

- 4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală
- 4.5. Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții
- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi

UNITATEA 6 – PASIUNILE ȘI VALORILE COPILĂRIEI

- *Matilda*, adaptare după Roald Dahl (fragment; adaptare) 140
 - Textul narativ literar. Mijloace de exprimare 140
- Pasiunile și valorile altor țări 144
- Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație 145
- Părțile de propoziție. Predicatul 146
- Strategii de ascultare activă 148

- *Theodora Tenpenny și tabloul pierdut*, de Laura Marx Fitzgerald (fragment) 149
 - Textul narativ literar. Sistematizare 149
- Pasiunile și valorile altor țări 152
- Semne de punctuație: punctul, punctul și virgula, linia de dialog, două puncte, semnul exclamării, semnul întrebării, ghilimelele, punctele de suspensie 153
- Părțile de propoziție. Subiectul exprimat (simplu și multiplu) 155
- Acordul predicatului cu subiectul 155
- Strategii de ascultare activă 157

- *Cum să fotografiezi artificii*, de Laura Mateescu (text integral) 158
 - Textul nonliterar explicativ 158
- Semne de punctuație. Virgula 161
- Părțile de propoziție. Atributul 162
- Strategii de ascultare activă 163
- **Recapitulare** 164
- **Proiect** 166
- **Evaluare sumativă** 167

COMPETENȚE SPECIFICE VIZATE

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)
- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate

- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală
- 4.5. Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții
- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi
- 2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi
- 5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice

UNITATEA 7 – CĂLĂTORIA MIRACULOASĂ

- *Ileana Sîmziana* (fragment) 170
 - Textul narativ literar. Sistematizare 170
- Semne de ortografie. Cratima. Blancul 176
- Propoziția. Definiție și clasificare 177
- Unitățile comunicării. Actele de limbaj 178
- *Frumoasa adormită și fusul*, (text integral) 179
 - recenzie de Ana Maria Codescu 179
 - Textul nonliterar 179
- Modele comportamentale imaginare și reale 181
- Semne de ortografie. Apostroful 182
- Enunțul. Definiție și clasificare 183
- Actele de limbaj. Perechi minimale (de adiacență) 184
- *Tezeu și Minotaurul*, adaptare după Alexandru Mitru 185
 - Textul narativ literar. Sistematizare 185
- Modele comportamentale de legendă 186
- Calitățile stilului. Semne de punctuație și de ortografie (sistematizare) 189
- Propoziția. Enunțul. Aplicații 190
- Unitățile comunicării și actele de limbaj. Sistematizare 191
- **Recapitulare** 192
- **Proiect final** 193
- **Evaluare sumativă** 194

COMPETENȚE SPECIFICE VIZATE

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)
- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare

UNITATEA 8 – FARMECUL AMINTIRII

- **Recapitulare finală** 197
- **Evaluare finală** 202
- **Portofoliul disciplinei Limba și literatura română** 204
- **Textele înregistrărilor video (situații de comunicare orală)** 205
- **Listă de lecturi suplimentare** 208

COMPETENȚE SPECIFICE VIZATE

- 1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate
- 1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite
- 1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare
- 1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)
- 2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse
- 2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare
- 2.4. Manifestarea interesului și focalizarea atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare
- 3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire
- 4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative
- 4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrieri și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază
- 4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală
- 5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi

UNITATEA 1

CĂRȚILE PRIETENOASE

Bun venit în noul an școlar!

Iată că vacanța cea mare a trecut, lăsând locul unui nou an de școală plin de speranță. Pășiiți emoționați într-o etapă a vieții în care veți învăța lucruri minunate. Manualul de LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ vă propune o fascinantă călătorie în lumea cărții, dublată de o aventură inedită a cunoașterii universului înconjurător, dar, mai ales, a descoperirii propriei sensibilități, cu ajutorul imaginației și al gândirii.

Mult succes tuturor!

Lectură

- Textul literar integral

Redactare

- Textul. Actualizare

Elemente de construcție a comunicării

- Cuvântul, partea de vorbire, partea de propoziție. Actualizare

Comunicare orală

- Dialogul – principala formă de comunicare orală

Comunicarea între popoare

- Cartea românească. De la prima carte tipărită, la cartea digitală

Lectură

Lucrați în *pereche!*

PRE-TEXT

- Alegeți una dintre cerințele de mai jos.

Varianta ①

Realizați o carte poștală cu un mesaj din vacanța de vară, adresat unui prieten.

Varianta ②

Realizați o invitație la parcurgerea unor pasaje dintr-o carte citită în vacanța de vară.

Varianta ③

Realizați un afiș în care să anunțați derularea unui concurs de creație literară/ plastică.

- Realizați cartea poștală/ invitația/ afișul și expuneți la avizierul clasei cele mai reușite lucrări, alese de voi.

TEXTUL LITERAR INTEGRAL

Frumoasă-i

de Mihai Eminescu

În lacul cel verde și lin
Resfrânge-se cerul senin,
Cu norii cei albi de argint,
Cu soarele nori sfâșiind.
Dumbrava cea verde pe mal
S-oglinde în umedul val,
O stâncă stârpită de ger
Înalț-a ei frunte spre cer.
Pe stânca sfărmată mă sui,
Gândirilor aripi le pui;
De-acolo cu ochiul uimit
Eu caut colò-n răsărit
Și caut cu sufletul dus
La cerul pierdut în apus.

Cobor apoi stânca în jos,
Mă culc între flori cu miros,
Ascult la a valului cânt,
La gemătul dulce din vânt.
Natura de jur, împrejur,
Pe sus e o boltă de-azur,
Pe jos e un verde covor,
Țesut cu mii tinere flori.
Văd apa ce tremură lin
Cum vântul o-ncruntă-n suspin,
Simt zèfiri cu-aripi de fiori
Muiate în miros de flori,
Văd lebede, barcă de vânt,
Prin unde din aripe dând,

Văd fluturi albaștri, ușori,
Roind și bând miere din flori.
De ce nu am aripi să zbor!
M-aș face un flutur ușor,
Un flutur ușor și gentil
Cu suflet voios de copil,
M-aș pune pe-o floare de crin,
Să-i beau sufletele din sân,
Căci am eu pe-o floare necaz:
Frumoasă-i ca ziua de azi!

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Textul literar** reprezintă o lume imaginară, creată de un scriitor, care pornește de la realitate; scopul lui principal este de a emoționa cititorul. Asocierile inedite de cuvinte și idei sunt, de asemenea, menite să-i bucure sufletul, să-l îmbogățească permanent cu experiențe și perspective noi.
- **Textul integral** este textul original (care nu a fost fragmentat/ modificat).

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

1 Audiază lectura model a poeziei, apoi citește textul eminescian cât mai expresiv.

2 Notează titlul și autorul poeziei, precum și ideea ei centrală.

3 Identifică, în text, elementele naturii la care face referire poetul.

4 Precizează în ce viețuitoare ar dori vocea poetică să se transforme.

5 Alcătuieste o listă de expresii deosebite, extrase din poezia eminesciană.

6 **Autodictare.** Memorează ultimele opt versuri ale poeziei pe care le vei scrie ulterior, ca autodictare.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

- 1 Notează prin ce te-a emoționat poezia.
- 2 Transcrie, din text, cel puțin trei perechi substantiv-adjectiv; notează la ce se referă ele.
- 3 Identifică, în text, un cuvânt care se repetă și precizează ce rol are scrierea lui repetată.
- 4 Prezintă semnificația a două cuvinte cu sens opus prezente în text.
- 5 Enumeră acțiunile pe care și le imaginează vocea poetică; notează ce sugerează ele.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

Lucrați în *pereche*!-----

- Explică-i colegului tău, într-un scurt text, la ce se referă poezia.
- Comparați apoi variantele scrise de voi cu cea în versuri și notați observațiile.

- 1 Alcătuieste un scurt text în care să prezinți o amintire din vacanța de vară, care poate fi pusă în legătură cu poezia citită.
- 2 Prezintă semnificația structurii *suflet voios de copil*.
- 3 Transcrie în caiet și completează spațiile punctate, având în vedere textul poeziei:

a. Văd ...	c. Simt ...
b. Aud ...	d. Îmi imaginez ...

Redactare

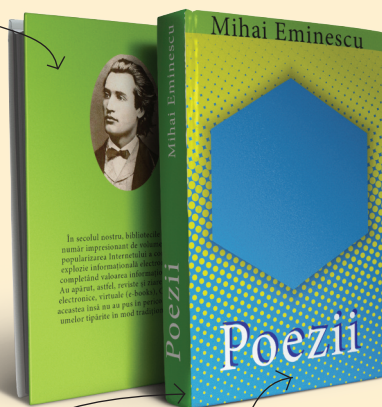
TEXTUL. ACTUALIZARE

- 1 Redactează un text de cinci rânduri, pornind de la afirmația „Cărțile au suflet”, aparținând criticului literar Nicolae Manolescu, având în vedere emoția simțită la citirea poeziei eminesciene.

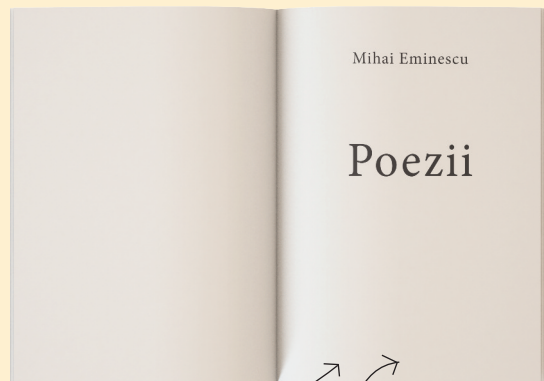
OBSERVĂ!

- **Cartea** este o scriere cu un anumit subiect, tipărită și legată sau broșată în volum. (Broșarea este legarea împreună a colilor sau a foilor unei broșuri, ale unei cărți, ale unui caiet etc., punându-le într-o copertă.)

- **COPERTA a IV-a** – scurtă prezentare a autorului, a conținutului cărții, ediției sau colecției, ilustrații, preț etc.

- **COTOR** – autorul/ autorii cărții, titlul ei, numărul volumului/ ordinea sa într-o colecție.
- **COPERTA I** – numele autorului/ autorilor, titlul și subtitlul cărții, sigla editorului (editura).

- **FILE ȘI PAGINI** (două pagini alcătuiesc o filă de carte)
- **PAGINĂ DE TITLU** – reia/ completează informațiile de pe coperta I.

Comunicarea între popoare

CARTEA ROMÂNEASCĂ. DE LA PRIMA CARTE TIPĂRITĂ, LA CARTEA DIGITALĂ

De la prima carte tipărită, la cartea digitală

Din timpuri străvechi, omul a dorit să-și împărtășească experiențele pe cale orală, apoi prin intermediul sistemelor de scriere. Cea mai veche scriere cunoscută (scrierea cuneiformă) s-a realizat pe tăblițe de piatră și a apărut în Mesopotamia, în Antichitate. Comunicarea prin scris a evoluat cu timpul, folosind suporturi precum: tăblițe de argilă, papirus, pergament, hârtie. Hârtia a apărut în Europa (secolul al XII-lea), iar în anul 1445, Johannes Gutenberg a inventat tiparul cu litere mobile de plumb.

Hârtia este obținută din trunchiurile copacilor – bușteni transformați în rumegușul care, expus la o anumită temperatură, se preschimbă într-o masă compactă ce ia forma unor foi cu ajutorul preseii de tipar.

Autorul elaborează un manuscris, așternând gândul și sufletul său pe foi de hârtie, care este prezentat apoi editurii. Cu ajutorul unui redactor (expert în tehnica editării), el ajunge în tipografie, „fabrică a cărților”. Forma redactată este imprimată pe foile obținute din bușteni, iar după imprimare, ele sunt broșate și constituie astfel forma finită a lucrării – volumul.

În secolul nostru, bibliotecile posedă un număr impresionant de volume. Apariția și popularizarea internetului a condus către o explozie electronică de informații, aceasta completând valoarea informațională a cărții. Au apărut, astfel, reviste și ziare on-line, cărți electronice, virtuale (e-books), CD-uri. Toate acestea, însă, nu au pus în pericol apariția volumelor tipărite în mod tradițional, pe hârtie.

Lucrați în *pereche*!

- După ce v-ați documentat în prealabil (parcurgând materiale din cărți, reviste, website-uri etc.), alcătuiți o schemă/ un text în care să redați drumul cărții, așa cum vi-l imaginați voi.

OBSERVĂ!

Cartea românească

În 1521, apare primul document păstrat, scris în limba română: „Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung”. În 1561, Coresi tipărește, la Brașov, prima carte în limba română (traducerea Evangheliilor). Tipăriturile sale constituie începuturile utilizării aspectului îngrijit al limbii române.

Secolul al XVII-lea are o deosebită importanță în evoluția limbii, deoarece se tipăresc mai multe cărți religioase în limba

română. Prin intermediul acestora, limba evoluează, nuanțându-se și îmbogățindu-se. Apar primele lucrări cu elemente literare, scrise de autori precum: Dosoftei, Antim Ivireanul, Varlaam etc. Între secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, apare istoriografia în limba română, redactată de cronicarii moldoveni (Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce). Epocile ulterioare perfecționează scrisul în limba română și produc răspândirea lui pe teritoriile locuite de români.

Elemente de construcție a comunicării

CUVÂNTUL, PARTEA DE VORBIRE, PARTEA DE PROPOZIȚIE. ACTUALIZARE

- 1 Găsește cuvinte cu același sens sau sens asemănător pentru: „senin”, „a se sui”, „mlădioasă”.
- 2 Notează cuvinte cu sens opus pentru: „răsărit”, „jos”, „lin”.

AMINTEȘTE-ȚI!

*Părți de vorbire/
valori morfologice*

Substantiv
Adjectiv
Pronume
Verb

*Părți de propoziție/
funcții sintactice*

<i>Părți principale</i>	<i>Părți secundare</i>
Subiect	
Predicat	

- 3 Observă tabelul dat și caută în caietele tale de clasa a IV-a informații despre fiecare parte de vorbire/ parte de propoziție studiată.

Lucrați pe *grupe*!

- Organizați-vă în două grupe.

Grupa ① (grupa numelui)

Sarcini de lucru:

1. Transcrieți părțile de vorbire ale grupei voastre (substantiv, adjectiv, pronume) din versurile:
„Dumbrava cea verde pe mal
S-oglină în umedul val,
O stâncă stârpită de ger
Înalț-a ei frunte spre cer.“
2. Analizați un substantiv și un pronume.
3. Notați cât mai multe predicate pentru subiectul dat: *copilul*.
4. Alcătuiți propoziții după schema:
S/ substantiv + PREDICAT/ verb + PS/ pronume
5. **JOC:** Ultimul cuvânt al propoziției va deveni subiectul următoarei propoziții. Cine greșește părăsește jocul.

Exemplu:

Prima propoziție: Andrei a cumpărat mingea. Mingea ...

Grupa ② (grupa acțiunii)

Sarcini de lucru:

1. Transcrieți partea de vorbire a grupei voastre (verb) din versurile:
„De-acolo cu ochiul uimit
Eu caut colò-n răsărit
Și caut cu sufletul dus
La cerul pierdut în apus.
Cobor apoi stâncă în jos,
Mă culc între flori cu miros,
Ascult la a valului cânt,
La gemătul dulce din vânt.“
2. Analizați două verbe.
3. Notați cât mai multe subiecte pentru predicatul dat: *citește*.
4. Alcătuiți propoziții după schema:
S/ substantiv + PS/ adjectiv + PREDICAT/ verb
5. **JOC:** Fiecare va construi o propoziție în care verbul „a face“ va avea alt sens. Iese din joc cine nu va putea alcătui propoziția când îi vine rândul.

Exemplu: Mama face prăjituri bune. Copilul își face de cap.

Comunicare orală

DIALOGUL – PRINCIPALA FORMĂ DE COMUNICARE ORALĂ

- 1 **Alcătuieste un dialog, de 10-14 replici, între doi colegi de clasă, în care să integrezi următoarele cuvinte: vacanță, carte, a citi, copilărie, minunat.**

Portofoliu

Numește cartea!

- Lucrați în pereche!
- Având în vedere importanța informațiilor obligatorii de pe coperta unei cărți, fiecare dintre voi să își aleagă o carte din care să citească celuilalt câteva pasaje (notate în prealabil pe caiet). După lectură, ascultătorul va trebui să își imagineze cum arată coperta cărții și să o deseneze, sugerând și un titlu potrivit. Ulterior, veți compara împreună coperta reală a cărții cu cea imaginată de voi.

SUMAR PORTOFOLIU

- **Portofoliul** este cartea ta de vizită, prin care demonstrezi că ai dobândit cunoștințe, dar și aptitudini și comportamente noi.
- **Iată ce trebuie să cuprindă** acesta:
 1. Prima pagină: numele tău, clasa, școala, anul școlar.
 2. Sumarul include titlul fiecărei lucrări/ fișe:
 - paginile tale de jurnal, realizate individual;
 - proiecte;
 - fișe de lucru oferite de profesor, lucrate individual sau pe grupe;
 - înregistrări, fotografii care prezintă activitatea desfășurată de tine individual sau împreună cu alți colegi de-ai tăi (opțional);
 - reflecțiile tale asupra a ceea ce ai lucrat;
 - alte materiale.

Test de evaluare inițială

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

„[...] Tresărind scânteie lacul
Și se leagănă sub soare;
Eu, privindu-l din pădure,
Las aleantul să mă fure
Și ascult de la răcoare
Pitpalacul.

Din izvoare și din gârle
Apa sună somnoroasă;
Unde soarele pătrunde
Printre ramuri a ei unde,
Ea în valuri sperioase
Se azvârle.

Cucul cântă, mierle, presuri –
Cine știe să le-asculte?
Ale păsărilor neamuri
Ciripesc pitite-n ramuri
Și vorbesc cu-atât de multe
Înțelesuri.

Cucu-ntreabă:
— Unde-i sora Viselor noastre de vară?
Mlădioasă și iubită,
Cu privirea ostenită,
Ca o zână să răsară
Tuturora. [...]“

(Mihai Eminescu, *Freamăt de codru*)

I (30 de puncte)		Punctaj	
1	Precizează titlul și autorul poeziei.	6 puncte	
2	Notează ideea centrală a textului.	6 puncte	
3	Describe peisajul eminescian prezentat în versurile de mai sus.	6 puncte	
4	Prezintă semnificația următorului fragment din text: „— Unde-i sora Viselor noastre de vară?”.	6 puncte	
5	Identifică trei trăsături ale ipostazei feminine, așa cum reies ele din textul poetic.	6 puncte	
II (30 de puncte)			
6	Unește cuvintele cu același sens:	6 puncte	
1. scânteie	a. specii	4. ostenită	d. să apară
2. somnoroasă	b. strălucește	5. să răsară	e. să audă
3. neamuri	c. adormită	6. să asculte	f. obosită
7	Găsește cuvinte cu sens opus pentru: „sperioase”, „sună”, „multe”.	6 puncte	
8	Numește părțile de vorbire prezente în secvența: „Din izvoare și din gârle/ Apa sună somnoroasă.”	6 puncte	
9	În secvența: „Ale păsărilor neamuri/ Ciripesc pitite-n ramuri”, următoarele cuvinte îndeplinesc funcția sintactică de subiect, respectiv de predicat:	6 puncte	
a. păsărilor, ciripesc;	b. neamuri, ciripesc;	c. neamuri, pitite.	
10	Alcătuiește trei propoziții după următoarea schemă sintactică: S/ pronume + P/ verb + PS/ substantiv.	6 puncte	
III (20 de puncte)			
11	Imaginează-ți că porți un dialog cu unul dintre colegii tăi în legătură cu frumusețea naturii în timpul verii, așa cum este ea prezentată de textul eminescian. Redactează dialogul, având în vedere să respecți normele de scriere corectă studiate.		

NOTE

- Timp de lucru: 50 de minute.
- Se acordă 10 puncte pentru redactarea întregii lucrări și 10 puncte din oficiu. Succes!
- Desenează o față veselă dacă ești mulțumit sau o față tristă, dacă ești nemulțumit de felul în care ai rezolvat cerințele.

UNITATEA 2

JOCURI, JUCĂRII

Lectură

- Textul literar integral. Idee principală, cuvânt-cheie, temă
- Tipuri de text: textul literar și textul nonliterar

Redactare

- Textul. Etapele redactării unui text
- Redactarea propriu-zisă a textului

Elemente de construcție a comunicării

- Noțiuni de vocabular. Cuvântul și contextul. Categoriile semantice. Câmpul lexical
- Limba standard și limba vorbită. Istoria cuvintelor
- Noțiuni de fonetică. Sunete. Silabe. Accent

Comunicare orală

- Roluri în comunicare
- Comunicare orală. Cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu

Comunicarea între popoare

- Unitate și diversitate lingvistică și culturală

PRE-TEXT

- Notează toate cuvintele care îți vin în minte atunci când te gândești la termenul *joacă*. Citește aceste cuvinte colegilor tăi.
- Vizionați materialul care are ca temă *jocul* și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL LITERAR INTEGRAL. IDEE PRINCIPALĂ, CUVÂNT-CHEIE, TEMĂ

TUDOR ARGHEZI

(21 mai 1880 –
14 iulie 1967)

- Autor fundamental al literaturii române.
- Poet, prozator și gazetar. A scris poezie și proză pentru copii.
- Volumul de proză scurtă „Cartea cu jucării” reprezintă una dintre cele mai cunoscute scrieri ale sale, axată fiind pe prezentarea aventurilor a patru membri ai unei familii (Tătuțu, Măicuța și cei doi copii, Mițu și Baruțu), având drept model chiar familia scriitorului.

VOCABULAR

¹**scurteică**, *scurteici*, s. f. haină de stofă, de obicei îmblănită, lungă până la (sau până sub) genunchi, purtată mai ales la țară

²**mădular**, *mădulare*, s. n. fiecare dintre membrele unei ființe

³**bârlog**, *bârloguri*, s. n. vizuină de urs

⁴**chitră**, *chitre*, s. f. fructul comestibil al chitruului, cu aspectul unei lămâi mari

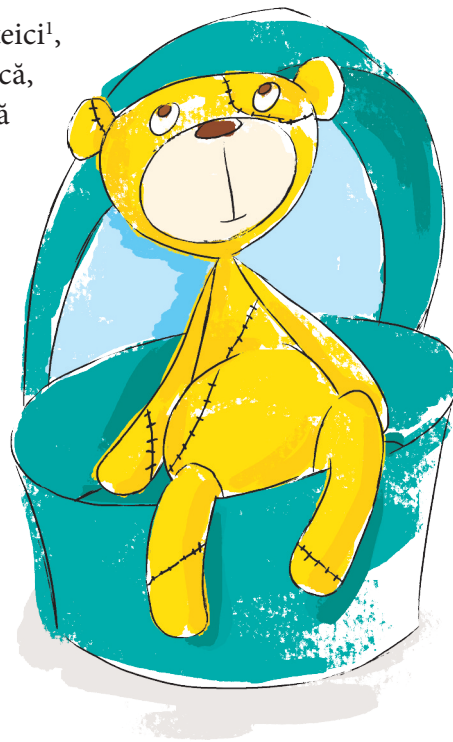
Hoțul

de Tudor Arghezi

În cutia cu pălării vechi sta un urs, de catifea. Dacă nu era galben ca floarea-soarelui, el ar fi fost fioros și podul întreg ar fi tremurat de frica lui. Aveam în pod doi berbeci năpârliți, trei vaci fără picioare și un armăsar, care sta în pod fiindcă era de lemn și vopsit cu pensula verde. Dar ursul era galben, și culoarea asta micșorează seriozitatea lucrurilor, nu sperie pe nimeni și au luat-o florile pentru ele. Și mai avea ursul doi ochi de sticlă, care se uitau drept în tavan. Domnișoara cusătoreasă, îmbrăcând ursul din șase petice croite frumos, cred că s-a înșelat când a trebuit să-i puie și ochii, greșind cutia ochilor de urs și luând, dintr-o altă cutie, doi ochi de porumbiel. Un urs se cere încrunțat: ursul nostru din pod se uita cu bunătațe.

Ursul stătuse jos, în casă, doi ani întregi, și ajunsese atât de stricător, încât am fost nevoit să-l pui deoparte, în singurătate, și el s-a trezit în cutia de pălării, numai după ce începusem zadarnic fel de fel de mijloace de îndreptare.

Croind ursul din fața unei scurteici¹, moștenită de la o cucoană bunică, croitoreasa nu se gândise că, fără să vrea, îi dă, prin potrivirea mădularilor², niște năravuri, pe care nici scurteica, nici catifeaua nu le avuseseră la timpul lor. Tatăl urșilor, care umblă nevăzut prin lume și îngrijește în munți de copiii lui, săpându-le peșteri, răsturnând iarna câte un pietroi pe bârloage³, spălându-i în somn, pieptănându-i și tăindu-i unghiile cu un fierăstrău de argint, face ce face și trece pe la urșii de pâslă, pentru copii, și le dă câte un crâmpei de nărav.

Ursul nostru se nărăvise să fure, și nu fura altceva decât bomboane, ciocolată, dulceață, fructe și rahat. Când Tătuțu aducea câte o cutie cu lucruri dulci, ursul mirosea și golea numaidecât cutia, fără să-l vadă nimeni.

— Cine a mâncat ciocolata?

— U'su, răspundea băiatul, rădicând din umeri.

Nu mai e.

— Dar cutia cu bomboane englezești?

— U'su, răspundeau fata și băiatul.

Îl văzuseră amândoi. L-au prins de câteva ori cu cutiile în brațe, fugind sub canapea. L-au și bătut. Odată i-au rupt o ureche de bumbac. Doi ani de zile ursul a mâncat toată dulceața de zmeură și de chitră⁴, caisele verzi, nucile, șerbetul. Însă el nu mânca tot borcanul, lua câte puțin, ca să nu se cunoască, scotea câte un pumn de bomboane, câteva bucăți, și le mânca pe toate, cu încetul.

Așa s-a făcut că am trimis hoțul în pod, ca să-l pedepsim și să cruțăm dulcețurile copiilor. Însă el fură și acum. Vine din pod. Noi nu l-am întâlnit niciodată pe scară, se ferește de noi, însă copiii l-au văzut

de mai multe ori cum vine, cum deschide dulapul, cum desface borcanele și cutiile, cum le găsește și cum fuge îndărăt. De copii, ursul nu vrea să se ferească. Strămutarea lui în pod a fost cu atât mai binevenită cu cât învățase de la urs să mănânce zahăr și mielul cu părul creț. Și de la miel a învățat și mingea să pape dulceață furată, cofeturi, cozonac și prăjituri. Ba mi se pare că ursul niciodată nu a mâncat ce mănâncă acum toate mingile, care înconjoară borcanele și cutiile și sug din ele tot.

Tătuțu nu bate ursul, nici mielul, nici mingile, pentru că el știe că trebuie să crească și lasă dulapurile descuiate, cutiile cu capacul nițel ridicat, borcanele cu țipla nelegată, pentru că mingile nu au degete ca să dezlege sfoara și să descuie dulapul.

Totuși, într-o zi, Tătuțu o să se puie la pândă, chiar în dulap. Când ursul și mielul vor veni cu lingurița în lăbuță ca să se înfrupte, o să-l găsească pe Tătuțu între borcane. Și atunci, nu știu care din trei va fugi mai repede, speriat: mielul, ursul ori Tătuțul.

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

OBSERVĂ!

- Textul în proză are un *povestitor* (narrator), o acțiune plasată în *timp* și *spațiu* , *personaje* care participă la *acțiune* .

Reține!

- *Ideea principală* este o informație esențială dintr-un fragment de text.
- Planul simplu de idei cuprinde ideile principale din respectivul text.
- Pentru a formula ideii principale, este necesar:
 - să citești integral textul;
 - să recitești textul, delimitând secvențele care oferă informații corelate cu o singură acțiune centrală;
 - să exprimi, printr-un enunț, informația esențială, oferită de fiecare dintre secvențele delimitate.

1 Transcrie în caiet și completează următoarele afirmații cu informații din text:

- În afară de ursul de catifea, în podul casei se mai află ...;
- Culoarea galbenă a ursului semnifică ...;
- Năravul ursului de catifea constă în ...;
- Alimentele care dispar din casă sunt ...;
- Mielul cu păr creț învață de la urs ...;
- Dacă tatăl ar pândi hoțul, s-ar putea să

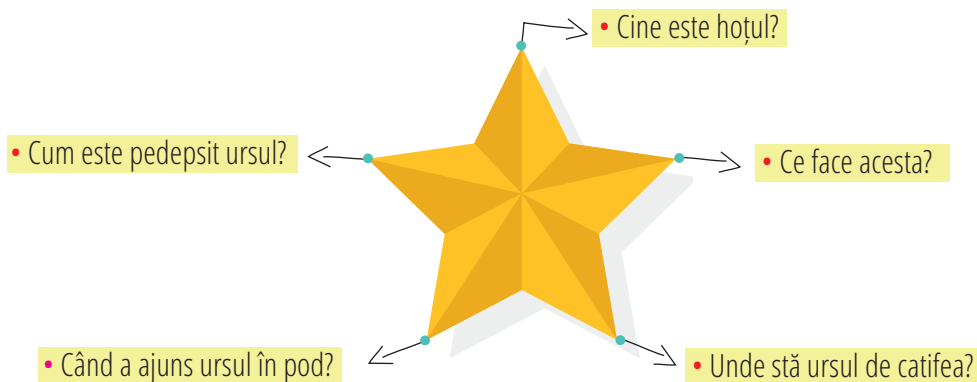
2 Identifică, în text, structuri care se referă la:

- spațiu;
- timp / durată.

3 Numerotează următoarele enunțuri pentru a obține planul simplu de idei:

- Oferind un exemplu negativ fetiței și băiețelului, ursul continuă să învețe și alte jucării să fure.
- După doi ani în care stătuse în casă, el a fost mutat în pod din cauza unui obicei deranjant.
- Tatăl celor doi copii cunoaște obiceiurile proaste ale jucăriilor, dar, în cazul în care va sta să pândească hoțul, cu siguranță va avea o surpriză.
- Ursul de jucărie se învățase să fure deserturi din casă și fusese adesea pedepsit pentru faptele sale.
- Un urs galben din catifea, cu ochi blânzi, se afla în podul casei, într-o cutie cu pălării.

4 Recitește textul și răspunde la următoarele întrebări:

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

Reține!

- Textul literar aparține literaturii, artă a cuvântului, și creează o lume imaginară, bazată pe emoție.
- **Cuvântul-cheie** este un termen reluat sau subliniat cu insistență și contribuie la definirea mesajului unei opere literare.
- **Tema** textului literar este ideea sa centrală (de exemplu: *iubire, natură, copilărie, istorie* etc.).

1 Identifică un cuvânt-cheie și tema textului literar. Motivează-ți opțiunea.

2 Recitește pasajul care se referă la tatăl urșilor. Copiază tabelul în caiet și notează două asemănări și două deosebiri între ursul de jucărie și tatăl urșilor.

	<i>Asemănări</i>	<i>Deosebiri</i>
<i>Ursul de jucărie</i>		
<i>Tatăl urșilor</i>		

3 Recitește textul și rezolvă următoarele cerințe:

- a. notează cinci trăsături ale personajului principal al textului – ursul de catifea;
- b. utilizând trăsăturile descoperite de tine, alcătuește un text de maximum șase rânduri, despre acest personaj;
- c. citește textul colegilor tăi și discutați în legătură cu portretul personajului.

4 Discutați în clasă despre atitudinea copiilor față de dispariția dulciurilor.**5 Alege răspunsul corect și formulează o motivație pentru alegerea ta:**

- Titlul operei literare „Hoțul”, scrise de Tudor Arghezi, se referă la:
 - a. jucării; b. copii; c. părinte.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!**1 Citește cu atenție următoarele proverbe:**

- *Orice învăț are și dezvăț.*
- *Adevărul iese la iveală ca untdelemnul deasupra apei.*
- *Minciuna are picioare scurte.*

Alege unul care crezi că se potrivește învățaturii desprinse din textul literar și motivează-ți alegerea.

2 Povestește-le colegilor tăi o întâmplare sugestivă, petrecută în copilăria ta, care să conțină unul dintre următoarele cuvinte-cheie:

- *joc* • *jucărie*
- *dulciuri* • *prieten*

Lucrați pe *grupe!*

Proces literar! Jucăriile au furat dulciurile?

- Organizați-vă în trei grupe.
- Grupa ①** va fi formată din trei elevi selectați în calitate de judecători.
- Grupa ②** va fi formată din acuzatori, care își vor alege un reprezentant.
- Grupa ③** va fi formată din apărători, care își vor alege un reprezentant.
- Grupele 2 și 3 vor întocmi fiecare un dosar cu prezentarea sumară a cazului pus în dezbatere, depozitiile acuzării/ apărării, concluzia (verdictul) asupra cazului.
- Grupa 1 va lua decizia finală în legătură cu soluționarea cazului pe baza argumentelor aduse de ambele părți.

Jurnal de lectură

- Citește integral volumul „Cartea cu jucării”, de Tudor Arghezi. Alege trei texte, apoi realizează o filă a jurnalului de lectură pentru fiecare dintre ele; adaugă aceste file în portofoliul tău, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

TEXTUL. ETAPELE REDACTĂRII UNUI TEXT

Reține!

Etapele redactării unui text:

- **generarea ideilor** (pre-scrierea) – se fixează direcțiile fundamentale ale scrierii: scopul, tema, stabilirea modului de a scrie etc.
- **planificarea** (schițarea scrierii) – constituie planul scris al compoziției viitoare, revizuit în funcție de acumularea de noi cunoștințe despre subiect sau de organizarea și reorganizarea informației; cuprinde ideile esențiale, ordonate logic și formulate clar.
- **scrierea propriu-zisă** – se dezvoltă planul elaborat cu o multitudine de idei secundare care nuanțează semnificațiile textuale, având permanent în vedere încadrarea în subiect și corectitudinea exprimării.

1 Realizează corespondența dintre etapele redactării unui text și acțiunile întreprinse pentru fiecare etapă în parte:

① <i>Generarea ideilor</i>	a. stabilește un mod de a scrie. b. schițează scrierea.
② <i>Planificarea</i>	c. stabilește scopul scrierii și al temei/ ideii centrale. d. dezvoltă planul elaborat prin adăugarea de idei secundare.
③ <i>Scrierea propriu-zisă</i>	e. elaborează planul ideilor esențiale, ordonate logic și formulate clar. f. transcrie varianta finală.

2 Mihai vrea să redacteze un text și a notat câteva repere. Aranjează în ordine logică, în funcție de etapele redactării, gândurile băiatului:

-
- Am îmbogățit planul textului cu noi idei.
 - Am redactat prima formă și am corectat-o.
 - Mă preocupă scrierea corectă și caligrafia.
 - Am elaborat planul textului meu.
 - Am mare grijă cum așez textul în pagină.
 - Tema textului meu este relatarea unei experiențe personale, petrecute în copilărie.
 - Vreau să transmit un mesaj emoționant.
 - Scopul meu este să împărtășesc doamnei profesoare și colegilor mei această experiență.

3 Redactează un text în care să descrii jucăria preferată, urmând întocmai etapele redactării și acțiunile caracteristice fiecărei etape.

Generarea ideilor

- Notează care este jucăria ta preferată și trei caracteristici ale acesteia.

Schițarea scrierii

- Notează patru idei principale pe care vrei să le dezvolti (de exemplu: De ce este jucăria ta preferată? Când și de la cine ai primit-o? Cum arată?).

Scrierea propriu-zisă

- Redactează textul!
- Ai grijă la scrierea corectă, descifrabilă, la coerența și claritatea ideilor!

NOȚIUNI DE VOCABULAR. CUVÂNTUL ȘI CONTEXTUL. CATEGORII SEMANTICE. CÂMPUL LEXICAL

AMINTEȘTE-ȚI!

Cuvântul și contextul.

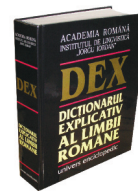
Forma și sensul cuvintelor

- **Vocabularul** (lexicul) cuprinde totalitatea cuvintelor unei limbi.
- **Cuvântul** este unitatea de bază a vocabularului. El are două componente: **formă** (înșiruirea de litere) și **sens** (înțeles).

Reține!

- **Contextul** este o îmbinare de cuvinte prin care se obține un sens general.

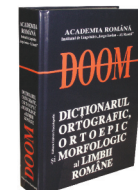
- 1 **Caută în DEX (Dicționarul Explicativ al Limbii Române) sensurile cuvântului *joc*, notează-le în caiet și alcătuește propoziții cu fiecare dintre ele.**

- 2 **Identifică forma corectă a următoarelor cuvinte, consultând DOOM2 (Dicționarul Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române):**

greșală/ greșeală înot/ înnot

așază/ așează dezăpezire/ dezăpezure

OBSERVĂ!

- **Dicționarul** este sursa principală de informare în ceea ce privește semnificația cuvântului; el reprezintă o lucrare cu caracter științific în care cuvintele sunt organizate în ordine alfabetică.

- 3 **Caută în dicționar și notează sensurile următoarelor cuvinte din textul „Hoțul”, de Tudor Arghezi:**

crâmpei cofeturi năpârlit nărav

Lucrați pe *grupe*!

- Împărțiți-vă în patru grupe.
- Fiecare grupă va nota informațiile cerute în unul dintre compartimentele cadranului alăturat, pe foi colorate.
- Desemnați un reprezentant pentru fiecare grupă, prezentați apoi, pe rând, cuvintele găsite și notați-le în caiete.

Grupa ①
cinci cuvinte cu sens asemănător și formă diferită

Grupa ②
cinci cuvinte cu sens opus și formă diferită

Grupa ③
cinci cuvinte cu aceeași formă și sensuri total diferite

Grupa ④
cinci sensuri ale cuvântului „(a) bate”

- 4 **Alcătuește enunțuri cu trei dintre sensurile verbului *a face*.**

- 5 **Ordonează alfabetic următoarele cuvinte, așa cum ar putea apărea într-un dicționar: *joc, urs, jucărie, miel, cozonac, bumbac, pensulă, catifea, încrunțat, vrea.***

- 6 **Indică două sensuri diferite pentru următoarele cuvinte: *lac, toc, broască.***

- 7 **Cuvintele s-au amestecat. Ordonează-le, astfel încât să obții propozițiile potrivite.**

→ nostru se să Ursul năvălise fure

→ din nostru pod bunătate se Ursul uită cu

→ cutia în vechi catifea stă de pălării urs cu un

Lucrați în *pereche!*.....

- Observați următorul articol de dicționar și notați ce informații oferă.
- Discutați în clasă despre ceea ce ați observat.

JUCĂRIE, *jucării*, s. f. **1.** Obiect cu care se joacă copiii. ♦ Fig. Persoană sau lucru ajuns la discreția cuiva; păpușă, marionetă. **2.** Fig. Lucru neînsemnat; fleac, bagatelă, nimic.

PROIECT

- Notează cât mai multe cuvinte care se înrudesc ca înțeles cu termenul JOC.
- Caută în dicționar sensurile acestor cuvinte și alcătuieste propriul tău dicționar.
- Poți folosi creioane colorate pentru fiecare sens sau poți lipi imagini sugestive decupate din reviste/ ziare.
- Realizează dicționarul pe foi colorate și include-l în portofoliului tău.

Reține!

Categorii semantice

- **Semantica** se ocupă cu studierea sensurilor cuvintelor și a evoluției acestor sensuri.
- **Sinonimele** sunt cuvintele cu sens asemănător sau identic și cu formă diferită.

Exemple: *isteț – inteligent, deștept* *a învăța – a studia, a citi, a (se) instrui*

Atenție!

- Găsirea sinonimului depinde de contextul în care se află cuvântul.
- Sinonimul și cuvântul pe care îl înlocuiește trebuie să fie aceleași părți de vorbire.

- **Antonimele** sunt cuvintele cu sens opus și formă diferită.

Exemple: *vechi – nou* *frumos – urât* *a merge – a sta*

Atenție!

- Opoziția de sens dintre cuvânt și antonimul său se stabilește în funcție de context.
- Ca și în cazul sinonimelor, antonimul și cuvântul înlocuit trebuie să fie aceleași părți de vorbire.

1 Identifică în coloana B sinonimele cuvintelor din coloana A:

(A) fioros singurătate încruntat amândoi fugind	(B) supărat ambii încăpămintător izolare alergând

2 Identifică în coloana B antonimele cuvintelor din coloana A:

(A) îmbrăcând fața seriozitate ajunsese golea	(B) plecase umplea dezbrăcând spatele neseriozitate

3 Găsește sinonimele cuvintelor subliniate din următoarele enunțuri:

- a. Întreaga natură revine la viață.
 b. Mihai a plantat o floare în grădină.
 c. Pomul din fața casei este falnic.
 d. Andrei este un elev ordonat.
 e. El învață mereu pentru a ajunge medic.
 f. Am întâlnit oameni buni pretutindeni.

4 Găsește antonimele cuvintelor subliniate din următoarele enunțuri:

- a. S-a spălat în apa limpede.
 b. De ziua lui, Ionel a primit în dar o minge mare.
 c. Cei mici merg în parc.
 d. Soarele a asfințit.
 e. În fața casei se află un stâlp de telegraf.
 f. Scrie frumos.

5 Înclocuiește structurile evidențiate cu alte formulări care să se potrivească în context, modificând acolo unde este necesar. Notează observațiile tale în legătură cu limbajul folosit de autor.

„În **revărsatul zorilor**, pe baltă, lumina face minuni. Pe **fața apei** sclipesc, ici sfărâmături de oglinzi; colo, plăci de oțel, **comori de galbeni** între trestii. În nuferi, ca-n niște **potire plutitoare**, curg **raze de aur**. Un colb de argint dă strălucire stufărișului. Peste tot **liniște neclintită**, de rai.“

(Emil Gârleanu, *Mărinimie*)

Lucrați pe *grupe!*...

- Recitați primele două alineate ale textului literar „Hoțul”, de Tudor Arghezi. Căutați cuvinte care pot avea atât sinonime, cât și antonime.
- Câștigă grupa care găsește cele mai multe cuvinte.

Reține!

Câmpul lexical

• **Câmpul lexical** cuprinde toate cuvintele care aparțin aceluiași domeniu și care au trăsături de sens comune, inclusiv sinonimele lor, termenii formați de la acestea, expresiile care le conțin.

De exemplu, câmpul lexical al cuvântului *pădure* conține termeni precum: *copac, brad, stejar, pădurice, împădurit, codru* etc.

1 Notează cât mai mulți termeni din câmpul lexical al cuvântului *jucărie*.

2 Fiecare serie de cuvinte aparține unui câmp lexical. Identifică intrusul.

→ alb galben cafea mov albastru

→ caiet casă pix penar carte

→ cartof măr pară cireașă căpșună

→ mamă vecin frate soră tată

Lucrați în *pereche!*.....

- Grupați următoarele cuvinte în funcție de legătura de sens dintre ele:

înveselit locuință aramă

cupru a se opri a se înroși

radios casă a staționa

aur a se rumeni imobil

vilă vesel a sta argint

a se face ca bujorul

a poposi fericit a se îmbujora

3 Identifică în coloana B cuvântul din același câmp lexical cu termenul din coloana A:

(A)

1. stea
2. mister
3. micuț
4. floare
5. școlar
6. păpușă

(B)

- a. copil
- b. luceafăr
- c. taină
- d. mașinuță
- e. carte
- f. trandafir

4 Privește următoarea imagine și găsește cât mai mulți termeni din câmpul lexical al cuvântului *vacanță*.

LIMBA STANDARD ȘI LIMBA VORBITĂ. ISTORIA CUVINTELOR

Reține!

- *Limba standard* este aspectul cel mai îngrijit al unei limbi, caracterizat prin corectitudine, prin respectarea riguroasă a normelor (regulilor) de utilizare a unei limbi.
- Limba standard se caracterizează prin:
 - respectarea normelor gramaticale;
 - întrebuițarea unui vocabular nuanțat;
 - conturarea unui mod de exprimare.
- *Limba vorbită* sau limba populară nu respectă toate normele de bază ale limbii standard.

1 Compară următoarele texte și scrie observațiile tale în legătură cu acestea:

Limba populară

— Bă, Ioane, bă, unde fuseși? Ce cătași aci, la mine, acas'?' Ei, îmi ziceam în mintea mea, o fi venit să-mi dea binețe.

Observații: ...

Limba standard

— Ion, unde ai fost? De ce ai venit la mine, acasă? M-am gândit că ai venit să mă saluți.

Observații: ...

2 Scrie câte un enunț pentru a ilustra sensul corect al structurilor: *careva/ care v-a/ care va; cândva/ când v-a/ când va.*

3 Completează spațiile punctate cu una dintre formele notate pe coloana din dreapta. Motivează-ți opțiunea!

• Maria ... dus la școală.	<i>sa/ s-a</i>
• Mergem la mare ... la munte?	<i>sau/ s-au</i>
• Eu ... o notă bună.	<i>iau/ i-au</i>
• ... strigat mama sa.	<i>la/ l-a</i>
• Copiii ... sunt cumiți.	<i>săi/ să-i</i>

AMINTEȘTE-ȚI!

- Deși unele cuvinte se pronunță la fel, ele se scriu diferit, în funcție de contextul în care se află.

Ei sar coarda.

Ei s-ar duce în parc.

George este mai înalt decât Andrei.

M-ai ascultat cu atenție?

Reține!

Istoria cuvintelor – variații ale formei și ale sensului în timp

- Vocabularul unei limbi este într-o permanentă transformare la nivelul sensului și al formei cuvintelor. Unele cuvinte dispar din vorbire odată cu noțiunile pe care le denumesc și noi cuvinte apar în vorbire pentru a denumi noțiuni care nu existau în trecut. De asemenea, în procesul de evoluție a limbii, sensul unor cuvinte se poate schimba.

OBSERVĂ!

- Cuvântul *paharnic* însemna, în Evul Mediu, titlu dat boierului de la curțile domnești care avea grijă de băutura domnului. Această funcție nu mai există. Din acest motiv, cuvântul nu se mai folosește.
- Un alt exemplu este cuvântul *carte* care, în trecut, era folosit și cu sensul de *scrisoare*. Acest termen a dobândit, cu timpul, alte sensuri (volum, permis, carte de identitate, carte de muncă etc.).

4 Citește cu atenție, apoi răspunde la întrebări:

Ziua bună, copii! Numele meu este *Cuvânt*. Am o mulțime de cunoștințe, dar și părinți, frați și surori; fiecare are numele său căruia îi corespunde un obiect, un fenomen al naturii, o acțiune, o însușire etc. Cu toții formăm vocabularul limbii române.

De-a lungul timpului, mulți prieteni de-ai mei s-au referit la diferite lucruri care există în realitate. Noi am evoluat din limba latină, ne-am însoțit și cu alte cuvinte din alte limbi, ne-am făcut mari, ne-am maturizat și ne-am transformat în ceea ce suntem azi. Am trecut prin multe schimbări, dar sunt mândru că am ajuns până aici, la voi. În continuare, am să vă fac cunoștință cu niște prieteni de-ai mei. Unii dintre ei, precum **spahiu**, **plăieș**, **sâneată** au dispărut dintre noi pentru că nu se mai folosesc, dar nu ne pare rău, deoarece alții le-au luat locul. Au ajuns grabnic în frumosul nostru vocabular cuvinte pe care le știam doar așa, din auzite. Acum sunt strigate foarte des pe nume și ele apar de fiecare dată. Așa se întâmplă cu: **aisberg**, **blugi**, **show**, **design**, **hobby**, **weekend** și cu multe altele care au poposit pe meleagurile noastre de un timp mai puțin îndelungat.

Oricare dintre cei pe care i-am amintit și mulți alții asemenea lor sunt importanți. Eu, însă, mă consider, fără falsă modestie, cel mai important. Numele meu, zic eu, le conține pe toate.

Sper că vreți să ne împrietenim și să fim nedespărțiți de acum înainte.

- Care este personajul central al textului?
- Cine sunt prietenii lui?
- De unde provine el?
- Cum se simte personajul după atâtea schimbări?
- Care sunt prietenii săi despre care spune că astăzi nu se mai folosesc? Dar cei care au ajuns la noi din alte țări?
- Care este cel mai important membru al mării familii a vocabularului limbii române, în opinia personajului?

Comunicarea între popoare

UNITATE ȘI DIVERSITATE LINGVISTICĂ

OBSERVĂ!

- Limba română și-a păstrat identitatea de-a lungul timpului, dar a manifestat o permanentă deschidere către alte limbi. Astfel, unele cuvinte noi sunt împrumutate (în prezent, în special, din limba engleză) adaptate (*aisberg*, *blugi*, *manager*) sau neadaptate (*show*, *design*, *hobby*, *diesel*), ca formă, structurii limbii române. Alte cuvinte sunt preluate și adaptate, din limbile franceză (*abătut*, *bleumarine*, *demola* etc.), turcă (*acadea*, *baclava*, *basma* etc.), slavă (*a iubi*, *prieten*, *a zâmbi* etc.), maghiară (*neam*, *oraș*, *beșug* etc.), greacă (*tacticos*, *buzunar*, *taifas*) etc. Acestea s-au adăugat, de-a lungul timpului, cuvintelor din limba română (limbă provenită din limbile traco-dacă și latină).

1 Înlocuiește următoarele cuvinte cu termeni sinonimi și notează observațiile tale:

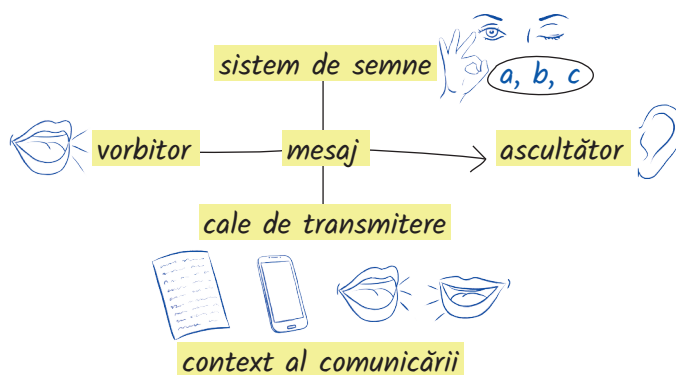
- look, weekend, hair-styling, fresh, casual, casting, shopping;
- déjà-vu, deux-pièces, frappé, en détail, madame;
- cioban, amurg, copac, a deretica, moș.

2 Alcătuieste un text, de 50-100 de cuvinte, în care să integrezi minimum cinci termeni împrumutați din alte limbi.

Comunicare orală

ROLURI ÎN COMUNICARE

- 1** Priviți schema comunicării și discutați în clasă pe baza acesteia.

- 2** Vizionați situațiile de comunicare date, discutați în clasă și apoi rezolvați cerințele.

- O fată vorbește la telefon cu mama sa.
- Un coleg nou-venit se prezintă colegilor.
- O fată îi cere ajutorul unui coleg la rezolvarea unei probleme de matematică.

- a. Cine este vorbitorul în fiecare dintre situațiile de comunicare? Dar ascultătorul? Ce ați observat?
- b. Care este mesajul transmis în fiecare dintre situații?
- c. Care este calea de transmitere a informației?

Reține!

- **Comunicarea** reprezintă schimbul de mesaje între cel puțin două persoane, dintre care una emite (exprimă) o informație și cealaltă o recepționează (primește), cu condiția ca partenerii să folosească elemente comune de exprimare.
- Comunicarea se poate realiza:
 - pe cale orală (în mod direct, față în față, sau la distanță, mijlocită prin folosirea telefonului, de exemplu);
 - pe cale scrisă.

Tipuri de comunicare:

- monologul;
- dialogul.

Roluri în comunicarea prin dialog:

- vorbitor (emitent al informației);
- ascultător (receptorul informației);

- 3** Observă următoarele situații de comunicare prin dialog:

(A) Alex, elev în clasa a V-a, merge în vizită la colegul său de clasă, Mircea.

— Salut, Alex!

— Bună, Mircea! Ce faci? Ți-ai terminat temele?

— Da, le-am terminat, dar..., oftează băiatul.

— Ce s-a întâmplat? De ce ești trist?

— Sunt cam abătut pentru că lectura textului literar de la literatură română mi-a amintit de o întâmplare tristă, petrecută demult, pe când eram foarte mic.

— Poți să-mi povestești ce s-a întâmplat?

— Da, sigur. Doar suntem prieteni, răspunse Mircea, surâzând. Aveam un urs frumos, de pluș, cu care obișnuiam să dorm și care mă însoțea oriunde mergeam: la bunici, în parc, la grădiniță, peste tot. Dar cu trecerea timpului, ursul a îmbătrânit. Își pierduse un ochișor, i se rupsesse o ureche... Mama se temea că am să-l iau la școală. Într-o zi, ursul a dispărut.

— Cum? se întrebă Alex.

— Așa, pur și simplu. M-am trezit și nu mai era lângă mine. Părinții mi-au spus că sunt băiat mare și că ursul meu a plecat să bucure alt copil. Eu nu i-am crezut, desigur. Nu știu ce s-a întâmplat cu el...

Ana, sora lui Mircea, o fetiță vioaie, de șapte anișori, asculta cu atenție discuția celor doi. La un moment dat, nu a mai rezistat și a intervenit.

— Știi, Mircea, ieri mă jucam și am urcat în pod să-mi caut o păpușă.

— Și...? răspunse intrigat Mircea. De ce ne întrerupi?

— Ascultă-mă puțin!

— Bine, te ascult.

— Am scotocit printr-o ladă veche de jucării. Nu-mi găseam păpușa. Am deschis altă ladă. Degeaba. Am cotrobăit prin tot podul. Într-un colț al unei alte lăzi vechi am găsit ceva: era galben, pufos și gata de joacă.

— Ursul meu?

— Cred că da. Vino să-ți arăt unde este.

(B) Mircea este la școală și domnul profesor de limba și literatura română îl ascultă pentru a-l nota.

— Mircea, ce sentimente ți-a trezit textul literar pe care l-am parcurs ora trecută?

— Textul literar „Ursul“, de Tudor Arghezi, m-a emoționat pentru că mi-a amintit de o jucărie dragă pe care o aveam când eram mic și pe care o pierdusem.

— Într-adevăr acesta este rolul unui text literar: să ne emoționeze. Îmi pare rău că ți-ai pierdut jucăria.

— Am regăsit-o. Și cred că datorită acestui text... Mă rog, trebuie să recunosc că a contribuit și sora mea. A fost un miracol.

Profesorul ascultă, dând din cap mulțumit.

— Domnule profesor, mă scuzați că intervin, dar cum să înfăptuiască un text miracole? întrebă un coleg.

— Bogdan, nu știu ce rost are intervenția ta! vociferează Mircea.

— Copii, îi întrerupe profesorul reconciliant, nu e cazul să transformați o emoție atât de frumoasă într-o dispută. Un text literar ne poate face să trăim emoții intense sau mai puțin puternice; fiecare îl receptează în mod diferit.

Lucrați în *pereche!* -----

- Copiați tabelul în caiet, discutați și completați rubricile, având în vedere cele două texte:

<i>Participantii la dialog</i>	<i>Mesajul textelor</i>	<i>Rolul participanților la dialog</i>
(A)	(A)	(A)
(B)	(B)	(B)

- 4** Scrie în caiet un text (3-5 rânduri) despre modul în care îți place să te joci. Vei începe cu o formulă de adresare, apoi vei găsi o formulă de încheiere. Prezintă în fața clasei textul tău.

- 5** Alcătuieste un dialog după una dintre imaginile alăturate.

TIPURI DE TEXT: TEXTUL LITERAR ȘI TEXTUL NONLITERAR

A

Jucăriile

de Marin Sorescu

Noi, care suntem îngrozitor de mari,
 Care n-am mai căzut pe gheață
 Dintre cele două războaie,
 Ori, dacă din greșală am alunecat vreodată,
 Ne-am și fracturat un an,
 Unul din anii noștri importanți și țepeni
 De gips...
 O, noi, cei îngrozitor de mari
 Simțim câteodată
 Că ne lipsesc jucăriile.

Avem tot ce ne trebuie,
 Dar ne lipsesc jucăriile.
 Ne e dor de optimismul
 Inimii de vată a păpușilor
 Și de corabia noastră
 Cu trei rânduri de pânze,
 Care merge la fel de bine pe apă,
 Ca și pe uscat.

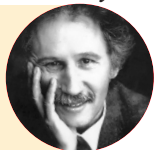
Am vrea să încălecăm pe un cal de lemn
 Și calul să necheze odată cu tot lemnul,
 Iar noi să-i spunem: Du-ne undeva,
 Nu ne interesează locul,
 Pentru că oriunde în viață
 Noi avem de gând să facem
 Niște fapte grozave.

O, cât ne lipsesc uneori jucăriile!
 Dar nu putem nici măcar să fim triști
 Din cauza asta
 Și să plângem din tot sufletul,
 Ținându-ne cu mâna de piciorul scaunului,
 Pentru că noi suntem niște oameni foarte mari
 Și nu mai e nimeni mai mare ca noi
 Care să ne mângâie.

(din volumul *Tinerețea lui Don Quijote*)**Marin Sorescu**

(29 februarie 1936 – 8 decembrie 1996)

- Scriitor român marcant. Poet, dramaturg, prozator, eseist și traducător.

B

Copiii încep să se joace pe la un an și jumătate; atunci deosebesc joaca de alte activități. Au nevoie să se joace, ca să crească sănătoși. Prin joacă, își creează o lume proprie, aflată între lumea reală și cea imaginară, modelată după nevoile lor sufletești. Acolo scapă de constrângerile lumii reale până cresc mari. Folosind jucăriile, copiii descoperă lumea în care trăiesc și regulile ei, propriul corp, cauzele și efectele unor acțiuni, pregătindu-se să trăiască între oameni. [...]

Pentru că joaca este importantă pentru educația copiilor, adulții le dăruiesc tot felul de jucării, fabricate din plastic: păpuși, jocuri de construcție, mașinuțe, animale de pluș, soldăței și figurine, avioane și vapoare, puzzle...

Dacă o să vă întrebați părinții și bunicii cum se jucau, veți descoperi jucării strașnice! [...] Se jucau mult, și părinții, și copiii, cu arșicele, oasele de la încheietura piciorului din spate de la oaie sau capră. E un joc moștenit de la romani...

Mulți copii ridicau toamna pe maidane zmeie, luându-se apoi la întrecere. Care era mai îndemnatic doboră zmeiele celorlalți copii.

Primăvara, copiii își făceau jucării vii din bondarii! Îi prindeau cu ajutorul unor bețișoare cu vârful acoperit de clei de copac. Apoi îi legau cu o ață lungă și le dădeau drumul. Bondarii se ridicau în zbor, iar copiii alergau după ei, ținând bine de ață, să nu le scape...

Cu ce se mai jucau băieții? Cu cercul, cu fluiere din salcie sau cu viori din coceni de porumb, cu cai din lemn, dar și pușcoace din lemn de soc, cu gloanțe din ghemotoace de cânepă, cu titireze făcute din fuse vechi și câte și mai câte... Iar fetele, cu păpuși de cârpă...

(Ana Pascu, *Din istoria jucăriilor*, www.ziarullumina.ro)**Ana Pascu**

- Etnograf, corespondent al ziarului „Lumina”.

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Textul literar** este produsul imaginației unui scriitor, având drept scop sensibilizarea cititorului.
 - **Trăsături:**
 - autorul modifică realitatea în funcție de propria sensibilitate;
 - scopul textului literar este de a emoționa cititorul;
 - pornind de la elemente reale, creatorul alcătuiește un univers ficțional (imaginar);
 - limbajul utilizat este expresiv, prin folosirea unor alăturări inedite de cuvinte.
- Exemple de texte literare:**
poezii, basme, povestiri etc.

Reține!

- **Textul nonliterar** este tipul de text care surprinde rezultatul observării realității și al transformării acesteia în informație.
- **Trăsături:**
 - conținutul textului nonliterar se referă la aspecte din realitate;
 - are, de obicei, un scop informativ, bazându-se pe adevăruri sau concepte generale;
 - limbajul utilizat este unul neutru, cuvintele fiind folosite cu sensul lor obișnuit (de dicționar).

Exemple de texte nonliterare: articole din ziare, reviste, știri, anunțuri, afișe, manuale etc.

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

1 Răspunde la următoarele întrebări, valorificând textele citate:

TEXTUL (A)

- Cine este autorul textului? Prin ce este el cunoscut?
- Care sunt cuvintele-cheie din text?
- Care este tema textului?
- Care sunt jucăriile la care face referire textul?

Ce ai observat în legătură cu cele două texte?

TEXTUL (B)

- Cine este autoarea textului? În ce domeniu își desfășoară activitatea?
- Care sunt cuvintele-cheie din text?
- Care este tema textului?
- Care sunt jucăriile enumerate de autoare?

2 Alege răspunsul corect dintre următoarele variante:

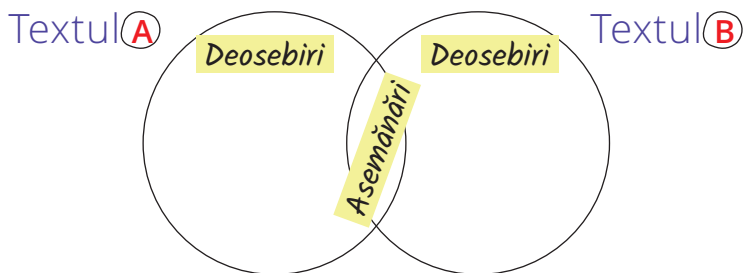
- În textul A, autorul:
 - relatează un incident;
 - este implicat afectiv;
 - își descrie copilăria.
- Textul A:
 - relatează o știre;
 - transmite emoții;
 - transmite informații.
- În textul B, autoarea:
 - trăiește emoții puternice;
 - povestește despre copilăria ei;
 - transmite informații despre jocurile copiilor.
- Textul B prezintă:
 - cum se jucau bunicii și părinții în trecut;
 - cum e bine să ne jucăm;
 - cum să ne jucăm cu ajutorul calculatorului.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

1 Notează, din textul A, trei alăturări de cuvinte prin care scriitorul uimește cititorul. Alege una dintre ele și prezintă semnificația ei.

2 Recitește textul B (articolul de ziar). Prezintă opinia ta în legătură cu scopul textului.

3 Copiază în caiet schema alăturată și notează trei asemănări și trei deosebiri referitoare la cele două texte.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

Lucrați pe *grupe*!

- Formați șase grupe.
- Fiecare grupă va alege o față a cubului și, având în vedere textele A și B, va răspunde cerințelor date:

Grupa ①

Describe jucăriile prezentate în texte.

Grupa ②

Compară cele două texte din perspectiva scopului lor.

Grupa ③

Asociază jucăriile preferate de voi cu cele prezentate în text.

Grupa ④

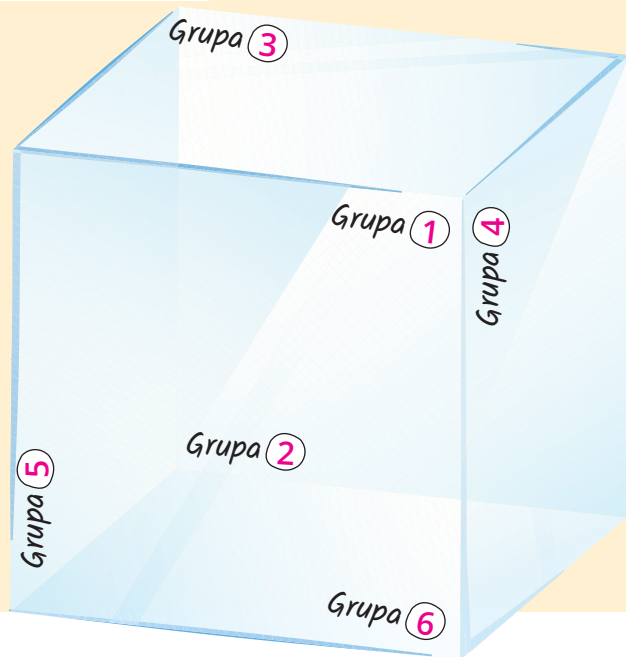
Analizează rolul jucăriilor în viața omului.

Grupa ⑤

Aplică – Scrie un text despre jucăriile preferate.

Grupa ⑥

Motivează caracterul literar/nonliterar al unuia dintre texte.

1 Recitește, din manual, lecția pe care tocmai ai învățat-o la geografie sau istorie. Observă în ce manieră sunt prezentate informațiile și completează următorul tabel, pe care îl vei transcrie în caiet.

Temă	Cuvinte-cheie	Informațiile transmise

2 Discută cu părinții tăi și întreabă-i ce jocuri preferau în copilărie. Alege unul dintre ele și notează regulile acestuia cu ajutorul părinților. Prezintă-l apoi în fața colegilor într-o manieră cât mai atractivă.

REDACTAREA PROPRIU-ZISĂ A TEXTULUI

- 1 a. Redactează un text de maximum 10 rânduri cu scopul de a sensibiliza cititorul, în legătură cu o experiență trăită la ultima petrecere aniversară la care ai participat.**

Ai în vedere următoarele repere:

- **generarea ideilor** (strânge date semnificative/ informații în legătură cu evenimentul prezentat, gândește-te/ imaginează-ți cum să transpui momentul în cuvinte într-o manieră sensibilă);
- **schițarea scrierii** (alcătuieste planul general);
- **scrierea propriu-zisă** (dezvoltă planul general și transcrie forma finală a textului).

b. Regândește apoi textul din perspectiva unui scop informativ.

Lucrați în *pereche!*

- Priviți imaginile de mai jos și alegeți unul dintre cele două obiective turistice.
- Discutați ansamblul și detaliile și alegeți-vă tipul de text pe care îl veți scrie împreună.

• Castelul Bran – Bran

• Castelul Corvinilor – Hunedoara

VARIANTA 1

- Alcătuieste un text literar (în versuri sau în proză), ținând cont de următoarele indicații:
 - textul este produsul imaginației tale, pornind de la o realitate;
 - el este menit să sensibilizeze, să emoționeze cititorul;
 - redactarea se va realiza din perspectiva voastră (prin utilizarea persoanei I).

VARIANTA 2

- Alcătuieste un text nonliterar, având în vedere următoarele repere:
 - textul este informativ;
 - el va fi redactat pe baza informării prelabile despre obiectivul ales;
 - informația prezentată este concisă, clară și precisă.

Elemente de construcție a comunicării

NOȚIUNI DE FONETICĂ. SUNETE. SILABE. ACCENT

OBSERVĂ!

- **Fonetica** este știința care studiază sunetele unei limbi.

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Sunetul** reprezintă cea mai mică unitate sonoră a limbii.
- **Litera** este semnul grafic prin care se notează un sunet.
- **Alfabetul** cuprinde literele care sunt folosite în scrierea unei limbi și dispuse într-o succesiune convențională numită ordine alfabetică.
- **Limba română** actuală cuprinde 31 de litere.

OBSERVĂ!

- **Ortoepia** cuprinde un ansamblu de reguli proprii unei limbi care privesc pronunțarea corectă (literară) a cuvintelor; disciplină care se ocupă cu studiul acestor reguli.
- **Ortografia** cuprinde un ansamblu de reguli care stabilesc scrierea corectă a cuvintelor unei limbi; aplicarea practică a acestor reguli.

1 Ordonează alfabetic următoarele cuvinte:

casă copt câteva
 crocant cămilă clopot
 chipeș cireasă chimir

2 a. Citiți cu voce tare enunțurile de mai jos și observați cum schimbă sensul lipsa diacriticelor.

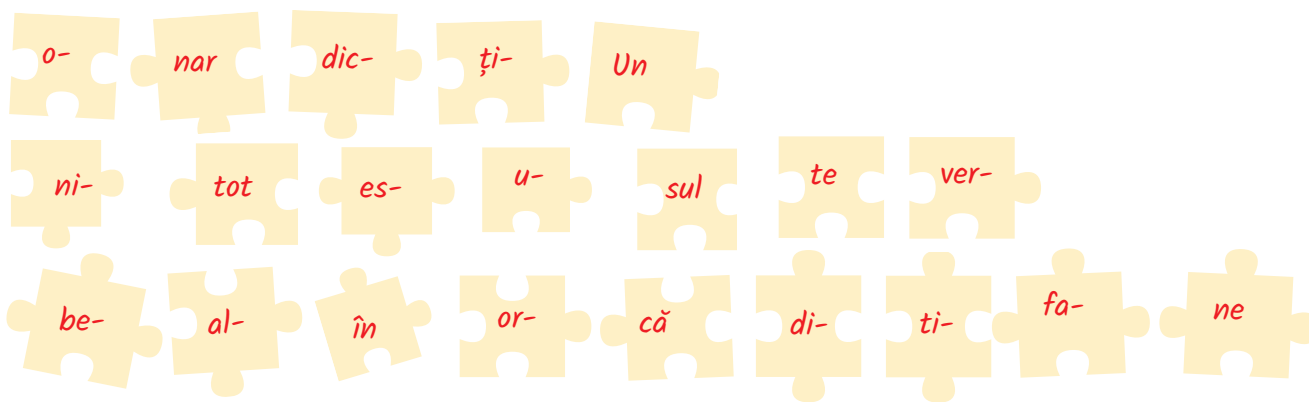
- Copilul s-a dat în **laturi** când a trecut tramvaiul.
- Pătratul are patru **laturi**.
- A cumpărat două **paturi** pentru dormitoare.
- El s-a învelit cu două **paturi**.
- Pe sora lui o cheamă **Samanta**.
- Floarea s-a născut dintr-o **samanta**.

b. Construiește enunțuri pentru a ilustra sensuri diferite ce pot rezulta de la cuvântul **fata** prin adăugarea diacriticelor.

3 Ai primit un mesaj de la un prieten/ o prietenă, în care nu apar diacritice. Corectează textul.

4 Reconstituie puzzle-ul pentru a descoperi un citat al scriitorului Anatole France despre dicționar.

5 Alege forma corectă a cuvintelor de mai jos. Verifică în dicționar.

dezmierda/ a desmierda

firimitură/ frimitură

maiou/ maieu

abea/ abia

grefrut/ grefruit

mănușă/ mănușe

minge/ mingie

ghiuvetă/ chiuvetă

6 Start joc! Alături este înfățișată o variantă a hieroglifelor egiptene. Folosind corespondența literelor, scrie pe o coală următoarele informații:

- numele tău;
- denumirea localității în care te-ai născut;
- numele părinților tăi.

La final, arată-i colegului/ colegei de bancă transcrierea ta și verificăți-vă.

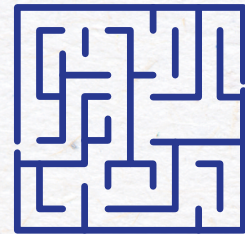
A →	H →	O →	V →
B →	I →	P →	W →
C →	J →	Q →	X →
D →	K →	R →	Y →
E →	L →	S →	Z →
F →	M →	T →	SH →
G →	N →	U →	

PROIECT

- Alcătuieste propriul dicționar care să conțină:
 - cinci cuvinte din universul familiei;
 - cinci cuvinte din universul școlii;
 - cinci cuvinte care descriu jocurile tale;
 - cinci cuvinte care denumesc aspecte din natură.
- Vei însoți unele cuvinte cu imagini sau simboluri.
- Nu uita de criteriul de bază al unui dicționar: cel alfabetic.
- Pentru a ști cum să îți organizezi materialul, vezi modelul alăturat!
- Afișează-l la panoul clasei, iar la finalul unității alcătuiți dicționarul clasei, punând împreună lucrarea fiecărui coleg.

LABIRÍNȚ, *labirinturi*, s. n. 1. Construcție cu un mare număr de camere și de galerii, în care orientarea este extrem de dificilă; dedal.

♦ Grup decorativ de arbuști care alcătuiesc alei întortocheate.

♦ Fig. Încurcătură, încâlcitură de drumuri în care te orientezi cu greutate; p. ext. problemă, situație încurcată, fără ieșire.

AMINTEȘTE-ȚI!

Tipuri de sunete

1. **Vocale** a, ă, â, e, i, o, u, î

2. **Consoane** b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, ș, ț, t, v, w, x, z

• **Vocalele** pot construi singure silabă.

Reține!

3. **Semivocale** e, i (y), o, u

• **Consoanele** și **semivocalele** nu pot construi singure silabă (se grupează întotdeauna într-o silabă cu o vocală sau cu o vocală și o semivocală).

Reține!

Correspondența sunet-literă

- De regulă, în limba română, o literă transcrie un sunet: *casă, gară*.
- Excepții de la regula generală:

a. Grupurile *ce, ci, che, chi, ge, gi, ghe, ghi* transcriu:

- un sunet, dacă sunt urmate de vocală și nu formează singure silabă

De exemplu: ceas – 4 litere, 3 sunete,

gheață – 6 litere, 4 sunete

- două sunete, dacă sunt urmate de consoană sau formează singure silabă

De exemplu: cinste – 6 litere, 6 sunete, chem – 4 litere,

3 sunete, merge – 5 litere, 5 sunete

b. Litera *x* transcrie două sunete:

• *cs* – excursie – 8 litere, 9 sunete

• *gz* – exemplu – 7 litere, 8 sunete

1 Citește următorul fragment din articolul de ziar studiat:

„Cu ce se mai jucau băieții? Cu cerul, cu fluier din salcie sau cu viori din coceni de porumb, cu cai din lemn, dar și pușcoace din lemn de soc, cu gloanțe din ghemotoace de cânepă, cu titireze făcute din fuse vechi și câte și mai câte... Iar fetele, cu păpuși de cârpă...”

a. Completează tabelul următor, precizând vocalele, semivocalele și consoanele din cuvintele date:

Cuvântul	Vocale	Semivocale	Consoane
fluier			
salcie			
porumb			
lemn			
gloanțe			

b. Precizează numărul de litere și de sunete din următoarele cuvinte:

Cuvântul	Litere	Sunete
cerul		
coceni		
pușcoace		
păpuși		
ghemotoace		

2 Notează două cuvinte în care litera **x** se pronunță diferit.

3 Indică tipurile de sunete din următoarele cuvinte: moară, magiun, ieri, kilometru.

4 Alege varianta care indică numărul corect de litere și de sunete pentru cuvintele:

acea

- 5 litere și 5 sunete/
- 4 litere și 3 sunete

închidea

- 8 litere și 6 sunete/
- 8 litere și 7 sunete

imagina

- 7 litere și 7 sunete/
- 7 litere și 6 sunete

Xenia

- 5 litere și 6 sunete/
- 5 litere și 5 sunete

ghiozdan

- 8 litere și 6 sunete/
- 8 litere și 7 sunete

Lucrați în *pereche*!

Maratonul cuvintelor

- Scrieți cât mai multe cuvinte care să conțină următoarele grupuri de sunete: *ou, oi, ui, iu, ie, oa, ău*.
- Echipa care a scris cele mai multe cuvinte este câștigătoare.

AMINTEȘTE-ȚI!

Silaba

- Este sunetul sau grupul de sunete ce cuprinde în mod obligatoriu o vocală, care se pronunță cu un singur efort expirator.

Reține!

- După numărul de silabe, cuvintele sunt:
 1. **monosilabice** (formate dintr-o singură silabă);
De exemplu: *cap, pat, leu*.
 2. **plurisilabice** (formate din două sau mai multe silabe).
De exemplu: *e-lev, co-pil, a-le-e, e-li-cop-ter*.

1 Desparte în silabe cuvintele de mai jos, precizând, pentru fiecare, numărul de silabe:

sunet

ortografie

exercițiu

coafor

important

astfel

jertfă

împărat

2 Notează câte două exemple de cuvinte alcătuite dintr-o singură silabă (monosilabice) care au:

Un sunet	Două sunete	Trei sunete	Patru sunete

3 Desparte în silabe următoarele cuvinte și notează vocalele cu roșu, semivocalele cu verde și consoanele cu albastru: leoaică, orhidee, fiindcă, ziceau.

OBSERVĂ!

Accentul (aplicativ)

• Reprezintă pronunțarea mai accentuată a unei silabe dintr-un cuvânt. El are rolul de a diferenția sensul unor cuvinte cu formă identică, dar pronunțate diferit (*acéle case – ácele de cusut*), dar diferențiază și forme gramaticale (*ele cântă – el cântă*).

• În limba română, accentul nu are un loc fix, putând fi întâlnit în următoarele situații:

1. pe ultima silabă (*mantá, popór*);
2. pe penultima silabă (*frumóasă, feméie*);
3. pe antepenultima silabă (*priméjdie, avárie*);
4. pe a patra sau pe a cincea silabă, numărând de la ultima. (*véveriță, dóctoriță*).

1 Găsește și notează:

- un cuvânt cu accentul pe ultima silabă;
- un cuvânt cu accentul pe penultima silabă;
- un cuvânt cu accentul pe antepenultima silabă.

2 Ascultă și alege varianta corect accentuată:

caractér/ carácter *regízor/ regizór*

avárie/ avarié

dóctoriță/ doctoriță

sevér/ séver

profésor/ profesór

3 Construiește enunțuri în care următoarele cuvinte

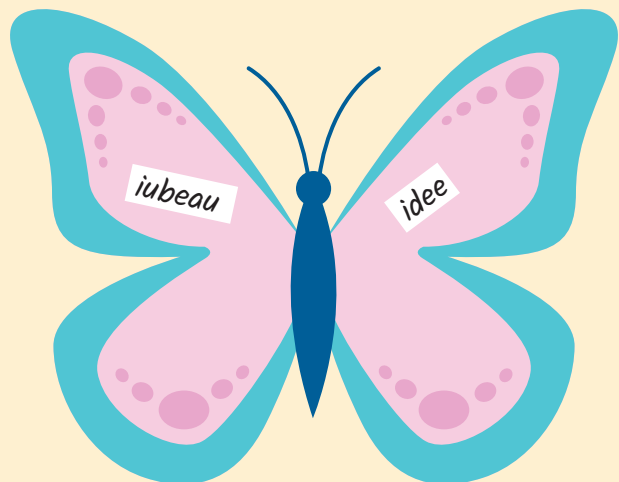
să aibă sensuri diferite în funcție de accent:

torturi, deși, veselă, lungi.

Lucrați în pereche!

Maratonul cuvintelor

- Pe o foaie colorată, desenați un fluture. Pe aripa stângă a fluturului, completați cu câte un cuvânt ce conține grupurile *eau, eai, oai, eoa, ioa*, iar pe aripa dreaptă cu câte un cuvânt ce conține vocale în silabe alăturate (*e-e, i-i, o-o, a-u, a-e*).
- Fiecare echipă va citi în clasă cuvintele pe care le-a notat.

Comunicare orală

COMUNICARE ORALĂ.

CUVINTE-CHEIE, IDEI PRINCIPALE, TEMĂ, INFORMAȚII GENERALE ȘI DE DETALIU

1 Vizionați situațiile de comunicare date, discutați în clasă și apoi rezolvați cerințele.

- O fată se află într-o localitate pe care nu o cunoaște și vrea să ajungă la o stație de autobuz.
- Un elev cere informații unui profesor despre un concurs la care vrea să participe.
- O fată își roagă părinții să o lase să meargă în excursia organizată de școală.
 - a. Cine sunt vorbitorii și ascultătorii în situațiile date?
 - b. Care este mesajul transmis în fiecare dintre situații?
 - c. În ce contexte au loc conversațiile?

Reține!

- **Comunicarea orală** (față în față) se referă la mesajele cu scopuri bine definite, pe care le transmitem și care se realizează pe calea aerului.
- Pe lângă rolurile stabilite în comunicarea dialogată (vorbitor, ascultător), comunicarea pe cale orală este o competență care presupune următoarele coordonate:

<i>Producerea de text</i>	<i>Comprehensiunea (înțelegerea) de text</i>
a vorbi (rol de vorbitor)	a asculta (rol de auditor/ascultător)

- În timpul comunicării, participanții schimbă alternativ rolurile specifice, adaptându-se la competența de comunicare adecvată.
- În ceea ce privește mesajul, acesta se bazează pe **o idee centrală** (temă), care se exprimă prin **cuvinte-cheie și idei principale, informații generale și de detaliu**.
- Ideea principală este o informație esențială dintr-un fragment de text. Informația generală este comunicarea informațiilor esențiale dintr-un text. Informația de detaliu prezintă amănuntele care nuanțează informația generală.

Lucrați pe grupe!

- Formați șase grupe și trageți la sorți unul dintre următoarele verbe de la care puteți construi dialoguri cu transmitere de mesaje: **a spune, a ruga, a promite, a ura, a respinge, a insista**.
- Fiecare grupă va construi un dialog de 5-10 replici, pornind de la verbul tras la sorți. Reprezentanții ai grupelor vor interpreta dialogul în fața clasei, iar colegii vor completa următorul tabel:

<i>Calități ale actului de comunicare orală</i>	<i>DA</i>	<i>NU</i>	<i>Observații</i>
Adaptarea dialogului la tema aleasă			
Cuvânt-cheie/ cuvinte-cheie			
Organizarea ideilor în cadrul mesajului			
Exprimarea informațiilor generale			
Exprimarea informațiilor de detaliu			
Elemente originale			

Lucrați în *pereche!*

- Alegeți unul dintre următoarele enunțuri care să inițieze dialogul, pornind de la situația următoare: *un prieten vine la tine și dorește să mergeți împreună în parc.*
 - *Întâi îmi termin temele, apoi ...*
 - *Știi, nu te supăra pe mine, dar ...*
 - *Ce bine! ...*
 - *Credeam că n-ai să mă mai vizitezi niciodată ...*
- Construiți un dialog de 5-6 replici conform contextului dat.
- Repetați jocul și pentru celelalte contexte.
- Oferiți două posibile interpretări ale ultimului enunț dat.

2 Citește articolul reprodus în coloana din stânga și dialogul din coloana din dreapta și formulează răspunsuri pentru cerințele date:

TEXTUL (A)

Piața jocurilor pentru PC este una destul de dinamică, în care în fiecare an apar continuări ale unor titluri celebre lansate în trecut sau jocuri noi care aduc un aer proaspăt în industrie.

Chiar dacă în ultimii ani jocurile dezvoltate pentru console precum Sony PlayStation sau Xbox au căpătat o importanță din ce în ce mai mare, jocurile pentru calculator rămân în continuare apreciate.

Jocurile FPS (First Person Shooter) se bucură de o mare popularitate în rândul utilizatorilor finali, la fel ca și jocurile cu mașini care atrag în special tinerii, cu atât mai mult cu cât acestea devin din ce în ce mai realiste. Din ecuație nu lipsesc însă nici tradiționalele jocuri de strategie, care au în continuare parte de un public fidel.

Prin urmare, nu este deloc ușor să alcătuești o listă cu cele mai bune jocuri ale anului: pe de o parte, s-ar putea ca unele titluri să nu-ți placă, iar pe de altă parte nu este exclus să nu găsești în listă unul dintre jocurile tale preferate.

(*Topul jocurilor PC în 2017, www.giz.ro*)

TEXTUL (B)

— Bună, George!

— Salut, Andrei!

— Ce mai faci?

— Foarte bine. Tu?

— Eu am citit un articol despre jocurile pe calculator de anul acesta.

— Și? Ai aflat ceva nou?

— Da. Deși jocurile pentru console sunt din ce în ce mai căutate, cele FPS sunt în continuare foarte populare.

— Ce înseamnă FPS?

— Sunt jocuri pentru o singură persoană, individuale. Ție ce jocuri îți plac?

— Mie îmi plac jocurile cu prietenii. Mă joc foarte rar pe calculator sau pe telefon, dar când se întâmplă, prefer jocurile clasice, de strategie.

— Atunci am o veste pentru tine: în paralel cu jocurile noi, sunt actualizate și cele tradiționale. Depinde însă de jocul tău preferat. Unele nu se mai regăsesc în lista nouă.

— Nu e nicio pierdere. Lasă jocurile pentru PC și hai să ne distrăm împreună în parc.

- Indică trei deosebiri între modul de redactare a celor două texte.
- Care sunt formulele de inițiere a dialogului?
- Care este tema dialogului dintre cei doi băieți?
- Care sunt cuvintele-cheie folosite de participanții la dialog?

- e. Copiază tabelul în caiet și notează trei informații generale și trei informații de detaliu, având în vedere articolul și textul dialogat.

<i>Text</i>	<i>Informații generale</i>	<i>Informații de detaliu</i>
<i>A. articol</i>		
<i>B. text dialogat</i>		

Comunicarea între popoare

UNITATE ȘI DIVERSITATE CULTURALĂ

Lucrați pe *grupe!*

- a. Priviți următoarele imagini care înfățișează diverse activități recreative ale copiilor.
- Organizați-vă în patru grupe. Fiecare grupă va trebui să alcătuiască un dialog de 10-15 replici, pornind de la una dintre situațiile propuse.

- După ce dialogul este gata, discutați și notați:
 - cuvintele-cheie;
 - ideile principale;
 - tema;
 - informațiile generale;
 - informațiile de detaliu.

Grupa ①

Grupa ②

Grupa ③

Grupa ④

- b. Căutați informații despre un joc specific unei alte țări (cricet, cursa cu oul și lingura, învârtirea cerului etc.). Alcătuiți un dialog, de 10-15 replici, în care unul dintre voi prezintă regulile jocului, iar celălalt îi pune întrebări lămuritoare. Practicați, în timpul liber, jocul.

Am învățat... Știu

Citește textele următoare și rezolvă cerințele date:

A

„Am așteptat aducerea tezelor la Română cu aceeași nerăbdare cu care așteptasem și rezultatul celorlalte teze.

În sfârșit, a venit și ziua mult dorită!

Cestorul, cum era numit monitorul la liceu, a fost chemat la catedră, ca să-i ajute profesorului, și distribuirea a început.

Câțiva au luat „trei“, câțiva „cinci“, restul „șase“ și „șapte“ și unul singur, Constantinescu Dumitru, care făcea compuneri foarte frumoase, „nouă“!

Ah, cum l-am fericit pe Constantinescu, când am auzit că a luat nouă! Ce bine de el...!

— Popescu-Băjenaru Grigore!

— Prezent!

— Zece!

— Doamne sfinte!... Visez sau e o glumă?! Mă-ndrept spre catedră, împleticindu-mă, și întind mâna tremurătoare, ca să iau teza...

Camil Petrescu mi-o dă și mă oprește o clipă la catedră:

— Într-adins am lăsat teza ta la urmă, pentru că e cea mai bună din clasă. Du-te la loc și citește-o tare, ca s-o cunoască și colegii tăi!

Îmi pare nespus de rău că n-am păstrat-o. În minte, însă, îi am reprezentarea grafică ciudat de precis!

În drum spre bancă, mi se-ntind mâini prietenoase:

— Bravo, Băjenare!

Botez și Ben privesc cu mândrie în jurul lor. În definitiv era un succes, în primul rând, al băncii noastre.

Am citit-o foarte emoționat și, la unele pasagii, mi-au tremurat lacrimi pe gene. Doar în teza mea era vorba de tata, care se-ntorsese rănit, în cârji, de pe front.

Din această fericită zi mi s-a stabilit faima, pe care m-am străduit să n-o dezmint niciodată în cei opt ani de școală, de a fi cel mai tare din clasă la Română.“

(Grigore Băjenaru, *Cișmigiu & Comp.*)

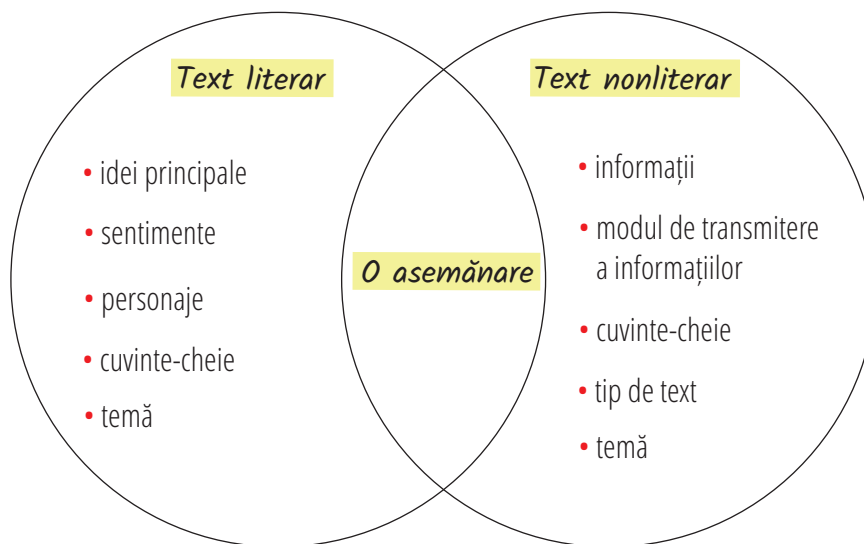

B

TÉZĂ, *teze*, s. f. **1.** Afirmatie expusă și susținută într-o discuție; idee principală dezvoltată și demonstrată într-o operă, într-o cuvântare etc. ♦ Loc. adv. (Înv.) În teză generală = în general. **2.** Idee formulată concis, susținută ca temei al unei concepții filosofice, juridice, politice etc. **3.** Lucrare scrisă, făcută de elevi în clasă sub supravegherea profesorului, la sfârșitul unei perioade de studiu sau la un examen. ♦ Teză de licență (sau doctorat) = lucrare științifică prezentată de un candidat pentru obținerea titlului de licențiat (sau de doctor în științe). – Din fr. **thèse**, lat. **thesis**.

Să receptez un text

1 Pe baza textelor date, formulează răspunsuri pentru următoarele cerințe:

Să redactez un text

2 Compune un text literar/ nonliterar în care să transmiți sentimentele tale/ să prezinți informații în legătură cu derularea orei de limba și literatura română, la clasa a V-a. Ai în vedere etapele redactării și respectarea normelor de scriere corectă.

Să folosesc limba română

3 Formulează răspunsuri pentru următoarele întrebări:

- Care sunt componentele de bază în cazul cuvântului „teză”?
- Care este câmpul lexical predominant în textul A?
- Care sunt sinonimele cuvintelor „distribuirea”, „a început”, „bine”? Dar antonimele lor?
- Din ce tipuri de sunete sunt alcătuite cuvintele „aceeași”, „reprezentarea”, „școală”?
- Câte litere și câte sunete au termenii: „chemat”, „cea”, „fericită”?
- Care este despărțirea în silabe a cuvintelor: „cestorul”, „împlecindu-mă”, „prietenoase”?
- Care este silaba accentuată din cuvintele: „zece”, „catedră”, „emoționat”?

Să comunic

4 Lucrați în pereche! Formulați 10-15 replici în legătură cu primul test de evaluare din viața voastră de elev de gimnaziu. Identificați apoi, în cadrul dialogului alcătuit, următoarele elemente:

- Vorbitor
- Ascultător
- Mesaj (temă, cuvinte-cheie, informații generale, detalii)
- Sistem de semne utilizat
- Cale de comunicare
- Context al comunicării

Realizează o pagină de ziar în care să scrii un text cu scop informativ, prin care să le arăți părinților ce ai studiat în această unitate. Realizează proiectul pe o foaie separată, pe care o vei adăuga în portofoliul disciplinei. Ai în vedere sugestiile de mai jos.

Jocuri, jucării

Ce am învățat în unitatea „Jocuri, jucării“?

SECȚIUNEA

Lectură

Am citit
Cel mai mult mi-a plăcut ..., pentru că

Realizează
un desen reprezentativ
pentru secțiunea
Lectură

Realizează
un desen reprezentativ
pentru secțiunea
Elemente de construcție
a comunicării

SECȚIUNEA

Elemente de construcție a comunicării

Am învățat că
Mi-a plăcut ..., dar aș fi vrut să

Realizează
un desen reprezentativ
pentru secțiunea
Redactare

SECȚIUNEA

Comunicare orală

Am învățat că
Mi-a plăcut ..., dar aș fi vrut să

Realizează
un desen reprezentativ
pentru secțiunea
Comunicare orală

SECȚIUNEA

Comunicarea între popoare. Unitate și diversitate (limbă și joc)

Am învățat că

SECȚIUNEA

Redactare

Am aflat despre ...
Acum știu să ... și să

Criteria de evaluare:

- corectitudinea informațiilor; • modul de prezentare; • respectarea normelor redactării; • originalitatea materialului.

- Unitatea JOCURI, JUCĂRII s-a încheiat. Aventura cunoașterii continuă. Pentru a strânge cât mai multe experiențe interesante, alcătuieste portofoliul tău de limba și literatura română, care va conține tot ceea ce ai lucrat pe parcursul fiecărei unități de învățare.

Evaluare sumativă

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

„Cărțile sunt asemenea unor fluturi. De obicei stau cu aripile lipite, așa cum se odihnesc fluturii pe câte-o frunză, când își desfășoară trompa filiformă¹ ca să soarbă apă dintr-un bob de rouă. Când deschizi o carte, ea zboară. Și tu odată cu ea, ca și când ai călări pe gâtul cu pene fine al unui fluture uriaș. Dar cartea nu are o singură pereche de aripi, ci sute, ca un semn că ea te poate duce nu doar din floare-n floare în această lume glorioasă, ci în sute de lumi locuite. Unele dintre ele seamănă mult cu cea în care trăim, altele sunt populate de ființe care nu ni se arată decât în vise. Pe aripile fluturilor noștri de hârtie, asemenea unor solzișori ce irizează² lumina, sunt tatuaje ciudate, înscrise cu cerneală tipografică. A trebuit să mergem la școală ca să le deslușim. Stând confortabil în spinarea mătăsoasă a marelui fluture, citim și zburăm. Căci fluturile nu se urnește de pe frunza lui dacă nu-i inventăm aripile adevărate, care nu sunt de hârtie, nici de cerneală, nici de cuvinte, ci de imagini, atingeri, mirosuri și melodii. Pe toate ni le imaginăm citind. Și-atunci înțelegem că zborul, chiar dacă ne duce în lumi îndepărtate, se petrece întotdeauna în noi înșine. Cărțile sunt fluturi cu care zburăm prin propria noastră minte, sub bolta uriașă a țestei³ noastre.“

(Mircea Cărtărescu, *A patra inimă*,
fragment din antologia *Care-i faza cu cititul?*, coordonată de Liviu Papadima)

¹filiform, filiformi, adj. care are forma unui fir

²iriza, irizez, vb. a emite culori asemănătoare cu ale curcubeului; a scânteia, a luci în lumini multicolore

³țeastă, țeste, s. f. (pop.) cutie craniană, craniu, scăfârlie

A – Înțelegerea textului (30 de puncte)	<i>Punctaj</i>
1 Completează următorul enunț: Așa cum afirmă autorul textului, cărțile au rolul ...	10 puncte
2 Identifică tema textului și un cuvânt-cheie din acesta.	10 puncte
3 Formulează două idei principale care se desprind din text.	10 puncte
B – Limba română (40 de puncte)	
4 Sensul pe care îl are cuvântul „fluture” în contextul dat este:	10 puncte
a. insectă provenită din omidă; b. carte; c. minte umană.	
5 Scrie A în dreptul enunțului adevărat și F în dreptul celui fals:	10 puncte
a. Sinonimul cuvântului „uriaș”, din text, este „imens”. b. Antonimul cuvântului „vis” este cuvântul „minte”. c. Sinonimul cuvântului „ciudat” este cuvântul „obișnuit”. d. Antonimul cuvântului „mare” este cuvântul „plăpând”.	
6 Precizează tipul de sunete din următoarele cuvinte: „mătăsoasă”, „înșine”.	10 puncte
7 Notează numărul de litere și de sunete din următoarele cuvinte: „deschizi”, „ciudate”, „cerneală”, „imagini”, „citim”.	10 puncte
C – Comunicare (10 puncte)	
8 Alcătuieste un dialog, de 5-10 replici, în care să discuți cu un coleg despre ultima carte citită.	
D – Redactare (10 puncte)	
9 Redactează un text, de 5-10 rânduri, în care să prezinți rolul jucăriilor în viața ta.	

NOTE

- Timp de lucru: 50 de minute.
- Se acordă 10 puncte din oficiu! Succes!
- Desenează o față veselă dacă ești mulțumit sau o față tristă, dacă ești nemulțumit de felul în care ai rezolvat cerințele.

UNITATEA 3

IZVOARELE IDENTITĂȚII PERSONALE

Lectură

- Textul narativ literar (fragment). Coordonatele lumii ficționale: acțiune, personaj, timp, spațiu
- Textul narativ nonliterar (fragment). Acțiune, participanți, timp, spațiu

Redactare

- Compunerea. Părțile compunerii
- Redactarea propriu-zisă a compunerii

Elemente de construcție a comunicării

- Verbul (definiție, clasificare, categorii gramaticale). Moduri verbale personale: indicativul și imperativul. Moduri verbale nepersonale: infinitivul și participiul
- Timpurile modului indicativ. Timpuri simple și compuse. Structura timpurilor compuse
- Funcțiile sintactice ale verbului

Comunicare orală

- Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual)
- Elemente nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului

Comunicarea între popoare

- Obiceiuri și tradiții din alte țări

PRE-TEXT

- Scrie toate cuvintele care îți vin în minte când te gândești la *familia ta*. Citește aceste cuvinte colegilor tăi.
- Vizionați materialul care are ca temă *familia* și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL NARATIV LITERAR (FRAGMENT). COORDONATELE LUMII FICTIONALE: ACȚIUNE, PERSONAJ, TIMP, SPAȚIU

ION CREANGĂ

(1 martie 1837 –
31 decembrie 1889)

- Este unul dintre marii clasici ai literaturii române, ale cărui povești („Povestea lui Stan-Pășitul”), povestiri („Inul și cămeșa”), nuvele („Moș Ion Roată și Unirea”), basme („Povestea porcului”, „Povestea lui Harap-Alb”) și amintiri („Amintiri din copilărie”) au bucurat generații întregi de cititori.

VOCABULAR

¹**horn**, *hornuri*, s. n. coș pe unde iese fumul

²**prichici**, *prichiciuri*, s. n. (pop.) margine îngustă, ieșită în afară, în formă de poliță, la horn, la cuptor sau la vatra țărănească

³**vatră**, *vetre*, s. f. suprafață plană care prelungeste cuptorul în afară și pe care se poate sta sau dormi

⁴**de-a mijoarca** (în expr.)
de-a v-ați ascunselea

⁵**megieș**, *-ă*, *megieși*, *-e*, s. m. vecin

⁶**răzășesc**, *-ească*, *răzășești*, adj. (înv.) care aparține răzeșilor (țăranilor liberi)

⁷**suveică**, *suveici*, s. f. piesă din mecanismul mașinii de țesut

⁸**poporan**, *-ă*, *poporani*, *-e*, s. m. om din parohie

⁹**sturlubatic**, *-ă*, *sturlubatici*, *-ce*, adj. (pop.) nebunatic, neastâmpărat

Amintiri din copilărie

(fragment)

de Ion Creangă

Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului¹ unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul² vetrei³ cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca⁴, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie! Și, Doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații, și surorile îmi erau sănătoși, și casa ne era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor⁵ erau de-a pururea în

petrecere cu noi, și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea! [...]

Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una: Vatra satului, Delenii și Bejenii.

Ș-apoi Humuleștii, și pe vremea aceea, nu erau numai așa, un sat de oameni fără căpătâi, ci sat vechi răzășesc⁶, întemeiat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învăța și hora, dar și suveica⁷ [...]; cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli și poporeni⁸ ca aceia, de făceau mare cinste satului lor. [...]

Și eu eram vesel ca vremea cea bună și sturlubatic⁹ și copilăros ca vântul în tulburarea sa.

Și mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zâmbet uneori, când începea a se ivi soarele dintre nori după o ploaie îndelungată: „Ieși, copile cu părul bălan, afară și râde la soare, doar s-a îndrepta vremea” și vremea se îndrepta după răsul meu...

Știa, vezi bine, soarele cu cine are de-a face, căci eram feciorul mamei, care și ea cu adevărat că știa a face multe și mari minunății: alunga nourii cei negri de pe deasupra satului nostru și abătea grindina în alte părți, înfingând toporul în pământ, afară, dinaintea ușii; închegea apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea de mirare; bătea pământul, sau peretele, sau vrun lemn, de care mă păleam la cap, la mână sau la picior, zicând: „Na, na!“, și îndată-mi trecea durerea... când vuia în sobă tăciunile aprins, care se zice că face a vânt și vreme rea, sau când țiuia tăciunile, despre care se zice că te vorbește cineva de rău, mama îl muștra acolo, în vatra focului, și-l buchisa cu cleștele, să se mai potolească dușmanul; [...] și altele multe încă făcea...

Așa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunății, pe cât mi-aduc aminte, și-mi aduc bine aminte, căci brațele ei m-au legănat [...] și mă alintam la sânu-i, gângurind și uitându-mă în ochi-i cu drag! Și sânge din sângele ei și carne din carnea ei am împrumutat, și a vorbi de la dânsa am învățat. Iar înțelepciunea de la Dumnezeu, când vine vremea de a pricepe omul ce-i bine și ce-i rău. [...]

Ce-i pasă copilului când mama și tata se gândesc la neajunsurile vieții, la ce poate să le aducă ziua de mâine, sau că-i frământă alte gânduri pline de îngrijire. Copilul, încălecat pe bățul său, gândește că se află călare pe un cal de cei mai strașnici, pe care aleargă, cu voie bună, și-l bate cu biciul și-l strunește cu tot dinadinsul, și răcnește la el din toată inima, de-ți ia auzul; și de cade jos, crede că l-a trântit calul, și pe băț își descarcă mânia în toată puterea cuvântului...

Așa eram eu la vârsta cea fericită, și așa cred că au fost toți copiii, de când îi lumea asta și pământul, măcar să zică cine ce-a zice.

Când mama nu mai putea de obosită și se lăsa câte oleacă ziua, să se odihnească, noi, băieții, tocmai atunci ridicam casa în slăvi. Când venea tata noaptea de la pădure din Dumesnicu, înghețat de frig și plin de promoroacă, noi îl speriam sărindu-i în spate pe întuneric. Și el, cât era de ostenit, ne prindea câte pe unul, ca la „baba-oarba“, ne ridica în grindă, zicând: „tata mare!“ și ne săruta mereu pe fiecare. Iar după ce se aprindea opaițul¹⁰, și tata se punea să mănânce, noi scoteam mâțele de prin ocnițe și cotruță și le flocăiam și le șmotream dinaintea lui, de le mergea colbul; și nu puteau scăpa bietezele mâțe din mâinile noastre până ce nu ne zgârâiau și ne stupeau ca pe noi.

— Încă te uiți la ei, bărbate, zicea mama, și le dai paiale! Așă-i?... Ha, ha! bine v-au mai făcut, pughibale¹¹ spurcate ce sunteți! Că nicio lighioaie nu se poate aciu pe lângă casă de răul vostru. [...]

— Ia lasă-i și tu, măi nevastă, lasă-i, că se bucură și ei de venirea mea, zicea tata, dându-ne huța. Ce le pasă? Lemne la trunchi sunt; slănină și făină în pod este de-a volna; brânză în puțină, asemenea; curechi în poloboc, slavă Domnului! Numai de-ar fi sănătoși să mănânce și să se joace acum, cât is mititei; că le-a trece lor zburdăciunea când or fi mai mari și i-or lua grijile înainte; nu te teme, că n-or scăpa de asta. Și-apoi nu știi că este-o vorbă: „Dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă; și dacă-i popă, să citească...“

VOCABULAR

¹⁰ **opaiț**, *opaițe*, s. n. lampă mică, primitivă

¹¹ **pughibală**, *pughibale*, s. f. (mold.) monstru, arătare, pocitanie

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

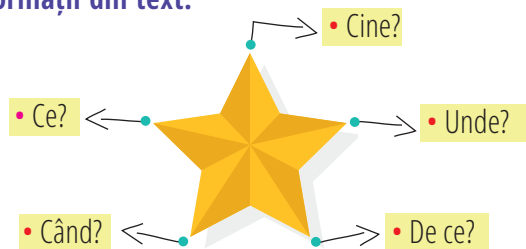
Reține!

- *Textul narativ* este cel care prezintă succesiunea unor întâmplări, ordonate cronologic.
- Elementele care caracterizează textul narativ sunt: *acțiunea, timpul și spațiul, personajul*.
- *Acțiunea* reprezintă o înlănțuire de fapte ce se caracterizează prin unitate compozițională. Aceasta constituie un fir narativ la nivelul textului.

- *Reperele de timp și spațiu:*
 - timpul* indică momentul în care se petrece acțiunea;
 - spațiul* arată locul în care se petrece acțiunea; poate fi structurat pe mai multe planuri: real, imaginar, terestru, cosmic etc.

- 1 **Citiți ultimele două alineate ale textului pe roluri. Folosiți un ton adecvat pentru fiecare personaj.**
- 2 **Scrie răspunsul la întrebările de mai jos, folosind informații din text:**

- Cine era „vesel ca vremea cea bună”?
- Ce făceau copiii când mama dorea să se odihnească?
- Unde este plasat locul copilăriei povestitorului?
- Când se întorcea tatăl de la pădure?
- De ce tatăl nu-i certa pe copiii?

- 3 **Care sunt afirmațiile care se potrivesc satului prezentat în text? Bifează variantele corespunzătoare.**

- Este un sat mare, împărțit în trei: Vatra satului, Delenii și Bejenii.
- Are oameni harnici, cărora nu le place să joace la horă.
- Preoții, dascălii și poporenii făceau mare cinste satului lor.
- Are o vechime considerabilă.
- Apa care curge în apropierea satului este Bistrița.

- 4 **Ordonează întâmplările următoare, ținând cont de ordinea desfășurării lor în text.**

- Copiii îi săreau în spinare tatălui, bucurându-se de sosirea lui.
- Soția îi reproșează soțului său că este prea îngăduitor.
- Tatăl le ține partea copiilor, deoarece consideră normală manifestarea lor.
- Copiii se jucau cu mâțele în fața tatălui, chinându-le.
- Când mama dorea să se odihnească, copiii făceau tărăboi.

- 5 **Ce trăsături ale copiilor reies din text? Notează două exemple.**

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

- 1 **În fragmentul citat există mai multe referiri la timp. Scrie, în caietul tău, câte un cuvânt/ grup de cuvinte, ce fac trimitere la momentul:**

a. în care mama îi spunea copilului să iasă la soare;

b. în care povestitorul își simte inima „săltând de bucurie”.

Lucrați pe *grupe!*

- Formați grupe de câte cinci elevi. Împărțiți textul în opt paragrafe și formulați ideea principală a fiecăruia. Identificați apoi trei cuvinte-cheie și tema textului. Discutați în clasă și notați în caiete forma finală.

2 Alege varianta pe care o consideri potrivită și motivează-ți răspunsul.

- Semnificația secvenței: „Dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă; și dacă-i popă, să citească...” este:
 - a. fiecare om trebuie să treacă prin etapele vieții;
 - b. orice ființă are destinul său;
 - c. fiecare ocupație are specificul ei.
- Am ales varianta ..., pentru că ...
- Secvența „Ieși, copile cu părul bălan, afară și râde la soare, doar s-a îndrepta vremea și vremea se îndrepta după râsul meu...” evidențiază:
 - a. puterile magice ale mamei;
 - b. nostalgia celui care povestește;
 - c. un obicei popular din zona prezentată în text.
- Am ales varianta ..., pentru că ...

Reține!

- **Personajele** sunt ființe, animale sau plante cu trăsături omenești, care participă la întâmplări într-un text narativ. Deși se inspiră din realitate, personajele sunt rezultatul imaginației autorului și pot fi întâlnite doar în lumea operei.
- Acestea constituie o individualitate, cu trăsături fizice și morale distincte, ce sunt puse în evidență, de povestitor, de alte personaje și chiar de personaj sau pot fi deduse din vorbe, gânduri, fapte, comportament și relația cu celelalte personaje.
- **Trăsăturile fizice** fac referire la aspectul feței și al corpului, vestimentație, statură, vârstă.
- **Trăsăturile morale** reprezintă calitățile și defectele personajului.
- În funcție de gradul de implicare în acțiune, personajele sunt:
 - Principale** – apar cel mai mult în acțiune;
 - Secundare** – se raportează la cele principale;
 - Episodice** – apar doar în anumite momente ale acțiunii.

3 Bifează trăsătura potrivită pentru secvențele citate:

<i>Secvența citată</i>	<i>Trăsătură fizică</i>	<i>Trăsătură morală</i>
„ne săruta mereu pe fiecare“		
„gospodari tot unul și unul“		
„eu eram vesel ca vremea cea bună“		
„Ieși, copile cu părul bălan“		
„tata [...] ne prindea câte pe unul, ca la «baba-oarba»“		

4 Copiază tabelul în caiet și realizează fișa de identitate a personajului **mama**, ținând cont de informațiile din text.

	<i>Ce știu despre personaj</i>	<i>Cum am aflat</i>
Date legate de familie		
Aspect fizic		
Ocupație		
Trăsături morale		
Acțiuni importante		
Relații cu alte personaje		
<i>Părerea mea despre personaj ...</i>		

Lucrați pe *grupe!*.....

Tabăra personajelor

- Formați grupe de câte 4-5 elevi.
- Aveți nevoie de o foaie de flipchart și de carioci.
- Scrieți pe foaie personajele din text și asociați fiecăruia dintre ele câte un fragment care îl reprezintă.
- Prezentați, pe rând, în fața clasei și observați cum au lucrat colegii voștri.

5 Recitește fragmentul următor din „Amintiri din copilărie”.

„— Încă te uiți la ei, bărbate, zicea mama, și le dai paiale! Așă-i?... Ha, ha! bine v-au mai făcut, pughibale spurcate ce sunteți! Că nicio lighioaie nu se poate aciua pe lângă casă de răul vostru. [...]

— Ia lasă-i și tu, mări nevestă, lasă-i, că se bucură și ei de venirea mea, zicea tata, dându-ne huța. Ce le pasă? Lemne la trunchi sunt; slănină și făină în pod este de-a volna; brânză în puțină, asemenea; curechi în poloboc, slavă Domnului! Numai de-ar fi sănătoși să mănânce și să se joace acum, cât îs mititei; că le-a trece lor zburdăciunea când or fi mai mari și i-or lua grijile înainte; nu te teme, că n-or scăpa de asta. Și-apoi nu știi că este-o vorbă: «Dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă; și dacă-i popă, să citească...»“

Notează în caietul tău:

- cu **verde** ceea ce ți-a plăcut în comportamentul personajelor și în ideile exprimate;
- cu **negru** faptele cu care nu ești de acord;
- cu **roșu** un fragment care ți-a adus aminte de o întâmplare hazlie;
- cu **mov** cum te-ai fi comportat în situația unuia dintre personaje;
- cu **albastru** un alt titlu la care te-a dus cu gândul lectura acestui fragment.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

1 De ce crezi că tatăl și mama reacționează diferit la năstrușniciile copiilor?

Lucrați în *pereche!*.....

- Recitiți textul și formulați, în caiet, răspunsuri pentru următoarele întrebări:
 - a. Ce părere aveți despre jocurile copiilor din text?
 - b. Voi cum vă jucați cu prietenii voștri?
- La final, citiți-le în fața clasei!

2 Copiază tabelul de mai jos în caiet și completează-l cu informațiile potrivite:

	<i>Universul operei</i>	<i>Universul tău</i>
Ape/ râuri aflate în apropiere		
Două cuvinte folosite în zonă		
O superstiție specifică locului		

3 Cum ai fi procedat dacă ai fi fost în locul celui care povestește, atunci când mama voia să se odihnească? Poți alege dintre răspunsurile de mai jos sau poți propune tu altul.

- M-aș fi odihnit și eu;
- Aș fi ieșit afară cu ceilalți frați pentru a nu o deranja;
- Aș fi citit o carte.

Alt răspuns ...

4 Precizează ce activități desfășori cu părinții tăi în timpul liber.

5 Copiază în caiet tabelul alăturat și notează două elemente comune și două diferite între mama lui Nică și mama ta.

	Elemente comune	Elemente diferite
Mama lui Nică		
Mama ta		

6 Privește ilustrațiile de mai jos, apoi alege-o pe cea care crezi că se potrivește casei la care se face referire în text. Argumentează-ți răspunsul, în 2-3 rânduri.

7 Tu locuiești la casă sau la bloc? Cum arată locuința ta?

8 a. Privește costumele populare din zona Humulești (Neamț) și observă care sunt elementele specifice ale acestora, ținând cont de:

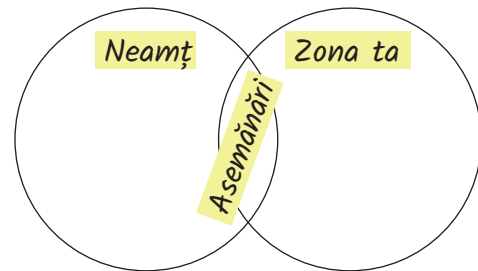
culorile predominante

părțile componente

www.romanianmuseum.com

b. Caută pe internet informații despre costumele populare din zona în care locuiești și completează diagrama cu elementele comune și elementele diferite între costumele din zona Neamț și cele din zona ta.

Jurnal de *lectură*

- Citește integral opera literară „Amintiri din copilărie”, de Ion Creangă, apoi realizează o filă a jurnalului de lectură. Adaugă această filă în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

Redactare

COMPUNEREA. PĂRȚILE COMPUNERII

1 Cuvinte/ structuri dintr-o compunere narativă s-au amestecat. Găsește locul fiecăreia în funcție de momentul potrivit și trece-le în tabelul pe care îl vei copia în caietul tău.

Introducere	Cuprins	Încheiere

în sfârșit apoi așa când deodată brusc atunci
 la început ce trebuia să facă? dar dacă ar face altfel?
 într-o zi în acel moment oare ce se auzea în depărtare?

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Compunerea** este o compoziție originală care dezvoltă o anumită temă.
- **Părțile unei compuneri** sunt: **introducere, cuprins și încheiere.**

Reține!

- În funcție de temă și de normele de redactare, există două tipuri de compuneri:

a. narativă (compoziția în care se povestește o întâmplare);

b. descriptivă (compoziția în care se descrie un peisaj, o persoană etc.).

2 Imaginează-ți că ești un scriitor de succes și ai primit de la elevii unei clase a V-a provocarea de a scrie o compunere cu o întâmplare petrecută în locul tău natal. Notează cele mai interesante idei, conform tabelului de mai jos și citește-le în fața clasei.

Sugestii de redactare

Stabilește ce vei scrie în introducere: timpul, locul și personajele

Ordinea în care s-au petrecut întâmplările

Momentele de încordare ale personajelor

Trăirile și sentimentele personajelor

3 Din ce parte a unei compuneri crezi că fac parte fragmentele de mai jos? Motivează-ți alegerea.

- Dintr-o dată, un zgomot ciudat s-a auzit, ușa s-a deschis, iar în spatele ei se afla ...
- În acea zi, am înțeles că nu e bine să judeci un om după aparențe.

4 Ordonează imaginile de mai jos așa cum consideri, apoi scrie câte o idee pentru fiecare, pentru a realiza planul unei compuneri.

a

b

c

d

PROIECT

- Lucrați în pereche! Fiecare dintre voi desenează/ decupează acasă câteva imagini reprezentative pentru țara noastră.
- Redactați o compunere în care să vă imaginați o întâmplare pe baza imaginilor/ desenelelor.

VERBUL (DEFINIȚIE, CLASIFICARE, CATEGORII GRAMATICALE). MODURI VERBALE PERSONALE: INDICATIVUL ȘI IMPERATIVUL. MODURI VERBALE NEPERSONALE: INFINITIVUL ȘI PARTICIPIUL AMINTEȘTE-ȚI!

- **Verbul** este partea de vorbire flexibilă care arată acțiunea, starea sau existența.
- **Acțiunea** se desfășoară la timpul:
 - trecut** – înainte de momentul vorbirii;
 - prezent** – în momentul vorbirii;
 - viitor** – după momentul vorbirii.

Reține!

- **Felul verbelor:**
 - predicative** (formează singure predicat când sunt la un mod personal);
 - nepredicative** (nu formează singure predicat).
- O categorie o reprezintă **verbele auxiliare** „a fi”, „a voi” / „a vrea”, „a avea”, care ajută la formarea modurilor și a timpurilor compuse.

Reține!

- Părțile de vorbire flexibile își schimbă forma după categorii gramaticale specifice.
- **Persoana** este o categorie gramaticală specifică verbului și pronomelui, ce desemnează participanții la comunicare.

În limba română există trei persoane:

- I – persoana care vorbește (*eu, noi*);
- a II-a – persoana cu care se vorbește (*tu, voi*);
- a III-a – persoana despre care se vorbește (*el/ ea, ei/ele*).

- **Verbul poate avea două forme:**

Afirmativă – arată că acțiunea are loc și nu este marcată de niciun cuvânt specific: *scriu, plecăm, ai venit*.

Negativă – arată că acțiunea nu are loc și este marcată de un cuvânt specific („nu”): *nu scriu, nu plecăm, nu ai venit*.

- **Numărul** este categoria gramaticală ce desemnează numărul de persoane care îndeplinesc acțiunea verbului. Există forme care desemnează:
 - numărul singular** (acțiunea este făcută de o singură persoană);
Exemplu: *Eu merg la școală.*
 - numărul plural** (acțiunea este făcută de mai multe persoane).
Exemplu: *Noi mergem la școală.*

1 Citește fragmentul de mai jos și scrie în caietul tău verbele, urmând indicațiile date.

Dacă unele se încadrează în mai multe categorii, se va preciza acest lucru.

- cu **roșu** verbele la timpul prezent;
- cu **verde** pe cele la timpul trecut;
- cu **mov** verbele la persoana I;
- cu **albastru** verbele la numărul singular.

„Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețaș la casa părinților mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una [...]”

2 Copiază enunțul de mai jos în caiet și completează spațiile libere folosind verbe la timpul viitor.

Când ... vacanța mare, ... într-un tur al țării cu părinții mei și ... multe muzee și case memoriale interesante.

3 Imaginează-ți că ești meteorolog și trebuie să oferi informații despre starea vremii în localitatea ta. Copiază tabelul în caiet și completează-l cu formele verbale potrivite.

<i>Ieri</i>	<i>Azi</i>	<i>Măine</i>
• Soarele ... la ora 6 a.m. • Vântul ... moderat. • Norii ... cerul. • Temperaturile ... între 24 și 30 de grade Celsius.		

4 Privește imaginile alăturate, apoi construiește enunțuri potrivite pentru a reda acțiunile la prezent/ trecut/ viitor.

<i>Acțiune reală</i>	<i>Enunț</i>
Ieri	Ieri am ieșit cu bicicleta.
Azi	
Măine	

Reține!

- **Modul verbal** este o categorie gramaticală specifică verbului, ce exprimă felul în care vorbitorul apreciază acțiunea ca fiind sigură sau posibilă, realizabilă în funcție de anumite condiții sau dorită de o persoană.
- În limba română, modurile verbului se exprimă prin forme specifice sau cu ajutorul unor instrumente gramaticale.
- **Modurile verbului sunt:** 1. *Predicative sau personale*; 2. *Nepredicative sau nepersonale*.

Printre modurile predicative/ personale se află:

- **Modul indicativ**
 - Arată o acțiune sigură, reală.
 - Exemplu:** *Eu trăiesc în România.*
- **Modul imperativ**
 - Exprimă un îndemn, un sfat, o interdicție, o poruncă.
 - Formele verbelor la imperativ:

Persoana verbului	Afirmativă	Negativă
Persoana a II-a singular	<i>Mănâncă!</i>	<i>Nu mănca!</i>
Persoana a II-a plural	<i>Ascultați!</i>	<i>Nu ascultați!</i>

Atenție! Verbele la modul imperativ, persoana a II-a singular, forma negativă sunt formate din: cuvântul „nu” + forma de infinitiv (dicționar) a verbului **Exemplu:** *Nu veni!*

- În cazul unor verbe, formele de persoana a II-a singular nu sunt aceleași pentru formele afirmativă și negativă.

Verbul	Pers. a II-a sg./ afirmativ	Pers. a II-a sg./ negativ
<i>a face</i>	<i>Fă!</i>	<i>Nu face!</i>
<i>a zice</i>	<i>Zi!</i>	<i>Nu zice!</i>

5 Realizează corespondența dintre cele două coloane, având în vedere modul verbelor din enunțuri. Fii atent la intonație.

- Învăță mult în ultimul timp.
- Învăță mai mult la franceză!
- El agreează această situație.
- Agreează-i pe cei nou-veniți!
- Lucrezi de mult?
- Lucrează mai mult la matematică!

modul
indicativ

modul
imperativ

Lucrați în *pereche*!

- Citiți textul, apoi transcrieți verbele care exprimă acțiuni sigure, reale. Scrieți și voi un text despre o activitate la care ați participat împreună, apoi subliniați verbele la modul indicativ, persoana I, singular și persoana I, plural.

Săptămâna trecută am participat la o activitate la o școală gimnazială din localitatea noastră. A fost o experiență memorabilă din care am învățat multe lucruri interesante despre copiii de acolo.

Când am auzit că activitatea va consta în confecționarea păpușilor și în punerea în scenă a unor secvențe din filmul „Regatul de gheață”, mă așteptam să fie plictisitor. Dar, încă din prima clipă, am realizat că nu era nici pe departe cum îmi închipuisem. Ne-am împrietenit cu ceilalți copii și am confecționat personajele din linguri de lemn.

Am colaborat foarte bine și ne-am distrat pe cinste. Cel mai greu a fost la ultima reprezentație, când am jucat sceneta în fața tuturor elevilor. Am mânuit cu grijă fiecare păpușă, am recitat cât mai expresiv replicile, dar mai ales am fost atenți să nu facem vreo greșeală.

Când am terminat sceneta și ne-am dus în fața cortinei pentru a ne prezenta, am fost impresionați de aplauzele copiilor. Mi-aș dori să participăm la cât mai multe activități asemănătoare, din care avem cu toții de învățat.

(Bianca Marian, elevă în clasa a VI-a)

- 6 a. Fii un bun gramatician! Citește mesajele pe care și le-au trimis doi prieteni și corectează verbele scrise greșit.**

- b. Care crezi că este motivul acestor greșeli? Alege din lista cu posibile răspunsuri sau propune tu altele:**

- din cauza grabei;
- din cauza neatenției;
- pentru că nu sunt stăpînite anumite reguli gramaticale etc.

- c. Ție ți se întîmplă să faci greșeli când scrii un mesaj? Cum procedezi când îți dai seama de acest lucru?**

- 7 Start joc! În careul următor s-au ascuns șase verbe la timpul trecut din textul lui Ion Creangă. Cine le găsește primul, în mai puțin de două minute, câștigă!**

X	U	M	L	E	L	N	S	A	V
R	M	R	E	S	T	H	A	D	E
M	E	R	G	E	A	U	R	E	A
G	C	C	A	A	H	C	U	I	L
C	U	B	A	T	Y	U	T	L	P
S	T	I	N	E	A	M	A	D	A
U	I	A	C	N	Z	T	O	L	C
E	R	A	M	A	C	I	R	V	U
I	T	S	A	I	R	X	Y	B	S
T	S	C	P	A	S	A	C	E	C
L	U	P	O	A	I	C	A	Y	R

- 8 Citește formele verbale de mai jos, apoi alege-o pe cea corectă. Verifică în DOOM2!**

- el afișează/ el afișază
- eu mă apropi/ eu mă apropii
- tu te bizui/ tu te bizuiesti
- eu dărui/ eu dăruiesc
- el înfățișează/ el înfățișază
- eu îmi închipuiesc/ eu îmi închipui
- eu întârzii/ eu întârzi
- eu rezem/ eu reazem
- noi creăm/ noi creem

- 9 Alege din seriile de mai jos, verbele care exprimă:**

- a. **Mișcarea:** a alerga, a asculta, a iubi, a porni, a se deplasa, a cânta;
- b. **Transformarea:** a crește, a se umfla, a cădea, a slăbi, a dispărea, a urma;
- c. **Stări sufletești:** a uimi, a țipa, a se bucura, a se baza, a plânge, a râde;
- d. **Fenomene ale naturii:** a ploua, a viscoli, a culege, a tuna, a ninge.

- 10 Asociază verbele din coloana din stînga cu cele din dreapta, în funcție de sensul lor. Fii atent la intonație.**

- Ascultă cu atenție explicația!
- Nu arunca cu hârtii în colegi!
- Repetă de mai multe ori poezia!
- Vino acum în clasă!

poruncă
ordin
interdicție
sfat

Comunicare orală

ELEMENTE PARAVERBALE (INTENSITATE VOCALĂ, INTONAȚIE, TEMPOUL VORBIRII) ȘI NONVERBALE (MIMICĂ, POZIȚII CORPORALE, CONTACT VIZUAL)

📌 OBSERVĂ!

- Conform unor studii, iată ce ar putea transmite anumite gesturi pe care le faci inconștient!

<i>Gest/ atitudine</i>	<i>Semnificație</i>	<i>Sugestie</i>
Îți acoperi gura în timp ce vorbești.	Este indiciul unei minciuni/ adevăr rostit pe jumătate.	Spune doar adevărul!
Îți susții capul cu mâinile.	Sugerează plictiseala.	Așază-ți mâinile pe masă, în fața ta și ține-le relaxate.
Te joci cu mâinile și cu diverse obiecte.	Arată că ești nepregătit într-o discuție.	Este indicat să-ți ții mâinile liniștite.
Falsifici un zâmbet.	Sugerează minciuna.	Zâmbește în mod autentic.
Clipești foarte des.	Ești foarte emoționat.	Încearcă să-ți controlezi emoțiile!

Reține!

- Comunicarea verbală** este însoțită, de cele mai multe ori, de elemente nonverbale, care au rolul de a susține mesajul și de a oferi un context comunicării, pentru a face mai ușor de înțeles intențiile vorbitorului.
- Principalele componente ale **comunicării nonverbale** sunt: înfățișarea, expresia facială, privirea, gesturile, atingerile.
- Comunicarea paraverbală** se realizează la nivelul comunicării orale, prin intonație, caracteristicile vocii, intensitatea, ritmul, debitul vorbirii etc.

Lucrați în *pereche*!

- Priviți ilustrația de mai jos, apoi imaginați-vă un dialog între cele două personaje, pe care îl veți scrie în caiet.
- Fiecare pereche va juca sceneta în fața clasei, iar colegii vor completa tabelul cu elementele situației de comunicare identificate.

<i>Elementele situației de comunicare</i>	<i>Exemple</i>
Vorbitor	
Ascultător	
Mesaj	
Calea de transmitere	
Sistem de semne utilizat în comunicare	
Context al comunicării	
Elemente paraverbale și nonverbale	

Comunicarea între popoare

OBICEIURI ȘI TRADIȚII DIN ALTE ȚĂRI

- Imaginează-ți că te-ai întâlnit cu un prieten din altă țară. Scrie un dialog, de 8-10 replici, în care să schimbați impresii despre un obicei specific locului natal al fiecăruia (o sărbătoare, un dans, un carnaval, un festival etc.). Vei face referiri la:
 - momentul în care se desfășoară evenimentul prezentat;
 - cine participă;
 - modul de desfășurare;
 - impresiile participanților etc.

■ TEXTUL NARATIV NONLITERAR (FRAGMENT). ACȚIUNE, PARTICIPANȚI, TIMP, SPAȚIU

1946, 24 decembrie. Se crapă de ziuă. Am patru ani, sora mea e cu cinci ani mai mare decât mine. Avem camera noastră, care dă spre o curticică laterală a casei. Dormim în același pat și mă trezesc zgâlțâit de umăr. Mă desprind greu din somn și aud ca prin vis: „Gabriel! Gabriel! Trezește-te! Vino să vezi! A venit Moș Crăciun!” Mă ridic și merg, împleticindu-mă somnoros, spre sufragerie. Rămân în ușa deschisă, și bradul pe care-l văd ridicându-se până în tavan îmi taie respirația. E primul pom de Crăciun din viața mea. E împodobit numai cu globuri argintii. [...] Totul e magic și gândul că în spatele acestei minuni se află o entitate divin-umană, acel misterios Moș Crăciun despre care n-are rost să te întrebi când și cum, în timp ce tu dormeai, a pătruns cu cadourile într-un sac în casa ta, îți dă un fior amestecat, de fericire și spaimă respectuoasă. Sora mea alege un pachet din cele aflate pe covorașul de sub brad, îl trage afară și mi-l dă să-l țin o clipă în mâini. Îmi arată cartonașul aninat de el, pe care e scris numele meu. Apoi mi-l ia, îl pune la loc și-mi spune că trebuie să mergem înapoi în pat. Abia seara vom putea desface cadourile primite de la Moș Crăciun. [...]

Seara, înainte de masă, după ce se aprind artificii și se cântă O, Tannenbaum¹, primesc pachetul pe care-l ținusem în mâini, pe furiș, dimineața. Îl desfac cu gesturi stângace. Din poleiala sfâșiată apare o cutie, iar din cutie, un avion de culoare kaki. Tata îmi arată, împachetată separat, o cheiță, care intră în burta avionului și care trebuie învărtită. Apoi, pus

pe jos, avionul începe să ruleze pe parchet, făcând rotocoale imprevizibile. Mă duc și mă închid cu avionul în cameră la mine. Ce-l face oare să meargă? Trebuie neapărat să aflui. Mă strecoar afară din cameră și iau, din dulapul cu scule din cămară, un ciocan. Nu m-a văzut nimeni. Închid din nou ușa de la cameră și, cu lovituri de ciocan bine țintite, desfac avionul în bucăți să văd ce e în burta lui. În fața roțițelor și tijelor de metal care zac acum în fața mea, misterul se amplifică. Cred că nicio jucărie dăruită vreodată de Moș Crăciun nu a avut o viață mai scurtă.

M-am născut într-o zi de mai în 1942, la Râmnicu Vâlcea. Mama s-a oprit acolo în drumul de refugiu dinspre Cluj spre București. Tatăl meu era pe front. [...]

Orașul în care m-am născut nu are pentru mine mai mult decât o semnificație astrologică. Socotesc că am deschis ochii către lume abia în Cotroceni, pe strada Dr. Nicolae Tomescu, într-un

**GABRIEL
LIICEANU**

(n. în 23 mai 1942)

- Filosof și scriitor român, importantă figură a culturii românești actuale.
- A absolvit Facultatea de Filosofie în 1965 și Facultatea de Limbi Clasice (1973) din București.
- În prezent este profesor la Facultatea de Filosofie a Universității din București.
- Printre lucrările sale se numără: „Declarație de iubire”, „Despre limită”, „Scrisori către fiul meu” ș.a.

VOCABULAR

¹**O, Tannenbaum** – titlul în germană al colindului „O, brad frumos!”

²**demisol**, *demisoluri*, s. n. parte a unei clădiri situată pe jumătate sub nivelul solului, sub parter

³**meschin**, *-ă, meschini,-e*, adj. (aici) sărăcăcios

⁴**citadelă**, *citadele*, s. f. (aici) loc protector, de apărare

⁵**burghez**, *-ă, burghezi,-e*, adj. care face parte din burghezie, (aici) cu sensul de orășeni cu un statut social ridicat

⁶**vetust**, *-ă, vetuști,-e*, adj. învechit

⁷**calcio-vecchio** – gen de tencuială ornamentală cu suprafața zgrunțuroasă, dând zidurilor un aspect arhaic

⁸**sablă**, *-ă, sablați,-e*, adj. mat

⁹**bizota**, *bizotez*, vb. a șlefui

¹⁰**ștraif**, *ștraifuri*, s. n. linie, dungă

apartament la demisol², dintr-o vilă cu trei niveluri care aparținea familiei Simian. Iată de ce mă consider get-beget bucureștean și cotrocenist. [...]

Demisolul din Tomescu nu avea, desigur, cum să fie scaldat în lumină. Dar nu era un apartament meschin³. Din pâcla memoriei mele (aveam șapte ani când ne-am mutat o stradă mai încolo, pe Dr. Lister), răzbat două coloane care străjuiau masa mare din sufragerie. Din cauza lor, bănuiesc, demisolul din Dr. Tomescu și-a păstrat în mintea mea un anumit prestigiu. Pomul de Crăciun despre care am vorbit se înălța lângă una dintre coloane. [...]

Am intrat, așadar, în viață, prin poarta Cotrocenilor. Ne-am instalat definitiv în cartier, când părinții mei au cumpărat, în 1949, apartamentul de la etajul întâi al unei case [...] de pe strada Dr. Lister. Fusese construită în 1927. Față de apartamentul din Dr. Tomescu, acesta era de-a dreptul somptuos. [...]

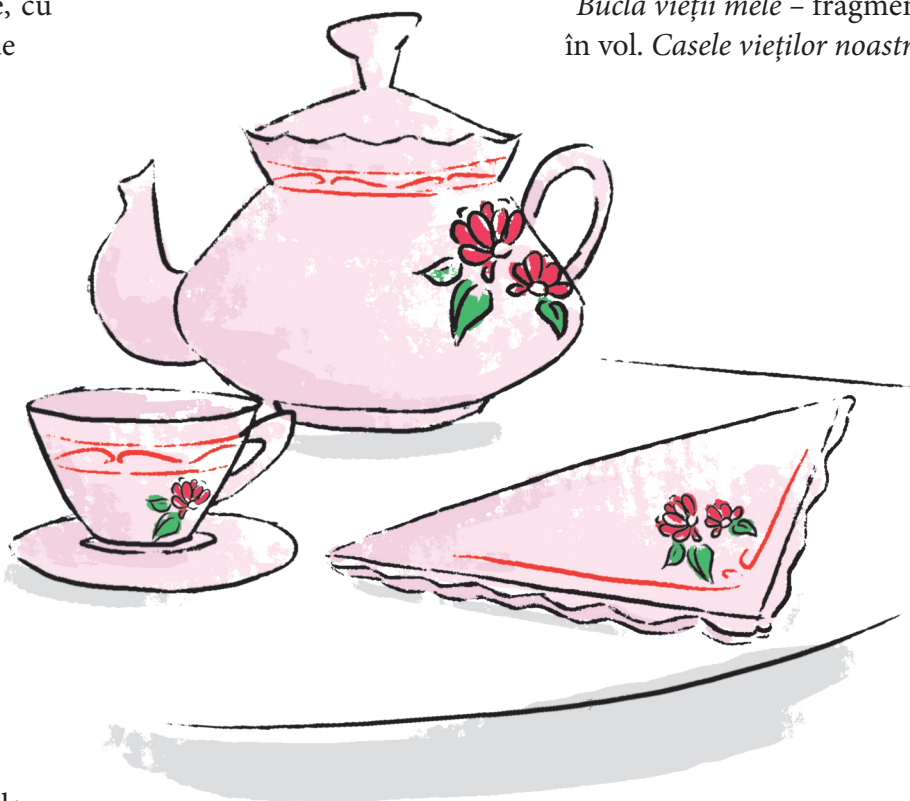
În viața mea, locul acesta n-a fost doar o citadelă⁴ în care te puteai refugia. [...] Și nici n-a fost doar sediul în care se păstrau ritualurile civilizației burgheze⁵ (căci ce altceva erau reuniunile de familie, organizate de câteva ori pe an în jurul mesei mari din sufragerie, cu acel fast vetust⁶ – serviciu de farfurii Ivory, tacâmuri grele, argintate, fețe de masă și șervete din cânepă fină, brodate de mână – obținut de mama, în mod straniu și paradoxal, într-o epocă a sărăciei extreme?). Locul acesta a fost, în primul rând, un spațiu al familiei, un mediu spiritual spontan în care un copil primea [...] valorile dăruite în chip poruncitor omenirii de către un Zeu unic, într-un colțișor al istoriei, cu câteva mii de ani în urmă. Din purtarea și vorbele părinților mei, pe care le deprinseseră de la

părinții lor născuți în fundul unor sate oltenești, am aflat că cinstea e lucrul cel mai important în viață, că egoismul trebuie să aibă limite, că există bine și rău, milă și neîndurare, onestitate și ticăloșie. Am învățat ceea ce [...] în cuvintele simple ale mamei se traducea prin cerința de a te pune în pielea altuia. Vorba „ce ție nu-ți place altuia nu face“ am auzit-o în anii copilăriei repetată de sute și mii de ori.

Acum, revenind o clipă asupra portretului casei din Lister, trebuie să spun că treptele negre care duceau la cele trei paliere ale casei, nu erau de fapt de marmură, ci [...] din mozaic negru turnat și șlefuit. [...] Vestibulul de la etajul întâi și coridorul care unea partea din față a casei cu dependențele erau din mozaic în șah alb-negru. Cele patru camere ale apartamentului erau zugrăvite în calcio-vecchio⁷, ușile erau din lemn masiv de stejar, cu geam sablat⁸ și bizotat⁹, [...], iar jaluzelele de lemn, când erau trase pe jumătate, aruncau pe covor ștraifuri¹⁰ de lumină și umbră. Puteam privi minute întregi, întins pe pat, perindarea nesfârșită a firelor de praf care înotau liniștite în razele filtrate ale soarelui.

(Gabriel Liiceanu,

Bucla vieții mele – fragment,
în vol. *Casele vieților noastre*)

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

1 Recitește fragmentul care prezintă amintirea lui Gabriel Liiceanu din ajunul Crăciunului și notează litera corespunzătoare răspunsului corect din enunțurile date.

- Cine îl trezește pe băiat?
 - a. mama lui; b. sora lui mai mică; c. sora lui mai mare.
- Ce sentimente trăiește copilul când vede bradul împodobit?
 - a. de spaimă și tristețe; b. de fericire și spaimă; c. de uimire și de fericire.
- Când primesc copiii cadourile?
 - a. în ajunul Crăciunului, după ce este împodobit bradul;
 - b. după masa de Crăciun, înainte de a aprinde artificii;
 - c. înainte de masa de Crăciun, după ce au cântat „O, Tannenbaum“.
- Unde se ascunde băiatul cu jucăria primită?
 - a. în camera părinților; b. în cămară; c. în camera lui și a surorii.
- De ce sparge avionul?
 - a. fiindcă era curios să afle secretul funcționării acestuia;
 - b. întrucât nu i-a plăcut cadoul primit;
 - c. deoarece se blocase cheia care-l făcea să funcționeze.

2 Ordonează întâmplările următoare, ținând cont de ordinea desfășurării lor.

- a. Tatăl îi arată băiatului cum funcționează avionul.
- b. Copilul citește biletul pe care este scris numele lui.
- c. Bradul din sufragerie produce o impresie puternică celui de-abia trezit.
- d. Avionul face rotocoale pe parchet.
- e. Băiatul este trezit în zori pentru a primi vestea că a venit Moș Crăciun.

Reține!

- *Textul narativ nonliterar* reprezintă succesiunea unor întâmplări care s-au petrecut în realitate, într-un timp și spațiu precizate. De exemplu, o întâmplare petrecută alături de prietenii tăi, într-o vacanță sau despre care ți-a povestit o altă persoană. Elementele componente sunt aceleași ca cele ale textului narativ literar (*acțiune, timp, spațiu*), cu deosebirea că în acțiune sunt implicați *participanți*, adică persoane reale, nu personaje, create de autor.

3 Scrie pe o foaie de hârtie participanții la acțiunea din text, plasându-l în centru pe cel care apare cel mai mult, apoi în jurul său pe ceilalți. Transcrie, din text, câte un fragment reprezentativ pentru fiecare.

4 Copiază tabelul în caiet și completează-l cu trăsături ale copilului, așa cum reies acestea din text.

<i>Fragmentul de text ce cuprinde date despre autor</i>	<i>Trăsătura desprinsă</i>

5 Identifică în text cuvinte care fac parte din câmpul lexical al *casei*.

6 Transcrie, în caietul tău, câte două secvențe care fac referire la:

- a. casa din strada Dr. Nicolae Tomescu;
- b. casa din strada Dr. Lister.

Lucrați în *pereche!*.....

- Copiați tabelul de mai jos în caiete.
- Explorați textul, apoi completați tabelul cu informațiile potrivite.

<i>Nume de străzi</i>	<i>Nume de orașe</i>	<i>Zone ale țării</i>

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

- 1 Autorul mărturisește că părinții i-au insuflat mai multe valori morale. Identifică-le în tabelul de mai jos, apoi ilustrează-le cu exemple.

<i>Valoarea morală</i>	<i>Da</i>	<i>Nu</i>	<i>De unde știu</i>
sinceritate			
cinste			
punctualitate			
corectitudine			
respect			
înțelegerea celuilalt			
altruismul			

- 2 Explică, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței:

„Totul e magic și gândul că în spatele acestei minuni se află o entitate divin-umană, acel misterios Moș Crăciun despre care n-are rost să te întrebi când și cum, în timp ce tu dormeai, a pătruns cu cadourile într-un sac în casa ta, îți dă un fior amestecat, de fericire și spaimă respectuoasă.“

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

- 1 Identifică asemănări și deosebiri între felul în care petreci tu Crăciunul și felul în care o făcea autorul în copilărie.

<i>Asemănări</i>	<i>Deosebiri</i>

- 2 Ți-ar plăcea să locuiești în una dintre casele descrise în text?

- Da, mi-ar plăcea, pentru că ...
- Nu, nu mi-ar plăcea, pentru că ...

- 3 Imaginează-ți că ești mama/ tatăl copilului și stai de vorbă cu acesta după ce și-a stricat jucăria. Scrie un text, de 50-70 de cuvinte, în care să-i vorbești despre rolul jucăriilor în viața copiilor.

- 4 Notează patru sfaturi pe care ți le spun părinții cel mai des. Prezintă-le în fața clasei, apoi observă care sunt cele care apar cel mai frecvent. De ce?

- 5 Care este locul preferat din casa ta? Ce activități desfășori în acest spațiu?

- 6 Prezintă, în fața colegilor, un obiect din camera ta, la care ții în mod deosebit.

Jurnal de *lectură*

- Citește integral articolul „Bucla vieții mele”, de Gabriel Liiceanu, din volumul „Casele vieților noastre”, apoi realizează o filă a jurnalului de lectură. Aduăă această filă în portofoliul personal, în vederea evaluării.

Comunicarea între popoare

OBICEIURI ȘI TRADIȚII DIN ALTE ȚĂRI

PROIECT

- Realizează, pe o foaie de flipchart, un proiect în care să prezinți obiceiuri și tradiții de Crăciun dintr-o altă țară.
- Vei urmări aspecte privind: • decorații • colinde • gastronomie • oferirea cadourilor etc. Poți folosi diferite materiale!

■ REDACTAREA PROPRIU-ZISĂ A COMPUNERII

- 1 a. Citește textul în care un elev prezintă un loc drag copilăriei sale, apoi observă notațiile făcute de profesor pe marginea acestuia.

Casa bunicilor... paradisul copilăriei

Îmi aduc aminte cu mare placere acele momente pe care le-am petrecut la bunici. Ei locuiesc în comuna Gherăiești din județul Roman. Se spune că pe vremea când era doar un cătun cu câteva case, așezarea se numea Gherghelești, iar numele familiei mele (Gherghel) pare ca vine de acolo.

Casa în care locuiesc bunicii are mai mut de o suta de ani și a fost hanul, magazinul satului. Chiar și acum podeaua beciului este rotunjită cum trebuia să fie pentru a putea ține butoaie de peste doi metri cu vin. Străbunicul meu a cumpărat hanul și l-a transformat într-o frumoasă casă de locuit.

Am petrecut multe clipe minunate acolo... Copiii din sat mă vizitau și ne jucam împreună. Ei îmi erau foarte dragi și le aduceam în fiecare an jucării și dulciuri. Cel mai bine mă înțelegeam cu Mădălin, pentru că era cel mai apropiat de vârsta mea. De Crăciun, mergeam la biserica din sat care era în vârful dealului. Urcam cu greu dealul, dar efortul ne era răsplătit când îl transformam în cel mai grozav derdeluș. Chiotele copiilor răsunau în tot satul! Seara, copiii ne colindau și noi le ofeream nuci, portocale și ciocolată. Bunica insista să merg și eu cu colindul, dar, din timiditate, preferam să îi ascult și să îi privesc. Stăteam chiar și câte trei săptămâni la bunici, jucându-mă cu câinele lor Beti, o cățelușă maronie, extrem de jucăușă și dornică de mângâieri. Găinile nu au lipsit niciodată din ograda bunicii mele. Participam cu plăcere la hrănirea lor și mă amuza felul în care bunica le boteza. Aveau nume caraghioase care le descriau foarte bine înfățișarea sau comportamentul: Pestița, Albișoara, Zvăpăiata...

Când oboseam, intram în casă și mă minunam de frumusețea cărților bunicului meu, frumos aranjate într-o bibliotecă de nuc. Uimit fiind, observam icoanele și pozele străbuniciei care se odihneau liniștite pe pereții casei. Bunicul îmi istorisea tot felul de întâmplări din viața lui sau a străbunicilor mei.

După ce epuizam toate jocurile și descoperirile zilei, ne așezam cu toții la masă. Erau servite multe mâncăruri alese: friptură, salate, sarmale, preparate tradiționale și, la final, preferatul meu, desertul. Seara, după masă, ieșeam din nou afară. Aici am observat pentru prima oară galaxia noastră Calea Lactee, unele constelații și... un păianjen coborând pe firul său.

(Vlad Gherghel, elev în clasa a VII-a)

- b. Realizează un mic ghid al scriitorului isteț, în care să notezi câteva sfaturi utile de redactare pentru elevii de clasa a V-a.

- c. Discută cu colegul tău/ colega ta de bancă despre: sentimentele trezite la lectura acestui text; asemănări și deosebiri între localitatea bunicilor tăi și cea descrisă în text.

Lucrați în *pereche!*

- Amintește-ți un moment fericit din copilăria ta. Ai la dispoziție două minute.
- Povestește-i colegului de bancă/ colegei de bancă evenimentul, apoi inversează rolurile. Fiecare va asculta cu

atenție și va cere lămuriri, acolo unde nu a înțeles.

- După ce ați discutat, scrieți textul narativ, ținând cont de acțiune, timp, spațiu și participanți.
- La final, veți citi în fața clasei textele scrise.

Folosește diacriticele specifice limbii române!

Împarte fragmentul în mai multe alineate!

Verifică dacă ai scris corect cuvintele!

Verifică-ți ortografia!

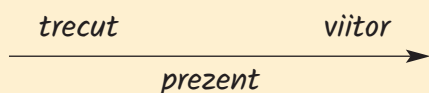
Elemente de construcție a comunicării

TIMPURILE MODULUI INDICATIV. TIMPURI SIMPLE ȘI COMPUSE STRUCTURA TIMPURILOR COMPUSE

Reține!

Timpurile modului indicativ

- **Timpul verbal** este o categorie specifică verbului prin care se indică momentul în care se desfășoară acțiunea dintr-un enunț, în momentul vorbirii.
- Cele trei coordonate fundamentale ale timpului sunt:

- **Modul indicativ** cuprinde șapte timpuri verbale, ce se împart, în funcție de structură, în:

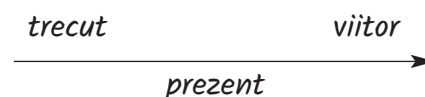
1. timpuri simple:

- prezent, imperfect, perfect simplu, mai-mult-ca-perfect (au forme simple)

2. timpuri compuse:

- perfect compus, viitor, viitor anterior (sunt formate cu ajutorul verbelor auxiliare)

- 1** Plasează pe axa timpului forme diferite ale verbelor *a citi* și *a veni*, la persoana a II-a singular și plural. Desenează axa în caiet.

Reține!

Timpul prezent

- Exprimă o acțiune care se petrece în momentul vorbirii.

Exemplu: eu învăț; tu înveți; el/ ea învață; noi învățăm; voi învățați; ei/ ele învață.

- 2** Recitește primul alineat al textului „Bucla vieții mele” și notează în caiet primele șase verbe la timpul prezent.

- 3** Alege două dintre verbele identificate la exercițiul 2 și scrie-le formele la toate persoanele.

- 4** Copiază tabelul în caiet și completează-l cu formele verbelor date la timpul prezent.

	<i>A studia</i>	<i>A vedea</i>	<i>A culege</i>	<i>A citi</i>
<i>eu</i>	studiez	văd	culeg	citesc
<i>tu</i>				
<i>el/ ea</i>				
<i>noi</i>				
<i>voi</i>				
<i>ei/ ele</i>				

- 5** Copiază tabelul în caiet și completează-l cu formele verbale cerute pentru timpul prezent.

<i>Persoană/ număr</i>	<i>Forma verbului la timpul prezent</i>
<i>I sg.</i>	lucrez
<i>I pl.</i>	merg-
<i>a II-a pl.</i>	hotăr-
<i>a III-a pl.</i>	iub-
<i>a III-a sg.</i>	doarm-

- 6** Pune verbele dintre paranteze la modul indicativ, timpul prezent. Ce observi?

- Tu (a obține) întotdeauna ce (a vrea).
- El (a crea) niște desene foarte interesante.
- Voi (a ajunge) la timp acasă.
- Tu (a veni) cu noi azi în parc?

7 Alege forma pe care o consideri corectă, apoi verifică în DOOM2:

- eu cheltui/ eu cheltuiesc
- tu obții/ tu obți
- el sughiță/ el sughite
- tu vii/ tu vi
- tu scri/ tu scrii
- el șovăie/ el șovăiește

Lucrați în *pereche!*

- Citiți enunțurile de mai jos și discutați despre ce exprimă verbele.
 - Mihai Viteazul urcă pe tronul Țării Românești în 1593.
 - Omul este o ființă înzestrată cu rațiune.
 - Fotbalistul Popescu înscrie golul decisiv în minutul 45.
 - Mâine merg în parc cu prietenii mei.
- Puteți alege dintre variantele următoare sau propuneți voi altele: *face referire la un eveniment istoric; face referire la o acțiune ce se va petrece în viitor; arată o acțiune care se petrece foarte rapid; exprimă un adevăr cunoscut de toți* etc.

Reține!

Timpul imperfect

- Exprimă o acțiune trecută, care se desfășoară în același timp cu altă acțiune trecută și arată durata.
- Într-o narațiune, este folosit, de obicei, în prezentarea cadrului.

Exemplu: eu învățam; tu învățai; el/ ea învăța; noi învățam; voi învățați; ei/ ele învățau.

1 Citește fragmentul de mai jos, apoi rezolvă sarcinile propuse.

„Copiii din sat mă vizitau și ne jucam împreună. Ei îmi erau foarte dragi și le aduceam în fiecare an jucării și dulciuri“

- a. Transcrie verbele la timpul imperfect.
- b. Observă o diferență, la nivelul formei, între verbele găsite.

2 În fragmentul în care este descris demisolul casei din strada Tomescu, s-au ascuns verbe la timpul imperfect. Găsește-le și notează în caiet trei dintre acestea.

3 Trece verbele următoare la modul indicativ, timpul imperfect, la toate persoanele:

a cânta, a cădea, a merge, a dori.

4 Scie A în dreptul enunțului adevărat și F în dreptul celui fals:

- Verbele la imperfect sunt folosite în evocarea amintirilor și în descrierea unor locuri.
- Verbul „duceai” este la persoana a III-a, numărul singular, modul indicativ, timpul trecut.
- În seria: „veneam, căută, scriai, vedeai”, există trei verbe la timpul imperfect.
- Verbele la timpul imperfect indică o acțiune trecută și arată durata.

5 Copiază tabelul în caiet și completează-l cu formele verbale cerute pentru timpul imperfect. Construiește apoi câte un enunț cu fiecare dintre formele verbale notate.

Persoană/ număr	Forma verbului
I sg.	cântam
I pl.	merg-
a II-a pl.	dorm-
a III-a pl.	învăț-
a III-a sg.	ved-

Reține!

Timpul perfect simplu

- Exprimă o acțiune petrecută în trecut și încheiată în apropierea momentului vorbirii.
- În limba vorbită, acest timp este des utilizat în Oltenia.

Exemplu: eu învățai; tu învățași; el/ ea învăță; noi învățarăm; voi învățați; ei/ ele învățară.

1 Scrie verbele următoare la modul indicativ, timpul perfect simplu, toate persoanele:

a părea, a ține, a ajunge, a veni.

2 Rescrie textul de mai jos, punând verbele la timpul perfect simplu.

„Tata îmi arată, împachetată separat, o cheiță, care intră în burta avionului și care trebuie învărtită.“

3 Scrie verbele următoare la timpul perfect simplu, persoana I și a III-a singular: a veni, a minți, a fi,

a se sfii, a primi, a munci, a tăgădui, a cântări.

Lucrați în *pereche!*.....

- Identificați verbele la timpul perfect simplu care s-au ascuns în careu.
- Căutați pe verticală și pe orizontală, apoi transcrieți-le în caiet.
- Alegeți-vă câte un verb și alcătuiți un enunț potrivit.

A	R	U	N	C	A	I	O	V	R
L	A	W	F	X	J	Z	L	I	E
U	S	Y	G	R	U	R	N	T	Z
N	E	J	K	Q	N	G	X	C	O
E	I	N	U	T	S	F	L	G	L
C	L	A	G	Z	E	R	A	M	V
A	U	A	D	U	S	E	S	I	A
S	L	Q	Z	J	L	R	Z	Y	R
I	N	T	R	A	C	M	L	A	A
T	K	C	U	M	P	A	R	I	M

Reține!

Timpul perfect compus

- Exprimă o acțiune trecută și finalizată înainte de momentul vorbirii.
- Structura verbelor la timpul perfect compus:

verbul auxiliar „a avea“ la modul indicativ, timpul prezent + participiul verbului.

Exemplu: eu am învățat; tu ai învățat; el/ ea a învățat; noi am învățat; voi ați învățat; ei/ ele au învățat.

1 Transcrie verbele la timpul perfect compus din fragmentul citat.

„Am intrat, așadar, în viață, prin poarta Cotrocenilor. Ne-am instalat definitiv în cartier, când părinții mei au cumpărat, în 1949, apartamentul de la etajul întâi al unei case [...] de pe strada Dr. Lister.“

2 Copiază tabelul în caiet și completează-l cu formele verbale potrivite.

Verbul indicat	Persoană/ număr	Verbul auxiliar	Participiul verbului
<i>a învăța</i>	a II-a sg.	ai	învățat
<i>a iubi</i>	a III-a pl.		
<i>a părea</i>	I pl.		
<i>a crea</i>	a II-a sg.		

3 Scrie forma inversată pentru următoarele verbe la timpul perfect compus. Ce observi?

au venit, a mâncat, ai ascultat, ați citit, am anunțat, au stricat

4 Alege forma verbală potrivită în enunțurile de mai jos.

- Casa bunicilor mei *a fost/ era* așezată pe un deal, lângă o pădure.
- Eu *mi-am schimbat/ îmi schimbam* complet locuința când *m-am mutat/ mă mutam*.
- Când *m-am întors acasă/ mă întorceam*, calculatorul *era* deschis/ *a fost* deschis.
- Eram/ am fost* la bucătărie, când *a sunat/ suna* telefonul.

AMINTEȘTE-ȚI!

- Timpul imperfect este folosit în evocarea amintirilor, în descrierea unor locuri, iar timpul perfect compus face referire la evenimente punctuale din trecut.

- 5 **Scrive o compunere, de 80-150 de cuvinte, în care să povestești o întâmplare petrecută în timpul vizitării unui muzeu. Vei folosi cel puțin patru verbe din lista de mai jos la timpurile imperfect și perfect compus: a vedea, a admira, a ajunge, a se bucura, a rămâne, a călători, a descoperi.**

Reține!

Timpul mai-mult-ca-perfect

- Exprimă o acțiune petrecută în trecut și încheiată înaintea altei acțiuni trecute.
- Se află în relație cu imperfectul, perfectul compus sau perfectul simplu.

Exemplu: eu învățasem; tu învățaseși; el/ ea învățase;
noi învățaserăm; voi învățaserăți; ei/ ele învățaseră.

- 1 **Copiază tabelul în caiet și completează-l cu formele potrivite pentru timpul mai-mult-ca-perfect.**

Verbul indicat	Persoană/ număr	Forma verbului
a veghea	a II-a sg.	vegheaseși
a ajuta	a III-a pl.	
a păstra	I pl.	
a repeta	a II-a pl.	
a lustrui	a II-a sg.	

- 2 **Alege forma verbală potrivită din enunțurile de mai jos.**

- Noi *venisem/ veniserăm* pentru lansarea de carte.
- Când am ajuns la bunici, tu *văzuseți/ văzuseși* de mult ograda și cățeei.
- Voi *găsiserăți/ găsirăți* de mult timp răspunsul la întrebarea pusă de profesor.
- Noi *scrisesem/ scriserăm* deja compunerea când s-a schimbat cerința.

- 3 **Scrive o compunere, de 80-150 de cuvinte, în care să povestești o întâmplare în care vei integra cel puțin cinci verbe la timpul mai-mult-ca-perfect.**

Lucrați în *pereche*!

- Confectionați acasă câte 20-30 de jetoane, pe care veți scrie diferite forme ale verbelor la timpurile învățate. Puneți-le într-o pălărie și jucați-vă!
- Scoateți, pe rând, câte un jeton și fiecare va trebui să spună timpul verbului extras.
- Cine răspunde corect acumulează 10 puncte.
- Câștigă cel care acumulează cele mai multe puncte.

Reține!

Timpul viitor

- Exprimă o acțiune care se va petrece după momentul vorbirii.
- Structura verbelor la timpul viitor:

verbul auxiliar „a vrea“ + forma de infinitiv a verbului.

Exemplu: eu *voi învăța*; tu *vei învăța*; el/ ea *va învăța*; noi *vom învăța*; voi *veți învăța*; ei/ ele *vor învăța*.

- În limba vorbită, mai există trei forme care pot reda timpul viitor:

- eu o să învăț*; tu *o să înveți*; el/ ea *o să învețe*; noi *o să învățăm*; voi *o să învățați*; ei/ ele *o să învețe*
- eu am să învăț*; tu *ai să înveți*; el/ ea *are să învețe*; noi *avem să învățăm*; voi *aveți să învățați*; ei/ele *au să învețe*
- eu oi învăța*; tu *îi învăța*; el/ ea *o învăța*; noi *om învăța*; voi *oți învăța*; ei/ ele *or învăța*

1 Scrie verbele următoare la timpul viitor, toate persoanele: a căuta, a găsi, a vedea, a porni.

2 Notează în caiet formele verbale de viitor utilizate în limba vorbită pentru verbele date.

	a căuta	a cumpăra	a veni
eu			
tu			îi veni
el/ ea		are să cumpere	
noi	o să căutăm		
voi			
ei/ ele			

Lucrați în *pereche!*.....

- Copiați tabelul în caiet și completați-l cu formele verbale indicate.
- Alcătuiți oral o propoziție cu fiecare formă verbală.

Verbul indicat	Persoană/ număr	Verbul auxiliar	Infinitivul verbului
a cerceta	a II-a sg.	vei	cerceta
a găsi	a III-a pl.		
a spera	I pl.		
a ține	a II-a pl.		
a lăuda	a II-a sg.		

Lucrați pe *grupe!*.....

- Formați patru grupe.
- Citiți indicațiile din regulamentul unei tabere și discutați despre modul în care sunt scrise.
- Creați, la rândul vostru, un regulament, respectând cerințele date.
- Fiecare dintre grupe va desemna un reprezentant care va citi regulamentul în fața clasei.
- Analizați, la alegere, două verbe din regulamentele citite, precizând modul, timpul, numărul și persoana.

Regulamentul taberei

La activități și ateliere, participanții vor respecta întocmai regulile de siguranță prezentate de animatori.

Participanții se vor asigura înainte de a traversa strada.

În drumeții, participanții nu vor părăsi grupul și vor urma regulile indicate înainte de plecare.

(www.tabere.mmb.ro)

Grupa ①

Cum să ne comportăm în clasă (șase reguli).

Grupa ②

Cum să ne comportăm în sala de sport (șase reguli).

Grupa ③

Cum să ne comportăm într-o excursie în natură (șase reguli).

Grupa ④

Cum să ne comportăm într-o vizită la muzeu (șase reguli).

3 Alege varianta corectă:

- Dănuț *va/ v-a* vedea pentru prima oară Muzeul Satului, în vacanță.
- Ei *vor/ v-or* avea mulți invitați la petrecere.
- Eu *voi/ v-oi* aduce multe prăjituri de ziua mea.
- Voi *veți/ ve-ți* merge cu noi, nu-i așa?

Reține!

Timpul viitor anterior

- Exprimă o acțiune care urmează să aibă loc, prin raportare la momentul vorbirii.
- Este rar întrebuițat; se folosește, mai ales, în forma scrisă a limbii standard.
- Structura verbelor la timpul viitor anterior:

formele „*voi*“ / „*vei*“ / „*va*“ / „*vom*“ / „*veți*“ / „*vor*“ + verbul „*a fi*“ + participiul verbului

Exemplu: eu *voi fi învățat*; tu *vei fi învățat*; el/ ea *va fi învățat*; noi *vom fi învățat*; voi *veți fi învățat*; ei/ ele *vor fi învățat*.

1 Unul dintre colegi începe să spună alfabetul, iar un elev desemnat de profesor spune „Stop!”. Pornind de la litera la care s-a ajuns, un alt coleg va spune un verb care începe cu acea literă. Toți elevii vor scrie în caietele lor verbul respectiv la timpul viitor anterior. Jocul va continua până la termenul indicat de profesor. Elevii care vor răspunde corect, vor primi aprecieri.

2 Start joc! Scrie în caiet formele verbale indicate.
Primul care termină activitatea strigă „Bingo”!

- Verbul **a merge** la indicativ, timpul imperfect, persoana a II-a singular;
- Verbul **a vedea** la indicativ, timpul viitor, persoana a II-a plural;
- Verbul **a risipi** la indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a plural;
- Verbul **a coborî** la indicativ, timpul perfect simplu, persoana I singular;
- Verbul **a strănuta** la indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect, persoana a II-a singular;
- Verbul **a pune** la indicativ, timpul perfect simplu, persoana a II-a singular.

■ FUNCȚIILE SINTACTICE ALE VERBULUI

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Funcția sintactică** reprezintă partea de propoziție sau rolul pe care îl are fiecare cuvânt în propoziție.
- **Predicatul** este partea principală de propoziție care arată ce face subiectul.
- **Subiectul** este partea principală de propoziție care arată cine face acțiunea.

Reține!

- O parte secundară de propoziție este **atributul**, care determină un substantiv sau un înlocuitor al acestuia.
Exemplu: Florile *parfumate* îmi bucură sufletul.

Reține!

- **Verbele predicative** la moduri personale îndeplinesc **funcția sintactică** de **predicat**.
Exemplu:
Maria a pregătit o prăjitură. – verb predicativ, modul indicativ, funcția sintactică de predicat
Repetă lecția pentru mâine! – verb predicativ, modul imperativ, funcția sintactică de predicat

- **Verbele la moduri nepersonale nu** îndeplinesc funcția sintactică de predicat, ci alte funcții sintactice:
a. subiect
Exemplu: *A învăța este important.*
b. atribut
Exemplu: *Dorința de a reuși ne motivează.*

1 Citește fragmentul de mai jos, apoi analizează verbele subliniate, după modelul indicat.

aveam = verb predicativ, persoana I, numărul singular, modul indicativ, timpul imperfect, funcție sintactică de predicat.

„Din pâcla memoriei mele (aveam șapte ani când ne-am mutat o stradă mai încolo, pe Dr. Lister), răzbat două coloane care străjuiau masa mare din sufragerie. Din cauza lor, bănuiesc, demisolul din Dr. Tomescu și-a păstrat în mintea mea un anumit prestigiu. “

2 Construiește două enunțuri în care să illustrezi funcțiile modurilor nepersonale, prin două verbe, la alegere.

Lucrați în *pereche*!.....

- Construieți, fiecare în caietul său, cinci enunțuri care să conțină verbe la diferite moduri și timpuri.
- Faceți schimb de caiete și completați tabelul cu informațiile cerute.

Verbul	Modul	Timpul	Persoana	Numărul	Funcția sintactică

Comunicare orală

ELEMENTE NONVERBALE ȘI PARAVERBALE CA MĂRCI ALE PERSONALITĂȚII INDIVIDULUI

1 Vizionați situațiile de comunicare și discutați în clasă despre elementele nonverbale și paraverbale pe care le-ați identificat.

- Un copil își roagă colegul să-i împrumute tableta.
- O fată îi atrage atenția unui prieten că nu are voie să arunce cu hârtii.

2 a. Joc de rol. Citiți pe roluri fragmentul următor, apoi completați tabelul, respectând cerințele date.

Lumina trandafirie a dimineții părea să se strecoare, încet-încet, prin perdelele ferestrelor deschise. Copiii își așteptau emoționați și nerăbdători rândul la casa de bilete a Muzeului Ion Creangă.

La un moment dat, se auzi vocea Antoniei:

— Bianca, spuse ea pe un ton întrebător, nu crezi că locul natal al oricărui om rămâne pe veci în sufletul său, oriunde s-ar afla?

— Ba da! răspuse prietena ei hotărâtă. Nu-mi vine să cred că peste câteva minute vom vizita casa în care Creangă și-a petrecut primii ani de viață despre care a scris în „Amintiri din copilărie”. Parcă asist la dezlegarea unui mister! Simt că inima e gata să-mi sară din piept...

— Vorbești serios? a zis Antonia privind-o pe Bianca drept în ochi. Și eu simt același lucru! Dacă mă gândesc bine, fiecare dintre noi ar putea deveni, la rândul lui, o celebritate într-un anumit domeniu, iar casa lui ar putea fi transformată, peste mulți ani, într-un muzeu... Ce spui?

— Hmmm, răspuse Antonia. Nu m-am gândit la asta nicio clipă... Dacă fac un exercițiu de imaginație, chiar îmi pot vedea apartamentul transformat...

Zâmbetul lui Vlad o readuse la realitate pe colega lui.

— Sigur! Draga mea viitoare vedetă, acum să revenim cu picioarele pe pământ și să ne pregătim să îl cunoaștem pe Creangă și altfel! Ce spui? spuse băiatul făcând un salt.

— Ai dreptate, ca de obicei, filosoful clasei, spuse Antonia pe un ton ironic.

— Hai să intrăm! Parcă și aud vocea mamei lui Nică spunându-i să aibă grijă de frații lui sau să iasă afară să alunge ploaia cu zâmbetul lui...

Melancolia puse, dintr-o dată, stăpânire pe copii, care deveniră atenți la explicațiile muzeografului. Cu brațele deschise și un zâmbet complice, acesta parcă aducea la lumină secretele altor vremuri.

Participant la comunicare	Mesaj transmis (elemente verbale)	Elemente nonverbale	Elemente paraverbale	Mărci ale personalității individului (trăsăturile celui care comunică)

b. Discutați între voi despre rolul elementelor nonverbale și paraverbale în evidențierea unor trăsături ale personalității.

3 Completează secvența de mai jos cu un dialog, de 6-8 replici, în care să folosești două elemente nonverbale și două paraverbale. Respectă informațiile din text.

„— Gabriel! Gabriel! Trezește-te! Vino să vezi! A venit Moș Crăciun!”

4 a. Ascultă replicile și precizează ce transmit acestea. Vei avea în vedere și elementele nonverbale și paraverbale.

b. Asociază structurile din stânga, ce surprind tonul vocii, cu ceea ce transmit:

• dură și pe un ton ridicat	• atitudine prietenoasă
• monotonă și mohorâtă	• autoritate
• plăcută și energică	• respect
• volum potrivit	• indiferență

5 Scrie ce sentimente/ emoții reprezintă emoticoanele de mai jos.

Lucrați în *pereche*!.....

- Scrieți un e-mail/ sms pentru următoarele situații:
 - a. pentru a felicita un prieten cu ocazia obținerii unui premiu/ unei medalii la o competiție.
 - b. pentru a vă oferi sprijinul unui prieten într-un moment dificil.
- Asociați textul cu imagini sugestive.

OBSERVĂ!

- *E-mailul* este o scrisoare transmisă prin poșta electronică.
- *Sms-ul* este o modalitate de comunicare folosită în telefonie mobilă. Cuvântul este format din primele litere ale termenului „Short Message Service” („Serviciul de mesaje scurte”).

6 Scrie un dialog, de 6-8 replici, pe o temă aleasă de tine, între un motan și un copil. Vei insera în cuprinsul replicilor structurile: *pe un ton entuziast, privind insistent, ciulind urechile, cu botul în jos.*

Lucrați pe *grupe*!.....

Micii detectivi

- Vizionați filmul „Paddington” (2014), bazat pe celebra serie de cărți pentru copii a autorului britanic Michael Bond, al cărui personaj principal este un urs din Peru, ce pleacă la Londra în căutarea unui cămin și trece prin nenumărate peripeții.
- Rezolvați apoi următoarele sarcini:

Grupa ①

Scrieți, pe o coală, patru elemente nonverbale, apoi prezentați-le în fața colegilor.

Grupa ②

Alegeți o scenă din film care v-a plăcut și jucați-o în fața clasei.

Grupa ③

Scrieți, pe o coală, patru elemente paraverbale, apoi prezentați-le în fața colegilor.

Grupa ④

Mimați cum Paddington încearcă să-i convingă pe membrii familiei Brown să-l lase să rămână la ei.

Recapitulare

Am învățat... Știu

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

„La temelia începuturilor multor fapte mai de seamă, a multor clădiri mai mari, a multor sate ori orașe mai frumoase stă o poveste. [...] Așa, de pildă, vreți voi să știți de ce cel mai mare oraș al României, capitala țării, se numește București?

Cică, demult, demult, pe vremea aceea tulbure când năvăleau feluriți oameni răi și prădalnici, cum au fost tătarii, prin luncile Dâmboviței, prin pădurile și poienile din acea parte a țării, pe acolo pe unde acum se întinde Bucureștiul, în vremea aceea umbla un cioban cu turma lui. Îl chema Bucur. Avea oi multe: și albe, și negre, și brumării. Avea de asemenea câini voinici, care nu se temeau nici de lupi, nici de urși, nici de vulturii cei mari... Mai avea ciobanul Bucur și vreo doisprezece măgari, pentru purtat poverile ciobanilor și vreo zece cai grași și frumoși, numai buni de alergătură la drum lung. Om cumsecade era Bucur ciobanul; iar la târla lui de oi ținea mulți ucenici și ciobani, toți zdraveni și meșteri la închegat cașul, la tuns oile și la pregătit pieile pentru bundițe și cojoace. [...]

Se vede însă că acei oameni ai jafului se înădăiseră la rele, pentru că, în iarnă, au răpit și pe fata baciului Bucur, pe Anca. Frumoasă fată! Cu păr ca borangicul¹, cu ochi ca floarea de cicoare și cu trup mlădios de căprioară. Tot cu lațul au prins-o când, singură în stână, torcea lână pentru sumanele ciobanilor. S-a zbatut ea, cât a putut; dar răii s-au dovedit mai puternici.

Aflând de asemenea răpire, Bucur Ciobanul s-a aprins de durere și de mânie. A încălecat în graba mare și, împreună cu încă doi fărtați, a galopat în urma tătarilor. Și au galopat, au galopat, zile și nopți în șir. Nu i-au ajuns decât la o apă mare, numită Nistru. Cum era iarnă, apa înghețase. Simțindu-se urmăriți, tătarii s-au avântat să treacă râul cel mare pe gheață, ca pe pod. Dar se vede că gheața nu era prea groasă că, iaca, a pârăit, s-a crăpat și acei tătari, huștiuluc! în bulboana² adâncă, așa cum se aflau: cu cai și cu pradă cu tot. [...]

Anca știa să înoate, iar părintele său, Bucur, și fărtații lui au sărit s-o ajute și a ieșit dintre sloiurile de gheață.

Așa s-au întors, toți patru la stâna de pe malul Dâmboviței. Aici, pe un dâmb, și-au clădit o casă mare și au împrejmuț-o cu gard înalt din butuci groși, ca un adevărat zid de cetate. Apoi, când Anca s-a măritat și a avut copii, deci familia baciului Bucur a sporit, au construit și o bisericuță, care se vede și azi, și se cheamă chiar «Biserica lui Bucur».

Cu anii, s-au adunat aici tot mai mulți români. Iacă așa, în jurul casei lui Bucur, după sute și sute de ani, s-a format un oraș, căruia oamenii i-au zis București.“

(Dumitru Almaș, *Povestiri istorice*)

¹borangic, borangicuri s.n. (aici) țesătură

²bulboană, bulboane s.f. adâncitură într-un râu, unde apa formează un vârtej

Să receptez un text

1 Răspunde la întrebările de mai jos:

a. Cine a fost Bucur?	d. Ce făcea Anca atunci când a fost prinsă de tătari?
b. Cum se numeau luncile în care se întinde Bucureștiul de astăzi?	e. De ce s-au avântat tătarii să treacă pe gheață?
c. Când a fost construită bisericuța numită <i>Bucur</i> ?	f. Unde și-a clădit personajul casa?

2 Oferă trei argumente pentru a susține faptul că textul literar scris de Dumitru Almaș este narativ.

Lucrați în *echipă!*

- Unul dintre voi identifică fragmentul în care se află răspunsul, iar celălalt îl va încercui.
- Anca este:
 - a. harnică și punctuală;
 - b. serioasă și harnică;
 - c. mihoasă și ambițioasă.
- Ce a simțit Bucur când a văzut că a fost răpită fiica lui:
 - a. durere și teamă;
 - b. durere și mânie;
 - c. furie și tristețe.

Să redactez un text

- 3** Scrie o compunere, de 100-150 de cuvinte, în care să-ți imaginezi o întâmplare petrecută în vremea lui Bucur. Fii atent la părțile compunerii!

Să folosesc limba română

- 4** Precizează modul și timpul următoarelor verbe din text: *stă, năvăleau, au ajuns, înghețase.*
- 5** Identifică în text câte un verb:

- la modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, plural;
- la modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, singular;
- la modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, plural.

- 6** Realizează corespondența între cele două coloane, având în vedere modul și timpul verbelor din enunțuri.

a. Eu am alergat ieri prin parc.	1. mod indicativ, timp viitor
b. Noi vom aduna maci de pe câmp.	2. mod indicativ, timp imperfect
c. Ei citeau cu atenție.	3. mod indicativ, timp perfect compus
d. Copiii se treziseră devreme în acea zi.	4. mod imperativ
e. Ea merse la magazin.	5. mod indicativ, timp perfect simplu
f. Închideți ușa!	6. mod indicativ, timp mai-mult-ca-perfect

Să comunic

- 7** Citește cu atenție dialogul următor, apoi completează, în caiet, tabelul:

— Bună ziua, dragi elevi și bine ați venit la Palatul Șuțu, Muzeul de istorie al Municipiului București! spuse muzeograful zâmbitor.

— Bună ziua! Ne bucurăm foarte mult că suntem aici, pentru că am aflat că există multe exponate interesante, spuse încântat Andrei.

— Așa este! ne mândrim atât cu frumusețea clădirii în stil neogotic, cât și cu obiectele ce reprezintă tematica orașului în care ne aflăm.

— Aha, deci vom găsi aici și informații despre legenda lui Bucur? întrebă curios Iancu.

— Sigur! Dar știți voi cine a fost Bucur? zâmbi complice muzeograful.

Mai multe mâini se ridicară vesele.

— Da, am aflat din cartea „Povestiri istorice” a lui Dumitru Almaș, răspunse pe un ton plin de importanță Bogdan. A fost un cioban care a ridicat o biserică, ce se mai păstrează și azi cu numele „Biserica lui Bucur”. În jurul ei a fost construit Bucureștiul de azi.

— Așa este, dragii mei! Vizionare plăcută și nu uitați să vă scrieți impresiile înainte de a pleca.

— Mulțumim! răspunseră veseli copiii și se îndreptară spre prima încăpere.

Vorbitor	Ascultător	Mesaj	Context al comunicării	Sistem de semne	Cale de transmitere	Elemente nonverbale		Elemente paraverbale	
						gesturi	mimică	ton	intonajie

Proiect final

Lucrați pe grupe!

Realizați un proiect, numit *Locul meu natal*. Veți forma cinci grupe, iar fiecare va avea sarcini precise, detaliate mai jos.

Grupa ①

Să se informeze și să adune materiale documentare despre locul natal (legende, date legate de apariția locului, nume, istorie etc.).

Grupa ②

Să se informeze despre personalitățile locului respectiv și să noteze informații pe care le consideră importante.

Grupa ③

Să prezinte obiceiuri și tradiții specifice zonei (vestimentație, obiecte, dansuri, gastronomie etc.).

Grupa ④

Să realizeze fotografii cu imagini sugestive care să surprindă instituțiile importante (școli, spitale, biblioteci, biserici, muzee, monumente etc.).

Grupa ⑤

Să realizeze o machetă cu instituțiile reprezentative ale locului în care s-au născut.

Cum veți realiza proiectul:

- veți folosi foi colorate, carioci, creioane colorate;
- veți realiza desene sugestive sau veți lipi imagini potrivite;
- la final, proiectul vostru trebuie să conțină 10 foi colorate (fiecare grupă va folosi două foi).

Criteria de evaluare:

- corectitudinea informațiilor;
- implicarea tuturor membrilor grupei;
- modul de prezentare;
- originalitatea materialului.

- Felicitări! Ai mai parcurs o etapă a cunoașterii, în care ai învățat că fiecare persoană este unică, iar personalitatea acesteia începe să se contureze încă din momentul venirii sale pe lume, în locul natal, pe care-l va purta în suflet toată viața. Portofoliul tău de limba și literatura română, precum și cel al sufletului și al minții tale sunt acum mai bogate. Aventura cunoașterii continuă. Succes!

Citește cu atenție textul următor și rezolvă cerințele date:

„Lui Goos Guts i se întâmplau cele mai incredibile lucruri. Călătoria la Polul Nord într-un submarin, câștiga premiul cel mare la loterie, era primul copil de zece ani care avea voie să zboare pe Marte și devenise faimos în întreaga lume pentru că putea să cânte la flaut cu degetele de la picioare. [...]”

Într-un cuvânt, Goos era pur și simplu cel mai grozav copil din lume. Mă rog, cel puțin în capul lui.

Polderdam era cel mai plictisitor sat din întreaga țară, dacă nu cumva din toată lumea. Locuitorilor din Polderdam nu li se întâmpla niciodată nimic.

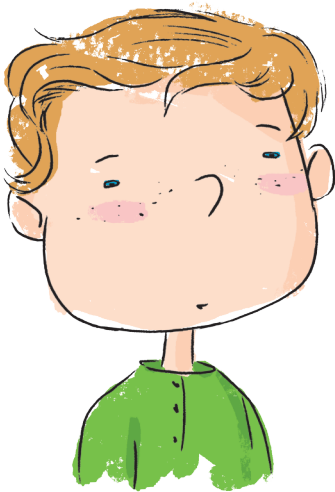
Goos trăia acolo împreună cu tatăl lui, Klaas, într-o casă veche, de la marginea satului. Și, ca s-o spunem pe-aia dreaptă, arăta exact la fel ca oricare alt copil din Polderdam. Era șaten, ca toată lumea, cu ochi albaștri, ca toată lumea, și nici n-avea nasul turtit sau bărbia țuguiată sau mai știu eu ce ciudățenie care să-l scoată în evidență. Mă rog, fața îi era plină de pistrui, dar și alți copii din clasă aveau pistrui. Nu era foarte bun sau

foarte slab la nicio materie și nici de gașcă nu era. Și n-avea nimic de împărțit cu nimeni, în afară de câteva fete din clasă, pe care nu le putea suferi.

În fiecare zi, Goos se ducea la școală ca toți copiii, unde lua note ca toți copiii. După aceea, se întorcea acasă, unde la fel, făcea ce fac toți copiii – adică se uita la televizor și se juca. Și din când în când, gătea. N-avea de ales, fiindcă taică-său n-avea timp întotdeauna. Goos nu știa să gătească, așa că făcea mereu șase ouă ochiuri, pe care amândoi le mâncau apoi cu pâine.

Klaas Guts se încăpățâna să fie pictor, chiar dacă nu reușea niciodată să vândă tablourile pe care le făcea. Toată magazia era plină de ele. Dar asta însemna și că era mereu acasă pentru fiul său. Klaas și Goos făceau totul împreună. Aveau grijă unul de celălalt și se distrau pe cinste împreună.“

(Tosca Menten, *Micul faraon și scarabeul de aur*)

	Punctaj
A – Înțelegerea textului (36 de puncte)	
1 Scrie A în dreptul enunțului pe care-l consideri adevărat și F în dreptul celui fals.	10 puncte
a. Personajul principal din text este Klaas.	
b. Copilul avea zece ani.	
c. Tatăl își ținea picturile în pod.	
d. Polderdam era considerat cel mai plictisitor sat din țară, deoarece nu se întâmpla nimic deosebit acolo.	
e. Fiul se ocupa cu pregătirea mesei atunci când tatăl era foarte ocupat.	
2 Notează două idei principale din text.	6 puncte
3 Precizează trei trăsături ale textului narativ, ilustrându-le cu exemple din text.	12 puncte
4 Identifică două trăsături morale ale personajului principal, notând și secvențele de text din care le-ai dedus.	8 puncte

B – Limba română (20 de puncte)

5 Alege varianta corectă: • Verbele din seria: „devenise”, „era”, „spunem” sunt, în ordine, la timpul: a. imperfect, perfect simplu, prezent; b. perfect compus, prezent, mai-mult-ca-perfect; c. mai-mult-ca-perfect, imperfect, prezent. • Verbele din enunțul: „Goos se ducea la școală ca toți copiii, unde lua note ca toți copiii.” sunt la: a. persoana a III-a, numărul plural, modul indicativ; b. persoana I, numărul singular, modul indicativ; c. persoana a III-a, numărul singular, modul indicativ.	4 puncte
6 Alege forma corectă: • Fii/ fi atent la maniere! • Nu fii/ fi obraznic! • Creează-ți/ creează-ți propriul joc! • Noi agreem/ agreeăm planul vostru. • Știi/ ști ce s-a întâmplat?	10 puncte
7 Analizează verbele din fragmentul de mai jos, precizând modul, timpul, persoana, numărul și funcția sintactică. „Călătoria la Polul Nord într-un submarin, câștiga premiul cel mare la loterie [...]”	6 puncte

C – Comunicare (14 puncte)

8 Scrie un dialog, de 8-10 replici, despre importanța familiei în viața unui copil. Vei avea în vedere: – utilizarea a două elemente nonverbale; 4 p. – introducerea a doi interlocutori; 2 p. – folosirea a două elemente paraverbale; 4 p. – respectarea convențiilor unui astfel de text; 2 p. – respectarea regulilor de redactare. 2 p.	

D – Redactare (20 de puncte)

9 Redactează o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să povestești o întâmplare imaginară, al cărei protagonist să fie Goos. Vei urmări: – să prezinți o succesiune de întâmplări; 4 p. – să oferi un titlu semnificativ; 4 p. – să folosești narațiunea și dialogul; 4 p. – să respecți precizarea privind numărul de cuvinte; 4 p. – să respecți regulile de redactare (norme de ortografie 1 p.; norme de punctuație 1 p.; așezare în pagină 2 p.) 4 p.	

NOTE

- Timp de lucru: 50 de minute.
- Se acordă 10 puncte din oficiu! Succes!
- Desenează o față veselă dacă ești mulțumit sau o față tristă, dacă ești nemulțumit de felul în care ai rezolvat cerințele.

UNITATEA 4

COPIIĂRIA PRIETENOASĂ

Lectură

- Textul descriptiv literar (fragment; text integral). Limbajul figurat (personificarea)
- Textul descriptiv nonliterar (fragment)

Redactare

- Părțile textului. Paragrafe. Compunerea descriptivă
- Cuprinsul. Textul nonliterar discontinuu

Elemente de construcție a comunicării

- Substantivul (definiție, clasificare, genul și numărul)
- Prepoziția
- Articolul hotărât și articolul nehotărât
- Substantivul. Funcții sintactice
- Adjectivul (definiție, clasificare, acord, grade de comparație)
- Articolul demonstrativ (adjectival)

Comunicare orală

- Exprimarea adecvată a emoțiilor în comunicare
- Atitudini comunicative. Atenția, empatia

Comunicarea între popoare

- O personalitate istorică, un model comportamental

PRE-TEXT

- Privește imaginea alăturată. Ce îți sugerează aceasta? Descrie ceea ce vezi! Încearcă să găsești o conexiune între imagine și noțiunea de prietenie.
- Vizionați materialul care are ca temă **prietenia** și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL DESCRIPTIV LITERAR (FRAGMENT)

**ANTOINE
DE SAINT-EXUPÉRY**

(29 iunie 1900 –
31 iulie 1944)

- Scriitor și pilot francez, cunoscut, în special, pentru capodopera sa, „Micul prinț”, ilustrată chiar de autor și declarată, în Franța, cea mai bună carte a secolului al XX-lea.

Micul prinț

de Antoine de Saint-Exupéry

(fragment)

Și uite-așa am aflat un al doilea lucru foarte important: planeta lui de baștină abia dacă era mai mare decât o casă! Asta n-avea de ce să mă uimească prea tare. Știam că, în afară de planetele mari, precum Pământul, Jupiter, Marte, Venus – cele cărora li s-au dat nume – există alte sute de planete uneori atât de mici, încât abia dacă le poți vedea prin telescop¹. Când un astronom descoperă câte una dintre ele, îi dă drept nume un număr. Îi zice, de pildă, „asteroidul² 3251“. Am motive întemeiate să cred că planeta de pe care venea micul prinț este asteroidul B 612. [...]

Dacă v-am povestit amănuntele acestea despre asteroidul B 612 și v-am dezvăluit numărul lui, am făcut-o din pricina oamenilor mari. Ei adoră cifrele. [...] Dacă le spunei oamenilor mari: „Am văzut o casă frumoasă, din cărămidă roșie, cu mușcate la ferestre și cu porumbei pe acoperiș“, ei nu izbutesc niciodată să-și închipuie casa. Lor trebuie să le spui: „Am văzut o casă de o sută de mii de franci“. „Ce frumos!“, vor exclama atunci. La fel, dacă le spunei: „Dovada că micul prinț a existat e faptul că era încântător, că râdea și că voia o oaie. Iar când cineva își dorește o oaie, asta dovedește că există“, vor ridica din umeri și vă vor trata ca pe un copil! Dar dacă le spunei: „Venea de pe asteroidul B 612“, atunci se vor convinge și vă vor scuti de întrebări. Așa sunt oamenii mari. Nu trebuie să le-o luăm în nume de rău. Copiii trebuie să fie foarte îngăduitori cu oamenii mari.

Dar firește că nouă, celor care înțelegem viața, nici nu ne pasă de numere! Mi-ar fi plăcut să încep povestea asta așa cum încep basmele. Mi-ar fi plăcut să spun: „A fost odată un prinț mic care locuia pe o planetă puțin mai mare decât el și care avea nevoie de un prieten...“ Celor care înțeleg viața, un atare început le-ar fi apărut mult mai adevărat.

VOCABULAR

¹**telescop**, *telescope*, s. n. instrument optic, folosit în astronomie pentru observarea astrilor

²**asteroid**, *asteroizi*, s. m. fiecare dintre micile planete ale sistemului solar, puțin strălucitoare, ale căror orbite sunt, în general, cuprinse între orbitele lui Marte și Jupiter

³**răspăr**, s. n. *în răspăr* (în loc. și expr.) în ciuda, în pofida, în răs, în băiate de joc

⁴**baobab**, *baobabi*, s. m. arbore din Africa tropicală, cu tulpina ajungând până la un diametru de 22 m, cu ramuri foarte mari și cu fructe lunguițe

Nu îmi place să mi se citească cartea în răspăr³. Mă copleșește amărăciunea când povestesc aceste amintiri. Se împlinesc deja șase ani de când prietenul meu și-a luat oia și a plecat. Dacă încerc să-l descriu aici, o fac ca să nu îl uit. E un lucru tare trist să îți uiți un prieten. Nu toată lumea are un prieten. Și aș putea să devin asemenea oamenilor mari, pe care nu îi interesează decât cifrele. Deci și de asta am cumpărat acuarele și creioane colorate. E greu să te apuci din nou de desen la vârsta mea, după ce singurele tale tentative de a desena au fost un șarpe boa întreg și unul despăcat, la vârsta de șase ani! Bineînțeles că mă voi strădui ca portretele mele să fie cât mai asemănătoare cu realitatea. Dar nu sunt tocmai sigur că voi izbuti. Un desen este acceptabil, altul, în schimb, nu mai seamănă defel. Mai greșesc puțin și când e vorba despre înălțime. În desenul ăsta, micul prinț e prea înalt. În celălalt, e prea mic. Ezit și la culoarea costumului său. Și atunci bâjbâi așa, când mai bine, când mai rău. În sfârșit, mă voi înșela și cu privire la alte detalii, mai importante. Dar pentru șovăiala asta va trebui să mă ierțați. Prietenul meu nu dădea niciodată explicații. Poate că mă credea asemenea lui. Dar, din nefericire, eu nu pot vedea oile prin ladă. Poate că semăn puțin cu oamenii mari. Am îmbătrânit, n-am avut încotro. [...]

Așa cum se întâmplă cu toate planetele, și pe planeta micului prinț existau ierburi bune și ierburi rele. Așadar, existau semințe bune, de ierburi bune, și semințe rele, de buruieni. Dar semințele sunt invizibile. Ele dorm în adâncul tainic al pământului, până când uneia i se năzarește să se trezească. Atunci, sămânța se întinde și împinge, către soare, la început cu sfială, un lujer inofensiv și plin de farmec. Dacă lujerul este de ridiche sau de trandafir, poate fi lăsat în pace, să crească după bunul lui plac. Dar dacă este un lujer de buruienă, planta trebuie smulsă de îndată ce ai recunoscut-o. Or, pe planeta micului prinț existau niște semințe îngrozitoare... semințele

de baobab⁴. Pământul planetei era plin de ele. Dacă îți dai seama prea târziu că ai de-a face cu un baobab, nu mai scapi de el niciodată. Năpădește toată planeta. O străpunge cu rădăcinile. Iar dacă planeta e foarte mică, iar baobabii, prea numeroși, o sfărâmă în bucăți.

— Ține de disciplină, mi-a explicat mai târziu micul prinț. După ce îți faci toaleta de dimineață, trebuie să te ocupi, cu grijă, și de toaleta planetei. Trebuie să te străduiești să smulgi regulat baobabii, chiar de îndată ce îi deosebești de tufele de trandafir, cu care seamănă mult atunci când sunt doar niște mlădițe. E o muncă tare plictisitoare, dar foarte ușoară.

Și, într-o bună zi, m-a povățuit să mă străduiesc să fac un desen frumos, ca ideea asta să le intre bine în cap copiilor de pe meleagurile mele.

— Dacă vor călători undeva – mi-a spus el – le-ar putea fi de folos. Câteodată, nu e nicio pagubă dacă amâni munca pentru mai târziu. Dar dacă vine vorba de baobabi, așa ceva va fi o catastrofă. Am cunoscut odată o planetă pe care locuia un leneș. A neglijat trei arbuști...

Sub îndrumarea micului prinț, am desenat acea planetă. Nu-mi place deloc s-o fac pe moralistul, dar primejdia baobabilor e atât de puțin cunoscută, iar riscurile pe care le înfruntă cel care s-ar rătăci pe un asteroid sunt atât de mari, încât m-am abătut de la principiile mele. Și spun: „Copii, atenție la baobabi!“. Am muncit atât de mult la desenul acesta tocmai ca să-mi pun în gardă prietenii cu privire la o primejdie cu care se confruntă demult, ca și mine, fără să-și dea seama. Povața pe care o făceam cunoscută a meritat toată osteneala. Poate că vă veți întreba: „De ce în cartea asta nu se găsesc și alte desene, la fel de mărețe ca acest desen cu baobabi?“. Răspunsul este foarte simplu: am încercat, dar nu am reușit. Când am desenat baobabii, eram însuflețit de sentimentul că nu avem nicio clipă de pierdut.

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

- 1 Notează cât mai mulți termeni din câmpul lexical al *copilăriei*, identificați în textul literar.
- 2 Transcrie, din textul dat, două repere spațiale și două repere temporale.
- 3 Extrage din text și scrie, pe scurt, trei elemente care pot fi întâlnite în lumea reală și trei elemente ficționale (care țin doar de lumea imaginației).

<i>Elemente reale</i>	<i>Elemente ficționale</i>

Lucrați în *pereche!*

- Ordonăți împreună următoarele titluri, conform cronologiei textuale:
 - Amenințarea semințelor de baobab
 - Asteroidul B 612
 - Amintirea imaginii micului prieten
 - Oamenii mari și copiii
- Dezvoltați ideile principale ale textului literar și alcătuiți planul simplu de idei.

Reține!

- **Povestitorul** (narratorul) este cel care prezintă întâmplările/ relatează într-un text literar sau care prezintă trăsăturile unui tablou din natură sau ale unui personaj. El reprezintă „o ipostază” (o voce) a autorului în text.
- Acesta poate relata la persoana I sau la persoana a III-a.

- 4 Formulează un enunț în legătură cu povestitorul textului, având în vedere persoana verbală la care acesta realizează relatarea.

- 5 Copiază tabelul în caiet și completează-l cu informațiile cerute.

<i>Tema textului</i>	<i>Mesaj</i>	<i>Cuvinte-cheie</i>	<i>Personaje</i>

Lucrați pe *grupe!*

- Formați două grupe.
- Extrageți din text citate reprezentative pentru cerințele date.
- Identificați, în text, grupuri obiect/ ființă – trăsătură, referitoare la planeta prințului, respectiv la portretul său.

Grupa ①
 planeta micului prinț –
 asteroidul B 612

- Dimensiune
- Vegetația planetei
- Tipuri de semințe
- Trei trăsături definitorii ale planetei

Grupa ① asteroidul B 612

<i>Obiect</i>	<i>Trăsătură</i>

Grupa ②
 personajul principal,
 micul prinț

- Referire la vârstă
- Portretizare fizică
- Portretizare morală
- Impresii ale povestitorului

Grupa ② micul prinț

<i>Ființă</i>	<i>Trăsătură</i>

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

Reține!

- **Textul literar descriptiv** prezintă trăsăturile unui colț de natură, unor fenomene specifice anumitor anotimpuri, diverselor obiecte, unor chipuri de oameni (personaje).
- **Descrierea** este de două feluri:
 - descrierea de tip tablou;
 - descrierea de tip portret.
- Spre deosebire de textul narativ, în care se folosește frecvent verbul, cel descriptiv se bazează pe utilizarea predilectă a **substantivelor** și a **adjectivelor** (care alcătuiesc grupul nominal). Substantivele desemnează obiectele descrierii, iar adjectivele indică trăsăturile obiectelor descrise.
- Timpurile verbale frecvente în descrierea literară sunt prezentul și imperfectul.

OBSERVĂ!

- În fragmentul din textul literar „Micul prinț”, pe lângă descriere, întâlnim și narațiunea.

1 Notează observațiile tale în legătură cu secvențele date.

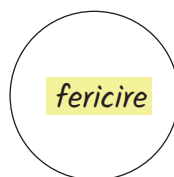
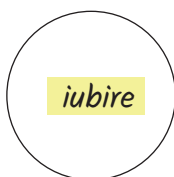
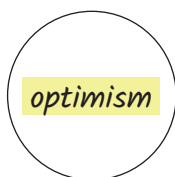
<i>Detalii din text</i>	<i>Interpretarea ta</i>
„planeta lui de baștină abia dacă era mai mare decât o casă“	
„Ei [oamenii mari] adoră cifrele“	
„Se împlinesc deja șase ani de când prietenul meu și-a luat oaia și a plecat.“	
„Dacă încerc să-l descriu aici, o fac ca să nu îl uit.“	
„Prietenul meu nu dădea niciodată explicații.“	
„trebuie să te ocupi, cu grijă, și de toaleta planetei.“	

2 Găsește indicii în text care să susțină afecțiunea povestitorului pentru prietenul său.
Motivează alegerea făcută.

3 Menționează termeni/ sintagme din text referitoare la opoziția adulți/ oameni mari și copii și prezintă semnificația fiecăruia/ fiecăreia dintre ele:

• Trăsătură a adulților ...	• Trăsătură a copiilor ...
<i>Semnificație</i> ...	<i>Semnificație</i> ...

4 Având în vedere finalul fragmentului („Când am desenat baobabii, eram însuflețit de simțământul că nu avem nicio clipă de pierdut.”), alege dintre variantele notate în cercuri starea care a pus stăpânire pe omul matur când a desenat baobabii.

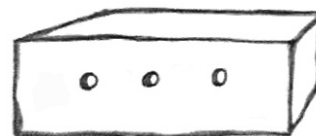
SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

- 1 Precizează motivul pentru care povestitorul și-a cumpărat „acuarele și creioane colorate”. Privește apoi desenele care îl înfățișează pe micul prinț și realizează un text în care să-l portretizezi, având în vedere corelația text-imagie.

- 2 În cadrul întâlnirii celor două personaje, adultul este rugat de copil să-i deseneze o oaie; întrucât nicio variantă nu este mulțumitoare, acesta realizează desenul de mai jos. Reflectează asupra reacției neașteptate a prințului, reproducă prin citatul dat și alcătuiește un text, de 30-50 de cuvinte, în care să o prezinți.

„— Asta e lada. Oaia pe care o vrei este înăuntru.
Am văzut cu uimire cum chipul micului meu judecător se luminează.
— Exact așa o voiam! Crezi că oaia asta are nevoie de multă iarbă?
— De ce?
— Pentru că acasă la mine e tare înghesuit...
— Cu siguranță că o să-i ajungă. Ți-am dat o oaie micuță.
Și-a aplecat capul spre desen:
— Nu e chiar așa de mică... Ia te uită! A adormit...
Și așa l-am cunoscut eu pe micul prinț.“

Jurnal de *lectură*

- Citește integral cartea „Micul prinț”, de Antoine de Saint-Exupéry. Realizează o filă a jurnalului de lectură și adaugă această filă în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

■ PĂRȚILE TEXTULUI. PARAGRAFE. COMPUNEREA DESCRIPTIVĂ

- 1** Completează tabelul cu trăsăturile celui mai bun prieten/ celei mai bune prietene.
Alcătuiește un text, 50-70 de cuvinte, în care să îl/ o portretizezi.

	<i>Cel mai bun prieten/ cea mai bună prietenă</i>
<i>Trăsături fizice</i>	
<i>Trăsături morale</i>	

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Paragraful** sau **alineatul** reprezintă rândul retras dintr-un text care marchează trecerea de la o idee la alta.
- O compunere trebuie să conțină minimum trei alineate, prin care sunt marcate cele trei părți componente: **introducere, cuprins, încheiere**.

OBSERVĂ!

Compunerea descriptivă (portret)

- **Introducere** – Enunță idei generale despre ceea ce reprezintă pentru tine personajul/ persoana portretizat(ă).
- **Cuprins** – Prezintă trăsăturile de bază ale sale (fizice/ morale) pe care să le dezvolti în relație cu alte trăsături/ fapte din care acestea să reiasă. Utilizează un limbaj adecvat.
- **Încheiere** – Reformulează ideile generale din introducere pe care să le corelezi cu trăsăturile de bază ale personalității celui/ celei portretizat(e).

Atenție!

- Respectă corectitudinea gramaticală, ortografică și de punctuație!
- Scrie descifrabil!
- Ai grijă la înlănțuirea logică și clară a ideilor!

Compunerea descriptivă (tablou)

- **Introducere** – Enunță o idee generală despre tabloul descris!
- **Cuprins** – Prezintă descrierea propriu-zisă a peisajului ales! Utilizează un limbaj adecvat!
- **Încheiere** – Formulează concluzia (impresia lăsată de tabloul descris).

- 2** Alcătuiește o compunere, de 100-150 de cuvinte, în care să prezinți portretul unui personaj îndrăgit de tine, întâlnit într-una dintre cărțile care ți-au bucurat copilăria. În compunerea ta, este necesar:

- să prezinți trăsăturile personajului ales;
- să ilustrezi aceste trăsături cu exemple din opera literară aleasă;
- să ții cont de normele de redactare studiate;
- să respecti limita de cuvinte indicată.

- 3** Alcătuiește o compunere, de 100-150 de cuvinte, în care să descrii un colț de natură, pornind de la imaginea dată.

Elemente de construcție a comunicării

SUBSTANTIVUL (DEFINIȚIE, CLASIFICARE)

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Substantivul** este partea de vorbire flexibilă care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii, sentimente, stări sufletești.
- **Clasificare:**
 - **substantiv comun** – indică obiecte de același fel: *copil, masă, carte* etc.
 - **substantiv propriu** – denumește individual o ființă, un lucru pentru a le deosebi de alte ființe sau lucruri din aceeași categorie: *Ana, Carpați, Olt, Curtea de Argeș* etc. Ele se scriu întotdeauna cu inițială majusculă.

1 Grupează următoarele substantive, respectând criteriile date:

a. în funcție de ceea ce denumesc:

bancă iubire copil tunet fulger răzbunare urs

incertitudine om cățel ladă stilou pui bunăstare

compas subsol bunică dreptunghi rea-voință fericire

Ființe	Lucrurile obiecte	Fenomene ale naturii	Sentimente	Stări sufletești

b. în funcție de felul obiectului denumit (substantive comune sau proprii):

OLT ELEV DUNĂRE ELENA CAPITALĂ FLUVIU

TATĂ CANADA LONDRA STEA SATURN

2 Identifică substantivele din textul următor și grupează-le în tabel.

„Și uite-așa am aflat un al doilea lucru foarte important: planeta lui de baștină abia dacă era mai mare decât o casă! [...]. Știam că, în afară de planetele mari, precum Pământul, Jupiter, Marte, Venus – cele cărora li s-au dat nume – există alte sute de planete uneori atât de mici, încât abia dacă le poți vedea prin telescop. Când un astronom descoperă câte una dintre ele, îi dă un număr drept nume.“

Substantive comune	Substantive proprii

GENUL ȘI NUMĂRUL SUBSTANTIVELOR

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Substantivul** are următoarele genuri:
 - **masculin:** *un băiat, doi băieți*
 - **feminin:** *o fată, două fete*
 - **neutru:** *un scaun, două scaune*
- Substantivele pot indica:
 - **un singur obiect (numărul singular):** *copac, fetiță, drum* etc.
 - **mai multe obiecte (numărul plural):** *copaci, fetițe, drumuri* etc.

Reține!

- **Numărul substantivului** este indicat prin terminația acestuia:
 - *copil – copii*
 - *carte – cărți*
 - *tablou – tablouri*

1 Unește, prin săgeți, substantivul din coloana A cu informația corespondentă din coloana B.

- (A)**
1. lup
 2. avioane
 3. domnișoară
 4. chibrit
 5. mame
 6. colaci

- (B)**
- a. feminin, plural
 - b. masculin, plural
 - c. neutru, singular
 - d. feminin, singular
 - e. masculin, singular
 - f. neutru, plural

- 2** Găsește două forme diferite de plural pentru următoarele substantive: *masă, cap, corn, vis*. Alcătuieste enunțuri cu formele de plural identificate și precizează, pentru fiecare în parte, genul substantivului.
- 3** Precizează terminațiile care indică numărul plural pentru următoarele substantive: *ceruri, luni, minute, crengi, pământuri*.

Lucrați în *pereche!*

- Citiți textul și rezolvați cerințele:

„Așa cum se întâmplă cu toate planetele, și pe planeta micului prinț existau ierburi bune și ierburi rele. Așadar, existau semințe bune, de ierburi bune, și semințe rele, de buruieni. Dar semințele sunt invizibile. Ele dorm în adâncul tainic al pământului, până când uneia i se năzarește să se trezească. Atunci, sămânța se întinde și împinge, către soare, la început cu sfială, un lujer inofensiv și plin de farmec. Dacă lujerul este de ridiche sau de trandafir, poate fi lăsat în pace, să crească după bunul lui plac. Dar dacă este un lujer de buruienă, planta trebuie smulsă de îndată ce ai recunoscut-o. Or, pe planeta micului prinț existau niște semințe îngrozitoare... semințele de baobab. Pământul planetei era plin de ele. Dacă îți dai seama prea târziu că ai de-a face cu un baobab, nu mai scapi de el niciodată. Năpădește toată planeta. O străpunge cu rădăcinile. Iar dacă planeta e foarte mică, iar baobabii, prea numeroși, o sfărâmă în bucăți.“

- a. Identificați substantivele și notați-le în tabel, în prima coloană.
- b. Bifați în tabel numărul corespunzător fiecărui substantiv.

Substantivul identificat	Numărul singular	Numărul plural

PREPOZIȚIA

Reține!

- Prepoziția** este o parte de vorbire neflexibilă care leagă un atribut sau o altă parte secundară de propoziție de cuvântul determinat.
- Părțile de vorbire neflexibile nu își schimbă forma.
- Ea nu are un înțeles de sine stătător, motiv pentru care nu are nici funcție sintactică; se așază înaintea unui substantiv și se analizează împreună cu acesta.

Exemple: *a, pe, la, spre, cu, de, fără, sub, în, către, contra, lângă, prin, pentru, de la, de pe la, de lângă, fără de, dinspre, despre, de către, datorită, grație, mulțumită, aidoma, asemenea, contrar, contra, împotriva, asupra, deasupra* etc.
Merele sunt pe masă.

Asemenea mamei a procedat și fata.

- 1** Identifică prepozițiile din fragmentele date.

a. „Am văzut o casă frumoasă, din cărămidă roșie, cu mușcate la ferestre și cu porumbei pe acoperiș.“

b. „Așa cum se întâmplă cu toate planetele, și pe planeta micului prinț existau ierburi bune și ierburi rele.“

c. „Și aș putea să devin asemenea oamenilor mari, pe care nu îi interesează decât cifrele. Deci și de asta am cumpărat acuarele și creioane colorate. E greu să te apuci din nou de desen la vârsta mea [...].“

- 2** Citește textul, copiază tabelul în caiet și completează-l.

„Așadar, existau semințe bune, de ierburi bune, și semințe rele, de buruieni. Dar semințele sunt invizibile. Ele dorm în adâncul tainic al pământului [...].“

prepoziție - substantiv	genul	numărul

Lucrați în *pereche!*

- Cuvintele dintr-un enunț s-au amestecat. Refaceți enunțul, așezând cuvintele în ordinea corespunzătoare.

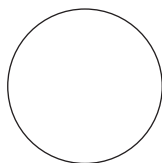
învățate de firele de la pe cântă melodiile copaci
de sub Păsărelele copii de pe telegraf note

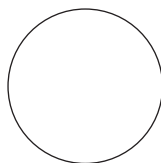
Comunicare orală

EXPRIMAREA ADECVATĂ A EMOȚIILOR ÎN COMUNICARE

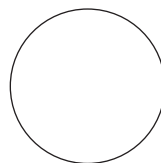
- 1 **Desenează cercurile alăturate, astfel încât să obții emoticoanele corespunzătoare emoțiilor indicate.**

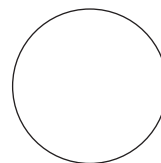
bucurie

tristețe

teamă

furie

Reține!

• **Emoțiile** (bucuria, plăcerea, mândria, frica, surprinderea, furia, vinovăția, rușinea, neplăcerea, tristețea etc.) reprezintă răspunsul afectiv al omului la tot ceea ce îl înconjoară.

- Pentru a-ți dezvolta abilitățile emoționale, trebuie să ții cont de următoarele sugestii:
 - identificarea propriilor emoții și a emoțiilor celor din jur;
 - exprimarea prin cuvinte a emoțiilor pozitive și explicarea celor negative;
 - observarea diferențelor de trăire emoțională de la o persoană la alta;
 - înțelegerea și acceptarea cauzelor emoțiilor;
 - gestionarea emoțiilor;
 - identificarea rolului emoțiilor în orientarea personală.

• **Comunicarea** are un rol principal în exprimarea adecvată a emoțiilor; **comunicarea verbală** (prin utilizarea adecvată a limbajului), însoțită de elemente **nonverbale** și **paraverbale**, ajută la interacțiunea eficientă cu ceilalți și la exprimarea exterioară, sinceră a propriilor emoții, în vederea obținerii echilibrului emoțional individual.

- 2 **Citește textul și răspunde cerințelor formulate:**

Broscuța Tobias este supărată pe prietenii ei pentru că nu au vrut să se joace de-a supereroii, preferând jocul cu mingea. Ea și-a manifestat furia împroșcându-i cu noroi, după care a plecat să se plimbe, gândindu-se că nu mai vrea să aibă astfel de prieteni. S-a întâlnit însă cu Vulpoiul, căruia i-a povestit pățania care a înfuriat-o; acesta i-a sugerat o tehnică importantă pentru gestionarea furiei.

— Atunci când simți că te înfurii, respiră adânc de trei ori... În timp ce respiri, îți imaginezi că aerul îți ajunge până în vârful picioarelor.

— Doar atât? a întrebat broscuța Tobias nerăbdătoare.

— Stai, nu te grăbi! Acum imaginează-ți că intri în carapace...

— Asta e ușor, a spus broscuța cu mândrie.

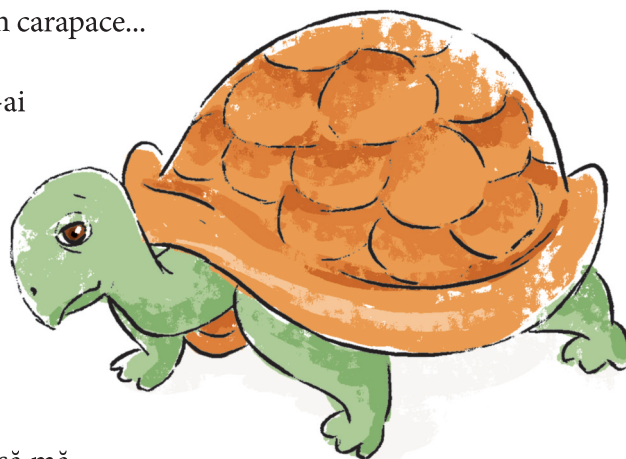
— Acum gândește-te la motivul pentru care te-ai supărat...

— M-am gândit că sunt răi și nu mai sunt prietenii mei, pentru că nu vor să se joace ce vreau eu.

— Acum gândește-te ce ai putea să faci ca să nu se supere pe tine.

Tobias s-a gândit o vreme, după care bucuros a anunțat că a găsit răspunsul:

— Știu! Cred că aș putea să le spun că eu prefer să mă joc cu altceva. Doar am și alți prieteni.

— Bravo! Sunt mândru de tine, a spus Vulpoiul. De acum înainte să nu uiți să fii și tu o broscuță înțeleaptă.

— Mulțumesc, domnule Vulpoi! Așa am să fac.

Tobias a pornit înapoi către lac cu gândul să-și ceară scuze pentru modul în care s-a comportat și că de acum înainte va încerca să fie un prieten adevărat.

(adaptare după *Broscuța Tobias. Povești terapeutice*)

a. Copiază tabelul în caiet și notează emoțiile broscuței pentru următoarele secvențe din text:

<i>Secvențe din text</i>	<i>Emoții</i>
„când simți că te înfurii“	
„respiră adânc de trei ori“	
„imaginează-ți că intri în carapace“	
„gândește-te la motivul pentru care te-ai supărat“	
„Sunt mândru de tine“	
„să-și ceară scuze“	

b. Găsește ordinea corectă a pașilor pe care îi propune Vulpoiul broscuței, în vederea stăpânirii furiei:

☐ Leși din carapace când ești calmă și ai găsit o soluție!	☐ Recunoaște-ți emoțiile!
☐ Retrage-te în carapace!	☐ Respiră adânc de trei ori!
☐ Oprește activitatea pe care o desfășori!	

Lucrați în *pereche!*

- Alcătuieți un dialog de 5-6 replici care să facă referire la una dintre următoarele emoții:

vinovăție mândrie

rușine surprindere

- 3** Imaginează un dialog cu cel mai bun prieten/ cea mai bună prietenă, prin care să-i relatezi o experiență personală în care ai trăit o anumită emoție. Ai grijă la integrarea adecvată a elementelor nonverbale și paraverbale în dialogul imaginat de tine!

- 4** *Atlasul inimii.* Desenează, pe o coală, conturul inimii tale. În cadrul acestuia vei realiza o hartă a propriilor emoții și sentimente, prin asocierea formelor de relief alese de tine cu lista emoțiilor și sentimentelor personale, întocmite în prealabil. Mai jos ai un exemplu de asocieri.

<i>Lista emoțiilor și a sentimentelor</i>	<i>Forme de relief ale inimii tale</i>
curaj	Muntele curajului
iubire	Râul iubirii
tristețe	Râpa tristeții

PRE-TEXT

- Alcătuiește un text în care să descrii un prieten necuvântător (real sau imaginar), având în vedere următoarele repere:
- ce este el? • cum îl cheamă? • cum arată? • cum comunică cu el? • ce activități ați putea desfășura împreună?

TEXTUL DESCRIPTIV LITERAR (TEXT INTEGRAL). LIMBAJUL FIGURAT (PERSONIFICAREA)

ANA
BLANDIANA

(n. 25 martie 1942,
Timișoara)

- Pseudonim literar pentru Otilia Valeria Rusan.
- Este o poetă contemporană prestigioasă. A publicat volume de versuri („50 de poeme”, „Ochiul de greier”, „Stea de pradă”, „Întâmplări din grădina mea”, „Întâmplări de pe strada mea”, „Întoarcerea lui Arpagic” etc.), volume în proză, eseuri, însemnări de călătorie, interviuri. Obține numeroase premii literare.
- În 1980, Ana Blandiana publică volumul de versuri pentru copii „Întâmplări din grădina mea” și îl inventează ca personaj literar pe motanul Arpagic, prezent și în volumele ulterioare.

VOCABULAR

1arpagic s. n. bulb mic de ceapă obținut din sămânță și care, răsădit, dă ceapa obișnuită

Într-o zi pe când lucram

de Ana Blandiana

Într-o zi pe când lucram
În grădină, pe sub geam,
Îngrijind un trandafir,
Văd că intră un musafir:

Era mic că abia îl vedeai,
Dar cu mustați ditamai;
Încăpea printre uluci,
Dar avea blănița-n dungi;

Și într-un capăt, dintr-o dungă
Îi creștea o coadă lungă;
Era numai cât o floare,
Dar avea patru picioare;

Ochii-albaștri îi clipeau
Și știa să zică: „— Miau!”
Ba să vezi și să te bucuri –
Sărea în aer după fluturi.

Și știa chiar să se joace
Cu câteva ghemotoace.
Oare, ce ați fi făcut voi
Cu acest musafir de soi?

Eu, oaspetele important
L-am tratat cu lapte cald;
Ca să-l conving să rămână,
I-am dat și un pic de smântână
Și, pentru că era mic,
L-am botezat Arpagic¹.

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

- 1 Identifică, în text, un reper de timp și unul de spațiu.
- 2 Transcrie, din ultima strofă, un sinonim al termenului *musafir*.
- 3 Copiază tabelul în caiet și completează-l cu informațiile cerute.

<i>Tema textului</i>	<i>Mesaj</i>	<i>Cuvânt-cheie</i>	<i>Personaje</i>

- 4 Scrie patru termeni din câmpul lexical dominant al textului dat.
- 5 Transcrie două secvențe care se referă la dimensiunea musafirului.
- 6 Notează produsele alimentare preferate de oaspete.

OBSERVĂ!

Limbajul artistic

• Din perspectiva legăturii dintre sensul cuvintelor și noțiunile pe care le denumesc, se pot identifica două categorii de sens:

a. **înțelesul obișnuit al cuvintelor** (sensul lor de dicționar);

Exemplu: *El așteaptă primăvara.*

b. **înțelesul surprinzător al unui cuvânt** aflat într-un anumit context, utilizat astfel pentru a înfrumuseța textul literar și a emoționa cititorul.

Exemplu: *Primăvara din sufletul său este minunată.*

Lucrați în *pereche!*-----

- Recitiți textul și, împreună, formulați două idei principale ale acestuia.

Reține!

- **Figurile de stil** (componente ale limbajului artistic/ figurat) sunt procedee prin care se modifică înțelesul propriu al unui cuvânt sau construcția gramaticală uzuală pentru a da mai multă forță expresivă unei imagini sau expunerii.
- **Personificarea** este figura de stil prin care se atribuie însușiri omenești unor ființe necuvântătoare, lucruri sau fenomene ale naturii.

- 7 Identifică, în text, caracteristicile prin care se sugerează că motanul ar avea însușiri umane. Transcrie secvențele în care este prezentă personificarea acestuia.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

- 1 Precizează timpul verbal care predomină în text. Motivează folosirea acestuia.
- 2 Prezintă un posibil motiv pentru care autoarea nu precizează faptul că Arpagic este un motan.
- 3 a. Copiază tabelul în caiet și completează-l cu însușiri fizice și/ sau morale ale musafirului.

<i>Secvență textuală</i>	<i>Trăsătură fizică</i>	<i>Trăsătură morală</i>
„Era mic că abia îl vedeai“		
„cu mustăți ditamai“		
„avea blănița-n dungi“		
„Îi creștea o coadă lungă“		
„avea patru picioare“		
„Ochii-albaștri“		
„să vezi și să te bucuri – / Sărea în aer după fluturi“		
„știa chiar să se joace“		
„oaspetele important“		

b. Alege varianta corectă și motivează opțiunea ta. Musafirul este portretizat:

- a. prin descriere de tip portret; b. prin descriere de tip tablou.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

1 Asociază cuvintelor din coloana A caracteristici omenști, prezente în coloana B, în vederea alcătuirii unor personificări (poți formula mai multe variante de răspuns).

A

1. soarele
2. norii
3. copacii
4. peștișorii
5. pasărea
6. cântul

B

- a. aleargă
- b. zâmbește
- c. se înveselesc
- d. plâng
- e. vorbesc
- f. șoptește

2 Folosește trei dintre personificările construite la exercițiul anterior și redactează o descriere, de 30-50 de cuvinte.

3 Alcătuieste o compunere descriptivă de tip portret, de 100-150 de cuvinte, în care să prezinți trăsăturile motanului Arpagic, așa cum reies acestea din textul literar „Într-o zi pe când lucram”, de Ana Blandiana.

Lucrați în *pereche*!.....

- Formulați un posibil răspuns la următoarea întrebare extrasă din text: „Oare, ce ați fi făcut voi Cu acest musafir de soi?”
- Notați răspunsul pe caiete și împărtășiți-l colegilor de clasă.
- Imaginați-vă o continuare a textului studiat.

Lucrați pe *grupe*!.....

- Formați patru grupe.
- Transcrieți pe foi separate fragmentele alăturate. Fiecare grupă va trage la sorți un fragment dintre cele propuse, din care va identifica și va transcrie personificările.
- Fiecare grupă va alcătui câte un text, integrând personificările identificate.
- Căutați alte citate reprezentative în care să se regăsească personificări, în operele literare citite de voi.

a

„Dar îl las așa, să vadă
Răul, că un biet cățel
Are inima mai bună
Decât a avut-o el.“

(Elena Farago,
Cățelușul șchiop)

b

„Florile-n grădini s-agită.
Peste straturi, dalia,
Ca o doamnă din elită
Își îndreaptă talia.

Trei petunii subțirele,
Farmec dând regretelor,
Stau de vorbă între ele:
«Ce ne facem, fetelor?...»
(George Topîrceanu,
Rapsodii de toamnă)

c

„De un timp nu-mi prea plăcea
Arpagic cum se purta.
Mieuna, se fandosea,
Și când nu-l vedeam fura.“

(Ana Blandiana, *Un secret*)

d

„Mama îl privește și-n sufletul ei de fugarnică încolțește un
simțământ stăruitor de milă pentru ființa fragedă careia i-a dat viață.“

(Emil Gârleanu, *Căprioara*)

Jurnal de *lectură*

- Citește integral volumul „Întâmplări din grădina mea”, de Ana Blandiana. Alege trei texte, apoi completează trei file ale jurnalului de lectură. Aduăgă filele în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

■ SĂ EXERSĂM CE AM ÎNVĂȚAT!

Citește următoarele fragmente extrase din cuprinsul unor compuneri descriptive și rezolvă cerințele.

A DESCRIERE DE TIP TABLOU

Foșnetul crengilor era un acompaniament perfect pentru ciripitul păsărelelor ale căror triluri armonice produceau emoție și încântare. Un vânt ușor îmi mângâia obrajii înroșiți de la căldura soarelui primăvăratic. M-am așezat direct pe iarba moale, mirosind a așternut proaspăt, și am privit cerul senin. Am urmărit norii pufoși precum niște pernuțe din vată de zahăr și mi-am imaginat că ei reprezintă diferite figurine: un căluț cu coama în vânt, un urs care își caută mama sau o pasăre mică, zgribulită, care își îndeasă căpșorul firav în penaj. Eram atât de vrăjită de minunăția peisajului, de îmbinarea liniștitoare dintre nuanțele de verde și de diversele tonalități ale ciripitului păsărelelor, încât am uitat că timpul nemilos se scurge cu rapiditate și că trebuie să ajung acasă.

B DESCRIERE DE TIP PORTRET

Timpul trece cu repeziciune, dar mama este, parcă, neschimbată, în sufletul meu. Sfaturile sale mi s-au întipărit în minte, vocea ei mă călăuzește când iau o decizie. Chiar și atunci când mă ceartă, simt iubirea nemărginită din glasul ei, dublată de dorința stăruitoare de a îmi oferi un crâmpei neprețuit de fericire în fiecare zi. Copilăria mea fascinantă se leagă, cu un fir nevăzut, dar tenace, de locurile natale, de casa părintească, de icoana vie a mamei mele minunate, la care închin mereu cele mai frumoase sentimente.

- 1 **Transcrie, din textul A, cinci structuri de tipul substantiv + trăsăturile lui; precizează câmpul semantic în care se încadrează termenii.**
- 2 **Transcrie, din textul B, cinci structuri de tipul substantiv + trăsăturile lui; precizează la ce fel de trăsături se referă.**
- 3 **Compară structurile din textul A cu cele din textul B și notează observațiile tale.**
- 4 **Redactează o introducere și o încheiere pentru unul dintre textele date, în vederea obținerii unei compuneri descriptive.**
- 5 **Alcătuiește o compunere descriptivă, de 100-150 de cuvinte, în care să prezinți trăsăturile unui tablou de natură din anotimpul preferat. În compunerea ta, respectă normele de redactare, ortografie, punctuație; ai grijă la înlănțuirea logică și clară a ideilor, precum și la scrierea descifrabilă a compoziției tale.**

Elemente de construcție a comunicării

Reține!

- **Articolul** este partea de vorbire flexibilă cu rol de instrument gramatical care arată în ce măsură un obiect este cunoscut de vorbitor.
- El nu are funcție sintactică proprie, însoțind alte părți de vorbire, în special substantivul.

Clasificare:

1. **Articolul hotărât** arată că obiectul denumit de substantiv este bine cunoscut de vorbitori.

Număr	Masculin	Feminin	Neutru
Singular	băiatul, muntele, tata băiatului, muntelelui, tatălui	fata fetei	scaunul scaunului
Plural	băieții, munții băieților, munților	fetele fetelor	scaunele scaunelor

- De regulă, articolul hotărât se adaugă la sfârșitul substantivului (în poziție enclitică); în fața substantivului (în poziție proclitică), se așază forma de articol hotărât *lui*, utilizat înaintea numelor masculine (*lui Ion*), înaintea anumitor substantive comune (*lui nenea, lui moș Ion, lui frate-meu, lui ianuarie, lui 1990*) sau înaintea numelor feminine de proveniență străină (*lui Carmen, lui Vichi*).

2. **Articolul nehotărât** arată că obiectul denumit de substantiv este mai puțin cunoscut de vorbitori.

Număr	Masculin	Feminin	Neutru
Singular	un băiat unui băiat	o fată unei fete	un scaun unui scaun
Plural	niște băieți unor băieți	niște fete unor fete	niște scaune unor scaune

- Acesta se așază doar înaintea substantivului (proclitic), reprezentând un cuvânt separat de acesta.

1 Adaugă substantivelor date articolele hotărâte și nehotărâte corespunzătoare:

lună, argint, copil, drum, mașină, calendar, copac, floare, crin, portocală, garaj, ie.

2 a. Rescrie textul următor completând cu formele potrivite ale substantivelor din paranteză (nearticulate, articulate hotărât sau articulate nehotărât).

„Dar cum auzi (vuiet) (venire) lui, (față) ei se-nsenină; ea luă (mână) de (lacrimi) din (baie) și stropi (grădină). Ca prin (farmec), (foi) galbene ale (alei) de (arbori) și ale (straturi) se-nverzică ca (smarald). (Flori) triste și turburi se-nălbiră ca (mărgăritar) cel strălucit, și din (botez) de (lacrimi) luă (nume) (lăcrămioare).“
(Mihai Eminescu, *Făt-Frumos din lacrimă*)

b. Precizează genul și numărul substantivelor.

3 Scrie formele corespunzătoare pentru substantivele date, după model:

Model: *poezie – poezia – poeziei – poeziile – poeziilor*

Model: *copil – un copil – unui copil – niște copii – unor copii*

Model: *tablou – tabloul – tabloului – tablourile – tablourilor*

- idee, alee, fetiță, binefacere
- perete, coleg, salcâm, munte
- desen, sat, concurs, cântec

Lucrați pe grupe!

- Formați două grupe de lucru. Citiți cu atenție textul următor și rezolvați sarcinile propuse.

„Strângându-și aripile, lebăda se lăsă pe apă. Marea unduia sub ea, legănând-o. Stolul de lebede abia se mai zărea, ca o dungă albă pe cerul limpede și abia li se mai auzea freământul aripilor în liniștea depărtării...

Când nu se mai văzu nimic, lebăda își plecă ușor capul pe spate și închise ochii. Stătea nemișcată; numai marea, săltând și coborând valurile mari, o legăna ușor. Înainte de luminatul zorilor, un vântuleț ușor începu să miște fața mării. Apa stropi pieptul alb al lebedei; atunci, ea deschise ochii. În răsărit, se înflăcărau zorile; luna și stelele păliseră. Lebăda răsuflă adânc, își întinse gâtul, desfăcu aripile și, bătând de câteva ori cu ele apa, începu să zboare. Se înalță din ce în ce mai sus și, când marea rămase departe în urmă, zbură înainte, înspre ținuturile calde.“

(Lev Tolstoi, *Lebedele*)

Grupa ① va selecta substantivele nearticulate și substantivele articulate nehotărât

Grupa ② va selecta substantivele articulate hotărât

SUBSTANTIVUL. FUNCȚII SINTACTICE

Reține!

- Substantivul** îndeplinește următoarele funcții sintactice:
 - subiect** (atunci când realizează acțiunea exprimată de verb)
 - atribut** (atunci când determină un alt substantiv)
 - altă parte secundară de propoziție** (atunci când determină un verb)

Substantiv	Enunț	Întrebare	Funcție sintactică
<i>copil</i>	<i>Copilul citește. Frunza a căzut.</i>	cine? (pentru ființe)/, ce? (pentru lucruri)	<i>subiect</i>
<i>prinț</i>	<i>Hainele de prinț sunt elegante. El, prințul deșertului, a pornit în călătorie. Hainele prințului sunt curate.</i>	care?, ce fel de?, al cui?, a cui?, ai cui?, ale cui?	<i>atribut</i>
<i>elevă</i>	<i>Eu am văzut-o pe elevă. Vorbim despre elevă. Se comportă ca o elevă model. Elevei i-am dat o carte.</i>	pe cine?, ce?, la cine?, la ce?, despre cine?, despre ce?, lângă cine?, de la cine?, de la ce?, unde?, de unde?, când?, cum?, cui? etc.	<i>altă parte secundară de propoziție</i>

Atenție! Unele substantive nu au funcție sintactică. Ele exprimă o strigare sau o adresare directă.

Exemplu: *Ioana, vino la noi!*

- Notează funcțiile sintactice (subiect, atribut, altă parte secundară de propoziție) pentru substantivele subliniate din textul de mai jos:**

„Grădina zoologică este un fel de magazin cu jucării, unde tigrii, urșii, girafele și leoparzii sunt vii. Rogi lupul să te ia puțin în cârcă și, când colo, te mănâncă. Hei, ca pe Scufița Roșie te-ar mânca, cușca de l-ar lăsa. [...] Oriunde întorci capul, vezi un șarpe sau un leopard, care ar sări peste gard.”

(Marin Sorescu, *Grădina zoologică*)

- Identifică două substantive cu funcție sintactică de subiect în textul literar „Într-o zi pe când lucrăm”.**

- Analizează substantivele subliniate din următoarele enunțuri, după modelul dat:**

O ploaie = substantiv comun, genul feminin, numărul singular, funcția sintactică de subiect, articulat cu articolul nehotărât „o”.

- O ploaie de vară cădea neconținut peste pădurile de brazi.
- Pe copilul neascultător l-au certat niște adulți.
- Caietele îngrijite ale elevilor se aflau pe băncile din clasă.
- Colegii au apreciat ideea lui Carmen.

Comunicare orală

■ ATITUDINI COMUNICATIVE. ATENȚIA

1 Vizionați situațiile de comunicare date, discutați în clasă și rezolvați cerințele:

- Doi copii discută, dar conversația este îngreunată de zgomotul ambiental.
- Un copil este strigat de mama sa, dar acesta este atent la jocul de pe telefonul mobil.

- a. Cine sunt participanții la dialog? b. Ce fac participanții la dialog? c. Pot comunica? De ce?/ De ce nu?

Reține!

• **Atenția** constă în selectarea și ierarhizarea unor informații care ne influențează acțiunile viitoare. Acordăm atenție lucrurilor care ne interesează și o menținem atunci când avem un scop bine definit. În cadrul comunicării, atenția este foarte importantă; ascultarea vorbitorului se bazează, în special, pe atenție. Doar cu ajutorul atenției, mesajul acestuia poate fi înțeles pe deplin.

- **Atenția poate fi întreruptă de:**
 - factori interni (plictiseală, oboseală etc.);
 - factori externi (zgomote, intervenții ale altor persoane etc.).
- Menținerea atenției trebuie exersată în vederea îmbunătățirii calității dialogului.

2 Răspunde cu **da** sau **nu** la următoarele întrebări:

- a. Când cineva ți se adresează, ești atent doar la mesaj?
- b. Privești vorbitorul în mod direct, în timpul comunicării?
- c. Ești răbdător atunci când părerea ta nu coincide cu a vorbitorului?
- d. Permiți vorbitorului să aibă ultimul cuvânt?
- e. Reacționezi verbal doar atunci când ești convins că ai înțeles pe deplin mesajul?

3 Verifică atenția! Pune în practică unul dintre următoarele exerciții și notează observațiile tale.

- a. Numără cuvintele de pe o pagină de carte; reia număratoarea pentru a te asigura că ai fost atent.
- b. Mergi în parc și încearcă să reții sunetele auzite.

Lucrați în *pereche*!

- Unul dintre voi alege un obiect la întâmplare din încăperea în care se află (o coală, un pix, un creion, o floare etc.).
- Observă obiectul cu multă atenție și alcătuiește un text scurt în care să îl descrii în detaliu, fără a folosi numele acestuia.
- Vei citi apoi textul colegului de bancă.
- Colegul va trebui să fie atent la detalii pentru a identifica obiectul.
- Schimbați, ulterior, rolurile.

4 Vizionați situațiile de comunicare date.

- Un băiat îi explică lecția colegei sale, care a lipsit de la școală, în timp ce un telefon sună insistent.
 - Un copil vorbește la telefon cu tatăl său, dar se află într-un loc în care semnalul este foarte slab.
 - În timpul orei de geografie, doi colegi discută despre filmul vizionat în weekend.
- a. Discutați fiecare dintre situațiile date, notând considerațiile voastre în legătură cu atenția, ca atitudine comunicativă.
- b. Identificați alte situații în care mesajul nu s-a putut transmite din cauza lipsei de atenție (în parc, în drumul vostru spre casă, acasă, la joacă etc.).

5 Appreciază dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false și motivează-ți alegerea:

<i>Afirmații</i>	<i>Adevărat</i>	<i>Fals</i>	<i>Motivare</i>
Verbele „a asculta” și „a auzi” sunt sinonime.			
Ascultarea nu implică decât atenție.			
Vorbitorul poate fi întrerupt politicos în timpul comunicării.			
În momentul în care ascultătorul înțelege mesajul, îl poate opri pe vorbitor.			
Luarea de notițe în timpul comunicării permite concentrarea atenției.			
Vorbitorul va fi deranjat, dacă atenția ascultătorului se concentrează asupra altui eveniment decât cel pe care acesta îl propune.			

Lucrați pe grupe!

- Formați grupe de câte patru elevi.
- Fiecare dintre voi va primi câte o coală și veți citi împreună următoarele indicații:
 - îndoiaie coala pentru a obține două părți egale;
 - rupe colțul din dreapta, de sus;
 - îndoiaie din nou coala;
 - rupe colțul din stânga, de jos;
 - îndoiaie încă o dată;
 - rupe colțul din dreapta, de jos.
- Fiecare dintre voi va desface coala și o va arăta grupei.
- Observați dacă aveți cu toții același model.
- Deși ați urmat aceleași instrucțiuni, e posibil ca unii dintre voi să aveți rezultate diferite.
- Discutați rezultatele voastre și notați considerațiile grupei în legătură cu rolul atenției în realizarea unei sarcini.

PRE-TEXT

- Vizionați materialul despre *Regina Maria* și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL DESCRIPTIV NONLITERAR (FRAGMENT)

MIHAELA SIMINA

- Istoric specializat în relații internaționale, colaborator al revistei „Historia”, coautor, alături de Adrian Cioroianu, al volumelor „Maria a României. Regina care a iubit viața și patria” și „Mihai I al României – un Rege cu onoare, loialitate și credință”.

VOCABULAR

¹**straniu**, *-ie, stranii*, adj. care iese din comun, care șochează prin aspect, manifestări etc.; neobișnuit, ciudat, bizar

²**duce**, *duci*, s. m. titlu purtat de conducătorul unui ducat; persoană având acest titlu. Titlu nobiliar superior marchizului și inferior prințului; persoană având acest titlu; mare senior feudal

³**căpcăun**, *căpcăuni*, s. m. ființă fabuloasă din mitologia populară românească, închipuită cu trup de om și cu cap de câine, uneori cu două capete și cu două guri, despre care se spune că mânca oameni

Copilăria de ieri reprezintă, în mare măsură, personalitatea de mâine, iar Regina Maria a României a avut, în mod cert, o personalitate unică, remarcabilă. Ce-ați spune, deci, să răsfoim delicat printre filele copilăriei acesteia?

Principesa Maria de Edinburgh, viitoarea Regină Maria a României, s-a născut în anul 1875 în Anglia, la Castelul Eastwell. [...]

Copilărie în cadru de poveste

Castelul Eastwell, unde a copilărit Maria, era o construcție din piatră cenușie, tipic englezească, înconjurată de un parc foarte frumos și de o pădure strălucitoare, cu pășuni întinse de iarbă verde. Pe lângă acestea, în decorul copilăriei viitoarei regine era și un lac imens cu apă lucitoare. La capătul cel mai îndepărtat al lacului, printre tot felul de tufișuri, se afla o fântână cu un susur misterios. Sunetul îi fascina pe Maria și pe frații săi și îi ducea cu gândul la stafii sau la alte creaturi din basme, iar de fiecare dată când se apropiau de fântână inimile le băteau din ce în ce mai tare. Frații se luau de mână, încercau să își ascundă spaima și se apropiau de fântână, însă niciodată suficient de mult încât să dezlege taina sunetelor, care, de altfel, a rămas unul dintre misterele copilăriei principesei Maria.

„Copiii văd lucrurile într-un chip deosebit și în alte proporții decât oamenii mari; în fiecare lucru văd forme stranii¹, culori, secrete, prilejuri de descoperiri, de care nici nu-și dau seama cei mari”.

În acest decor principal, exista și unul secundar: scorbura mare a unui pom uriaș din grădină, pe care Maria, împreună cu fratele mai mare și cu surorile mai mici l-au descoperit într-una dintre zile. În scurt timp, locul a devenit ascunzătoarea preferată a copiilor și scena ideală pentru personajele pe care le întruchipau în jocurile lor, precum Robinson Crusoe sau Robin Hood.

Imaginile bucurtoase, fericite, ale copilăriei de la castelul Eastwell nu se opresc însă aici. Duminica, atunci când Maria și surorile ei mergeau la biserică, pe cărarea ce ducea, prin parc, către lăcașul sfânt, fetele admirau

(Regina Maria a României)

defilarea domoală a vacilor scoțiene. Această imagine a copilăriei, cu animalele cu părul creț, negru sau castaniu și atât de lung încât le atârna pe frunte, conferindu-le un aspect ciufulit și haios, a rămas foarte bine întipărită în memoria Reginei Maria. Alături de cerbi. Cirezile de cerbi păscând sau luând-o la fugă prin pădure reprezintă o altă captură vizuală memorabilă din primii ani de viață ai principesei. Și mai era ceva: Maria și surorile sale erau fascinate să culeagă bucățele căzute din coarnele cerbilor, pe care le duceau acasă și le păstrau ca pe niște comori.

Jocurile prințesei

Prințesele din familia Edinburgh și-au petrecut mare parte din copilărie aproape de natură. Mariei și surorii ei Ducky le plăcea la nebunie să se suie în copaci, să prindă șopârle prin iarbă și să le analizeze uimite, caii erau animalele lor preferate, iar în casă aveau acvarii cu peștișori. De altfel, Maria își alesese un peștișor preferat, pe care l-a botezat Mefisto și care, deși era foarte mic, se distingea prin culorile sale puternice, roșu și negru. Cât despre cai, după cum bine știți, plimbările călare au fost printre marile pasiuni ale Reginei, pasiune cultivată și îndrăgită încă din copilărie. La Eastwell avea un ponei pe nume Tommy și a luat doar lecții sumare de călărit, dar, în timp, aceasta va deveni activitatea preferată a reginei României.

Ducele² Alfred, iarna, bucuria

Printre cele mai frumoase amintiri ale copilăriei Mariei sunt jocurile care îl aveau în centru pe tatăl acesteia, ducele Alfred. Deși, având în vedere îndatoririle sale ofițerești, acesta era mai tot timpul plecat, mama fiind cea care se ocupa mai mult de cei cinci copii, atunci când găsea răgazul unor momente alături de familie Alfred născocea cele mai distractive jocuri pentru copiii săi. Iarna, de exemplu, când activitățile în aer liber erau mai puține, ducele stingea lămpile din casă și se ascundea într-un colț al unei camere, prefăcându-se că e un căpcăun³. Copiii nu

știau în ce odaie se află tatăl lor și se strecurau plini de fiori dintr-o încăpere în alta, iar când pericolul părea depășit, ducele Alfred sărea din colțul lui și îi înhăța iute. Țipetele și râsetele provocate de entuziasmul jocului răsunau energic în toată reședința princiară.

„Tata era o ființă «rară», în sensul că nu se ocupa în mod activ de copiii săi; aceasta o lăsa în seama mamei, însă, la ocazii, se pomenea descoperindu-ne, ca să zic așa, și atunci născocea câte un joc sau o petrecere în care părea că găsește tot atâta plăcere ca și noi“. [...]

Una dintre cele mai de preț bucurii ale copilăriei Mariei era Crăciunul, iar una dintre activitățile preferate ale familiei era pregătirea unui desert tradițional englezesc, un soi de budincă cu fructe uscate. Se așeza un vas adânc pe mijlocul mesei și fiecare copil trebuia să amestece de câteva ori cu o lingură mare și grea. Era destul de mult efort pentru micuți, dar nici plăcerea nu era mai mică, iar rezultatul era unul absolut delicios. Desigur, Maria și frații săi așteptau cu nerăbdarea unică a copilăriei și darurile de Crăciun, care erau înșirate pe mese și acoperite cu o țesătură albă, în timp ce alt simbol fascinant în ochii prințesei, bradul de Crăciun, era întotdeauna împodobit în camera bibliotecii.

„Eu aveam închipuire bogată. Puteam născoci minunate povestiri pentru fratele și surorile mele; darul de a romanța îmi umplea sufletul și în toate lucrurile vedeam mai mult decât ceea ce percepe ochiul singur. Această însușire m-a însoțit toată viața“.

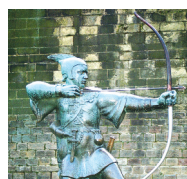
(Mihaela Simina,

Din copilăria Reginei I de România,
www.historia.ro)

(Ducesa de Edinburgh cu copiii)

Robinson Crusoe – personajul principal al romanului „Robinson Crusoe“, scris de Daniel Defoe, care prezintă experiența sa inedită, petrecută în urma naufragierii pe o insulă tropicală din largul coastei Venezuelei. (Statuia lui Robinson Crusoe, Scoția)

Robin Hood – un personaj din folclorul englezesc, cunoscut pentru că fura de la bogați pentru a da săracilor și pentru că lupta contra nedreptății și tiraniei. (Statuia lui Robin Hood, Anglia)

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

1 Parcurge următorul itinerar de lectură:

a. Prima lectură individuală

b. Lectura a doua

c. Analiza individuală a lecturii

d. Etapa confruntării lecturilor individuale

e. Validarea reprezentării despre text

- Citește textul o dată, fără a nota sau a sublinia ceva.
- Citește textul a doua oară, subliniind ce ți se pare mai important. Reține faptul că elementele subliniate (cuvinte, enunțuri) trebuie să se înlănțuie pentru a forma un text mai scurt pe care îl vei nota în caiet.
- Expune oral cum te-a ajutat realizarea acestui itinerar de lectură în înțelegerea textului.
- Compară itinerarul tău de lectură cu cel al colegei/ colegului.
- Revino la ceea ce ai subliniat în text și elaborează un itinerar final de lectură.

2 În urma elaborării itinerarului de lectură, răspunde la următoarele întrebări referitoare la textul parcurs:

a. Care este figura centrală prezentată în text? Cine este ea?

b. În ce etapă a vieții este prezentată aceasta?

c. Când s-a născut persoana evocată în articol?

d. Ce reper principal de spațiu este menționat de autoarea textului?

e. Care sunt activitățile preferate ale viitoarei regine?

f. Ce rol are tatăl, ducele Alfred, în educația celor cinci copii?

g. Cum a rămas sărbătoarea Crăciunului în amintirea reginei?

3 Realizează corespondența între cele două coloane.

Castelul Eastwell

• „strălucitoare, cu pășuni întinse de iarbă verde“

animalele

• „era foarte mic, se distingea prin culorile sale puternice, roșu și negru“

darurile de Crăciun

• „cu păr creț, negru sau castaniu și atât de lung încât le atârna pe frunte“

o pădure

• „înșirate pe mese și acoperite cu o țesătură albă“

Mefisto

• „o construcție de piatră cenușie, tipic englezească“

4 Identifică, în text, o structură echivalentă ca sens (sinonimă) cu termenul *biserică*.

5 Notează tema textului și două cuvinte-cheie.

Formulează un enunț în care să prezinți, pe scurt, mesajul textului.

Lucrați împreună!

- Povestiți textul nonliterar, având în vedere itinerarul de lectură.
- Un coleg va scrie primul enunț al povestirii pe o coală, apoi respectiva foaie va circula de la un coleg la altul până când relatarea va fi completă.
- Ultimul elev o va citi în întregime cu voce tare.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

1 Notează trei trăsături ale textului nonliterar pe care le identifici în fragmentul citat.

Reține!

• **Textul descriptiv nonliterar** evocă scene, persoane, obiecte etc. și se concentrează pe detaliile descriptive (trăsăturile particulare ale acestora) prezentate de către autor.

- **Descrierea** este prezentă în texte nonliterare, precum: ghiduri turistice, prezentarea unor produse, texte științifice, articole de ziar etc.
- Părțile de vorbire frecvente în descrierea nonliterară (ca și în cea literară) sunt: **substantivul** (prin care se desemnează obiectul descrierii) și **adjectivul** (prin care se indică trăsăturile obiectului descris).
- Timpurile verbale frecvente în descrierea nonliterară sunt prezentul și imperfectul.

OBSERVĂ!

- În textul nonliterar lecturat, pe lângă descriere, este prezentă și narațiunea.

2 Precizează detaliile descriptive care te-au impresionat din text.

3 Identifică în text două timpuri verbale și notează ce exprimă acestea.

4 Copiază tabelul în caiet și completează-l, valorificând informațiile din text.

<i>Elemente ale decorului principal</i>	<i>Trăsături</i>	<i>Elemente ale decorului secundar</i>	<i>Trăsături</i>

5 Notează trăsăturile ce reies în mod indirect din fragmentele narative date.

<i>Fragment narativ</i>	<i>Trăsătură</i>
„Maria și surorile ei mergeau la biserică“	
„Maria și surorile sale erau fascinate să culeagă bucățele căzute din coarnele cerbilor, pe care le duceau acasă și le păstrau ca pe niște comori.“	
„Mariei și surorii ei Ducky le plăcea la nebunie să se suie în copaci, să prindă șopârle prin iarbă și să le analizeze uimite“	
„ducele stingea lămpile din casă și se ascundea într-un colț al unei camere, prefăcându-se că e un căpcăun“	

6 Prezintă, într-un text de 30-50 de cuvinte, comuniunea copilului cu natura.

7 Alege unul dintre următoarele elemente care să reliefeze tema prieteniei, așa cum apare în text, și motivează-ți alegerea.

natura **Mefisto** **cărțile** **Tommy**

Lucrați în *pereche*!-----

- Prezentați trăsăturile ducelui Alfred, așa cum reies ele din textul dat.
- Precizați o trăsătură pe care Maria o moștenește de la acesta.
- Transcrieți citatul în care este prezentă această trăsătură.

(Ducele Alfred)

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI

1 Continuă următoarele gânduri cu o idee referitoare la textul descriptiv nonliterar.

- Am admirat ...
- Țin să menționez că ...
- Sentimentele mele față de mesaj sunt ...
- E limpede că ...

2 Realizează un cvintet cu tema *Prieteni din copilărie*, având în vedere următoarele repere:

- **Primul vers:** substantiv/ cuvânt-cheie care denumește subiectul ce urmează să fie descris;
- **Al doilea vers:** două adjective care descriu subiectul;
- **Al treilea vers:** trei verbe;
- **Al patrulea vers:** patru cuvinte (o propoziție) care exprimă sentimentele față de subiect;
- **Ultimul vers:** un cuvânt care caracterizează subiectul.

3 Completează următorul cadran:

①

• **PREZINTĂ**, în 30-50 de cuvinte, semnificația titlului acestui text.

②

• **NĂSCOCEȘTE** o întâmplare care crezi că ar putea captiva un copil inventiv.

③

• **NOTEAZĂ** date esențiale din activitatea personalității descrise în text.

④

• **RELATEAZĂ** o întâmplare din viața ta sau a unor persoane apropiate în care ai/ au simțit bucuria de a avea prieteni în copilărie.

*Comunicarea între popoare***O PERSONALITATE ISTORICĂ, UN MODEL COMPORTAMENTAL****1 Vizionează un film documentar despre Regina Maria și notează impresiile tale despre personalitatea acesteia.**

PROIECT

- Personalitatea complexă a Reginei Maria I a României a fascinat, de-a lungul timpului, generații de români, ea reprezentând un model al spiritualității noastre.
- Formați patru grupe. Realizați împreună o prezentare cu tema *Regina Maria – o personalitate unică, remarcabilă*.
- Fiecare grupă va avea următoarele sarcini:

Grupa ①

Va redacta un text informativ în legătură cu însemnătatea istorică a personalității Reginei Maria, cu surprinderea valențelor interculturale româno-engleze.

Grupa ②

Va realiza o compunere descriptivă, pornind de la trăsăturile prezentate în textul nonliterar studiat, dar și în următorul citat, referitor la o altă etapă a vieții reginei:

„Încadrată de ușa vagonului regal, frumusețea ei radioasă luminând gara noastră cenușie și deprimantă rămâne o imagine de neuitat. Superbii ei ochi albaștri scânteiau; strălucirea tenului îi era atenuată de pălăria mare cu pene negre pe care o purta pe părul blond, minunat; rochia lungă, de culoare închisă, era simplă, însă pe umeri avea o mantie lungă de un roșu aprins, care îi scotea și mai mult în evidență silueta înaltă, zveltă. Pur și simplu, era superbă!”

(Ana-Maria Callimachi, despre Regina Maria, în „Lumea toată era a mea. Amintirile unei prințese”)

• Regina Maria (1875-1938), născută în Anglia, a fost regină a României, ca soție a regelui Ferdinand I.

Grupa ③

Va căuta imagini care surprind activitatea reginei, va specifica tipul activității și importanța acesteia pentru comunitate.

Grupa ④

Va căuta imagini ale locurilor care păstrează amintirea reginei, va specifica legătura acesteia cu locul respectiv (Bran, Sinaia, Balci).

2 După finalizarea proiectului vostru, autoevaluează-ți activitatea în cadrul grupei, desenând o față veselă, indiferentă sau nemulțumită, în funcție de starea de starea ta de spirit.

CUPRINSUL. TEXTUL NONLITERAR DISCONTINUU

1 Citește cuprinsul dat și formulează răspunsuri la întrebările propuse:

CUPRINS

Introducere în studiul istoriei	3
Preistoria umanității	9
Civilizații ale Antichității	19
Sfârșitul Antichității	143
Etnogeneza europeană	151
Teme practice recapitulative și teme de sinteză	188
Dicționar de termeni	194
Cuprins	199

(Istorie. Manual pentru clasa a V-a)

- a. Cum este organizat cuprinsul manualului de istorie din imagine? Consultă și cuprinsul manualului tău de istorie. Se aseamănă?
- b. Care este partea de vorbire predominantă? Pot fi identificate și alte părți de vorbire?
- c. Care este utilitatea acestui tip de text?
- d. Ai întâlnit și alte modalități de organizare a cuprinsului?

2 Redactează un text în care să prezinți cuprinsul ultimei cărți citite de tine, având în vedere următoarele reperi:

- locul cuprinsului în cadrul lucrării;
- divizarea acesteia în capitole;
- modul cum sunt formulate titlurile capitolelor;
- specificul lucrării.

3 Observă următoarele exemple de cuprins. Prezintă câteva asemănări și câteva deosebiri. Scrie apoi un text, de 50-70 de cuvinte, în care să dezvolți două motive pentru care cuprinsul cărții ți-a stârnit curiozitatea de a o parcurge.

Cuprins

1. O zi oribilă.....	9
2. Dispreț și batjocură.....	15
3. Hedwig Chimion.....	24
4. Dăre de mazăgă în întuneric.....	31
5. O poveste cumplită	42
6. O problemă gravă.....	47
7. Cartea fantomelor	54
8. Urlete și scrâșnete din dinți	60
9. O găleată de pământ din cimitir.....	65
10. Numai mânie	73
11. Casa băntuită	81
12. Clănțanit din dinți și trosnet de încheieturi	96
13. Planul.....	106
14. Vânătoarea de fantome.....	114
15. Răzbunarea	127

C. Epoca Modernă

1. Avram Iancu	76
2. Alexandru Ioan Cuza și Unirea	77
3. Carol I și Independența	79
4. Carol Davila	81
5. Eroi ai Primului Război Mondial	82
6. Regina Maria	83
7. Ecaterina Teodoroiu	84
8. Ferdinand I și Marea Unire	85

D. România la cumpăna dintre milenii

1. Perioada interbelică	88

Cultură și patrimoniu

1. Locuri istorice din comunitate	94
2. Așezări, castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice	95
3. Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO	104

Elemente de construcție a comunicării

ADJECTIVUL (DEFINIȚIE, CLASIFICARE, ACORD)

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Adjectivul** este partea de vorbire flexibilă care exprimă însușirea unui obiect sau a unei ființe.
- El determină un substantiv (sau un substitut al acestuia: pronume sau numeral) cu care se acordă în gen și număr.

Exemple:

canapea *comodă* fotoliu *mare* băiat *minunat*
canapele *comode* fotolii *mari* băieții *minunați*

Reține!

- Când un adjectiv se raportează la mai multe substantive nume de ființe de sex diferit, masculinul are prioritate:
Fetele și băieții au fost încântați.
Colegele și colegii sunt surprinși.

- 1 Notează cât mai multe adjective pentru următoarele substantive:
tunet, tufiș, motan, ciocârlie.

Lucrați în pereche!

- Unul dintre voi scrie câte un substantiv potrivit pentru adjectivele date:

mare falnic fantastic
maiestuoasă mică

- Celălalt schimbă numărul substantivelor identificate.
- Notați ce ați observat în legătură cu adjectivele.

- 2 Transcrie cu verde adjectivele din următorul text și cu albastru substantivele pe care acestea le determină.

„Imaginile bucurătoare, fericite, ale copilăriei de la castelul Eastwell nu se opresc însă aici... Această imagine a copilăriei, cu animalele cu părul creț, negru sau castaniu și atât de lung încât le atârna pe frunte, conferindu-le un aspect ciufulit și haios, a rămas foarte bine întipărită în memoria Reginei Maria.“

- 3 Transformă următoarele adjective în substantive, după modelul dat:

Model: *bun – bunătate*

cinstit ruginiu mincinos cenușiu verde vioi cafeniu

Reține!

- Adjectivele se pot clasifica după:

I. Origine:

- adjectiv propriu-zis**
– *frumos, mare, harnic* etc.
- adjectiv provenit din altă parte de vorbire**

De exemplu, în enunțul „Cartea *citită* a fost interesantă.“, adjectivul *citită* determină substantivul *cartea*, cu care se acordă în gen și număr, și provine dintr-un verb la modul participiu.

- De obicei, adjectivul îndeplinește **funcția sintactică de atribut** (când se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl determină).

II. Flexiune:

- adjective variabile** (care își schimbă forma după gen și număr)
• cu patru forme flexionare și două terminații: *frumos, bun, alb* etc.

Gen	Număr singular	Număr plural
masculin	<i>frumos</i>	<i>frumoși</i>
feminin	<i>frumoasă</i>	<i>frumoase</i>

- cu trei forme flexionare și două terminații: *cenușiu, lung, drag* etc.
- cu două forme flexionare și două terminații: *vioi, bălai* etc.
- cu două forme flexionare și o terminație: *dulce, mare* etc.

- adjective invariabile** (care nu își schimbă forma în funcție de gen și număr): *cumsecade, gri, precoce* etc.

4 Copiază tabelele în caiet și completează-le cu adjectivele identificate în fragmentele date.

a. „Prințesele din familia Edinburgh și-au petrecut mare parte din copilărie aproape de natură. Mariei și surorii ei Ducky le plăcea la nebunie să se suie în copaci, să prindă șopârle prin iarbă și să le analizeze uimite, caii erau animalele lor preferate, iar în casă aveau acvarii cu peștișori. De altfel, Maria își alesese un peștișor preferat, pe care l-a botezat Mefisto și care, deși era foarte mic, se distingea prin culorile sale puternice, roșu și negru. Cât despre cai, după cum bine știți, plimbările călare au fost printre marile pasiuni ale Reginei, pasiune cultivată și îndrăgită încă din copilărie. La Eastwell avea un ponei pe nume Tommy și a luat doar lecții sumare de călărit, dar, în timp, aceasta va deveni activitatea preferată a reginei României.“

<i>Adjectiv propriu-zis</i>	<i>Adjectiv provenit din altă parte de vorbire</i>

b. „Se așeza un vas adânc pe mijlocul mesei și fiecare copil trebuia să amestece de câteva ori cu o lingură mare și grea. Era destul de mult efort pentru micuți, dar nici plăcerea nu era mai mică [...] Desigur, Maria și frații săi așteptau cu nerăbdarea unică a copilăriei și darurile de Crăciun care erau înșirate pe mese și acoperite cu o țesătură albă, în timp ce alt simbol fascinant în ochii prințesei, bradul de Crăciun, era întotdeauna împodobit în camera bibliotecii.“

<i>Adjective variabile cu patru forme flexionare</i>	<i>Adjective variabile cu trei forme flexionare</i>	<i>Adjective variabile cu două forme flexionare</i>

5 Alege din următoarea listă de adjective pe cele invariabile.

pur gros sfânt roz

vesel subțire feroce

grijuliu gri propriu

albăstrui tenace

jalnic vișiniu înverzit

6 Analizează adjectivele subliniate din următorul fragment, după modelul dat.

deosebit = *adjectiv propriu-zis, variabil cu două terminații și patru forme flexionare, se acordă în gen și număr cu substantivul „un chip” (genul neutru, numărul singular), funcția sintactică de atribut.*

„Copiii văd lucrurile într-un chip deosebit și în alte proporții decât oamenii mari; în fiecare lucru văd forme stranii, culori, secrete, prilejuri de descoperiri, de care nici nu-și dau seama cei mari... Eu aveam închipuire bogată. Puteam născoci minunate povestiri pentru fratele și surorile mele.“

ARTICOLUL DEMONSTRATIV (ADJECTIVAL)

Reține!

- **Articolul demonstrativ (adjectival)** însoțește un adjectiv și face legătura între acesta și substantivul pe care îl determină. El se acordă în gen și număr cu substantivul determinat de adjectivul pe care îl însoțește.
- **Forme:** *cel, cea, cei, cele, celui, celei, celor.*

1 Completează următoarele structuri cu formele potrivite de articol demonstrativ:

- fata ... frumoasă
- drumurile ... cunoscute
- tatăl ... bun
- fetelor ... inteligente
- tabloul ... colorat
- copilului ... ascultător

2 Alege forma corectă în funcție de context. Motivează-ți alegerea.

- a. Regina *ce-a/ cea* rea a pedepsit-o pe fată. d. Știu *ce-i/ cei* spune mama.
 b. *Ce-l/ cel* sperie este doar o umbră. e. *Ce le/ cele* sfătuiește mama este corect.
 c. *Ce-a/ cea* făcut ea la școală? f. Cunosc băiatul *ce-l/ cel* harnic.

GRADELE DE COMPARAȚIE ALE ADJECTIVULUI

Reține!

• **Gradele de comparație** sunt forme pe care le ia adjectivul pentru a exprima în ce măsură un obiect sau o ființă posedă o însușire.

• Gradele de comparație sunt:

1. **Gradul pozitiv** (exprimă însușirea/ calitatea obișnuită fără a o compara): *frumos*.

2. **Gradul comparativ** (când însușirea unui obiect este comparată cu aceeași însușire a altui obiect sau a aceluiași obiect în momente diferite):

a. gradul comparativ de superioritate: *mai frumos*;

b. gradul comparativ de egalitate: *tot așa de frumos/ la fel de frumos*;

c. gradul comparativ de inferioritate: *mai puțin frumos*.

3. **Gradul superlativ** (exprimă însușirea la cel mai înalt sau cel mai scăzut grad):

a. **gradul superlativ relativ** (se formează cu ajutorul articolului demonstrativ)

• de superioritate: *cel mai frumos*;

• de inferioritate: *cel mai puțin frumos*.

b. **gradul superlativ absolut** (exprimă, fără comparație, gradul cel mai înalt sau cel mai scăzut al însușirii unui obiect/ unei ființe): *foarte frumos*.

Gradul superlativ absolut se mai poate construi, în mod expresiv, astfel:

• cu ajutorul cuvintelor/ structurilor: *grozav de, neînchipuit de, din cale afară de, extrem de etc.*;

• prin repetarea adjectivului: *mare, mare* sau *mare-mare*;

• prin lungirea și repetarea unui sunet: *maaare, mareee*;

• cu ajutorul cuvintelor/ expresiilor cu valoare superlativă: *frumoasă foc/ foc de frumoasă, prea frumoasă, rea de mama focului etc.*

• Unele însușiri nu pot fi comparate (**adjective fără grad de comparație**):

a. adjectivele care, prin sensul lor, exprimă însușiri care nu pot fi comparate:

complet, egal, minunat, viu, mort, principal etc.

b. adjective moștenite/ împrumutate din limba latină (unde erau forme de comparativ sau superlativ):

major, minor, inferior, superior, optim, suprem, interior, exterior, minim etc.

1 Construiește enunțuri în care adjectivul *trist* să se afle la toate gradele de comparație învățate.

Lucrați în *pereche*!.....

- Priviți imaginile alăturate.
- Comparați obiectele sau ființele pe care le identificați, folosind adjectivele „mare” și „mic”, la gradele de comparație adecvate.

2 Găsește adjective sinonime cu următoarele structuri: *de ispravă, în putere, cu sufletul la gură, în floarea vârstei, ca melcul, ca vai de el*. Alătură adjectivele unor substantive adecvate.

3 Copiază tabelul în caiet și completează-l, având în vedere adjectivele date.

valoros	general	puternic	oportun	Adjectiv – gradul pozitiv	Adjectiv fără grad de comparație	
cumsecade	ultim	slab	major			nerăbdător
veșnic	bun	rapid	suprem			optim

4 Analizează adjectivele subliniate din fragmentele de mai jos, după modelul dat:

principal = adjectiv propriu-zis, variabil cu două terminații și patru forme flexionare, se acordă în gen și număr cu substantivul „decor” (genul neutru, numărul singular), fără grad de comparație, funcția sintactică de atribut.

- „În acest decor principal, exista și unul secundar: scorbura mare a unui pom urias din grădină, pe care Maria, împreună cu fratele mai mare și cu surorile mai mici l-au descoperit într-una dintre zile.”
- „Castelul Eastwell, unde a copilărit Maria, era o construcție din piatră cenușie, tipic englezească, înconjurată de un parc foarte frumos și de o pădure strălucitoare, cu pășuni întinse de iarbă verde.”
- „Pe lângă acestea, în decorul copilăriei viitoare regine era și un lac imens cu apă lucitoare.”
- „La capătul cel mai îndepărtat al lacului, printre tot felul de tufișuri, se afla o fântână cu un susur misterios.”
- „Maria își alesese un peștișor preferat, pe care l-a botezat Mefisto și care, deși era foarte mic, se distingea prin culorile sale puternice, roșu și negru.”
- „Printre cele mai frumoase amintiri ale copilăriei Mariei sunt jocurile care îl aveau în centru pe tatăl acesteia, ducele Alfred.”
- „Alfred născocea cele mai distractive jocuri pentru copiii săi.”

Lucrați în *pereche*!.....

- Priviți imaginile de mai jos și alegeți una dintre ele.
- Alcătuiți o compunere descriptivă în legătură cu imaginea aleasă și utilizați în cadrul acesteia zece adjective la diferite grade de comparație.
- Analizați cinci dintre adjectivele utilizate.

Comunicare orală

■ ATITUDINI COMUNICATIVE. EMPATIA

1 Vizionați situațiile de comunicare date și discutați, în clasă, despre ceea ce ați observat.

- Un elev a câștigat Premiul I la un concurs școlar și colegile îl felicită.
- O fată îi povestește colegiei despre dispariția pisicii ei, dar aceasta nu pare interesată de subiect.

Reține!

- **Comunicarea empatică** se bazează pe înțelegerea partenerului de dialog și pe găsirea căilor prin care mesajul transmis să fie înțeles de acesta. Ea reprezintă cea mai importantă aptitudine de comunicare, un element esențial al dezvoltării inteligenței emoționale.
- **Reguli de comunicare empatică:**
 - nu se întrerupe vorbitorul;
 - niciunul dintre parteneri nu deține adevărul absolut;
 - niciunul nu își impune punctul de vedere;
 - nu se trag concluzii pripite.

2 Appreciază dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false și motivează-ți alegerea.

Afirmații	Adevărat	Fals	Motivare
Empatia ascultătorului se poate deduce din privirea acestuia.			
Zâmbetul ascultătorului este un indiciu al atitudinii empatică.			
Expresia feței este importantă în conturarea unei atitudini empatică.			
Atitudinea empatică se realizează atunci când ascultătorul întrerupe frecvent vorbitorul.			
Nu este necesar ca vorbitorul să transmită integral mesajul pentru ca acesta să fie înțeles.			
Comunicarea empatică înseamnă a te pune în pielea celui cu care comunică.			

3 Completează afirmația:

Mie îmi pasă de

Motivează completarea ta.

Lucrați în *pereche!*

- Unul dintre voi mimează o emoție, iar celălalt va trebui să o identifice.
- Apoi, alcătuiți împreună un dialog, pornind de la emoția identificată.

4 Descrie, din perspectiva persoanelor și a personajului de mai jos, cum s-ar comporta aceștia în situațiile date, având în vedere înfățișarea, reacțiile, vocabularul utilizat, ca și când ai fi în pielea lor.

- Cum s-ar comporta personajul **mama vitregă**, dacă ar afla că **Albă-ca-Zăpada** ar avea o fetiță și mai frumoasă?
- Cum s-ar comporta **colegul/ colega de bancă**, dacă ar afla că ai câștigat un premiu la un concurs?
- Cum s-ar comporta **un domn profesor**, dacă i-ai spune că **nu ți-ai făcut tema**?

5 Gândește-te la o situație în care ai fost trist/ tristă și o persoană te-a ascultat cu atenție și a reușit să te înveselească. Alcătuieste un text în care să incluzi răspunsul la următoarele întrebări:

- Care a fost situația care te-a întristat?
- Te așteptai să te înveselești?
- Cum a reușit să te încurajeze?
- Ai nevoie de ceva anume din partea ascultătorului ca să îți schimbi starea de spirit?

Am învățat... Știu

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

„Ștefan cel Mare îndrăgise plaiurile Moldovei încă din copilărie. Îi plăcea să se joace cu copiii răzeșilor. Toți îi spuneau Ștefăniță sau Ștefănuță, și era bucuria lor când venea prin părțile Troțușului Mic. Îndesat, sprinten și ager, nu-l putea nimeni întrece în aruncarea săgeților către uli¹. Avea ochi albaștri, părul inelat. Purta și zale ușoare. Și niște pintoni frumoși. Așa îl aducea părintele său, Bogdan voievod, dinainte, pe șa, arătându-i frumuseți și bogății pe întinsurile patriei, de la Suceava-n jos, dar lui Ștefan îi plăceau cel mai mult împrejurimile Borzeștilor, unde se afla un stejar uriaș, rotund în coroană, gros cât să-l cuprindă patru oameni. Acolo se aduna Ștefan cu copiii de prin partea locului. Toți dădeau chiote că s-au întâlnit, îndată începea joaca. După ce se minunau de dibăcia lui Ștefan la săgetarea ulilor, prindeau să se joace «de-a tătarii». Se despărțeau în două cete: cei din ceata lui Ștefan erau moldovenii, cei din ceata a doua erau tătarii, în frunte cu puiul de răzeș Mitruț. [...]

Era în ziua aceea un văzduh limpede ca lacrima. Înfloriseră trandafirii sălbatici și sulfina. Era vremea când cântă toate păsările câmpului, când țârâie din niște ușoare strune miile de găze de prin fânuri. Ciocârliile umpluseră văzduhul de cântare.

Glasurile copiilor din Borzești s-amestecau cu glasurile păsărilor, și parcă era ziua aceea un imn închinat frumuseților nemuritoare ale firii. Deodată prima ceată de copii, în frunte cu Ștefăniță, s-a ascuns la pândă într-o pădurice. Cealaltă, în frunte cu Mitruț, s-a ascuns după un deal, pe unde năvăleau de obicei tătarii cei adevărați. Apoi s-a arătat Mitruț, ca un han tătăresc ce se prefăcea că este, iscodind cu ochii împrejurimile stejarului. La un chiot al lui, copiii s-au aruncat în năvală, umplând valea de veselia strigătelor. A ieșit și ceata lui Ștefăniță din pădure, și săgețile de trestie vâjâiau ușurel, întrecându-se cu bâzâitul bondarilor. Bătălia a durat aproape un ceas. Tare era Ștefăniță, tare și Mitruț, dar până la urmă Ștefăniță a ieșit biruitor.“

(Eusebiu Camilar, *Stejarul din Borzești*)

¹uli, s.m. v. uliu, ulii nume dat mai multor păsări răpitoare de talie mare, care atacă păsările și unele mamifere mici

Să receptez un text

1 Răspunde la întrebările de mai jos:

1. Cine este personajul principal al textului?
2. Cum îl numeau prietenii de joacă?
3. Când se petrec întâmplările prezentate?
4. Unde se petrec acestea?
5. Care este locul de întâlnire al copiilor?
6. De-a ce se joacă aceștia?
7. De ce s-a așezat la pândă prima ceată de copii?

2 Alege varianta corectă de răspuns:

- În text se folosesc:
 - a. narațiunea și descrierea;
 - b. narațiunea și dialogul;
 - c. dialogul și descrierea.

3 Identifică o structură care să conțină o personificare.

4 Relatează ce presupune jocul „de-a tătarii“.

5 Formulează trei argumente pentru a susține caracterul literar al textului.

Lucrați în *pereche!*

- Copiați tabelul în caiete și completați-l cu elemente din textul citat, respectând cerințele.

<i>Descriere de tip tablou</i>		<i>Descriere de tip portret</i>	
Elementul descris	Trăsătura	Citatul descriptiv	Trăsătura fizică/ morală

Să redactez un text

- 6** Transcrie un scurt text nonliterar descriptiv referitor la domnitorul Ștefan cel Mare. Extrage din acesta trei trăsături ale persoanei descrise.
- 7** Redactează o compunere descriptivă în care să prezinți portretul domnitorului Ștefan cel Mare. Integrează în compunere trăsăturile identificate în textul nonliterar de la exercițiul 6 și trei trăsături din fragmentul de text literar citat. În compunerea ta, respectă normele de redactare, ortografie, punctuație; ai grijă la înlănțuirea logică și clară a ideilor, precum și la scrierea descifrabilă a compoziției tale.

Să folosesc limba română

- 8** Analizează substantivele și adjectivele subliniate în fragmentul dat.

„Era în ziua aceea un văzduh limpede ca lacrima. Înfloriseră trandafirii sălbatici și sulfina. Era vremea când cântă toate păsările câmpului, când țâraie din niște ușoare strune miile de gâze de prin fânuri. Ciocârlile umpluseră văzduhul de cântare.“

- 9** Formulează enunțuri în care adjectivul *ușor* să se afle la gradele de comparație studiate.

Să comunic

- 10** Se dau următoarele situații de comunicare:

- Prietenul tău necuvântător a fost găsit de unul dintre colegii tăi care ți l-a adus acasă.
- Te afli într-un magazin în care sunt mulți clienți, iar tu dorești să ceri detalii despre un anumit produs.
- Ai aflat de curând că prietenul tău/ prietena ta se va muta într-o altă localitate.

Alege una dintre situațiile date și alcătuiește un dialog sugestiv. Nu uita ceea ce ai învățat în cadrul orelor de comunicare orală în legătură cu exprimarea emoțiilor, atenția și empatia; urmărește utilizarea adecvată a elementelor precizate în următoarea fișă de verificare:

<i>Limbaajul verbal</i>	adresare adecvată, politicoasă, formularea clară a enunțurilor, utilizarea corectă a semnelor de punctuație necesare etc.	
<i>Limbaajul nonverbal</i>	limbaajul corpului – expresia feței, gesturi pauzele în comunicare – aprobare, dezaprobare, recunoștință etc.	
<i>Limbaajul paraverbal</i>	calitățile vocii, intensitate, râs/ plâns, oftat etc.	

Lucrați în *pereche!*

- Alegeți împreună unul dintre următoarele enunțuri care să inițieze un dialog între voi, construit pe tema prieteniei.
 1. Nu crezi că ar fi mai bine să ...
 2. Fii atent/ atentă la ceea ce îți spun ...
 3. Nu-mi place cum te-ai comportat ...
 4. Mă deranjează că ...
 5. Sunt fericit pentru că ...

Prietenul meu imaginar

„Literatura ne familiarizează cel mai mult cu imaginarul, iar acest spațiu presupune închipuiri de tot felul. Personajele tind să devină un organism viu care se zvâcolește înlăuntrul nostru, chiar și după închiderea cărții. [...] În volumul coordonat de Nadine Vlădescu („Prietenii noștri imaginari”), scriitorii și-au povestit amicitțiile imaginare. Aceste apropieri s-au întâmplat cu mult timp înainte de a deveni scriitori, adică imaginați profesioniști, experți în crearea lumilor imateriale, dar vii.”

(Carla Francesca Schoppel, hyperliteratura.ro)

- Citește fragmentele propuse din prezentarea de carte intitulată „13 autori români și prietenii lor imaginari din copilărie”, scrisă de Carla Francesca Schoppel.

Încă de la începutul volumului, **Ana Dragu** ne prezintă viața unui balon imaginar, care nu este atât de imaginar pe cât pare. Balonul ăsta ne povestește despre aventurile sale și despre prietenia cu Sașa, un băiețel pe care îl însoțește la grădiniță și în parc.

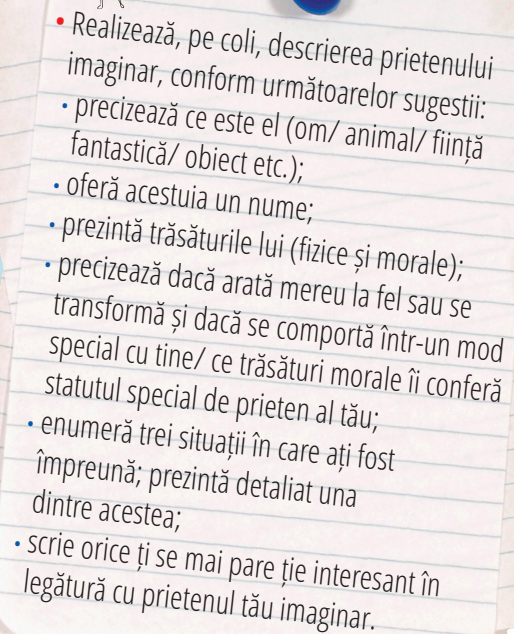
[...] I-am cunoscut pe Melcul Prinț, de care am răs pagină cu pagină. Îmi cer scuze autorului **Iulian Tănase**, pentru că râd de prietenii săi. Până la urmă, atât Melcul Prinț, cât și Melca Sirenă sau Melc Capone au devenit cele mai bune cunoștințe de-ale mele, în această carte.

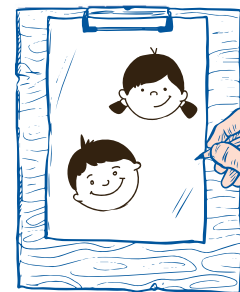
Ioana Bot mi-a făcut cunoștință cu Brândușa, o păpușă italiană a anilor '60. O păpușă care, asemenea tuturor, rămâne nemuritoare și neschimbată. Un martor fidel al vârstelor prietenilor săi, care privește în fiecare zi la obiceiurile banalilor oameni.

Criterii de evaluare:

- utilizarea adecvată a descrierii;
- prezentarea situației cerute;
- originalitatea compoziției (literară și plastică);
- respectarea normelor de redactare a compunerii.

-
- Realizează, pe coli, descrierea prietenului imaginar, conform următoarelor sugestii:
 - precizează ce este el (om/ animal/ ființă fantastică/ obiect etc.);
 - oferă acestuia un nume;
 - prezintă trăsăturile lui (fizice și morale);
 - precizează dacă arată mereu la fel sau se transformă și dacă se comportă într-un mod special cu tine/ ce trăsături morale îi conferă statutul special de prieten al tău;
 - enumeră trei situații în care ați fost împreună; prezintă detaliat una dintre acestea;
 - scrie orice ți se mai pare ție interesant în legătură cu prietenul tău imaginar.

- După ce ai finalizat partea scrisă a proiectului tău, desenează portretul prietenului prezentat în cuvinte.

- Drumul mirific al cunoașterii a mai finalizat o etapă. Ai învățat lucruri interesante în legătură cu una dintre cele mai frumoase legături afective, bazate pe empatie, respect, afinitate reciprocă: PRIETENIA. Portofoliul tău de limba și literatura română, ca și cel sufletesc și cel intelectual sunt acum mai bogate. Dar aventura cunoașterii este pe cale să deschidă noi porți captivante prin intermediul cărora vei deveni mai bun(ă), mai harnic(ă), mai înțelept(eaptă). Succes!

Evaluare sumativă

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

„Nu mi-a luat mult să cunosc mai bine floarea. Pe planeta micului prinț crescuseră dintotdeauna flori foarte simple, cu un singur șir de petale, care nu ocupau prea mult loc și care nu deranjau pe nimeni. Răsăreau dimineața, printre ierburi, iar seara se ofileau. Dar floarea aceea răsărise într-o bună zi dintr-o sămânță adusă de nu se știe unde, iar micul prinț privise cu mare băgare de seamă la mlădița aceea care nu semăna cu nicio altă mlădiță. Poate că era o nouă specie de baobab. Dar arbustul se opri curând din creștere și prinse să dea în floare. Micul prinț, care vedea cum sub ochii lui se plămădește un boboc uriaș, simțea că avea să fie ceva miraculos; dar floarea, la adăpostul odăii sale verzi, nu mai isprăvea cu pregătirile de înfrumusețare. Își alegea cu mare grijă culorile. Se îmbrăca pe îndelete, își aranja petalele una câte una. Nu voia să apară șifonată toată, ca macii. Nu voia să iasă la lumină decât în toată splendoarea frumuseții sale. Ei bine, da! Era foarte cochetă! Așa se face că înfrumusețarea ei cea misterioasă durase zile întregi. Și iată că într-o dimineață, chiar la ora la care răsărea soarele, s-a arătat.“

(Antoine de Saint-Exupéry, *Micul prinț*)

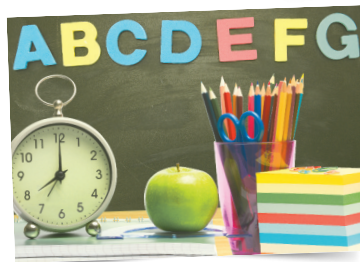
	<i>Punctaj</i>
A – Înțelegerea textului (25 de puncte)	
1 Identifică, în text, un reper de spațiu și unul de timp.	5 puncte
2 Alege răspunsul corect: Personajul principal al fragmentului este: a. floarea; b. micul prinț; c. povestitorul.	5 puncte
3 Formulează o idee principală care se desprinde din text.	5 puncte
4 Identifică, în fragmentul dat, o personificare.	5 puncte
5 Descrie floarea de pe planeta micului prinț.	5 puncte
B – Limba română (25 de puncte)	
6 Alege varianta corectă. În secvența „Pe planeta micului prinț crescuseră dintotdeauna flori foarte simple, cu un singur șir de petale“, cuvintele subliniate sunt următoarele părți de vorbire: a. adjectiv, verb, substantiv, substantiv; b. substantiv, verb, substantiv, adjectiv; c. verb, verb, substantiv, substantiv.	5 puncte
7 Alege, din textul dat, un substantiv feminin, un adjectiv la numărul plural, un substantiv articulat cu articol hotărât și unul nearticulat, o prepoziție.	5 puncte
8 Completează următorul enunț: Adjectivul „nouă“, din structura „o nouă specie“, este la gradul de comparație ...	5 puncte
9 Identifică un adjectiv la gradul de comparație superlativ absolut.	5 puncte
10 Analizează trei substantive și două adjective din fragmentul dat.	5 puncte
C – Comunicare (20 de puncte)	
11 Imaginează-ți un dialog între prinț și floarea lui. Dialogul tău va fi structurat în funcție de următoarele repere: – utilizarea elementelor verbale, nonverbale și paraverbale 5 p.; – exprimarea adecvată a emoției, comunicarea atentă și empatică 10 p.; – respectarea regulilor de redactare, de ortografie și de punctuație 5 p.	
D – Redactare (20 de puncte)	
12 Alcătuieste o compunere, de aproximativ 150 de cuvinte, în care să prezinți o întâmplare fericită din viața ta, incluzând și descrierea prietenului/ prietenei care ți-a fost alături. Vei avea în vedere: – utilizarea narațiunii (în prezentarea întâmplării) 6 p.; – descrierea de tip portret (în prezentarea prietenului) 6 p.; – respectarea regulilor de redactare, de ortografie și de punctuație 6 p.; – încadrarea în limita de cuvinte 2 p.	

NOTE

- Timp de lucru: 50 de minute.
- Se acordă 10 puncte din oficiu! Succes!
- Desenează o față veselă dacă ești mulțumit sau o față tristă, dacă ești nemulțumit de felul în care ai rezolvat cerințele.

UNITATEA 5

IPOSTAZELE COPILĂRIEI

Lectură

- Textul literar (fragment). Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/ mesajelor textului, interpretarea limbajului figurat
- Textul narativ literar (text integral). Strategii de înțelegere: inferențe simple (relații cauză-efect, problemă-soluție etc.), predicții, împărtășirea impresiilor de lectură. Limbajul figurat (comparația)
- Textul multimodal. Banda desenată

Redactare

- Inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme
- Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină

Elemente de construcție a comunicării

- Pronumele (definiție, pronumele personal, categorii gramaticale)
- Pronumele personal de politețe
- Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal). Aspecte normative

Comunicare orală

- Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/ predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt)

Comunicarea între popoare

- Ipostaze ale copilăriei în alte culturi

PRE-TEXT

- Citește afirmațiile despre copilărie, apoi desenează, în caietul tău, un șotron, în căsuțele cărui să notezi cuvinte-cheie ce definesc **copilăria**. • „Copiii găsesc totul în nimic, oamenii găsesc nimic în tot.” (Giacomo Leopardi) • „Copilăria. O imensă nevoie de mirare.” (Victor Hugo) • „Puritatea copilăriei – orice rău e limpede la izvoare.” (Valeriu Butulescu)
- Vizionați materialul care are ca temă **copilăria** și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL LITERAR (FRAGMENT). STRATEGII DE INTERPRETARE: RĂSPUNS AFECTIV, DISCUTAREA MESAJULUI/ MESAJELOR TEXTULUI, INTERPRETAREA LIMBAJULUI FIGURAT

MIHAI EMINESCU

(15 ianuarie 1850 –
15 iunie 1889)

- Poet, prozator, publicist român, considerat de critica literară cea mai importantă voce lirică a literaturii noastre.
- Printre scrierile sale se numără „Floare albastră”, „O, rămâi...”, „Scrisoarea I”, „Lucefărul”, „Sărmanul Dionis”, „Cezara” etc.
- Este un reper fundamental în literatura națională pentru generațiile de scriitori care i-au urmat.
- Constantin Noica l-a numit „omul deplin al culturii românești”.
- Poetul transpune, în creația sa, într-o manieră originală, aspecte ale liricii, filosofiei europene, mitologiei indiene etc., fiind considerat, astfel, de critica literară, și o voce a liricii universale.

VOCABULAR

¹ **culbec**, *culbeci*, s. m. melc

² **Turnul-Vavilon** v. Turnul Babel, (în „Vechiul Testament”), turn gigantic pe care urmașii lui Noe au vrut să-l înalțe până la cer.

Construcția s-a oprit pentru că Dumnezeu a încurcat limbile constructorilor, făcându-i să nu se mai poată înțelege între ei

Copii eram noi amândoi

(fragment)

de Mihai Eminescu

Copii eram noi amândoi,
Frate-meu și cu mine.
Din coji de nucă car cu boi
Făceam și înhămam la el
Culbeci¹ bătrâni cu coarne.

Și el citea pe Robinson,
Mi-l povestea și mie;
Eu zideam Turnul-Vavilon²
Din cărți de joc și mai spuneam
Și eu câte-o prostie.

Adesea la scădat mergeam
În ochiul de pădure,
La balta mare ajungeam
Și l-al ei mijloc înotam
La insula cea verde.

Din lut acolo am zidit,
Din stuful des și mare,
Cetate mândră la privit,
Cu turnuri mari de tinichea,
Cu zid împresurată.

Și frate-meu ca împărat
Mi-a dat mie solie,
Să merg la broaște nempăcat,
Să-i chem în bătaie –
Să vedem cine-i mai tare. [...]

Vai! multe broaște noi am prins
– Îmi pare chiar pe rege –
Și-n turnul negru le-am închis,
Din insula cea verde.
Spre sar-am făcut pace.

Și drumul broaștelor le-am dat.
Săltau cu bucurie,
Îbalt-adânc s-au cufundat
Ca să nu mai revie.
Noi am pornit spre casă.

Atunci răsplata am cerut
Pentru a mele fapte –
Și frate-meu m-a desemnat
De rege-n miazănoapte
Peste popoare-ndiane. [...]

Și pe șură ne primblam
Peste stuf și paie
Și pe munți ne-nchipuiam.
Cu fiece bătaie
Mărsileam alături.

Și pe cap mi se îmfle
Casca de hârtie.
O batistă într-un băț.
Steag de bătaie.
Cântam: Trararah!

Ah! v-ați dus visuri, v-ați dus! [...]
Eu? Mai este inima-mi
Din copilărie?

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

- 1** **Audiati poezia și notați, în caiete, sentimentele pe care vi le-a trezit textul.**
2 **Puteți asocia și un desen sugestiv.**
2 **Autodictare.** Învăța primele patru strofe, apoi scrie-le în caietul tău, din memorie.
3 **a. Citește poezia și observă dacă sunt cuvinte al căror sens nu-l cunoști.**
b. Care este forma actuală a cuvintelor/ grupurilor de cuvinte:
să nu mai revie, mărșileam, îbalt? Verifică în DEX.

- 4** **Alege varianta corectă dintre cele de mai jos, cu referire la textul citat.**

- Două teme ale textului sunt:
 - a. copilul și iubirea;
 - b. timpul și copilăria;
 - c. tristețea și copilul.
- Două structuri care conțin sugestii ale spațiului sunt:
 - a. „Turnul-Vavilon”, „în ochiul de pădure”;
 - b. „insula cea verde”, „în turnul negru”;
 - c. „Peste stuf și paie”, „atunci”.
- Două structuri care se adresează auzului sunt:
 - a. „Cu turnuri mari de tinichea”, „Trararah!”;
 - b. „Și drumul broaștelor le-am dat”, „Mi-a dat mie solie”;
 - c. „Mi-l povestea și mie”, „Trararah!”.
- Locul preferat de joacă al copiilor este:
 - a. mlaștina;
 - b. lacul;
 - c. insula.
- Sentimentul dominant din ultimele trei versuri este de:
 - a. nelămurire față de secretele pădurii;
 - b. nemulțumire din cauza recompensei primite;
 - c. nostalgie generată de trecerea timpului.

- 7** **a. Notează, din strofa a patra, structuri prin care poetul oferă însușiri deosebite unor elemente.**
b. Ce sentimente față de elementele de mai jos reies din text?

<i>Stuf</i>	<i>Cetate</i>

- 8** **Desenează, în caiet, un ciorchine în care să notezi termenii din câmpul lexical al *copilăriei* din text.**

Lucrați în *pereche!*

- Transcrieți din text două cuvinte/ structuri care fac referire la elemente ce nu pot fi întâlnite în realitate.
- De ce credeți că introduce poetul aceste elemente în text? Discutați, apoi prezentați-vă răspunsul în fața clasei.

Lucrați în *pereche!*

- Identificați în primele patru strofe activitățile preferate ale copiilor, pe care le veți nota în cadranele desenate în caietele voastre.

<i>Strofa I</i>	<i>Strofa a II-a</i>
<i>Strofa a III-a</i>	<i>Strofa a IV-a</i>

- Realizați, pentru fiecare activitate, câte un desen sugestiv.

- 5** **Transcrie, din textul literar, câte două structuri care se adresează:**

<i>Auzului</i>	<i>Văzului</i>

- 6** **Ce figură de stil este prezentă în secvența confruntării cu broaștele? Ai în vedere gesturile și stările acestora.**

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

OBSERVĂ!

- Într-un text poetic, ordinea cuvintelor este diferită de cea a cuvintelor dintr-un text în proză, iar efectul acestei schimbări este crearea unei expresivități deosebite și evidențierea sentimentelor transmise. De aceea, mesajul poetic este mai dificil de înțeles.
- Pentru a descifra textul poetic, fii atent la:
 - tema textului;
 - sensurile cuvintelor (unele au sens obișnuit, altele au sens surprinzător);
 - figurile de stil (personificarea);
 - sentimentele transmise (de emoție, încântare, bucurie, tristețe etc.);
 - muzicalitatea textului (ce rezultă din felul în care este scris textul).

1 Citește strofa de mai jos, apoi schimbă ordinea cuvintelor, transpunând textul în proză. Care dintre forme ți se pare mai expresivă? De ce?

„Copii eram noi amândoi,
Frate-meu și cu mine.
Din coji de nucă car cu boi
Făceam și înhămam la el
Culbeci bătrâni cu coarne.“

2 a. Corectează structura subliniată în versul:

„Atunci răsplata am cerut/ Pentru a mele fapte.“

b. De ce crezi că poetul a folosit această formă? Discutați, apoi notați concluziile voastre în caiet.

3 Alege, dintre variantele propuse mai jos, pe aceea cu care ești de acord.

Strofa a noua prezintă:

- Două ipostaze ale copiilor: în plan real (plimbarea pe șură) și în plan imaginar (aceștia se văd mășăluind pe munți);
- Două ipostaze fantastice, ce nu pot fi întâlnite în realitate, deoarece copiii nu pot merge pe șură;
- Două ipostaze în plan real ale copiilor, care pot face orice își doresc, în orice moment.

4 Justifică, în 30-50 de cuvinte, alegerea făcută la exercițiul anterior.

Lucrați în *pereche*!

- Textul poetic eminescian este organizat pe două planuri temporale: trecutul fericit al copilăriei și prezentul nostalgic al omului matur. Identificați, în text, structuri ce ilustrează cele două sentimente (fericire și nostalgie) și notați-le în caiet.
- Care credeți că este mesajul poeziei? Discutați, apoi formulați-vă în scris ideile.

5 Cum ți se pare titlul poeziei? Oferă și tu alte două posibile titluri.

6 Identifică două asemănări și două deosebiri între poezia lui Mihai Eminescu și cea a lui Marin Sorescu, „Jucăriile“. Notează-le în caiet.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

1 Din text, ai aflat despre activitățile copiilor: obișnuiau să se joace cu broaște, să facă turnuri din cărți de joc, care cu boi din coji de nucă sau să meargă la scăldat. Tu ai participat la astfel de activități? Dacă da, descrie una dintre ele; dacă nu, prezintă, în 30-50 de cuvinte, activitatea ta preferată în mijlocul naturii.

2 Realizează un cvintet cu tema *Copilăria mea*.

3 Mai mulți scriitori români au prezentat, în operele lor, copilăria în mijlocul naturii. Stabilește corespondența dintre titlurile operelor de mai jos și autorii lor.

1. „Iarna pe uliță”	a. Tudor Arghezi
2. „Fiind băiet păduri cutreieram”	b. Mihai Eminescu
3. „Amintiri din copilărie”	c. Ion Creangă
4. „Dumbrava minunată”	d. George Coșbuc
5. „Cartea cu jucării”	e. Mihail Sadoveanu

4 Alcătuieste un text în versuri, pornind de la imaginea de mai jos.

Vei avea în vedere:

- să aibă două strofe;
- să transmită emoții puternice;
- să conțină cuvinte cu sens diferit de cel propriu.

(Aurelia Ion,
Copii jucându-se pe mal)

PROIECT

- Răsfoiește un album cu picturile lui Nicolae Tonitza și privește-le pe cele care înfățișează portrete de copii.
- Selectează două dintre ele și notează, pe foi colorate, impresiile tale, ținând cont de indicațiile date:
 - Cum sunt culorile?
 - Unde sunt înfățișați copiii?
 - Care este expresia fețelor?
 - Ce vârstă ar putea avea?

(Nicolae Tonitza,
Portret de copil)

Jurnal de *lectură*

- Citește cinci poezii de Mihai Eminescu, pe tema copilăriei sau a naturii („Fiind băiet păduri cutreieram”, „Revedere”, „O, rămâi...”, „Dorința”, „Lacul”, „Sara pe deal” etc.). Completează pentru fiecare câte o filă a jurnalului de lectură. Adu-gă aceste file în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

Comunicarea între popoare

IPOSTAZE ALE COPILĂRIEI ÎN ALTE CULTURI

Lucrați în *pereche*!

- Realizați un proiect, pe o foaie de carton, numit *Ziua copiilor, în versuri*.
- Sugestii de realizare:
 - căutați pe internet șase poezii, din literatura română și din cea universală, despre copilărie și transcrieți versurile care v-au plăcut cel mai mult;
 - realizați desene/ colaje sugestive pentru versurile transcrise;
 - puteți folosi materiale diferite (nasturi, sclipici, carioci, materiale reciclabile etc.).

INSERAREA UNOR DESENE, GRAFICE, FOTOGRAFII, SCHEME

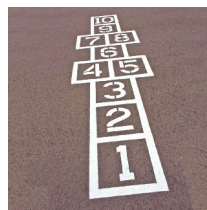
1 a. Asociază fiecărei imagini/ fotografii numele jocului potrivit:

șah

șotron

spânzurătoarea

A _ R _ _ I E

de-a v-ați ascunselea

b. Alege din lista jocurilor de mai sus unul pe care-l preferi, apoi motivează-ți opțiunea în fața clasei.

c. Inventează un joc pentru copii cu vârsta peste zece ani, numit *Exploratorii isteți*.

Vei ține cont de următoarele sugestii:

- să folosești o planșă de carton;
- să introduci 4- 5 imagini sugestive (desene făcute de tine sau imagini imprimare);
- să folosești cel puțin trei materiale diferite (mărgel, nasturi, scoici, sclipici etc.);
- să stabilești cinci reguli ale jocului;
- pentru a depăși un obstacol, să formulezi întrebări vizând noțiuni gramaticale învățate până acum;
- să poată fi jucat în 2-4 jucători.

Lucrați pe *grupe!*

- Formați grupe de câte trei elevi.
- Priviți afișul de promovare a *Galei Filmului Internațional pentru Copii*, apoi rezolvați următoarele sarcini propuse:
 - transcrieți numele filmelor ce vor rula la festival;
 - notați perioada în care se desfășoară evenimentul;
 - precizați ce sugerează imaginea de pe afiș.
- Realizați și voi un afiș/ pliant de promovare a acestui eveniment, folosind noile tehnologii.
- Fiecare dintre membrii echipei va îndeplini câte un rol:
 - *editorul text* – este cel care se ocupă de text;
 - *editorul imagine* – se ocupă de imagini, desene, fotografii;
 - *coordonatorul* – realizează comunicarea dintre membrii echipei și verifică textul și calitatea imaginilor.

PRONUMELE (DEFINIȚIE, PRONUMELE PERSONAL, CATEGORII GRAMATICALE)

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Pronumele** este partea de vorbire flexibilă care înlocuiește un substantiv în comunicare.

Reține!

- Clasificare: **1. pronume personal; 2. pronume personal de politețe.**
- **Pronumele personal** indică diferitele persoane care participă la actul comunicării. Acesta are forme distincte, în funcție de persoană (are trei persoane), număr (singular și plural) și gen (doar la persoana a III-a).

Persoana I (cea care vorbește)		Persoana a II-a (cea cu care se vorbește)		Persoana a III-a (cea despre care se vorbește)	
sg.	pl.	sg.	pl.	sg.	pl.
eu	noi	tu	voi	el/ ea	ei/ ele

- Formele *dânsul, dânsa, dânșii, dânsele* sunt pronume personale.

OBSERVĂ!

- **Pronumele personal** are forme diferite de **gen** numai la persoana a III-a: **masculin** (*el, ei*) și **feminin** (*ea, ele*)

1 Notează, din primele patru strofe ale poeziei, pronumele personale. Copiază tabelul în caiet și completează-l.

Pronumele	Persoana

2 Găsește substantivele pe care crezi că le înlocuiesc pronumele subliniate în versurile date. Ce observi?

„Și frate-meu ca împărat
Mi-a dat mie solie,
 Să merg la broaște nempăcat,
 Să-i chem în bătălie –“

Reține!

- Pronumele personal are mai multe **forme**:

1. Forme lungi (accentuate)

Întrebare	Persoana I	Persoana a II-a	Persoana a III-a
cine?	eu, noi	tu, voi	el/ ea, ei/ ele
pe cine?	(pe) mine, (pe) noi	(pe) tine, (pe) voi	(pe) el, (pe) ea (pe) ei, (pe) ele
cui?	mie, nouă	ție, vouă	lui, ei, lor
a/ al/ ai/ ale cui?	–	–	lui, ei, lor

2. Forme scurte (neaccentuate)

Întrebare	Persoana I	Persoana a II-a	Persoana a III-a
pe cine?	mă, m-, ne	te, vă, v-	îl, l, o, îi, i, le
cui?	îmi, mi, ne, ni	îți, ți, vă, v-, vi	îi, i, le, li

OBSERVĂ!

- Pronumele personale îndeplinesc următoarele funcții sintactice:

1. **subiect:** *El a venit mai repede decât ieri.*
2. **atribut:** *Întâlnirea cu el a fost interesantă.*

3 Scrie A în dreptul enunțului adevărat și F în dreptul celui fals.

- Pronumele personal din versul „Vai! multe broaște noi am prins” este la persoana a 11-a, numărul plural.
- În versul „Și-n turnul negru le-am închis”, există un pronume personal de genul feminin.
- Pronumele personal își schimbă forma după număr, persoană și gen.
- În versul „Noi am pornit spre casă” există un pronume personal cu funcție sintactică de subiect.
- Ultimul pronume personal din text are formă scurtă.
- Pronumele personal îndeplinește funcția sintactică a substantivului pe care îl înlocuiește.

Lucrați pe grupe!

- Formați grupe de câte 5-6 elevi.
- Scrieți pe foi de flipchart, în tabel, ca în modelul dat, forme de pronume, respectând indicațiile.
- La final, încercați în tabele formele pronumelui personal întâlnite în text.

Grupa ①

scrie cu **albastru**

formele ce
răspund la
întrebarea

CINE?

Grupa ②

scrie cu **verde**

formele ce
răspund la
întrebarea

PE CINE?

Grupa ③

scrie cu **roșu**

formele ce
răspund la
întrebarea

CUI?

Grupa ④

scrie cu **mov**

formele ce
răspund la
întrebarea

AL CUI?

Grupa ⑤

scrie cu **negru**
formele care
arată o
adresare.

De exemplu: Grupa 1 – CINE?

Numărul			
Singular		Plural	
Formă lungă	Formă scurtă	Formă lungă	Formă scurtă

4 Stabilește ce părți de vorbire sunt **o** și **i** în enunțurile următoare, asociind cele două coloane.

- I-am dat un sfat bun.
- Nu-i acasă la ora asta.
- Am cunoscut-o în orașul bunicilor.
- O veni cu noi mâine.
- Am cumpărat o înghețată cu fructe.

articol nehotărât
pronume personal
verb predicativ
verb auxiliar

5 Imaginează-ți că ești profesor de limba și literatura română.

Corectează enunțurile de mai jos, folosind culoarea verde. Rescrie varianta corectă în caiet.

- Deschide-ți ușa, copii!
- Ascultând-u-i cu atenție, am înțeles.
- Ma-i iertat pentru acele vorbe?
- Dă-i-l-e când te rog!
- Î-l ascult cu atenție.
- Vi-o spun cu toată sinceritatea.
- T-eai dus cu ei la ștrand?
- Proprii-i-i frați l-au ajutat.

REGULI DE ACCES LA CUVÂNT (ÎNTRERUPERI, SUPRAPUNERI, LUAREA/ PREDAREA CUVÂNTULUI, AȘTEPTAREA RÂNDULUI LA CUVÂNT)

1 Audiază dialogul dintre cei doi copii, apoi rezolvă cerințele formulate.

- Care este tema textului?
- Cine participă la dialog?
- Care este calea de transmitere a mesajului?
- Cine nu își așteaptă rândul la cuvânt? De ce?

Reține!

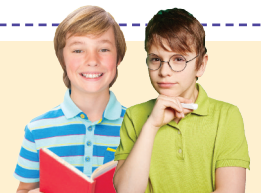
Comunicarea orală eficientă presupune respectarea unui set de reguli:

- Așteaptă ca partenerul de dialog să-și termine replica fără a interveni!
- Oferă un răspuns la întrebarea primită și nu schimba subiectul după bunul plac!
- Ai răbdare să preiei cuvântul la momentul oportun!
- Vorbește clar și oferă informații necesare pentru persoanele din grup!
- Dacă nu înțelegi mesajul, pune întrebări clarificatoare!
- Nu vorbi peste partenerul de dialog!
- Folosește un sistem de semne comun (cod) cu ascultătorul!
- Păstrează contactul vizual cu cel care vorbește!

Lucrați în *pereche*!

- Sunteți de acord cu regulile de mai sus? Discutați și realizați un top, în funcție de importanța pe care o acordați fiecăreia.
- Propuneți și voi câte o regulă necesară unei comunicări eficiente.

2 Urmărește, la televizor, o emisiune potrivită vârstei tale și notează în caiet considerațiile tale despre respectarea totală/ parțială a regulilor unei comunicări eficiente.

3 Citește textul de mai jos, apoi rescrie-l, respectând regulile de comunicare.

- Spune-mi, te rog, unde vrei să mergem?
- E frumos afară, nu-i așa?
- Te-am întrebat ceva. Care e răspunsul tău?
- Sunt cam obosit și nu am auzit. Tu nu ești, după atâta alergat?
- Mulțumesc pentru atenție!
- Nu fi supărat! Facem ce spui tu. Ce spuneai?
- Exact asta te-am întrebat și eu.
- Fie, mergem la o înghețată. Dar nu pe jos!
- De acord!

PRE-TEXT

- Amintește-ți o întâmplare din școala primară și povestește-o colegilor tăi. Notează în caiet ce stări/ sentimente ai trăit atunci și cum retrăiești acum momentul evocat.

TEXTUL NARATIV LITERAR (TEXT INTEGRAL). STRATEGII DE ÎNȚELEGERE: INFERENȚE SIMPLE (RELAȚII CAUZĂ-EFECT, PROBLEMĂ-SOLUȚIE ETC.), PREDICȚII, ÎMPĂRTĂȘIREA IMPRESIILOR DE LECTURĂ. LIMBAJUL FIGURAT (COMPARAȚIA)

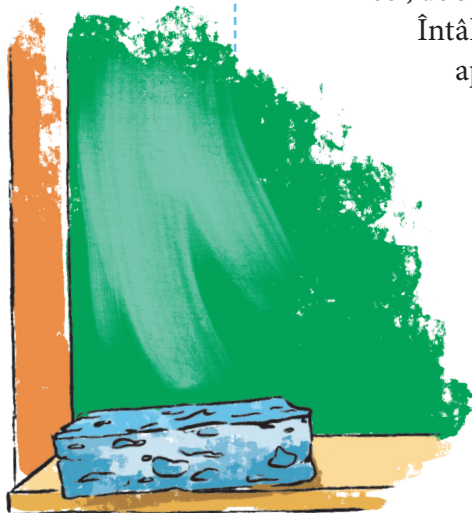

**MIRCEA
SÎNTIMBREANU**

(7 ianuarie 1926 –
19 august 1999)

- Scriitor român, publicist, scenarist și producător de film.
- Este cunoscut mai ales ca autor de literatură pentru copii („Recreația mare”, „Să stăm de vorbă fără catalog”).

VOCABULAR

¹**râcă**, s. f. ceartă, sfadă

²**preget**, s. n. (pop.) lipsă de activitate; încetare, întrerupere a unei activități; răgăz, tihnă; ezitare

Elev

de Mircea Sîntimbreanu

Într- una din zilele vacanței de primăvară vizitasem muzeul de istorie. La ieșire, pregătindu- mă să- mi notez impresiile, răsfoiam fără grabă cartea înnegrită cu mii de semnături, când deodată, privirea îmi fu atrasă de una din file. Era o filă obișnuită, cu câteva rânduri scrise sus, urmate apoi pe două șiruri de niște semnături. O filă ca toate celelalte. Și cu toate acestea, repet, nu- mi puteam lua ochii de la scrisul acela prelung, cu linii apăsate, puțin înclinat, ca și cum omul ar fi scris nu pe masă, ci pe o spinare încovoiată, sau de la distanță, îmbulzit...

Și scrisul acela îmi era cunoscut. Îl mai văzusem undeva, cândva, de zeci, de sute de ori, mi- era la fel de cunoscut ca propriul meu scris.

Întâlnirea neașteptată cu el îmi dădea sentimentul că pe aproape, în preajmă, așteptând să- l recunosc, cineva familiar și drag mă privește din spate. M- an întors. Nu era nimeni... Doar prin săli, pășind sfios, aproape pe vârfuri, zeci de copii în grupuri, și printre ei însoțitorii, unii vârstnici, cu părul nins – învățătorii. Atunci, deodată, fulgerător, cu o bucurie de nestăpânit, mi- an amintit... El era! Era scrisul lui! Și la sfârșitul șirului de nume zării iscălitura cu aceleași litere prelungi și apăsate: „învățătorul Dumitru Mironescu“.

Fostul meu învățător!

Intrase în clasa noastră în toamna lui 1945. Cu o manta pe umeri, înalt, voinic, dar palid și slăbit, cu ochii arzători sub fruntea mare, ca după o boală. S- aoprit întâi cu fața la tablă.

Scrisesem, ca de obicei, pe „răii clasei“ iar scrisul, lăbărțat și cu greșeli, umpluse toată tablă:

„Anastase șa vărsat cernla pe banica. Ispas face pe copii să rida și polecreste. Ge. Flore- adeschide geamul si se face crt. (corent)...“

A citit până jos, apoi a clătinat din cap și s- aîntors spre clasă:

— Cine a scris? a întrebat cu voce blândă, dar slabă, de- dbia auzită.

M-am ridicat din bancă, cu mândrie:

— Eu, vă rog! Sunt șeful clasei. Aceștia sunt răii clasei...

— Rău.

În clasă s-a făcut deodată hărmălaie. Cei „scriși“ țipau, se ridicau în picioare și ridicau degetele, ca o pădure de furculițe.

— Are răcă¹ pe mine! El strică! Pe Voicu de ce nu l-a scris? Spun eu! Puneți-mă pe mine să-i scriu! Eu! Eu!

A ridicat mâna și zarva a încetat. A repetat apoi ca pentru sine:

— Rău... S-a apropiat de mine și, mângâindu-mă ușor, l-am auzit: Șterge, te rog, toată tabla.

A trecut apoi prin bănci, a răsfoit câteva caiete și, pentru a treia oară în acea zi, a exclamat abia auzit:

— Rău! Apoi s-a oprit în fața clasei și ne-a vorbit: Până acum, de curând, a fost război, copii. Ați învățat pe apucate. Va trebui să muncim serios, cu râvnă, fără preget². Scoateți caietele și copiați prima temă.

Și, în timp ce toți copiii scotoceau prin bănci și în ghiozdane, și-a smuls mantaua de pe umeri și s-a îndreptat spre tablă.

În clipa aceea – țin minte ca acum – parcă o mână ne-a oprit deodată răsufierea tuturor, iar foșnetul caietelor a încetat, îl priveam înmărmuriți, în timp ce el, la tablă, scria cu greutate, strâmb și prelung, rând după rând. Învățătorul nostru nu avea mâna dreaptă. O pierduse pe front, în lupta cu fasciștii. Scria cu mâna stângă...

Târziu, s-a întors spre clasă, cu fruntea brobonată de sudoare, palid, și a vorbit șoptit și tremurat:

— Vă fâgăduiesc ca data viitoare să scriu mai frumos.

Prin iarnă, scria la tablă cu ușurință. Ne corecta caietele, îndreptând cu roșu literă cu literă, și de fiecare dată scria în josul paginii câteva cuvinte: „Mai

atent“; sau: „Mai ordonat“; sau, câteodată: „Bine, sunt mulțumit“. Priveam scrisul lui prelung, apăsător, copiat parcă din abecedar, puțin pieziș, priveam și scrisul nostru... Ne rușinam cel mai adesea și ne luam, tăcuți și încruntați, angajamentul să scriem tot așa ca el... Ciudat. Pe nesimțite, îi imitam scrisul. Scriam mai toți aplecat spre stânga, dar câteodată literele ieșeau pocite, îngrămădite, strâambe. A doua zi, mâhniți, vedeam în josul temei aceeași propoziție, ca din abecedar, cu roșu: „Mai ordonat“; sau: „Mai cu grijă“, și hotărâam din nou să ne îndreptăm.

Scriam, rupeam foile, și când, la sfârșit, dădeam caietele la control, așteptam cu sufletul la gură ca el să scrie dedesubt, a doua zi: „Acum este mai bine, sunt mulțumit“...

Și, în acest timp, în mintea tuturor se ridica întrebarea: Cum poate să scrie atât de frumos și atât de repede cu mâna stângă?“

Scria adesea în fața noastră pe tablă cu mâna stângă, răsucit, încovoiat, până când ajungea să umple tabla, apoi se ridica îngrijorat, cu fruntea brobonată de sudoare, zâmbind cu mulțumire clasei:

— Copiați!

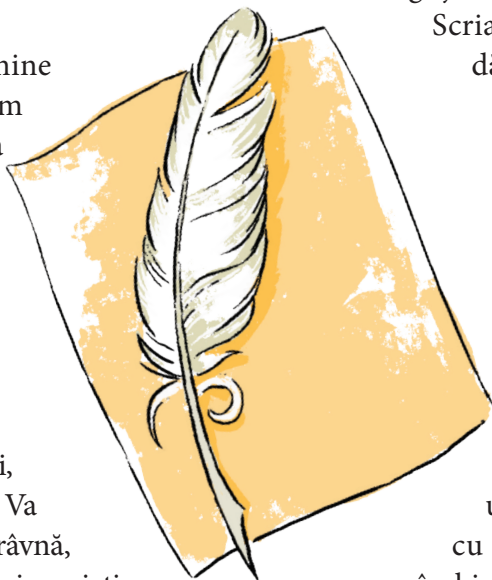
Dar într-o zi de iarnă noi am aflat secretul.

— Vreți să vedeți ceva? ne-a întrebat băiatul femeii de serviciu, coleg cu noi. O să rămâneți trăsniți. Veniți mâine la școală mai de dimineață.

Am venit. Nici nu se luminase pe deplin. În toată școala, o singură fereastră luminată: a clasei noastre. Ne-am adunat sub geam și am privit înăuntru. L-am văzut pe el, singur, la tablă, își dăduse jos haina și scria. Încet, cu grijă, literă cu literă...

Când a umplut tabla, s-a dat înapoi câțiva pași și a privit. Am văzut și noi atunci toată tabla. Nu cuprindea nicio propoziție, niciun cuvânt. De sus și până jos era o singură literă: a mic, a mare. Învățătorul nostru s-a apropiat apoi de tablă și a șters-o.

Pe urmă a început să scrie iarăși, mai repede, tot mai repede... și, când a isprăvit, s-a îndepărtat nițel,

a clătinat din cap și am auzit în clasa goală un cuvânt, unul singur:

— Rău!

S-a îndreptat spre burete, a șters în grabă totul și a început din nou să scrie: a mic, a mare...

...Din ziua aceea, cuvintele „Mai atent“, „Mai ordonat“ n-au mai apărut pe caietele clasei a patra...

Vizitatorii se îngrămădeau în spatele meu. Am mai

privit o dată fila cu scrisul învățătorului meu. Am privit cele două șiruri de semnături ale elevilor săi – aproape toate plecate nițel spre stânga, cu litere prelungi și apăsate. Apoi, fericit și tulburat de această neașteptată întâlnire, mi-am pus și eu semnătura dedesubtul numelui învățătorului meu și-am adăugat – spre nedumerirea celor din jur, tot cu litere prelungi și apăsate: Elev.

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

1 a. Potrivește ideile din coloana A cu cele din coloana B, pentru a obține enunțuri care fac referire la text.

(A)

1. Când răsfoiește cartea cu impresii din muzeu ...
2. Învățătorul intră prima oară în clasa elevilor săi ...
3. Povestitorul își pune semnătura ...
4. Copiii erau curioși ...
5. După ce scrie prima oară la tablă ...
6. Într-o zi de iarnă ...

(B)

- a. dedesubtul celei a învățătorului său.
- b. vizitatorul găsește scrisul fostului său învățător.
- c. dascălul le promite elevilor săi că va scrie mai frumos.
- d. elevii află că dascălul exersa foarte mult fiecare literă înaintea orelor.
- e. cum poate să scrie atât de frumos învățătorul lor.
- f. în toamna anului 1945.

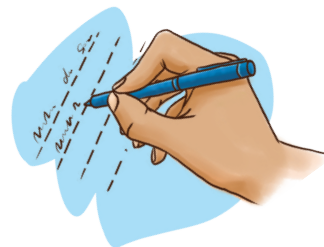
b. Stabilește succesiunea acțiunilor din enunțurile obținute.

2 Notează din text:

cinci cuvinte-cheie

structuri care sugerează timpul copilăriei

personajele care iau parte la acțiune

Lucrați în *pereche*!

- Recitiți textul și discutați pentru a găsi varianta cea mai bună de a completa tabelul.

Idei principale

Titlu sugestiv

În anul 1945, elevii au un nou dascăl, întors de curând de pe front.

Emoția unei întâlniri

Învățătorul citește de pe tablă lista năzdrăvanilor clasei.

Recuperarea timpului pierdut

Învățătorul scria cu mâna stângă.

Secretul dascălului

Elevii se străduiesc să scrie din ce în ce mai frumos.

AMINTEȘTE-ȚI!

Planul simplu de idei

• Ideile principale

Ideea principală este un enunț care cuprinde o informație esențială, desprinsă dintr-un fragment de text.

- **Planul simplu** de idei conține totalitatea ideilor principale dintr-un text.

Reține!

Planul dezvoltat de idei

- **Ideile principale și ideile secundare**

Ideile secundare sunt o exprimare dezvoltată a ideilor principale prin care se surprind detalii semnificative, lămuriri cu privire la acțiune, personaje, timp și spațiu.

- **Planul dezvoltat** de idei cuprinde totalitatea ideilor principale și secundare dintr-un text.

3 Realizează planul dezvoltat de idei al textului literar „Elev”.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

1 Recitește secvențele selectate, apoi identifică trăsătura dascălului ce reiese din fiecare.

Secvența de text

Trăsătura identificată

„Va trebui să muncim serios, cu râvnă, fără preget“

„scria cu greutate, strâmb și prelung, rând după rând“

„— Vă făgăduiesc ca data viitoare să scriu mai frumos“

Lucrați în *pereche*!.....

- Citiți cele două afirmații, apoi discutați și alegeți-o pe cea mai potrivită cu mesajul textului citat.

„De învățat înveți multe și de la toți. Dar profesor nu e decât cel care te învață să înveți.“

(C. Noica)

- Notați în caiet motivația voastră.

„Ceea ce avem de învățat să facem, învățăm făcând.“

(Aristotel)

2 Găsește cauza potrivită pentru fiecare situație menționată:

- Șeful clasei îi scrie pe „răii clasei“ pe tablă, **pentru că ...**
- În momentul întâlnirii cu elevii, învățătorul era slab și palid, **pentru că ...**
- Elevii nu au mai scris urât în caietele lor, **deoarece ...**

3 Găsește continuarea secvențelor de mai jos, care au la bază o comparație, stabilind corespondența între cele două coloane. Care crezi că este efectul acestor comparații în text?

1. „o filă“

2. „mi-era la fel de cunoscut“

3. „ridicau degetele“

4. „cu ochii arzători sub fruntea mare“

a. „ca după o boală“

b. „ca toate celelalte“

c. „ca propriul meu scris“

d. „ca o pădure de furculițe“

Reține!

- **Comparația** este figura de stil care constă în alăturarea a doi termeni cu însușiri asemănătoare, urmărindu-se evidențierea anumitor caracteristici ale primului (de comparat), prin intermediul celui de-al doilea (cu care se compară).
- Între primul și al doilea termen există un element de legătură: *cum, ca, precum etc.* Rolul său este de a accentua o trăsătură, o calitate a termenului comparat. Poate fi întâlnită atât în texte în proză, cât și în versuri.

OBSERVĂ!

Exemplu:

Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri.

(M. Eminescu, *Trecut-au anii*)

- Trecerea anilor este comparată cu cea a norilor, poetul folosind această asemănare pentru a ajuta cititorul să-și imagineze mai ușor un element abstract.

4 Explică, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței:

„A doua zi, mâhniți, vedeam în josul temei aceeași propoziție, ca din abecedar, cu roșu: «Mai ordonat»; sau: «Mai cu grijă», și hotărâam din nou să ne îndreptăm.“

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!**1 a. Ce ai simțit când ai citit textul?**

b. Găsește două asemănări și două deosebiri între învățătorul din text și învățătorul/ învățătoarea ta.

*Asemănări**Deosebiri***2 Imaginează-ți că ești învățător/ învățătoare!**

Cum ai fi procedat când ai intrat în clasă și ai văzut ce scria pe tablă?

Lucrați *împreună!*

- Fiecare dintre voi scrie pe o foaie comparații pornind de la următorii termeni: *prieten, copilărie, școală, soare.*
- Aveți la dispoziție 10 minute. Citiți, apoi, pe rând comparațiile realizate.

Jurnal de *lectură*

- Citește integral volumul „Recreația mare”, de Mircea Sîntimbreanu, apoi realizează o filă a jurnalului de lectură. Aducă această filă în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

Comunicarea între popoare

IPOSTAZE ALE COPILĂRIEI ÎN ALTE CULTURI

PROIECTE

- Documentează-te pe internet sau în alte surse despre sistemul de învățământ din altă țară, apoi realizează o prezentare, în care să evidențiezi următoarele aspecte:
 - când încep copiii școala;
 - la ce vârstă sunt copiii în clasa a V-a;
 - cum sunt notați elevii;
 - care sunt materiile predate;
 - când începe și se termină anul școlar.
- Privește un film ai cărui protagoniști sunt niște elevi de 10-14 ani din altă țară, apoi realizează un proiect, în care să urmărești:
 - felul în care se îmbracă;
 - materiile pe care le au la școală;
 - felul în care își petrec timpul liber;
 - relația pe care o au cu profesorii.

■ PREZENTAREA TEXTULUI: SCRISUL DE MÂNĂ, AȘEZAREA ÎN PAGINĂ

OBSERVĂ!

- **Scrisul de mână** este un proces complex, învățat în perioada primei școlarități, la 6-7 ani, fiind o formă de reflectare a personalității umane. Oamenii de știință au stabilit șapte caracteristici principale ale scrisului de mână, după care poate fi creat profilul unui om: mărimea literelor, forma, înclinarea acestora, direcția scrisului de mână, presiunea, viteza scrisului, precum și forma liniei de bază a rândurilor.
 - Iată câteva dintre avantajele scrisului de mână:
 - stimulează gândirea;
 - menține concentrarea;
 - organizează mai bine informațiile pe care dorim să le reținem etc.
- Exemple de texte scrise de mână:** notițe, bilete, extemporale, teze, rețete, teme, mesaje etc.

1 Notează câte patru situații când scrieți de mână și când folosiți un mijloc electronic (telefon, tabletă, calculator etc.).

2 Recitește fragmentul de mai jos, apoi găsește greșelile de ortografie și corectează-le.

„Anastase șa vărsat cernla pe banica. Ispas face pe copii să rida șii polecreste. Ge. Flore-a deschide geamul si se face crt. (corent)...“

3 Ce emoții/ sentimente legate de scris se ascund în cele două fragmente?

a. „Scrisesem, ca de obicei, pe «răii clasei» iar scrisul, lăbărțat și cu greșeli, umpluse toată tabla.“

b. „Am privit cele două șiruri de semnături ale elevilor săi – aproape toate plecate nițel spre stânga, cu litere prelungi și apăstate.“

Lucrați în *pereche*!

- Faceți schimb de caiete la una dintre materiile studiate, apoi scrieți, pe două coloane, observațiile voastre legate de forma scrisului (înclinat spre stânga), așezarea în pagină, prescurtări, folosirea schemei, a tabelelor etc.
- Identificați punctele forte și punctele slabe ale fiecăruia.

4 Bifează răspunsurile corecte pentru redactarea adecvată a următoarelor texte scrise de mână:

☐ în rezolvarea subiectului de teză, nu sunt admise prescurtările;	☐ scrisul trebuie să fie citeț în orice situație;
☐ așezarea în pagină este un aspect definitoriu în scrierea unei rețete;	☐ în scrierea notițelor, pot fi făcute sublinieri;
☐ notițele pot cuprinde unele enunțuri fără predicat;	☐ semnele de punctuație pot lipsi într-un bilet;
	☐ ideile noi pot fi marcate cu emoticoane într-o teză;
	☐ notițele pot cuprinde scheme și imagini.

Reține!

- **Normele de redactare** a unui text sunt:
 1. **Coerența textului** reprezintă legătura strânsă și armonioasă între părțile/ elementele unui text;
 2. **Normele de ortografie** vizează respectarea normelor ortografice ale limbii;
 3. **Normele de punctuație** fac referire la respectarea normelor de punctuație ale limbii române;
 4. **Așezarea corectă a textului în pagină** reprezintă aspectul estetic al textului;
 5. **Lizibilitatea** este calitatea unui text de a fi citeț;
 6. **Registrul de comunicare, stilul și vocabularul** adecvate conținutului – adecvarea limbajului folosit la tipul de text.

- 5 a.** Elevii unei clase a V-a au avut de pregătit o compunere în care să povestească o întâmplare emoționantă din viața lor de școlari. Citește textul realizat de unul dintre ei și observă dacă a respectat sau nu normele de redactare!
- b.** Textului i se pot acorda maximum cinci puncte pentru redactare, câte unul pentru fiecare normă prevăzută mai jos. Câte puncte crezi că va primi?

Emoție

Îmi amintesc și acum prima zi de clasă a V-a, când am intrat timid în clasă, căutând-o cu priviri nerăbdătoare pe doamna dirigintă.

M-am uitat în jur. Toți ceilalți colegi se îmbrățișau ca și cum s-ar fi cunoscut de când lumea, ceea ce m-a făcut să fiu și mai emoționat. Care nimerisem în clasă potrivită? Am ieșit și am verificat cu inima cât un purice inscripția de pe ușa sălii. Când colo, ce să vezi? Intrasem, din greșeală, în sala alăturată, la colegii mei dintr-a VI-a. Asta explica atitudinea lor degajată și râsetele pline de viață.

Am ieșit repede, încercând să redorm stăpân pe situație. La clasa a V-a. A era chiar în fața mea. Am respirat adânc, apoi am intrat.

— Bună ziua, doamna dirigintă!

— Bun venit, dragul meu!

Dintr-o dată, norii emoțiilor au dispărut. Vocea blândă pe care o auzisem îi risipise.

Norme de redactare

- coerența textului;
- respectarea normelor de ortografie;
- respectarea normelor de punctuație;
- așezarea corectă a textului în pagină;
- lizibilitate.

Respectate

Nerespectate

PROIECT

- Realizează un album cu fotografiile făcute de tine în timpul activităților de pe parcursul anului școlar și din vacanțe.
- Așază-le cronologic și oferă-le un titlu sugestiv, pe care-l vei scrie de mână.
- Pune albumul în portofoliul tău personal.

Reține!

- **Pronumele personal de politețe** arată respectul față de o persoană. Are forme doar pentru persoana a II-a și a III-a și se diferențiază după gen numai la persoana a III-a singular.

Persoana a II-a	Persoana a III-a
dumneata, dumneavoastră	dumnealui, dumneaei, dumnealor

OBSERVĂ!

- Pronumele de politețe pot apărea și cu formă prescurtată.
Exemplu: dvs./ dv./ d-voastră, d-lui, d-lor etc.
- Pentru a exprima o atitudine de înalt respect, se folosesc formule reverențioase:
Domnia Ta, Alteța Sa, Sfinția Sa etc.

1 Rescrie fragmentul de mai jos, înlocuind pronumele personale subliniate cu pronume de politețe:

„Atunci, deodată, fulgerător, cu o bucurie de nestăpânit, mi-am amintit... El era! Era scrisul lui!“

Lucrați în *pereche!*

- Pronumele personale de politețe s-au amestecat. Grupați-le în funcție de persoană.

dumneata

dumnealui

dumisale

dumneaei

dumneasa

dumneavoastră

dumnealor

dumitale

2 Scrie A în dreptul enunțului adevărat și F în dreptul celui fals.

- Pronumele de politețe are forme pentru persoanele a II-a și a III-a.
- Pronumele de politețe îndeplinește toate funcțiile sintactice ale pronumelui personal.
- În enunțul „Sfatul dumnealui m-a ajutat.”, pronumele de politețe are funcție sintactică de atribut.
- La persoana a III-a, formele pronumelui de politețe sunt: „dumnealui”, „dumneaei”, „dumneavoastră”, „dumnealor”.

3 Completează enunțurile cu pronume personale de politețe, care să fie la numărul și persoana specificate în paranteză.

- Îi vom invita la festivitatea de premiere și pe ... (persoana a III-a, numărul plural)
- ... mi-ai dat sfatul potrivit, domnule învățător! (persoana a II-a, numărul singular)
- ... i-am apreciat mereu sinceritatea. (persoana a III-a, numărul singular, genul masculin)

4 Construiește enunțuri în care să existe pronume care să îndeplinească criteriile date:

- subiect exprimat prin pronume de politețe, persoana a III-a;
- atribut exprimat prin pronume de politețe, persoana a II-a;
- subiect exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, genul feminin.

5 Imaginează-ți că ai primit o bursă din partea unui sponsor pentru a participa la competiția dorită. Conceive o scrisoare adresată acestuia, în care să-i mulțumești. Folosește și formele pronumelui de politețe: dumneavoastră, dumnealui, dumnealor.

Comunicare orală

REGULI DE ACCES LA CUVÂNT (ÎNTRERUPERI, SUPRAPUNERI, LUAREA/ PREDAREA CUVÂNTULUI, AȘTEPTAREA RÂNDULUI LA CUVÂNT)

1 Vizionați situația de comunicare dată și discutați în clasă despre atitudinea

și limbajul participanților la dialog:

- Un băiat se prezintă la un interviu în vederea admiterii la un program de voluntariat pentru perioada vacanței de vară.

OBSERVĂ!

- În funcție de situația concretă de comunicare și de relațiile dintre participanții la dialog, există două tipuri de conversații:
 - 1. Conversație informală** – comunicarea se realizează într-un cadru familiar (între persoane există o relație apropiată), folosindu-se un limbaj familiar.
 - 2. Conversație formală** – se desfășoară într-un cadru oficial sau cel puțin public între parteneri care folosesc limbajul literar.
- În unele situații, regulile accesului la cuvânt pot fi încălcate, din anumite motive:

<i>Regula de acces la cuvânt</i>	<i>Scopul</i>
Întreruperea interlocutorului	• pentru a cere anumite lămuriri
Suprapuneri	• în cazul unor bruiaje, pentru a convinge interlocutorul
Luarea/ predarea cuvântului	• se face atunci când interlocutorul a terminat ce avea de spus
Așteptarea rândului la cuvânt	• este o normă a unei conversații politicoase • asigură un aport egal celor doi interlocutori

2 Transformă dialogul audiat într-o conversație informală, ținând cont de specificul acesteia.

3 Citește cu atenție fragmentul adaptat după textul lui Mircea Sîntimbreanu, apoi rezolvă cerințele:

„— Cine a scris? A întrebat cu voce blândă, dar slabă, de-abia auzită.

M-am ridicat din bancă, cu mândrie:

— Eu, vă rog! Sunt șeful clasei. Aceștia sunt răii clasei...

— Rău.

În clasă s-a făcut deodată hărmălaie. Cei «scriși» țipau, se ridicau în picioare și ridicau degetele, ca o pădure de furculițe.

— Are răcă pe mine! El strică! Pe Voicu de ce nu l-a scris? Spun eu! Puneți-mă pe mine să-i scriu! Eu! Eu!

A ridicat mâna și zarva a încetat. A repetat apoi ca pentru sine:

— Rău... S-a apropiat de mine și, mângâindu-mă ușor, l-am auzit: Șterge, te rog, toată tabla.“

- Precizează cine este vorbitorul și cine este ascultătorul primelor două replici.
- Care este mesajul transmis prin replica: „— Rău“?
- Indică ce tip de conversație apare în fragment (formală/ informală).
- Notează ce reguli ale comunicării au fost încălcate în fragmentul citat.

Lucrați în echipă!

Joc de rol

- Redactați un dialog, de 6-8 replici, care să aibă ca temă următoarea situație:
Un elev de vârstă ta ți-a folosit tableta fără să-ți ceară permisiunea!
- În dialog, veți ilustra încălcarea a două reguli ale comunicării.
- După ce a terminat redactarea, fiecare echipă va juca scena în fața clasei, iar colegii trebuie să identifice regulile care au fost încălcate.

4 Citește cele două texte, apoi rezolvă cerințele.

TEXTUL (A)

„— Tu? la concursul de mâne? a zis pufnind de râs Niță.

— Da, eu...

— La concursul de mâne?

— Ei! da... la concursul de mâne.

— Da tu știi pentru ce loc e concurs, Ghiță?

— Nu...

— Pentru un loc de perfect caligraf, amice Ghițică!

— Apoi, dacă mi-a ordonat ministrul să merg... se poate?

— Apoi, mă prezent și eu, Ghiță.

— Bine, prezentă-te și tu.

— Cu mine! la caligrafie, Ghițică?

— Cu tine la caligrafie... Eu știu ce mi-a ordonat ministrul.

— Bine!

Cu așa ton a pronunțat Niță acest bine! încât Ghiță, după câteva momente de gândire tăcută, i-a zis:

— Niță... eu am venit în București cu ceva părăluțe... tu zici că ești tinichea de tot... Eu... dacă vrei tu...

— Ce să vreau?

— Eu ți-aș da ție trei-patru poli... să...

— Să ce?

— Să mă lași, să nu vii la concurs...“

(I. L. Caragiale, *Triumful talentului*)

TEXTUL (B)

„— Rezultatul concursului! strigă solemn prezidentul comisiei. S-au prezentat doi concurenți: dd. Niță Ghițescu și Ghiță Nițescu. A reușit domnul...

— Domnul?... întrebare într-un glas cei doi concurenți.

— Domnul Niță Ghițescu!

— Dați-mi voie, domnule director, zise Niță atins, pe când Ghiță nu știa ce să creadă; trebuie să fie o greșală! poate că n-ați văzut bine probele!

— Cum! întrebă aspru directorul, prezidentul comisiei.

— Slavă domnului! adăogă Niță... ne cunoaștem ce putem... Trebuie să fie, nu Niță Ghițescu, ci Ghiță Nițescu.

— Domnule! nu-ți permit să fii rău crescut!... mă-nțelegi? Am zis bine: a reușit d. Niță Ghițescu! [...]

— Nu se poate, domnule director! v-ați înșelat! uitați-vă la probe!

Tonul cu care a zis «uitați-vă la probe!» a făcut un efect straniu asupra superiorului: i-a impus, parcă; acest domn a răspuns:

— În fine, *errare humanum est*¹... să vedem...“

(I. L. Caragiale, *Triumful talentului*)

¹*errare humanum est* (lat.) a greși e omenește

- Ce formule de adresare apar în cele două texte?
- Identifică elementele nonverbale și paraverbale, ce însoțesc replicile.
- La ce persoană și ce număr se realizează conversația în cele două texte? Explică de ce.
- Identifică o regulă a comunicării, care este încălcată în fiecare text.

PRE-TEXT

🎬 Vizionați materialul care are ca temă **banda desenată** și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL MULTIMODAL. BANDA DESENATĂ

MARK TWAIN

(30 noiembrie 1835 – 21 aprilie 1910)

- Pseudonim literar pentru Samuel Langhorne Clemens.
- Scriitor și umorist american, autor al renumitelor romane: „Aventurile lui Tom Sawyer”, „Prinț și cerșetor”, „Aventurile lui Huckleberry Finn” și „Un yankeu la curtea regelui Arthur”.
- Este considerat de unii critici *părintele literaturii americane*.

VOCABULAR

¹ **nătâng**, -ă, *nătângi*, -ge, adj., s. m. și f. persoană fără inteligență, fără pricepere; prostănac, neghiob

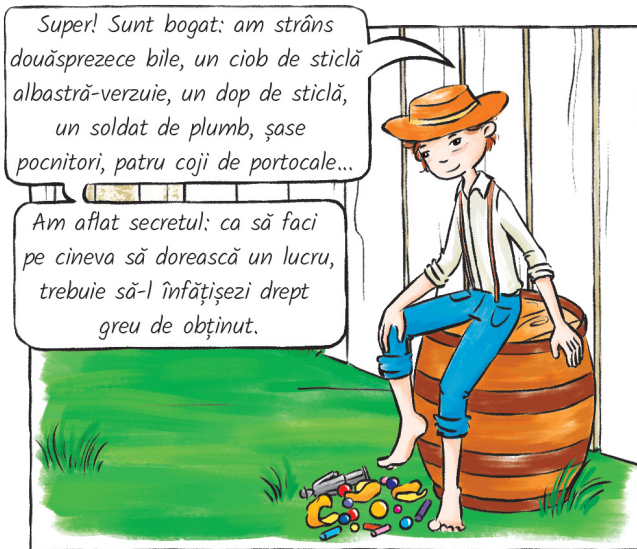
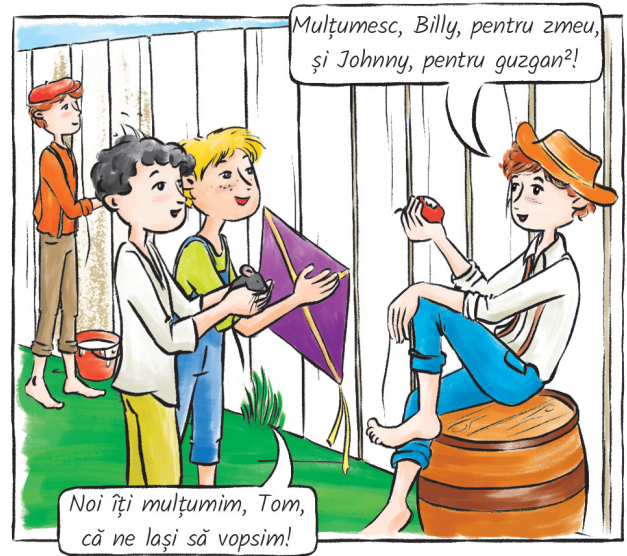
² **guzgan**, *guzgani*, s.m. șobolan

Aventurile lui Tom Sawyer

adaptare după Mark Twain

Într-o frumoasă duminică de primăvară, Tom este pus de mătușa Polly să vopsească un gard foarte lung, drept pedeapsă pentru că se dusese pe furiș la scăldat.

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

- 1 **Observați cum este scris textul, apoi citiți-l pe roluri, cât mai expresiv. Spune ce ai simțit.**
- 2 **Ai fost atent la text? Răspunde la întrebările de mai jos.**
- a. Cine este Polly?
b. De ce este pus Tom să vopsească gardul?
c. Cine imită vaporul Missouri?
- d. Când are loc întâmplarea?
e. Ce primește băiatul de la Billy?
f. Unde se așază Tom pentru a mânca mărul primit?

3 **Alege varianta corectă:**

- Prima replică din text îi este adresată: a. mătușii; b. lui însuși; c. lui Ben.
• Textul cuprinde: a. 17 replici; b. 16 replici; c. 15 replici.

4 **Notează din text:**

personajele care iau parte la acțiune

două structuri care sugerează activități specifice copilăriei

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

Reține!

• *Banda desenată* reprezintă o serie de imagini/ desene însoțite de text, ce creează o poveste. De aceea, mai este numită și *poveste în imagini*.

- Elementele sale componente sunt aceleași cu ale textului narativ: *personaje, timp, spațiu și acțiune*. Spre deosebire de textul narativ, accentul este pus pe înlănțuirea imaginilor, construite după anumite *convenții*:
- structurile de timp și spațiu sunt menționate în partea de sus a ilustrației/ sub ilustrație;
 - se folosesc bule de dialog îndreptate spre gura personajului;
 - se respectă normele limbii scrise (punctuație și ortografie).

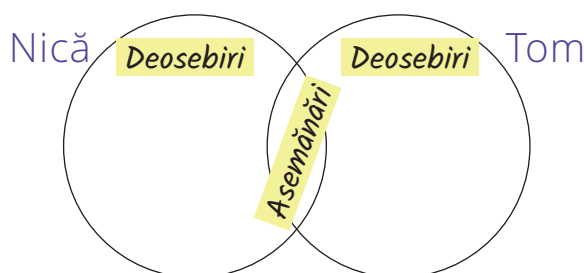
Lucrați în *pereche*!

- Cum credeți că va continua textul? Va afla mătușa că a fost păcălită de Tom?
- Discutați, apoi scrieți, în caiet, o continuare a întâmplării.
- Transpuneți textul vostru sub forma unor benzi desenate.
- Citiți textul lui Mark Twain și observați dacă ați avut dreptate.

1 **Identifică trei trăsături specifice benzilor desenate, prezente în adaptarea textului lui Mark Twain.**

Trăsătura identificată	Exemplificare

- 2 **Găsește asemănări și deosebiri între Nică, personajul lui Ion Creangă din „Amintiri din copilărie”, și Tom, protagonistului benzii desenate.**

- 3** Ce urmărește Tom prin replica pe care i-o adresează lui Ben? Alege dintre variantele date sau propune tu alta.

„Ce, tu zici că asta-i muncă? Mie îmi place foarte mult. Apoi, nu în fiecare zi îți pică norocul să văruiești un gard ca ăsta!”

- nrea să nu pară afectat;
- își păstrează atitudinea mândră;
- nrea să-i stârmească interesul.

Altă variantă...

- 4** Privește gesturile și mimica personajului principal pe tot parcursul benzii desenate. Ce stări sufletești dezvăluie acestea? Notează-le în caiet, apoi faceți schimb de impresii în clasă.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

Lucrați pe *grupe*!.....

Proces literar! A procedat corect Tom în această situație?

- Formați trei grupe.
- Grupele 2 și 3 vor întocmi fiecare un dosar cu prezentarea sumară a cazului pus în dezbateră, depozițiile acuzaării/ apărării, concluzia (verdictul) asupra cazului.
- Grupa 1 va lua decizia finală în legătură cu soluționarea cazului, pe baza argumentelor aduse de ambele părți.

Grupa ①

va fi formată din trei elevi selectați în calitate de judecători.

Grupa ②

va fi formată din acuzatori, care își vor alege un reprezentant.

Grupa ③

va fi formată din apărători, care își vor alege un reprezentant.

- 1** Lui Ben îi place „să facă pe vaporul”. Mimați, pe rând, un obiect drag vouă în care v-ați transpus în copilărie. Colegii vor ghici despre ce este vorba.

- 2** Asociază fiecărei litere din cuvântul **COPIL** numele câte unui personaj copil din operele îndrăgite de tine și pe cel al unui bun prieten/ al unei bune prietene.

Jurnal de *lectură*

- Citește integral volumul „Aventurile lui Tom Sawyer”, de Mark Twain, apoi realizează o filă a jurnalului de lectură. Adaugă această filă în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

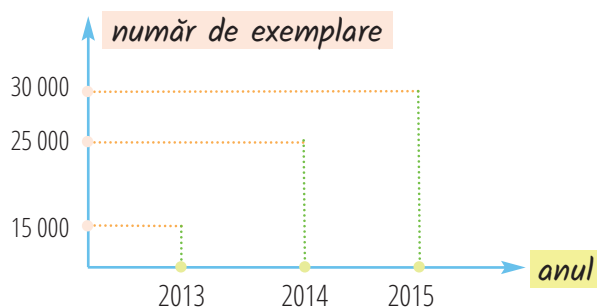
Redactare

INSERAREA UNOR DESENE, GRAFICE, FOTOGRAFII, SCHEME. SISTEMATIZARE

1 Privește desenele și asociază-le replici potrivite. Continuă apoi povestea, adăugând trei-patru scene.

2 Privește graficul alăturat care prezintă numărul de exemplare vândute pe parcursul a trei ani ale unei cărți de benzi desenate. Notează observațiile tale, într-un text de 30-50 de cuvinte.

3 Privește anunțul pentru concursul de benzi desenate și răspunde cerințelor formulate:

- cine organizează concursul? • care este tema competiției? • cui i se adresează? • ce premiu este pus în joc? • Care este termenul de depunere a planșelor?

Lucrați în *pereche*!

- V-ați gândit ce drum parcurg caietele și cărțile voastre până ajung la voi?
- Realizați un text, de 30-50 de cuvinte, despre drumul hârtiei, în care să inserați imaginile de mai jos, acolo unde considerați potrivit.
- Realizați apoi o schemă a reciclării, folosind aceleași imagini.

NUMERALUL. TIPURI DE NUMERAL (CARDINAL, ORDINAL). ASPECTE NORMATIVE

Reține!

- **Numeralul** este partea de vorbire flexibilă care arată un număr sau ordinea obiectelor prin numărare.
- Clasificare:
 1. **Numeral cardinal** – arată o cifră/ un număr.
 - În funcție de structură, numerele cardinale sunt:
 - a. simple: *doi, cinci, opt, șapte* etc.
 - b. alcătuite din mai multe cuvinte:
 - numeral cardinal simplu + prepoziția „spre” + numeralul „zece”
Exemple: *unsprezece, treisprezece* etc.
 - numeral cardinal simplu + numeralul „zeci”
Exemple: *douăzeci, treizeci, cincizeci* etc.
 - numeral cardinal ce exprimă zecile + „și” + numeral cardinal simplu
Exemple: *douăzeci și trei, treizeci și cinci* etc.
 2. **Numeral ordinal** – arată ordinea obiectelor sau a persoanelor.
Structură: „al” / „a” + numeral cardinal + structura „-a” / „-lea”
Exemple: *al doilea, al cincilea, al zecelea, a doua, a șaptea* etc.

- 1 a. Identifică în replicile benzii desenate numerele cardinale și notează-le în caiet.
b. Clasifică numerele identificate în funcție de structură.
c. Transformă două dintre numerele cardinale identificate în numere ordinale.

2 Completează, în caiet, seriile logice de mai jos:

- a. unsprezece, cincisprezece, ..., douăzeci și trei, ..., ...,
- b. paisprezece, douăzeci și două, ..., treizeci și opt, ...,

3 Scrie folosind litere:

- data în care s-au născut părinții tăi;
- data în care s-a născut cel mai bun prieten/ cea mai bună prietenă;
- vârsta pe care o va avea peste șapte ani cel mai bun prieten/ cea mai bună prietenă;
- vârsta pe care o vei avea peste cincisprezece ani.

Reține!

- Valori ale numeralului**
- În funcție de locul în propoziție și de partea de vorbire la care se raportează, numeralul are două valori:
1. **Substantivală** – îndeplinește funcțiile sintactice ale substantivului.
Exemplu: *Doi au plecat.* (subiect)
Cartea de la al doilea a fost frumoasă. (atribut)
 2. **Adjectivală** – când determină un substantiv cu care se acordă în gen și număr. Funcția sintactică a acestuia este de atribut.
Exemplu: *Doi prieteni s-au implicat în proiect.*

4 Citește proverbele de mai jos, apoi analizează numeralele cardinale identificate, urmând modelul dat.

Model: Cine aleargă după doi iepuri nu prinde niciunul.

doi = numeral cardinal, simplu, cu valoare adjectivală, se acordă în gen și număr cu substantivul „iepurii” (genul masculin, numărul plural), funcție sintactică de atribut.

- Unde-s doi puterea crește.
- Două creiere fac mai mult decât unul.
- O mie de prieteni e prea puțin.
- Zece deștepți nu pot să dezlege ce a legat un prost.

5 Alcătuieste două enunțuri în care să existe numerale ordinale care să îndeplinească, pe rând, funcția sintactică de subiect și atribut.

Lucrați în *pereche!*

- Transformați numeralele cardinale de mai jos în numerale ordinale, fiecare la câte un gen, apoi verificați-vă.

<i>Numeralul cardinal</i>	<i>Numeral ordinal masculin</i>	<i>Numeral ordinal feminin</i>
patruzeci		
cincisprezece		
o mie		
nouă		
optsprezece		
douăzeci și unu		

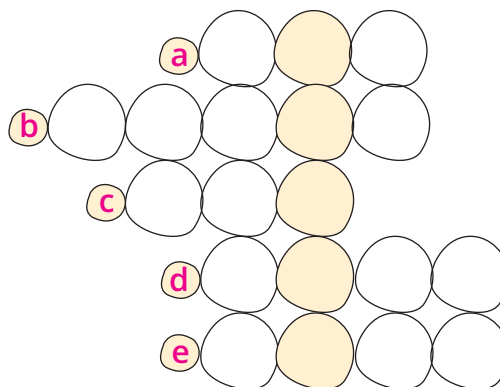
6 Scrie enunțuri cu formele: **mia** **mi-a** **Mia** **mie** **mi-e**

7 Realizează corespondența între cele două coloane, având în vedere cuvântul subliniat:

1. Q carte captivantă este visul oricărui cititor.
 2. Am văzut-o în tabără.
 3. Am o floare albă și două roșii.
 4. Q veni mătușa mâine?
- a. numeral cardinal
b. pronume personal
c. verb auxiliar
d. articol nehotărât

8 Răspunde la ghicitorile de mai jos și vei obține, pe verticală, un numeral ordinal:

- a. Zici că-i o clepsidră mare/ Așezată în picioare/
După șapte ea sosește/ Haide spune, se numește...
- b. Fluturașul cel plăpând/ Câte aripi o fi având?
- c. Este simplu de făcut/ După unu e trecut/
Seamănă cu un rățoi/ Sigur știți, e cifra...
- d. Cine merge de dimineață/ În patru picioare,/ La prânz în două,/ Iar seara în trei?
- e. E un nouă răsturnat/ Și de șapte e urmat/
E o mică ghicitoare/ Care-i cifra asta oare?

■ SĂ EXERSĂM CE-AM ÎNVĂȚAT!

1 Vizionați în clasă sau acasă punerea în scenă a uneia dintre scrierile lui I. L. Caragiale („D-I Goe”, „Vizită...”, „Căldură mare”). Discutați despre respectarea sau încălcarea regulilor comunicării.

Lucrați pe *grupe!*

- Formați trei grupe.
- Fiecare grupă va alcătui un dialog de 8-10 replici, conform indicațiilor:

Grupa ①

- Cine vorbește?
Maria și Dan, doi prieteni
- Despre ce vorbesc?
Aniversarea Mariei
- Pe ce ton?
Prietenos
- În ce limbaj?
Familiar
- Cu ce scop?
Invitația la petrecere

Grupa ②

- Cine vorbește?
Mama și fiul/ fiica sa de 11 ani
- Despre ce vorbesc?
Vacanța de vară
- Pe ce ton?
Cald
- În ce limbaj?
Familiar
- Cu ce scop?
Înscrierea într-o tabără

Grupa ③

- Cine vorbește?
Un agent de circulație și un copil care a traversat încorect
- Despre ce vorbesc?
Regulile de circulație
- Pe ce ton?
Politicos și ferm
- În ce limbaj?
Formal
- Cu ce scop?
Respectarea regulilor

- În cadrul fiecărui dialog, se va afla o situație de încălcare a următoarelor reguli: *înteruperea interlocutorului, suprapunerea unor replici, neașteptarea rândului la cuvânt.*
- Fiecare grupă va desemna doi reprezentanți care vor juca sceneta în fața clasei.
- Celelalte grupe trebuie să identifice care dintre reguli a fost încălcată.

2 Alege regulile comunicării eficiente pe care tu le respecti în conversația cu ceilalți:

- Îmi aștept rândul la cuvânt.*
- Am o atitudine politicoasă.*
- Răspund punctual la întrebările celuiilalt.*
- Respect punctul de vedere al celuiilalt.*
- Fac precizări suplimentare când mi se cere acest lucru.*
- Am o atitudine deschisă la subiectul discuției.*

Lucrați *împreună!*

- Citiți un ghid al bunelor maniere sau informați-vă din alte surse.
- Realizați un proiect al clasei, în care fiecare elev să noteze o regulă a comunicării eficiente.
- Veți adăuga și desene/ imagini potrivite.

Recapitulare

Am învățat... Știu

Citește textele următoare și rezolvă cerințele date:

TEXTUL A

Lumea lor

de Șt. O. Iosif

„Doarme dus sfânt' Niculae
În vestminte argintii,
Dar ce colb e în odaie
Și ce zarvă de copii!

Au rămas stăpâni în casă,
Toată lumea e a lor!
Unu-i cocoțat pe masă,
Altul joacă-ntr-un picior.

Uite popa, cum îngână
Liturghia... Doi se bat.
Un ștregar c-o vargă-n mână
Strigă parcă-i împărat!

O sprintară de fetică
Se hlizește la oglindă...
Nu le pasă de nimică...
Dar ce tropot e în tindă?

Ca de ipsos stau de frică...
Oare cine-o fi intrat?
Ochii nimeni nu-și ridică,
Nici chiar marele-mpărat!

Vântul fuse?... Cine este?
Ori vreunul din părinți?
Ce tăcere făr' de veste!
Smirnă-s... diavolii de sfinți!

În privaz, sfânt' Niculae
Doarme, parcă nici nu știe!
Numai colbul din odaie
Joacă-n raza aurie... [...]"

TEXTUL B

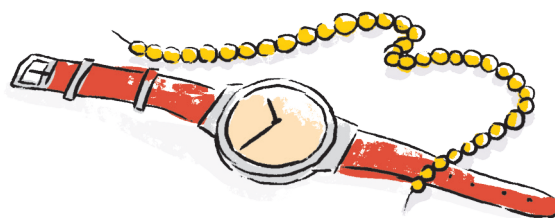
Exuvii*

de Simona Popescu

„Te-au lăsat ai tăi acasă, pentru o noapte și o zi, cu prietena ta Mimi. V-ați pus de cu seară părul pe moațe. Dimineața, când l-ați desfăcut, tu aveai o baniță de păr, curgând râurele pe umeri, șerpișori, iar ea, două ghemotoace crețe deasupra urechilor, în loc de breton, o buclă și părul drept la spate. Parcă e un caniș tuns aiurea. Stați una în fața alteia îmbrăcate în rochii lungi pe care mama nu le mai poartă de mult. Mimi are o brățară pe mână, dintr-un șirag de mărgele negre, răsucite de mai multe ori în jurul încheieturii. Și eu, un ceas vechi, cu cadran mare și cu o brățară metalică prinsă sus de tot în jurul brațului. Am scos serviciul de cafea din dulap. Mimi se face că toarnă. Amestecăm amândouă în gol, ne facem că sorbim. [...]

Ziceam că eram doamne. Nu prea știam despre ce să vorbim. Nu-i ușor să fii doamnă, să stai așa numai pe scaun și să te gândești ce să mai spui. Și-atunci ne alergam în jurul mesei. Două doamne alergându-se în jurul mesei! Dacă ne-ar vedea copiii noștri obraznici! Ne oprim ca să mai bem o cafea. Mimi se apucă să spună cât de bătuți în cap sunt elevii și cât de damblagite colegile ei. E profesoară la școală, ziceam. De lucru manual, ziceam. Mai ziceam că eu eram cântăreață de operă. În timp ce ea povestește, o vezi, dincolo de ceea ce ziceam că e. Te uiți și râzi prosteste, râzi de te doare burta. Râzi pentru că nu te vezi pe tine.“

*exuvie, *exuvii* s.n. (zool.) înveliș rezultat prin năpârlirea și ieșirea adulților din pupe

Să receptez un text

1 Completează cadranul cu informațiile din cele două texte:

Notează din primul text activitățile copiilor.

Precizează ce preocupări au cele două personaje din al doilea text.

Identifică ce sentimente sunt transmise prin intermediul poeziei.

Menționează ce atitudine au cele două fete una față de cealaltă.

2 Transcrie câte o comparație din fiecare text.

3 Comentează, în 30-50 de cuvinte, versurile: „Ce tăcere făr' de veste!/ Smirnă-s... diavolii de sfinți!”

4 Precizează două trăsături ale celor două personaje din textul Simonei Popescu, ilustrându-le cu exemple din text.

Să redactez un text

5 Transformă textul al doilea într-o bandă desenată, creând replici și imagini potrivite.

Să folosesc limba română

6 Analizează pronumele și numeralele subliniate în fragmentele citate.

7 Precizează ce parte de vorbire este cuvântul „un” („un ștrengar”) din textul A și „o” („o buclă”) din textul B, apoi construiește câte un enunț, în care să fie altă parte de vorbire.

8 Formulează enunțuri în care să existe următoarele funcții sintactice:

Atribut exprimat prin numeral cardinal

Subiect exprimat prin numeral ordinal

Subiect exprimat prin pronume

Să comunic

Lucrați în *pereche!*

- Priviți imaginea alăturată, apoi scrieți un dialog în care să integrați și două/ trei dintre replicile date.
- Citiți textul pe roluri, în fața clasei.

1. Mă deranjează când nu mă ascuți ...
2. Îmi place când ții cont de ceea ce te rog ...
3. Nu-mi place ce ai spus ...
4. Fii atent/ atentă la cuvintele mele ...
5. Lasă-mă să termin ce am de spus ...

Proiect final

- Realizează proiectul pe un carton.
- Trasează linii care să delimiteze șase camere pentru muzeul tău.

- Vei decora fiecare încăpere cu:
 - citate/ proverbe despre copilărie în limba română și o altă limbă preferată de tine;
 - colaje care ți-au plăcut din revistele/ cărțile preferate;
 - desene realizate de tine/ altcineva;
 - obiecte/ talismane sugestive;
 - o hartă a muzeului utilă pentru posibii vizitatori ai acestuia.

1 postaze ale copilăriei mele

1 Venirea pe lume

2 Universul copilului:
lucruri mari
și mici

6 Relațiile
cu ceilalți

3 Jocuri
și jucării

5 Descoperirea
lumii –
școala

4 Descoperirea
lumii – familia

Vizitează apoi Muzeul Copilăriei pe adresa www.facebook.com/MuzeulCopilariei și notează impresiile tale, în maximum 100 de cuvinte, într-o pagină de jurnal.

Criterii de evaluare:

- modul de prezentare;
- respectarea normelor de redactare în realizarea paginii de jurnal;
- originalitatea materialului.

- Felicitări! Ai mai parcurs o etapă a cunoașterii, în care ai învățat în ce ipostaze poate fi întâlnită COPILĂRIA, această vârstă a inocenței, purității, inventivității, dar și a năzdrăvăniilor. Portofoliul tău de limba și literatura română, precum și cel al sufletului și al minții tale sunt acum mai bogate. Aventura cunoașterii continuă acum cu alte tărâmurii fascinante pe care te invităm să le descoperi, prin intermediul cărora vei deveni mai sensibil, mai deschis, mai înțelegător, mai competitiv și mai înțelept. Succes!

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

„Între timp, mai rămăseseră doar șase săptămâni din anul școlar.

Asta nu făcea decât să ne aducă aminte tuturor de cuvintele acelea îngrozitoare pe care niciun copil de la mine, de la școală, nu vrea să le audă niciodată.

Eseul final.

Eseul final este modul lui Dumnezeu de a spune: «Înainte să te poți bucura de fructele verii, trebuie să suferi, trecând prin încercarea unei teme serioase».

Practic, eseul final presupune să-ți alegi o temă – pedeapsa cu moartea, să zicem, sau obezitatea la copii, sau fumatul în filme – să faci o tonă de cercetare (chestie care implică cititul unei tone de cărți). Și să prezinți lucrarea de șase pagini cu voce tare, în clasă, de față cu toți profesorii de engleză din școală. [...]

Așa că, logic, în seara dinaintea zilei în care trebuie să ne alegem subiectul, mă găseam în camera lui Megan, stând pe patul ei, printre animalele de pluș (ce au fetele cu animalele astea de pluș?), cerșindu-i ajutorul. [...]

Cum stăteam eu așa [...] am observat cartea de pe noptiera ei: *Grupuri și grupulețe*.

Oricât de mult îmi displac cărțile, trebuie să recunosc că era un titlu destul de interesant.

— Despre ce e vorba în cartea asta? am întrebat-o pe Megan. [...]

— E o carte grozavă despre cum bisericuțele nu le fac deloc bine copiilor, și despre cum sunt ca un fel de epidemie în școli și despre cum, acum că există internet, e din ce în ce mai greu pentru profesori să controleze fenomenul. [...]

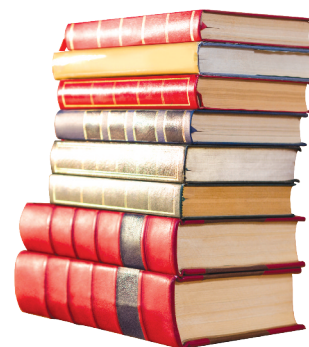
Grupulețe. Băieți. Fete.

Ia stai puțin.

Dintr-o dată, un plan frumos, perfect, complet mi s-a materializat în creier.

— Știu! am strigat, aruncând ursulețul lui Megan pe pat atât de tare, încât am răsturnat girafa, broasca-țeastoasă și doi dintre micii pinguini.“

(Tommy Greenwald, *Cum să faci să nu citești*)

Punctaj

A – Înțelegerea textului (38 de puncte)**1 Ordonează cronologic întâmplările din text:**

10 puncte

- Băiatul găsește tema pentru eseul final.
- Lui Megan îi plăceau plușurile.
- Băiatul realizează că mai sunt șase săptămâni până la predarea eseului final.
- Sora sa îi povestește despre conținutul cărții de pe noptiera ei.
- Băiatul merge la sora sa pentru a-i cere un sfat.

2 Notează două idei principale din text.

6 puncte

3 Transcrie două secvențe din care să reiasă atitudinea ironică a băiatului.

6 puncte

4 Identifică două trăsături morale ale personajului principal, notând și secvențele de text din care le-ai dedus.

8 puncte

5 Realizează corespondența între trăsătura morală și fragmentul de text din care reiese aceasta.	8 puncte
1. îngrijorat	a. „cerșindu-i ajutorul“
2. dornic de a obține ajutor	b. „am observat cartea de pe noptiera ei“
3. bun observator	c. „trebuie să recunosc“
4. sincer	d. „mai rămăseseră șase săptămâni“

B – Limba română (22 de puncte)

6 Alege seria corectă:	6 puncte
Pronumele din enunțul „Cum stăteam eu așa [...] am observat cartea de pe noptiera ei“ sunt, în ordine, la persoana: a. I singular, a II-a plural; b. I singular, a III-a plural; c. I singular, a III-a singular. Pronumele de politețe din enunțurile: „Sfaturile dumneavoastră sunt bune.“ și „Dumneaei m-a ajutat.“ au, în ordine, funcție sintactică de: a. atribut, subiect; b. subiect, atribut; c. subiect, subiect.	
7 Corectează enunțurile de mai jos:	8 puncte
Optisprezece copii au participat la activitatea ecologică. Șasesprezece din clasă au fost premianți. La ora doisprezece am plecat acasă. Șapteșpe oameni au fost de acord cu proiectul.	
8 Analizează numeralele, precizând felul, valoarea, genul și numărul, din enunțurile de mai jos:	8 puncte
Doi prieteni adevărați se ajută la nevoie. Al treilea câștigător a primit o tabletă. Douăzeci de elevi au mers în tabără la Gura Humorului. Marius a primit prima diplomă.	

C – Comunicare (10 puncte)

9 Scrie șase replici pe care să le integrezi într-o bandă desenată, ai cărei protagoniști să fie cei doi frați. Vei respecta toate regulile unei comunicări eficiente.	

D – Redactare (20 de puncte)

10 Scrie o compunere, de minimum 150 de cuvinte, care să illustreze proverbul „Nu lăsa pe mâine ce poți face azi“.	
În redactarea acesteia, vei urmări:	
– să prezinți o succesiune de întâmplări; 4 p.	
– să oferi un titlu semnificativ; 4 p.	
– să utilizezi narațiunea și dialogul; 4 p.	
– să respecti precizarea privind numărul de cuvinte; 4 p.	
– să respecti regulile de redactare (norme de ortografie 1 p., de punctuație 1 p., așezare în pagină 2 p.) 4 p.	

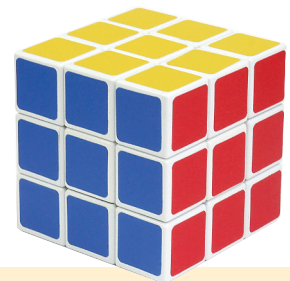

NOTE

- Timp de lucru: 50 de minute.
- Se acordă 10 puncte din oficiu! Succes!
- Desenează o față veselă dacă ești mulțumit sau o față tristă, dacă ești nemulțumit de felul în care ai rezolvat cerințele.

UNITATEA 6

PASIUNILE ȘI VALORILE COPILĂRIEI

Lectură

- Textul narativ literar (fragment; adaptare). Mijloace de exprimare
- Textul nonliterar explicativ (text integral)

Redactare

- Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație
- Semne de punctuație: punctul, punctul și virgula, linia de dialog, două puncte, semnul exclamării, semnul întrebării, ghilimelele, punctele de suspensie
- Semne de punctuație. Virgula

Elemente de construcție a comunicării

- Părțile de propoziție. Predicatul
- Părțile de propoziție. Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Acordul predicatului cu subiectul
- Părțile de propoziție. Atributul

Comunicare orală

- Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului

Comunicarea între popoare

- Pasiunile și valorile altor țări

PRE-TEXT

- Notează cinci activități în care-ți place să te implici, justificându-ți opțiunea.
- Vizionați materialul care are ca temă *pasiunile* și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL NARATIV LITERAR (FRAGMENT). MIJLOACE DE EXPRIMARE

ROALD DAHL

(13/26 septembrie

1916 –

23 noiembrie 1990)

- Autor britanic de nuvele și povestiri, dar și un prolific scenarist de film și televiziune.
- Este celebru mai ales prin cărțile sale pentru copii („Matilda”, „Marele uriaș prietenos”, „Charlie și fabrica de ciocolată”, „Vrăjitoarele”, „Danny, campionul lumii” etc.), unele dintre acestea fiind ecranizate, spre deliciul celor mici, dar și al celor mari.

Matilda

(fragment)

adaptare după Roald Dahl

În după-amiaza zilei când tatăl ei refuzase să-i cumpere o carte, Matilda plecă singură-singurică într-o plimbare la biblioteca orașelului. Când ajunse, se prezentă domnișoarei Phelps, bibliotecara, și întrebă dacă se putea așeza acolo să citească. Domnișoara Phelps rămase ușor mirată de apariția unei fetițe atât de mici, neînsoțită de niciun părinte, dar îi zise că era binevenită.

— Puteți să-mi spuneți, vă rog, unde sunt cărțile pentru copii? întrebă Matilda.

— Sunt acolo, pe rafturile de jos, îi răspuse domnișoara Phelps. Vrei să te ajut să găsești una frumoasă cu multe poze?

— Nu, mulțumesc. Sunt sigură că mă descurc.

Și tot așa, în fiecare după-amiază, imediat ce mama sa pleca la bingo¹, Matilda alerga la bibliotecă. Plimbarea dura numai zece minute, astfel că îi rămâneau două ore întregi de stat liniștită într-un colț confortabil, devorând carte după carte. Când termină de citit toate cărțile pentru copii de acolo, începu să umble de jur împrejur, în căutare de altceva.

Domnișoara Phelps, care o urmărise cu fascinație în ultimele două săptămâni, se sculă de la birou și se îndreptă spre ea:

— Ai nevoie de ajutor, Matilda? spuse ea.

— Mă întreb ce aș mai putea să citesc, zise Matilda. Am terminat toate cărțile pentru copii.

— Vrei să spui că te-ai uitat la poze?

— Da, dar am citit și textele.

Domnișoara Phelps se uită în jos la Matilda și fetița îi întoarse privirea.

— Unele nu mi-au plăcut deloc, spuse Matilda, dar altele au fost minunate! Cel mai mult mi-a plăcut *Grădina Secretă*. Era plină de mister. Misterul camerei din spatele ușii zăbrelete și misterul grădinii dincolo de zidul cel înalt.

Domnișoara Phelps o privi uluită.

— Câți ani ai tu mai exact, Matilda?

— Patru ani și trei luni, răspuse Matilda.

VOCABULAR

¹**bingo**, s.n. joc de noroc asemănător loteriei

Domnișoara Phelps fu și mai mirată de data asta, dar avea destulă înțelepciune cât să nu arate.

— Ce fel de carte ți-ar plăcea să citești acum? întrebă ea.

— Aș vrea o carte foarte bună, zise Matilda, pe care numai oamenii mari o citesc. Una faimoasă. Nu știu niciun nume.

Domnișoara Phelps se uită fără grabă de-a lungul rafturilor. Nu prea știa la care să se oprească. Cum să alegi, se întrebă în sinea ei, o carte renumită de oameni mari pentru o fetiță de patru ani?

Primul ei gând fu să aleagă o carte romanțată de genul celor scrise pentru adolescente de cincisprezece ani, dar dintr-un instinct al ei, ocoli în cele din urmă acel raft.

— Încearcă asta, a zis ea într-un final. E o carte renumită și foarte bună. Dacă ți se pare prea lungă, spune-mi și o să-ți găsim una mai scurtă și mai ușoară.

— *Marile Speranțe*, citi Matilda, de Charles Dickens. Aș vrea să încerc să o citesc.

Cred că am înnebunit, gândi domnișoara Phelps, însă Matildei îi zise:

— Sigur că poți să încerci.

În după-amiezile următoare, domnișoara Phelps cu greu își putu dezlipi privirea de pe prichinduța care citea ore în șir cufundată în fotoliul mare de la capătul camerei, cu o carte în brațe. Trebuia să o țină pe genunchi pentru că era prea grea s-o țină în mână și asta o făcea să stea aplecată în față, peste file, ca să poată citi. Era o arătare stranie această mică creatură cu părul închis la culoare, care nici măcar nu ajungea cu picioarele la podea, absorbită total de minunatele aventuri ale lui Pip și ale bătrânei domnișoare Havisham, de casa ei împăienjenită și de vraja pe care marele povestitor Dickens o țesuse din cuvinte. Singurele mișcări ale micuței cititoare erau ridicările de braț din când în când ca să întoarcă pagina, iar domnișoarei Phelps i se rupea inima când

era vremea să traverseze camera spre ea și să-i spună:

— Este cinci fără zece, Matilda. [...]

Într-o săptămână, Matilda a terminat de citit *Marile Speranțe*, care, în acea ediție, avea 411 pagini.

— Mi-a plăcut la nebunie! îi spuse domnișoarei Phelps. Domnul Dickens a mai scris și alte cărți?

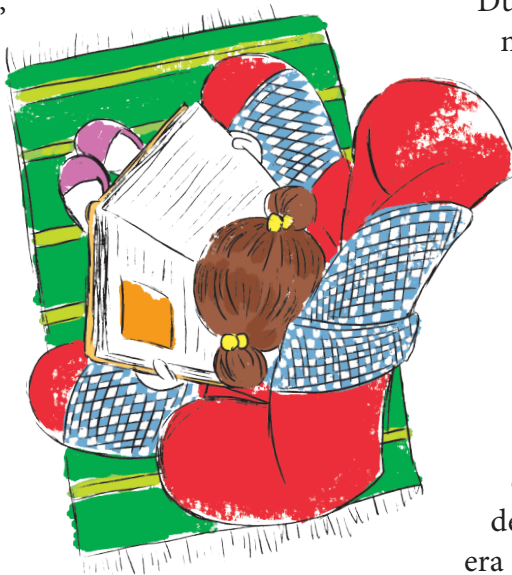
— Multe altele, răspunse uluită domnișoara Phelps. Să-ți mai aleg una? [...] Știi, zise domnișoara Phelps, că bibliotecile publice, cum este și aceasta, te lasă să împrumuți cărți și să le iei acasă?

— Nu știam asta! a spus Matilda. Adică pot și eu să împrumut?

— Firește, zise domnișoara Phelps. După ce alegi o carte, vino cu ea la mine să fac o fișă și o poți lua acasă pentru două săptămâni. Poți să iei și mai multe odată, dacă vrei.

De atunci, Matilda vizita biblioteca doar o dată pe săptămână să ia cărți noi și să le înapoieze pe cele vechi. Micul ei dormitor devenise acum sală de lectură și acolo își petrecea cele mai multe după-amieze, deseori cu o cană de ciocolată caldă lângă ea. Nu era suficient de înaltă ca să ajungă

la ustensilele din bucatărie, dar păstrase în curte o lădiță pe care acum o adusese înăuntru și pe care se urca ca să ajungă la cele ce-i trebuiau. De cele mai multe ori, își făcea ciocolată caldă, încălzind laptele într-o oală, înainte de a-l amesteca cu celelalte ingrediente. Alteori pregătea o supă sau cacao. Era plăcut să aibă o băutură caldă în camera ei, când stătea singură, liniștită, și citea în casa pustie. Cărțile o purtau prin alte lumi, printre oameni extraordinari, care trăiau vieți palpitate. Navigă pe mare, în corăbii din vremuri îndepărtate, alături de Joseph Conrad, călători în Africa, cu Ernest Hemingway, și în India cu Rudyard Kipling. Călătorise prin toată lumea, fără a părăsi cămăruța ei dintr-un orașel englezesc.

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

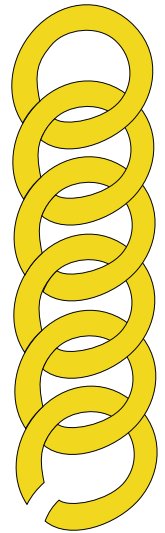
1 a. Observă titlul fragmentului extras din opera lui Roald Dahl, apoi notează trei predicții referitoare la personaj, având în vedere:

- vârsta
- preocuparea preferată
- o însușire morală

b. La finalizarea lecturii, verifică dacă ai avut sau nu dreptate.

2 Stabilește ordinea întâmplărilor din text.

- a. Domnișoara Phelps își exprimă nedumerirea privind vârsta fetei.
- b. Matilda îi mărturisește bibliotecarei ce carte i-a plăcut cel mai mult.
- c. În ziua în care tatăl refuză să-i cumpere o carte, Matilda decide să plece singură la bibliotecă.
- d. Matilda termină de citit cărțile pentru copii și dorește să caute altele noi.
- e. Bibliotecara îi arată fetei unde sunt așezate cărțile pentru copii.
- f. Când mama ei pleca la bingo, Matilda alerga la bibliotecă, unde rămânea pentru două ore.

Lucrați în *pereche*!

- Realizați **rețeaua personajului**, pe o coală, urmând pașii de mai jos.
 - a. Scrieți, într-un cerc, numele personajului principal;
 - b. Desenați în jur cercuri și scrieți cuvinte ce caracterizează personajul;
 - c. În jurul cercurilor veți nota acțiuni, atitudini, extrase din text, care evidențiază însușirile alese, completând rețeaua;
- În final, colegii vor veni, pe rând, și vor vedea ce ați realizat (turul galeriei).
- Veți discuta cu profesorul despre ceea ce ați realizat, apoi vă veți expune lucrările.

3 Asociază trăsătura potrivită a personajului principal cu secvența corespunzătoare.

(A)

1. „Matilda plecă singură-singurică [...] la biblioteca orașelului.“
2. „De cele mai multe ori, își făcea ciocolată caldă, încălzind laptele într-o oală [...]“
3. „Când termină de citit toate cărțile pentru copii de acolo, începu să umble de jur împrejur, în căutare de altceva.“
4. „Sunt sigură că mă descurc.“

(B)

- a. curiozitate
- b. curaj
- c. încredere în sine
- d. pricepere

4 Care sunt afirmațiile care i se potrivesc Matildei? Bifează căsuțele corespunzătoare.

- Se duce singură la bibliotecă, deși este mică.
- Are nevoie de un scaun pentru a ajunge la rafturile dorite.
- Nu îi plac cărțile pline de mister, așa cum este „Grădina secretă“.
- Îi place să călătorească alături de personaje în locuri extraordinare.
- Îi place să trăiască, prin intermediul lecturii, aventuri palpitate.
- Este fascinată de cartea lui Charles Dickens, „Marile speranțe“.

OBSERVĂ!

- Orice scriitor își dorește să creeze personaje memorabile, care să rămână în imaginația cititorilor săi, și, de aceea, le oferă acestora însușiri deosebite (elevi ambițioși, așa cum este personajul lui Mircea Sîntimbreanu; copii foarte talentați, care fac lucruri ieșite din comun, cum este Matilda sau personajele din basme care luptă cu forțele răului și le înving).

5 Încadrează fiecare personaj din text în categoria potrivită.

Matilda Domnișoara Phelps Mama Tata

Principale	Secundare	Episodice

6 Transcrie, din text, două structuri care indică reperi temporale și spațiale.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

Reține!

• Într-un text narativ, autorul își exprimă sentimentele și viziunea sa despre lume prin anumite mijloace de exprimare.

• Acestea sunt:

1. **Narațiunea** – constă în relatarea cronologică a unor întâmplări. Ea reprezintă mijlocul de exprimare predominant.
2. **Dialogul** – reprezintă modul prin care comunică personajele și își dezvăluie anumite trăsături, având și rolul de a dinamiza acțiunea.
3. **Descrierea** – evidențiază trăsăturile unui tablou sau ale unui personaj.

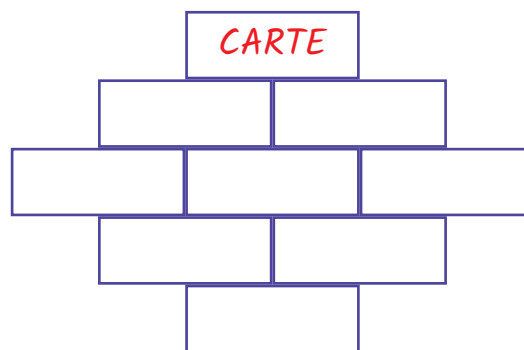
1 Citește secvențele de mai jos și completează enunțurile formulate.

- „Era o arătare stranie această mică creatură cu părul închis la culoare, care nici măcar nu ajungea cu picioarele la podea, absorbită total de minunatele aventuri...”
- „— Ce fel de carte ți-ar plăcea să citești acum? întrebă ea.
— Aș vrea o carte foarte bună, zise Matilda, pe care numai oamenii mari o citesc.“
- „De atunci, Matilda vizita biblioteca doar o dată pe săptămână să ia cărți noi și să le înapoieze pe cele vechi.“

- Trăsăturile personajului surprinse prin intermediul descrierii sunt...
- Prin dialog aflăm că bibliotecara o întreabă pe Matilda..., iar aceasta îi răspunde că...
- Prin intermediul narațiunii, descoperim că...

2 Citește fragmentul de mai jos, apoi completează diamantul cu termeni ce redau rolul cărților.

„Cărțile o purtau prin alte lumi, printre oameni extraordinari, care trăiau vieți palpitate. Navigă pe mare, în corăbii din vremuri îndepărtate, alături de Joseph Conrad, călători în Africa, cu Ernest Hemingway, și în India cu Rudyard Kipling. Călătorise prin toată lumea, fără a părăsi cămăruța ei dintr-un orașel englezesc.“

Lucrați în *pereche!*

- Comportamentul Matildei o miră pe bibliotecară. Găsiți cel puțin două argumente din text care vă indică acest lucru.
- De ce credeți că aceasta nu își exprimă, totuși, în mod deschis uimirea?

3 Scrie, în caietul tău, părerea pe care o ai despre Matilda, apoi faceți schimb de impresii în clasă.

OBSERVĂ!

- Într- un text narativ, partea de vorbire care apare cel mai frecvent este **verbul**.
- Acesta îndeplinește mai multe roluri:
 - prezintă întâmplări, acțiuni, dar și stări desfășurate în timp;
 - imprimă dinamism întâmplărilor, creând impresia unui ritm alert;
 - menține suspansul și stârnește curiozitatea cititorilor.
- Timpul verbal preponderent în narațiune este perfectul compus, care poate fi îmbinat cu prezentul și imperfectul; perfectul simplu poate fi utilizat pentru a imprima un ritm alert întâmplărilor.

Lucrați în *pereche*!

- Recitiți primul alineat al textului, apoi răspundeți întrebărilor date.
 - Câte verbe apar în acest fragment?
 - Identificați timpul verbal care apare cel mai frecvent.
 - Care credeți că este rolul verbelor în text?
 - În ce tip de texte predomină substantivele și adjectivele?

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

- a.** Fiecare elev al clasei va nota pe un post-it numele unei cărți preferate, apoi va merge și va lipi bilețelul său pe tablă. Profesorul va citi titlurile și va discuta împreună cu elevii despre cele care se repetă cel mai mult.

b. În funcție de rezultat, se va realiza un top al celor mai citite cărți de elevii clasei tale. Discutați, apoi, despre preferințele de lectură ale generației voastre.
- 2** Ce înseamnă pentru tine lectura? Preferi cărțile tradiționale sau digitale? Motivează-ți alegerea.
- 3** Care sunt asemănările dintre tine și Matilda în ceea ce privește cărțile citite, locul ales pentru lectură și modul în care ai descoperit lectura? Explică, oferind cel puțin două exemple.

Jurnal de *lectură*

- Citește integral opera literară „Matilda”, de Roald Dahl, apoi completează o filă a jurnalului de lectură. Adaugă această filă în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

Comunicarea între popoare

PASIUNILE ȘI VALORILE ALTOR ȚĂRI

Lucrați în *pereche*!

- Realizați o listă cu șase personaje ale cărților pe care le-ați citit din literatura universală, trei masculine și trei feminine.
- Indicați apoi pasiunile fiecăruia dintre ele.
- Câte dintre cele identificate sunt pasionate de lectură?

STIL: CORECTITUDINE GRAMATICALĂ, RESPECTAREA NORMELOR ORTOGRAFICE ȘI DE PUNCTUAȚIE

OBSERVĂ!

- Orice persoană are propria modalitate de exprimare, ceea ce constituie stilul său de comunicare orală/ scrisă.
- **Exprimarea îngrijită/ literară** trebuie să respecte mai multe cerințe:
 - la nivel gramatical – formele corecte ale cuvintelor, acord corect și semne de punctuație și de ortografie;
 - la nivelul sensurilor cuvintelor – enunțuri clare, logice, coerente.
- În cazul unui scriitor, **stilul** este reprezentat de mijloacele limbii folosite pentru a obține anumite efecte de ordin artistic (stârnește emoții diferite: de încântare, compasiune, teamă, admirație etc.). În funcție de mesajul transmis și de personajele pe care le creează, uneori scriitorul încalcă în mod intenționat anumite norme gramaticale. De exemplu, I.L. Caragiale introduce în vorbirea unor personaje pe care dorește să le ironizeze, anumite greșeli de exprimare, cum ar fi pronunțarea cuvântului *marinar* – „marinal”, „mariner”.

1 Imaginează-ți că ai ocazia să o cunoști pe Matilda într-o tabără de lectură. Scrie-i un e-mail în care să-i povestești ce ai mai făcut la școală în ultimul timp și ce cărți uimitoare ai mai descoperit. Fii atent la corectitudinea gramaticală și la folosirea corectă a semnelor de punctuație și de ortografie!

2 Imaginează-ți că este ziua celui mai bun prieten/ celei mai bune prietene și vrei să-i faci o surpriză. Personalizează-i un obiect vestimentar folosind enunțuri interogative sau exclamative. Poți porni de la imaginea alăturată.

Lucrați în *pereche!*.....

- Cuvintele s-au amestecat. Refaceți propozițiile, punând majusculile și adăugând semnele de ortografie și de punctuație necesare.

știicumvacecarteamaiscristoalddahlchiarășvreașmaici
tescâtevapentru cămiaplăcutlanebuniematildaparcăam
auzitdecâtevafoarteinteresantedarceamaifaimoasăeste
charlieșifabricadeciocolatăcareafostșiecranizatâmulțu
mescdiabiașteptsogășescșisocitesc

Reține!

- **Semnele de punctuație** sunt semne grafice folosite în comunicare; ele au rolul de a marca anumite pauze, intonația, întreruperea șirului vorbirii. Printre acestea se numără: *punctul, semnul întrebării, semnul exclamării, virgula, punct și virgulă, două puncte, ghilimelele, linia de dialog, parantezele și punctele de suspensie.*
- **Semnele de ortografie** sunt semne folosite în scris, de regulă la nivelul cuvântului sau între cuvinte ce formează o unitate, precum și în unele prescurtări. Acestea sunt: *apostroful, blankul, cratima.*

3 Notează în caiet ce semne de punctuație și de ortografie identifiți în secvența citată.

— Sigur că da, ia-o și citește-o.

Semne de punctuație

Semne de ortografie

4 Citește cele două replici și observă efectul semnelor de punctuație asupra pronunțării lor.

— Câți ani ai tu, Matilda? întrebă ea.

— Am patru ani și trei luni, răspunse Matilda.

Elemente de construcție a comunicării

PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE. PREDICATUL

AMINTEȘTE-ȚI!

- Fiecare parte de vorbire îndeplinește în propoziție un rol sau o funcție, numită **funcție sintactică**.
- Aceasta este reprezentată de părțile de propoziție: predicatul, subiectul, atributul și altă parte secundară de propoziție.

Reține!

- **Predicatul** este cel mai important element al unui enunț, partea principală de propoziție care arată ce face, cine este, ce este sau cum este subiectul.
- Întrebările cel mai des folosite, la care răspunde predicatul sunt: *ce face?*, *cum este?*, *cine este?* și *ce se spune despre?*
- **Predicatul** se numește **verbal** atunci când este exprimat prin verbe predicative la un mod personal.

Exemplu: Indicativ: *Am plecat la prietenii mei.*

Imperativ: *Citește articolul acesta!*

Atenție!

- Verbul **a fi** îndeplinește funcția sintactică de predicat verbal atunci când are unul dintre sensurile: „a exista”, „a se afla”, „a proveni”, „a data”, „a costa”, „a fi originar din”, „a merge”.

Exemple: *El este din Craiova.*

Castelul este din secolul al XVII-lea.

Cărțile sunt în bibliotecă.

Maria a fost cu noi la film.

- Când nu are unul dintre sensurile menționate, îndeplinește altă funcție sintactică.

1 Subliniază predicatele din fragment, precizând apoi întrebările specifice pentru acestea.

„— Aș vrea o carte foarte bună, zise Matilda, pe care numai oamenii mari o citesc. Una faimoasă. Nu știu niciun nume.”

2 Construiește enunțuri, în care predicatul să fie exprimat prin verbe predicative la toate modurile și timpurile învățate.

3 În care dintre exemple, verbul „a fi” are înțeles deplin (concret) și îndeplinește funcția sintactică de predicat verbal? Bifează în caseta potrivită.

Enunțul	Predicat verbal
Ciocolata este neagră.	
Cartea este pe bancă.	
Copilul este inteligent.	
Romanul este de la librăria Eminescu.	
Strugurii sunt zece lei.	
Sportiva era la linia de start.	

4 Analizează predicatelor subliniate în fragmentul de mai jos, după model.

refuzase = predicat, exprimat prin verb predicativ, modul indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect, persoana a III-a, numărul singular, forma afirmativă.

„În după-amiaza zilei când tatăl ei refuzase să-i cumpere o carte, Matilda plecă singură-singurică într-o plimbare la biblioteca orașelului. Când ajunse, se prezentă domnișoarei Phelps, bibliotecara, și întrebă dacă se putea așeza acolo să citească. Domnișoara Phelps rămase ușor mirată de apariția unei fetețe atât de mici, neînsoțită de niciun părinte, dar îi zise că era binevenită.“

Lucrați împreună!

- Confectionați o minge dintr-o foaie de hârtie și începeți jocul **Răspunde, aruncă, întreabă!**
- Profesorul va arunca primul mingea unui elev, formulând o întrebare despre predicat, la care elevul va trebui să răspundă. Apoi, elevul o aruncă mai departe altui coleg, punând o nouă întrebare.
- Elevul care nu știe răspunsul, iese din joc. Vor câștiga cei care răspund corect și repede.

5 Construiește enunțuri, în care să existe predicat exprimat prin:

- verbul **a veni** la modul imperativ, persoana a II-a, plural;
- verbul **a ști** la modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, singular;
- verbul **a vrea** la modul indicativ, timpul imperfect, persoana I, plural;
- verbul **a citi** la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, singular.

Lucrați împreună!

Motor... Acțiune... inventarul predicatelor în textul literar „Matilda“!

- Pe o foaie de flipchart desenați un ciorchine. Fiecare elev din clasă va completa ciorchinele cu câte un predicat din textul literar „Matilda“.
- Apoi, veți analiza, la alegere, patru predicat, ținând cont de indicațiile din tabel:

Predicatul	Partea de vorbire prin care se exprimă	Modul	Timpul	Persoana	Numărul

6 Scrie o compunere, de maximum 100 de cuvinte, în care să-ți imaginezi o întâmplare petrecută într-o bibliotecă.

Vei avea în vedere:

- să respecti succesiunea de întâmplări;
- să utilizezi verbul „a fi” cu sensurile: „a exista”, „a se afla”, „a proveni”, „a data”, „a costa”, „a fi originar din”, „a merge”;
- să respecti normele de redactare.

Comunicare orală

STRATEGII DE ASCULTARE ACTIVĂ

1 Citește textul de mai jos, apoi răspunde la cerințele formulate:

„— Puteți să-mi spuneți, vă rog, unde sunt cărțile pentru copii? întrebă Matilda.

— Sunt acolo, pe rafturile de jos, îi răspunde domnișoara Phelps. Vrei să te ajut să găsești una frumoasă cu multe poze?

— Nu, mulțumesc. Sunt sigură că mă descurc.“

- Ce informații vrea să afle fiecare personaj?
- Citiți pe roluri replicile, însoțind textul de gesturi și mimica potrivită.
- De ce crezi că își oferă bibliotecara ajutorul?

2 Rescrie replicile de la exercițiul anterior, introducând o barieră în comunicare, pe care o vei înlătura.

3 Scrie un dialog, de 8-10 replici, în care să vorbești cu un prieten despre pasiunile voastre. Folosește două strategii de ascultare activă.

OBSERVĂ!

Sfaturi utile pentru ascultarea activă!

- Renunță la gândurile tale care pot perturba ascultarea activă.
- Concentrează-ți toată atenția asupra vorbitorului. Cu cât ești mai empatic și te concentrezi mai mult asupra vorbitorului și mesajului, cu atât vei putea înțelege mai clar conținutul și îți va fi mai ușor să comunici.
- Poți întrerupe vorbitorul politicos, doar pentru a cere unele clarificări.
- Evită presupunerile față de subiect și de vorbitor.
- Încurajează vorbitorul să continue să vorbească prin semnale verbale și nonverbale.
- Folosește gesturi și mimică adecvate prin care transmiți că ești atent/ atentă.

Strategii pentru ascultarea eficientă

• Întrebări de clarificare	Am înțeles bine? Ați vrut să spuneți că...? / Este corect...?
• Reformularea unui pasaj	Dacă am înțeles bine, este vorba despre.../ Puteți, vă rog, să-mi spuneți dacă am înțeles bine...
• Confirmarea prin mijloace nonverbale/ paraverbale a atenției	Mișcări ale capului, privirea în ochi a interlocutorului

OBSERVĂ!

- În procesul comunicării, pentru a realiza un schimb optim de idei și sentimente, trebuie respectate mai multe strategii de ascultare activă. Specialiștii consideră că există două tipuri de ascultare:
 - Activă** – presupune menținerea atenției pe tot parcursul dialogului și încurajarea vorbitorului prin întrebări deschise;
 - Pasivă** – se manifestă atunci când nu există un interes din partea ascultătorului, a cărui atenție se concentrează pe altceva.

Lucrați în *pereche*!

- Realizați un dialog, în care să discutați despre lectură, pornind de la secvența:
Dacă am înțeles bine, tu preferi să citești cărți cu aventuri, nu-i așa?
- Folosiți semne de punctuație cât mai variate.
- Citiți, apoi, dialogul pe roluri, cu intonație.

PRE-TEXT

- Notează două beneficii ale orelor de educație plastică, din perspectiva ta.
- Vizionați materialul care are ca temă *pictura în perioada Renașterii* și discutați despre aspectele prezentate.

TEXTUL NARATIV LITERAR (FRAGMENT). SISTEMATIZARE

Theodora Tempenny și tabloul pierdut

de Laura Marx Fitzgerald

(fragment)

În timp ce mă uitam în jur după un ziar [...], am remarcat o fată de vârsta mea stând singură la masa din spatele meu. [...]

De fapt, fata de la masa de alături era și ea absorbită de telefonul ei mobil; uneori butona, alteori îi glisau degetele pe ecran, iar din când în când vorbea la aparat. Ceea ce e în regulă atâta vreme cât ești într-un restaurant, dar e incredibil să vezi cum se împiedică oamenii pe trotuare cu ochii pironiți în chestiile astea, fără să fie atenți la nimic în jurul lor.

— Pot să te ajut cu ceva?

Mi-am dat seama că în tot timpul ăsta mă uitasem fix la ea, așa că m-am prefăcut, firește, că studiez ceva deosebit de fascinant aflat chiar în spatele fetei.

— Uite ce e, nu dau autografe, așa că nu-ți mai bate capul să ceri.

Autografe? Deci fata asta era faimoasă... dar în ce sens? Tot ce știam eu despre celebrități se reducea la figurile care apăreau pe copertele revistelor de la chioșc, însă fata asta nu părea să fie cine știe ce vedetă. Era îmbrăcată cu o cămașă albă cu nasturi, băgată în niște pantaloni kaki cu talie înaltă, iar părul brunet și strălucitor îl purta împletit în cozi lungi, date după urechi. Arăta mai puțin a vedetă pop și mai mult a Pocahontas angajată la Gap.

Am pufăit din colțul gurii.

— Și? Oricum, cine vrea autograf?

— Ei bine, nici la poze nu stau.

— Foarte bine, fiindcă nici nu am aparat foto.

Fetei i s-a părut foarte amuzant.

— A, bine! Ha! Presupun că acum o să-ți scoți pur și simplu telefonul...

— N-am nici d-ăsta.

Acum era rândul ei să fie surprinsă.

— Poftim? Și cum trimiți SMS-uri?

LAURA MARX FITZGERALD

- Autoare americană contemporană, cunoscută pentru cărțile ei adresate copiilor și tinerilor. Studiile sale din domeniul Artei (la Harvard și Cambridge) au constituit o sursă de inspirație pentru viitoarele romane.
- Locuiește în New Jersey, SUA.

VOCABULAR

Întoarcere la ziua de

măine – episod din sezonul al doilea din filmul serial „Star Trek”

²**Paparazzo** -, -i, s. m. fotograf insistent care urmărește să surprindă cu orice preț imagini insolite, compromițătoare ale unor personalități publice, celebrități

³**bombastic**, *bombastici*, -ce, adj. (despre vorbe, stil etc.) pretențios

⁴**Metropolitan** – muzeu din New York City

⁵**Guggenheim** – muzeu din New York City

⁶**Manet** – pictor impresionist francez

⁷**Monet** – pictor impresionist francez

⁸**Renaștere** – perioadă din istoria umanității care s-a manifestat între secolele al XIV-lea și al XVI-lea

⁹**cinquecento** – secolul al XV-lea

¹⁰**Met2** – prescurtare de la Metropolitan Museum

Am ridicat din umeri. [...]

— Uau, ce tare! E ca și cum ai cunoaște pe cineva din vremurile de demult, care călătorește în timp și ajunge în viitor.

Ca în *Întoarcere la ziua de mâine*¹, îl știi?

— Da... cartea? am încercat eu.

— Cartea?! Nu, filmul. Filmul care a ieșit vara trecută. A avut încasări incredibile. [...]

Fata și-a lăsat telefonul deoparte și a mijit ochii la mine.

— Chiar nu știi cine sunt?

— Ar trebui să știi?

A zâmbit, dezvelind niște dinți perfecți și atât de albi, încât nu puteau fi numiți decât orbitori.

— Nu, deloc.

S-a ridicat și a venit lângă mine, la bar.

— Eu sunt Bodhi. Pe tine cum te cheamă? Locuiești pe-aici?

— Theo. Locuiesc pe Spinney Lane.

— A, da? Și eu. Tocmai m-am mutat săptămâna trecută.

— A, casa cu...

— *Paparazzi*². Da. Detest.

— Deci părinții tăi sunt...

— Jessica Blake și Jack Ford. Da.

M-am bucurat că a zis ea numele. Poate c-aș fi fost în stare să le recunosc fețele în ziarele de la chioșc, dar numele lor cu siguranță depășeau limitele culturii mele pop. [...]

Bodhi s-a uitat spre teighea.

— Hei, vrei niște plăcintă? Fac eu cinste. Domnule K., două cu cocos, vă rog!

După ce am savurat plăcinta, am plecat spre casă. [...]

Cum am ajuns, Bodhi s-a oprit o clipă să se uite la pictura pe care o pusesem la loc, deasupra șemineului.

— Dar aia ce e? Un pic cam de școală veche în comparație cu celelalte chestii, nu-i așa?

N-am zis nimic. M-am gândit că bunicul ținuse ascunsă pictura asta timp de zeci de ani. Și că mi-o lăsase mie – și numai mie – ca pe o „comoară”. Trebuia să mă port cu foarte multă grijă, fiindcă nu știam ce ar crede sau cui i-ar spune această străină imprevizibilă. [...]

Până la urmă i-am spus tot. Vopseaua care căzuse, cârpa care dezvăluisese desenul ascuns, ultimele cuvinte ale lui Jack...

Iar străina imprevizibilă s-a arătat de-a dreptul fascinată.

— E o... *Madonă cu Pruncul*, așa ai spus?

Bodhi și-a scos telefonul, a fotografiat tabloul și după aia a început să facă săpături pe Google.

— Așa, să vedem, căutare Madona plus prunc plus picturi plus pasăre... O, Doamne, douăzeci de milioane de rezultate!

Hai să-ncercăm Madona plus prunc dormind plus pasăre în zbor...

— Nu cred c-o să ne ajute cumva. Probabil c-o să găsești mii de picturi care să corespundă descrierii. [...]

M-am trezit că-mi vin pe limbă tot felul de cuvinte bombastice³ din lecțiile de istoria artei ale lui Jack. Căci, pe când ceilalți copii se jucau în părculeț și se dădeau pe tobogan, eu stăteam singură pe podea în Metropolitan⁴ sau în Guggenheim⁵ [...], mâzgăind cu creioanele colorate în timp ce Jack își făcea schițele. Înainte să împlinesc cinci ani, învățasem deja să recunosc un Picasso, iar la opt știam diferența dintre un Manet⁶ și un Monet⁷.

— Cu siguranță, asta e o compoziție frecventă din Renaștere⁸, poate din cinquecento⁹!...

— Da' ce e, o moștenire prețioasă de familie?

— Nu sunt sigură. Dar... bunicul a lucrat la Met²¹⁰. A fost paznic.

Bodhi a ridicat din sprâncene.

— La pictură europeană. Dar el niciodată nu...

— Uau. Și aducea acasă... suvenire?

— Vai, bineînțeles că nu! Nu poți să scoți nimic pe furis de-acolo. Îți verifică servieta. Îți verifică trecutul și recomandările. Sălile sunt pur și simplu împânzite de camere video și de alarme. Odată, când eram mică, am pus mâna pe rama unui Degas și s-au pornit un catralion de sirene. [...]

Stăteam împreună în fața picturii, unite în nedumerirea noastră.

— Deci cine a pictat-o?

— Nu știu. Dar are un aer familiar...

— Nu e semnată? Ce e aici, jos?

— Nu e semnat. Cuvintele sunt în latină, dar nu știu ce înseamnă.

Bodhi s-a întors la telefonul ei.

— Floare la ureche! Dicționar latin-englez... Pur și simplu tastăm fiecare cuvânt și... voilă, avem primul nostru indiciu. Îmi plăcea chestia asta. În cele cinci minute de când Bodhi se băgase în schemă, avansaserăm mai mult împreună decât reușisem eu singură toată dimineața. M-am repezit să iau un carnețel de pe-acolo și un creion cu cărbune în timp ce Bodhi încerca metodic să descâlcească textul. În câteva secunde am obținut următorul rezultat: *Pâine vie, care creștea, dar n-a crescut, a alăptat bucălatul și la fel a vindecat un înger doctor.* [...]

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

1 Parcurge treptele lecturii, pentru a pătrunde în lumea textului, răspunzând la următoarele întrebări:

1. Cine participă la întâmplări?
2. Ce știa să facă Theo la vârsta de 8 ani?
3. De ce afirmă Bodhi că interlocutoarea ei pare a fi din altă lume?
4. Unde are loc întâlnirea celor două fete?
5. Când găsește Bodhi primul indiciu legat de tablou?

2 Notează două pasiuni ale celor două personaje, așa cum reies din text.

- Lui Theo îi place să ... și să ...
- Bodhi adoră să ... și să ...

3 Precizează ce acțiuni fac utilizatorii de telefon în contextele indicate, așa cum reiese din text.

- În restaurant ...
- Pe stradă ...

4 Bifează ce stări/ sentimente trăiesc cele două personaje de-a lungul textului.

- curiozitate
 uimire

- nerăbdare
 admirație

- invidie
 surprindere

- rușine
 furie

Lucrați în *pereche!*

- Încercați să deduceți, din context, sensul structurilor de mai jos.
 - „îi glisau degetele pe ecran“
 - „nu-ți mai bate capul“
 - „are un aer familiar“
 - „se băgase în schemă“
 - „a început să facă săpături pe Google“

- Notați două structuri pe care le folosiți în vorbirea cu prietenii, apoi integrați-le în enunțuri.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

1 De ce crezi că este mirată Theodora când află că fata întâlnită era faimoasă? Poți face referire la aspectul și la preocupările acesteia.

2 De ce consideră Theo că pictura lăsată de Jack este o comoară?

4 Identifică în text patru elemente specifice textului narativ și ilustrează-le cu exemple.

3 Explică, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței:

„Căci, pe când ceilalți copii se jucau în părculeț și se dădeau pe tobogan, eu stăteam singură pe podea în Metropolitan sau în Guggenheim [...], mâzgăind cu creioanele colorate în timp ce Jack își făcea schițele.“

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

Lucrați în *pereche*!

- Dacă v-ați întâlni cu o fată ca Theo, cum ați aborda-o? V-ați putea împrieteni?
- Discutați, apoi imaginați-vă un dialog cu aceasta, având ca temă *activitatea preferată din timpul liber*.

- 1** Ai vreo pasiune comună cu cele două personaje? Vorbește despre ea în fața colegilor. Dacă nu, vorbește despre o altă pasiune.

Lucrați pe *grupe*!

- Formați grupe de câte 4-5 elevi; fiecare grupă își va confecționa pălăria după culorile indicate.
- Veți rezolva apoi sarcinile specificate, în funcție de culoarea pălăriei purtate.

Grupa 1

Realizați o prezentare a fragmentului citat.

Grupa 2

Precizați ce ați simțit când ați citit textul.

Grupa 3

Lipsa unui aparat foto și a unui telefon îi creează probleme de integrare personajului Theo? Exprimați-vă punctul de vedere.

Grupa 4

Observați impactul pozitiv al lui Bodhi în viața lui Theo.

Grupa 5

Cum credeți că vor rezolva cele două fete misterul tabloului?

Grupa 6

Analizați dacă Theo a procedat corect când a întâlnit-o pe Bodhi.

PROIECT

Lucrați pe grupe!

- Fiecare grupă se va informa, citind, pe internet sau în enciclopedii, despre un inventator român al secolului al XX-lea: Traian Vuia, Henri Coandă, Ana Aslan, Hermann Oberth, Aurel Vlaicu și va realiza un proiect, care să conțină: • date despre viața lui; • studii; • descoperirile făcute; • un gând personal despre acesta; • o imagine sugestivă/ un desen sugestiv.

Jurnal de *lectură*

- Citește integral opera literară „Theodora Tenpenny și tabloul pierdut”, de Laura Marx Fitzgerald, apoi realizează o filă a jurnalului de lectură. Adaugă această filă în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

Comunicarea între popoare

PASIUNILE ȘI VALORILE ALTOR ȚĂRI

PROIECT

- Mergi la biblioteca școlii și răsfoiește un album de artă/ o enciclopedie, apoi realizează un proiect despre pictorii Renașterii. Poți alege dintre Leonardo da Vinci, Rafael sau Michelangelo.
- Vei avea în vedere ca proiectul tău să conțină:
 - date biografice; • două-trei teme abordate; • câteva titluri de tablouri; • surse de inspirație; • culori preferate.

SEMNE DE PUNCTUAȚIE: PUNCTUL, PUNCTUL ȘI VIRGULA, LINIA DE DIALOG, DOUĂ PUNCTE, SEMNUL EXCLAMĂRII, SEMNUL ÎNTREBĂRII, GHILIMELELE, PUNCTELE DE SUSPENSIE

Reține!

<i>Semnul de punctuație</i>	<i>Rolul său</i>
<i>Punctul [.]</i>	• Marchează finalul unui enunț asertiv/ unei propoziții enunțiative. Exemplu: <i>Am văzut un dalmațian pe strada mea.</i>
<i>Punctul și virgula [;]</i>	• Creează o pauză mai mică decât punctul, dar mai mare decât virgula în text. Exemplu: <i>Mâine merg la școală; vreau să mergem împreună.</i>
<i>Linia de dialog [—]</i>	• Semnalează începutul vorbirii directe. Exemplu: <i>„— Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!”</i>
<i>Două puncte [:]</i>	• Apar înaintea unei enumerații. Exemplu: <i>Și-a cumpărat mai multe haine: pantaloni, o fustă și două bluze.</i> • Sunt folosite înaintea vorbirii directe, după un verb al spunerii. Exemplu: <i>L-am întrebat curios:</i> <i>— Oare a avut dreptate?</i> • Marchează o explicație. Exemplu: <i>A înțeles, în sfârșit, mesajul: trebuia să fi rămas acasă.</i>
<i>Semnul exclamării [!]</i>	• Este folosit pentru a marca grafic intonația enunțurilor exclamative sau imperative. Exemplu: <i>Ascultă!/ Ce frumos ninge!</i> • Este folosit după cuvinte ce exprimă stări sufletești. Exemplu: <i>Vai! Nu înțeleg.</i>
<i>Semnul întrebării [?]</i>	• Este semnul grafic care marchează o intonație interogativă (o întrebare). Exemplu: <i>Vii în parc?</i>
<i>Ghilimelele [„...“]</i>	• Sunt folosite pentru a reda întocmai vorbele cuiva, titlurile unei opere literare sau cuvinte ce apar cu sens deosebit în text. Exemplu: <i>Cuvântul „inefabil” desemnează ceva ce nu poate fi exprimat în cuvinte. (DEX)</i>
<i>Punctele de suspensie [...]</i>	• Sunt folosite pentru a marca absența unui fragment de text sau o pauză meditativă. Exemplu: <i>„În timp ce mă uitam în jur după un ziar [...] am remarcat o fată”. Să mă gândesc... Ce spuneam?</i>

1 Pune semnele de punctuație potrivite, apoi verifică dacă ai lucrat corect, confruntându-te cu textul.

„Nu sunt sigură Da bunicul a lucrat la Met2 A fost paznic
Bodhi a ridicat din sprâncene
La pictură europeană Dar el niciodată nu
Uau Și aducea acasă suvenire“

2 Identifică, în careul de mai jos, cuvintele care corespund spațiilor libere.

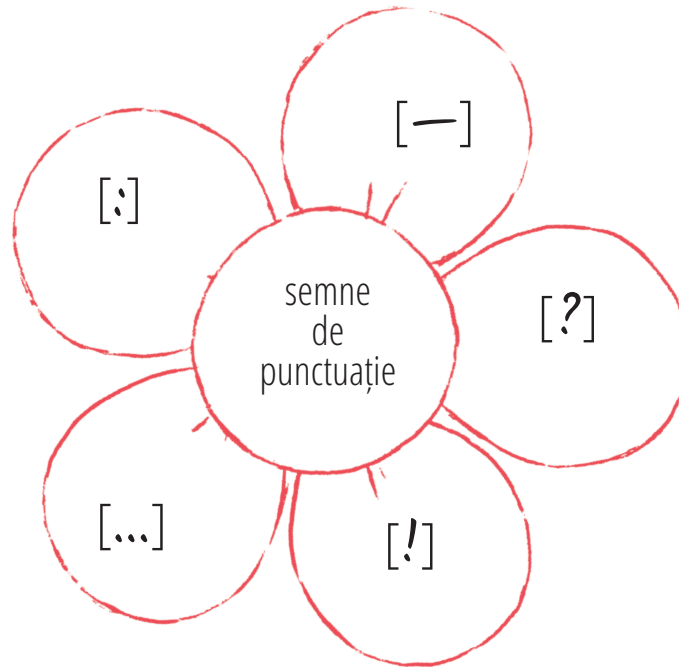
- Punctul este folosit la ... unei propoziții enunțiative.
- Ghilimelele marchează scrierea ... unei opere.
- Două puncte se folosesc înaintea vorbirii ...
- Semnul exclamării exprimă, în enunțul „Theo, vino pe la mine!“ un ... , iar în enunțul „— Floare la ureche!“, o ...
- Semnul întrebării marchează o ...

D	I	R	E	C	T	E	G	H
E	X	C	L	M	A	T	I	E
X	T	I	T	L	U	L	U	I
F	I	N	A	L	U	L	M	C
Î	N	T	R	E	B	A	R	E
F	V	U	R	A	R	E	T	B
Î	N	D	E	M	N	T	C	X

3 Explică folosirea semnelor de punctuație din enunțurile:

- a. „— Eu sunt Bodhi. Pe tine cum te cheamă? Locuiești pe-aici?
— Theo. Locuiesc pe Spinney Lane.“
- b. „— Floare la ureche! Dicționar latin-englez...“

4 Desenează în caiet o floare, ca în ilustrația dată, și scrie în petalele acesteia enunțuri potrivite pentru a integra semnele de punctuație indicate.

Lucrați în *pereche!*

- Imaginează-ți că ești în vacanță la bunici și scrii un e-mail părinților, povestindu-le despre activitățile în care te-ai implicat. Folosește semnele de punctuație corespunzătoare!
- Explică folosirea fiecărui semn de punctuație din e-mailul tău, apoi roagă-ți colegul de bancă să-ți verifice textul.

PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE. SUBIECTUL EXPRIMAT (SIMPLU ȘI MULTIPLU) ACORDUL PREDICATULUI CU SUBIECTUL

Reține!

- **Subiectul** este partea principală de propoziție care arată cine face acțiunea, cine o suferă sau cui i se atribuie o însușire.
- Întrebările la care răspunde subiectul sunt *cine?* (când este exprimat printr-un substantiv ce denumește o persoană) și *ce?* (când acțiunea este realizată de un obiect).
- **Subiectul poate fi exprimat** prin:
 - Substantiv: *Paul a răspuns bine la lecție.*
 - Pronume personal/ de politețe: *Noi mergem în tabără.*
Dumneaei este vecina mea.
 - Numeral cu valoare substantivală: *Cei trei au venit la noi.*
Al treilea a plecat.
 - Verb la un mod nepersonal (modul infinitiv): *A învăța este o plăcere.*
- **În funcție de structură**, subiectul este:
 - **simplu** (se exprimă printr-o singură parte de vorbire): *Ninsoarea a acoperit casele.*
 - **multiplu** (se exprimă prin mai multe părți de vorbire): *Fetele și băieții au aplaudat.*

1 Notează subiectele din enunțurile de mai jos:

- „Bodhi și-a scos telefonul“
- „Deci fata asta era faimoasă... dar în ce sens?“
- „Deci părinții tăi sunt...“

2 Identifică subiectele din enunțurile de mai jos și precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate. Copiază tabelul în caiet și completează-l.

- a. „Căci, pe când ceilalți copii se jucau în părculeț [...], eu stăteam singură pe podea în Metropolitan sau în Guggenheim.“
- b. „s-au pornit un catralion de sirene“
- c. „Fata și-a lăsat telefonul deoparte [...].“

Subiectul	Partea de vorbire prin care se exprimă

3 Analizează subiectele de la exercițiul anterior.

4 Completează enunțurile de mai jos cu subiecte exprimate prin substantive potrivite ca sens.

- a. „... trece, pietrele rămân.“
- b. ... trec examenele cu note mari.
- c. ... trec strada cu mare atenție.
- d. ... de vară trece în câteva minute.

Lucrați pe grupe!

- Formați grupe de câte 4-5 elevi.
- Fiecare membru al grupei va scrie pe o foaie de flipchart câte un enunț despre pasiunile copilăriei.
- Apoi, veți analiza, pe rând, subiectele din enunțurile voastre, menționând felul acestora, partea de vorbire prin care se exprimă, genul și numărul.
- La final, veți prezenta ceea ce ați lucrat colegilor.

Lucrați în *pereche!*

Crosul subiectelor

- Inițiați un cros al subiectelor.
- Alcătuiți cât mai multe propoziții, în care să existe tipurile de subiecte studiate, exprimate prin diferite părți de vorbire.
- Câștigă cel care spune cele mai multe enunțuri corecte.

Reține!

Acordul predicatului cu subiectul

- Predicatul se exprimă prin verbul care se acordă în persoană și număr cu partea de vorbire prin care se exprimă subiectul.

Exemplu: *Maria vine la mine.* (substantivul propriu „Maria” corespunde pronumelui personal „ea” – persoana a III-a, singular; „vine” – persoana a III-a, singular)

Ei vin cu noi în excursie. („ei” – persoana a III-a, plural, „vin” – persoana a III-a, plural)

- În cazul subiectului multiplu, acordul se realizează la plural.

Exemplu: *Fratele și sora lui au primit cadouri frumoase.*

5 Pune verbe dintre paranteze la forma potrivită, pentru a realiza acordul corect.

- Pictorii Renașterii italiene ... un loc important în marile galerii de artă. (a ocupa)
- Pixurile și stilourile cumpărate ... foarte bine. (a scrie)
- Munții și dealurile împădurite ... o priveliște de basm. (a oferi)
- Îmi ... atitudinea și gesturile sale. (a plăcea)

Lucrați în *pereche!*

- Imaginați-vă că unul dintre voi este crainic sportiv, iar celălalt este un tenismen celebru căruia urmează să-i fie luat un interviu.
- Primul dintre voi va scrie opt întrebări pe care i le va adresa sportivului, iar acesta va răspunde.
- Veți utiliza, atât în întrebări, cât și în răspunsuri, tipurile de subiect învățate.
- Fiți atenți la acord!

6 Transcrie cu roșu subiectele simple și cu albastru subiectele multiple din textul de mai jos, precizând prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

Theodora și Bodhi s-au întâlnit într-o cafenea și s-au împrietenit imediat. A doua fată a fost mirată să afle că prietena ei nu are telefon. Theo i-a dezvăluit lui Bodhi secretul tabloului oferit de bunicul său.

7 Construiește enunțuri în care să existe:

- subiect multiplu, exprimat prin nume de ape;
- subiect simplu, exprimat prin pronume de politețe, persoana a II-a, plural;
- subiect simplu, exprimat prin numeral cardinal compus.

8 Bifează enunțurile corecte.

- Subiectul este exprimat prin numeral cu valoare adjectivală.
- Predicatul se acordă cu subiectul.
- Subiectul este o parte principală de propoziție, alături de predicat.

STRATEGII DE ASCULTARE ACTIVĂ**1 Vizionați situațiile de comunicare date și discutați, în clasă, despre ceea ce ați observat.**

- Doi prieteni se află la o ceainărie și vorbesc despre planurile de vacanță, dar în jur este o muzică asurzitoare.
- Un băiat este pasionat de pescuit și îi vorbește entuziasmat unei prietene, dar aceasta nu este interesată.
- Unei fete tocmai i s-a stricat tableta, iar colegul o invită să meargă în parc să joace baschet.

2 a. Citiți pe roluri textul de mai jos.

„— Cu siguranță, asta e o compoziție frecventă din Renaștere, poate din cinquecento!...

— Da' ce e, o moștenire prețioasă de familie?

— Nu sunt sigură. Dar... bunicul a lucrat la Met2. A fost paznic.

Bodhi a ridicat din sprâncene.

— La pictură europeană. Dar el niciodată nu...

— Uau. Și aducea acasă... suvenire?

— Vai, bineînțeles că nu! Nu poți să scoți nimic pe furiș de-acolo. Îți verifică servieta. Îți verifică trecutul și recomandările. Sălile sunt pur și simplu împânzite de camere video și de alarme. Odată, când eram mică, am pus mâna pe rama unui Degas și s-au pornit un catralion de sirene. [...]“

b. Rezolvă cerințele formulate.

- a. Notează replicile care îi aparțin lui Bodhi.
- b. Ce informație află Bodhi despre bunicul lui Theo?
- c. Identifică un element nonverbal și precizează rolul său.
- d. Ce stări sufletești exprimă replica: „— Vai, bineînțeles că nu!“?

3 Ascultă înregistrarea ce conține o discuție, între două colege, despre reușita uneia dintre ele la un concurs de pictură.

- a. Notează formulele de inițiere.
- b. Precizează ce întrebare de clarificare apare în dialog.
- c. Identifică un element verbal și unul paraverbal.

4 a. Citește următoarele elemente, care constituie bariere în comunicare, și propune soluții pentru a le îndepărta.

neatenția lipsa concentrării lipsa de interes față de temă

gândurile interioare întreruperea interlocutorului zgomotele

- b. Scrie un dialog, pornind de la una dintre situațiile de comunicare observate la exercițiul 1. Încearcă, în dialogul construit de tine, să rezolvi toate barierele de comunicare.

PRE-TEXT

- Notează două asemănări și două deosebiri între o pictură și o fotografie.
- Vizionați materialul despre *istoria fotografiei* și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL NONLITERAR EXPLICATIV (TEXT INTEGRAL)

LAURA MATEESCU

- Este autoarea unui site de specialitate, lectiifotografie.ro, a cărei pasiune pentru artă, și implicit fotografie, a început din copilărie, așa cum mărturisește chiar aceasta: „De la rangul de pasiune, dorință arzătoare, s-a ajuns la hobby, și de la hobby la profesie.”

VOCABULAR

¹**trepied**, *trepiede*, s.n. scaun, suport sau stativ cu trei picioare

²**apertură**, *aperturi* s.f. (fot.) unghi de cuprindere al unui obiectiv fotografic;

³**obturator**, *obturatoare* s.n. dispozitiv mecanic montat pe un aparat fotografic, având drept scop să oprească sau să permită căderea luminii pe placa sau pe filmul fotografic

⁴**ajusta**, *ajustez* vb. a adapta, a potrivi o piesă la un ansamblu, un obiect de îmbrăcăminte pe corp etc.

7 pași pentru a fotografia artificii chiar dacă ești fotograf începător

Când vine sărbătoarea Anului Nou, dar și cu alte ocazii, orice fotograf care se respectă trebuie să învețe să facă niște fotografii memorabile! Iată mai jos un ghid despre cum să fotografiezi artificii de Anul Nou și nu doar!

PASUL 1 – DE CE AI NEVOIE

În primul rând, trebuie să faci rost de un trepied¹! Este indispensabil pentru fotografierea corectă a artificiilor. De asemenea, dacă ai o cameră care poate fi comandată la distanță de o telecomandă/ declanșator fotografic, cu atât mai bine!

Dacă nu, îți recomand să setezi declanșarea fotografierii cu o întârziere de 2-5 secunde, timp în care vei lua mâna de pe trepied și camera se va stabili perfect!

PASUL 2 – GĂSEȘTE-ȚI LOCUL

Găsește-ți un loc bun de observat cerul. Preferabil înalt și fără obstacole nedorite în fața camerei foto!

PASUL 3 – SETĂRILE

Setează-ți camera foto în felul următor:

- alege modul de fotografiere continuu/ în cascadă cu numărul maxim de cadre, cu o distanță între ele de 1s;
- unele camere au chiar un mod presetat de artificii (fireworks mode) care ajustează automat apertura² și viteza obturatorului³, dar dacă nu ai un astfel de mod, iată niște setări de referință:

- viteză obturator 1-2 s;
- apertură: f/8.0 - 16 (ajustează⁴ de aici în funcție de scena ta);
- alege un ISO cât mai mic pentru o claritate a imaginii. Ține minte că un ISO mic impune un timp de expunere mai mare!
- nu folosi Flash;
- dacă poți ajusta claritatea imaginii din cameră, setează-o pe foarte clar (acestea sunt setări ce se pot face pe urmă și dintr-un program de editare foto).

PASUL 4 – CÂND DECLANȘĂM FOTOGRAFIA?

Așteaptă momentul în care artificiile explodează. Așteaptă acel moment cu butonul declanșator apăsat pe jumătate – cu focusul deja pregătit. Dacă nu poți focusa pentru că nu ai puncte de reper, setează-ți focusul manual sau la o primă explozie de artificii. Pe urmă, cu modul de fotografiere în serie, totul va fi ușor; vei prinde cadre peste cadre.

PASUL 5 – DEVINO CREATIV

Devino creativ și încadrează artiциile cu clădirile din jur sau încearcă să surprinzi și luminile orașului aflate sub artiциii. Dacă ai și o apă, un lac în jur, poți surprinde reflecția artiциilor în apă.

PASUL 6 – PROCESAREA IMAGINILOR

La final îți poți procesa imaginile pentru un plus de efect, creativitate, adăugare de rame. Vezi editorul online <https://pixlr.com/editor/>.

Sfat: poți uni mai multe imagini cu artiциii, pentru un efect sport!

PASUL 7 – SELECTEAZĂ CELE MAI BUNE FOTOGRAFII CU ARTIFICII

Fotografii bune nu fac doar fotografii bune. Ci fac multe fotografii și le selectează pe cele mai bune. Fii foarte selectiv și realizează un top 10 fotografii. Pe urmă sortează aceste fotografii de la 1 la 10 în ordinea preferinței tale și afișează-le doar pe primele trei!

(Laura Mateescu, *Cum să fotografiezi artiциii*, www.lectiifotografie.ro)

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

1 Precizează care sunt cele două obiecte utile în realizarea unei fotografii, indicate la pasul 1.

2 Care este momentul potrivit pentru a declanșa prima fotografie?

3 Indică două modalități prin care îți poți personaliza fotografiile, după indicațiile autoarei la pasul 5.

4 Completează cadranul cu informațiile potrivite.

1 • NOTEAZĂ patru termeni din domeniul fotografiei.	2 • EXPLICĂ sensul expresiei „fotograf care se respectă”.
3 • IDENTIFICĂ două modalități de a obține claritatea imaginii.	4 • PRECIZEAZĂ ce poți adăuga fotografiilor, în etapa procesării.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!**AMINTEȘTE-ȚI!**

• **Textele nonliterare** sunt cele care oferă informații despre elemente din realitate: obiecte, fenomene, locuri, persoane etc. În funcție de conținut și de formă, acestea sunt de mai multe feluri: *informativ, descriptiv, argumentativ, explicativ sau aplicativ* etc.

Reține!

• **Textul nonliterar explicativ** sau **aplicativ** este cel care oferă informații cu aplicabilitate în viața reală. În această categorie intră:

rețetele, instrucțiunile de folosire a unor aparate, ghiduri practice etc.

• **Trăsăturile textului nonliterar explicativ:**

- este scris, de obicei, la persoana a III-a, fără implicare afectivă din partea autorului; în rețete sau ghiduri, adresarea poate fi făcută și la persoana a II-a, singular sau plural;
- lipsesc cuvintele cu sens deosebit/ figurile de stil;
- informațiile sunt exprimate clar pentru a putea fi aplicate corect în realitate;
- apar cuvinte de specialitate din domeniul la care face referire textul;
- scopul textului este de a explica, dar și de a informa.

1 Precizează modul și persoana verbelor: *găsește, devino, așteaptă, setează*. De ce crezi că a folosit autoarea acest mod și această persoană?

2 Crezi că poate fi eliminată vreuna dintre etapele ghidului prezentat? Justifică-ți opțiunea.

3 Care ți se pare cea mai complicată parte a procesului prezentat? Explică de ce.

4 Ilustrează două trăsături ale textului nonliterar explicativ, pe baza textului citat.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

Lucrați în *pereche*!

- Ce rol au fotografiile în viața unui copil de vârsta voastră?
- Discutați, apoi scrieți pe o foaie de flipchart opiniile voastre.

1 Ce fenomen din natură ți s-a părut interesant și l-ai fotografiat? Prezintă fotografia/ fotografiile respective în fața colegilor.

2 Privește fotografiile de mai jos, apoi rezolvă cerințele date.

- Ce pasiuni surprind acestea?
- Ce stări sufletești transmit acestea?

3 Citește dialogul de mai jos, ce conține un interviu pentru revista școlii, apoi rezolvă cerințele date.

- Mihai, vrei să ne povestești când ți-ai descoperit înclinația pentru înot?
- Sincer să fiu, cred că aveam câțiva ani când părinții mei au observat că îmi place atât de mult apa, încât nu mai vreau să ies din cadă și au decis să mă înscrie la cursuri de înot.
- Și cum te-ai descurcat?
- Vreau să-ți spun că am trecut din prima la sărituri și am creat mari emoții părinților mei. Dar, încetul cu încetul, am înțeles că e nevoie de disciplină, nu doar de talent ca să ajung acolo unde sunt azi.
- Adică... pe podium. Cum te simți în rolul de campion?
- Sunt foarte mândru de mine, pentru că mi-am depășit limitele și mi-am îmbogățit palmaresul, deși vreau să-ți spun că a fost o competiție foarte grea.
- Ce sfat le dai copiilor care vor să facă sport de performanță?
- Să aibă răbdare, să muncească, să fie încrezători, pentru că efortul susținut va aduce, cu siguranță, și zâmbete în cele din urmă.
- Te referi la zâmbetele fetelor care-ți fac acum cu mâna?
- Ei, știi doar că succesul este atrăgător... Dar acum, scuză-mă, trebuie să plec la antrenament.
- Îmi dai voie să-ți fac și o fotografie pentru revistă?
- Da, sigur.
- Succes și mulțumesc pentru timpul acordat!
- Mulțumesc și eu!

- a. Identifică pasiunea la care se face referire în text.
b. Ce rol crezi că are fotografia în realizarea unui interviu?

- c. Rescrie textul, propunând alte întrebări;
d. Indică o asemănare și o deosebire între tine și Mihai.

SEMNE DE PUNCTUAȚIE. VIRGULA

Reține!

- La nivelul propoziției, **virgula** izolează:
 1. părți de propoziție de același fel, când nu sunt legate prin „și”, „ori” și „sau” (nerepetate):
Mihai, Ioana și Ana erau veseli. (subiect multiplu)
Cămășile colorate și înflorate sunt cele mai căutate. (atribut multiplu)
 2. atributele izolate, construcțiile explicative:
Maria, fata din prima bancă, a luat premiul întâi.
 3. cuvintele ce exprimă stări sufletești, dacă nu sunt folosite alte semne de punctuație:
Vai, ce a pierdut?
 4. substantivele ce arată o strigare, de restul enunțului:
Ce faci, fată dragă?
 5. cuvinte ce exprimă afirmația/ negația:
— *Ai învățat cântecul?*
— *Da, l-am învățat foarte bine.*
 6. înainte de cuvintele „dar”, „iar”, „însă”, „ci”:
Eu îi explicam ceva, dar el nu înțelegea.

1 Precizează ce rol are virgula în exemplele date.

- a. „Dacă ai și o apă, un lac în jur, poți surprinde reflecția artiștilor în apă.”
- b. „La final îți poți procesa imaginile pentru un plus de efect, creativitate, adăugare de rame.”

2 Citește textul de mai jos, apoi scrie A în dreptul enunțului adevărat și F în dreptul celui fals.

— Maria, tu știi să folosești noul tău aparat de fotografiat?
— Da, este performant și ușor de folosit. L-am folosit deja și am surprins niște imagini incredibile cu florile de primăvară: zambile, toporași, lalele, frezii.

- Prima virgulă din text izolează un cuvânt ce denumește o persoană, căreia i se adresează o întrebare.
- Virgula din enunțul „— Da, este performant și ușor de folosit.” separă un cuvânt ce exprimă o afirmație.
- În ultimul enunț, virgulele separă cuvinte cu rol explicativ.

3 Alcătuieste câte un enunț în care virgula, ca semn de punctuație, să aibă următoarele roluri:

- delimitează două părți de propoziție de același fel;
- izolează un substantiv, nume de persoană;
- marchează izolarea unei construcții explicative.

Lucrați pe grupe!

Trenulețul semnelor de punctuație

- Formați grupe de 4-5 elevi.
- Fiecare va primi câte o fișă cu textul alăturat, fără semne de punctuație.
- Fiecare membru al echipei va completa, pe rând, câte un semn.
- Câștigă grupa care completează prima fișă, în mod corect.

- Bună Theo Ce faci
- Bună Maria Mă pregăteam să ies în parc
- pentru că va fi un concert peste o oră
- Hmm Sună interesant Cine va cânta
- Smiley, Tudor Chirilă, Delia
- Știi ceva O anunț pe mama și vin și eu
- Super Nu uita să-ți iei și aparatul de fotografiat
- Se anunță o seară grozavă

Elemente de construcție a comunicării

PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE. ATRIBUTUL

Reține!

- **Atributul** este partea secundară de propoziție care determină un substantiv sau un înlocuitor al acestuia (pronume sau numeral). Răspunde la întrebările: *care? ce fel de?, al/ a/ ai/ ale cui?, cât?, câți?, câte?*

Exemple: *Merele din livadă s-au copt. A doua din clasă este Maria.*

- Atributul poate fi exprimat prin:

1. Substantiv

Exemplu: *Imaginile cărții sunt frumoase.*

În unele situații, atributul exprimat prin substantiv poate fi însoțit de o prepoziție, iar în alte situații, poate exprima posesia.

Exemple: *Cartea de la Vlad este interesantă.*

Fotografia lui Vlad este reușită.

2. Adjectiv

Exemplu: *Frumosul copil este Mihai.*

- Atunci când este exprimat prin mai multe părți de vorbire de același fel, **atributul este multiplu.**

Exemplu: *Are un scris frumos și citeț.*

3. Pronume

În unele situații, atributul exprimat prin pronume poate fi însoțit de o prepoziție, iar în alte situații, poate exprima posesia.

Exemple: *Floarea pentru ea este roșie.*

Cămașa ei este colorată.

4. Verb la un mod nepersonal

Exemplu: *Dorința de a reuși este mare.*

1 Identifică atributele din al doilea alineat al textului citat.

2 Scrie cât mai multe atribute ce pot fi asociate substantivului „fotograf”, apoi construiește enunțuri cu acestea și analizează-le.

3 Subliniază atributele din textul selectat, apoi analizează-le, **4** Construiește enunțuri în care să existe: **indicând partea de vorbire prin care sunt exprimate.**

- „Fotografiile buni nu fac doar fotografii bune.”
- „Dacă ai și o apă, un lac în jur, poți surprinde reflecția artiștilor în apă.”

- atribut exprimat prin verbul „a fotografia”, la modul infinitiv;
- atribut exprimat prin substantivul „talent”, însoțit de prepoziția simplă „cu”.

5 Scrie un text, de 100 de cuvinte, în care să descrii o dimineață la mare. Folosește cel puțin șase atribute.

Lucrați pe *grupe!*

- Confecționați acasă jetoane pe care să scrieți **Da** și **Nu**.
- Profesorul va citi enunțurile date, iar elevii vor ridica jetonul pe care-l consideră potrivit: „Da” – dacă afirmația este corectă și „Nu” dacă este greșită.
- Câștigă cei care indică cele mai multe răspunsuri corecte.

- Atributul este o parte principală de propoziție.
- Subiectul răspunde la întrebările „cine?” și „ce?”.
- În enunțul „Florile din parc sunt o încântare.”, există două atribute.
- Substantivul propriu din enunțul „Am vorbit despre tabăra din Bucovina.” nu este atribut.
- Atributul determină un substantiv și un adjectiv.
- Atributul din enunțul „Întâlnirea cu ei a fost interesantă.” este „cu ei”.
- În enunțul „Modesta față este Mara.” există două atribute.

STRATEGII DE ASCULTARE ACTIVĂ**1 Citește textul următor, apoi rezolvă cerințele date.**

- Bună, Andreea! De unde vii?
- Bună, Mara! Tocmai mă întorceam de la un curs de fotografie. Sunt foarte încântată.
- Mă bucur pentru tine. Cum ți-a venit ideea să te înscrii la un astfel de curs?
- Păi... am vrut să învăț să surprind cât mai bine expresiile de pe chipurile oamenilor. Mi se pare fascinant să immortalizezi într-o secundă o trăire, un zâmbet, un gând trist...
- Da, așa e! E ca și cum ai pătrunde în lumea interioară a celui pe care-l fotografiezi. În plus, poți face asta fără creioane, acuarele, pensule, șevalet... Doar obiectivul...
- Da, e adevărat însă că fiecare artă are felul său unic de exprimare. Iar cea mai importantă este bucuria pe care o simți în fața unei opere a unui artist, indiferent de formă.
- De acord cu tine! Știi, mi-ai trezit și mie interesul pentru acest curs. Poate îl voi urma în vacanța de vară, când am mai mult timp liber.
- E o idee bună! De-abia aștept să schimbăm impresii.

- a. Observă dacă informațiile din text au fost clar transmise.
- b. Notează formulele de prezentare identificate în text.
- c. Ce atitudine are Mara când află despre curs?
- d. Identifică o replică din care să reiasă empatia uneia dintre fete.
- e. Notează un punct forte al conversației dintre cele două fete.
Există și aspecte care trebuie îmbunătățite?

Lucrați în *pereche*!

- Continuați dialogul de mai jos, pornind de la replicile date, apoi citiți-l, pe roluri, în fața colegilor.
 - Bună, Victor! Ce faci? Ai început cursurile de chitară?
 - Bună, Ștefania! Da, știi doar că mă pasionează de când eram mic acest instrument...

2 Scrie un dialog între doi prieteni, de 8-10 replici, care să aibă ca temă filmul preferat. Lucrați pe *grupe*!

- Formați grupe de 4-5 elevi.
- Realizați câte un grupaj de fotografii (fiecare membru al grupei va realiza câte una) pe o temă abordată anul acesta la orele de limba și literatura română, pe care le veți afișa la o expoziție în cadrul clasei.
- Veți vizita cu toții expoziția, iar cele mai reușite fotografii vor fi premiate.

Recapitulare

Am învățat... Știu

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

„Elicea avionului se învârtea și se tot învârtea, încât devenise aproape imposibil să-i mai distingi forma. Chiar dacă avea niște aripi destul de firave și era un model de fabricație rudimentară, cam lipsit de proporții, jucăria cu pricina brăzda cu elan cerul înnorat, pe deasupra străzii. Iar zborul îi era chiar îndrăzneț. Ca și cum nici vântul, nici frunzele care se agitau fără astâmpăr între zidurile orașului nu ar fi fost în stare să stăvilească viteza incredibilă a avionului.

High Road nu era decât bulevardul principal din modestul, dar nu mai puțin pitorescul East End. [...] Cei mai mulți dintre pietonii care străbăteau trotuarele de pe High Road nu-și ridicau niciodată privirile spre cer. Erau obișnuiți să privească mereu drept în față, preocupați pe de-a-ntregul de grijile lor, fără ca vreun amănunt inutil să le poată distra atenția.

Alfred își zicea că asta nu însemna altceva decât că ceilalți trebuie să fi fost prea plini de ei. Observa lucrurile astea de la fereastra casei lui și se gândea la cât de plictisitoare trebuie să fie viața unuia care nu vede decât la doi pași în fața lui. Iar mulțimea aceea nu era altfel decât de obicei. Și a putut s-o dovedească din clipa în care, cocoțat pe pervazul ferestrei lui de la etajul întâi, și-a lansat avionul pe deasupra străzii. Avionul plutea pe deasupra trecătorilor, dar nici măcar unul singur dintre cei care se îmbulzeau pe bulevard nu dădu vreo atenție zborului său străin. După cum nimeni nu băgă câtuși de puțin de seamă prezența lui Alfred, cocoțat de-a curmezișul pervazului.

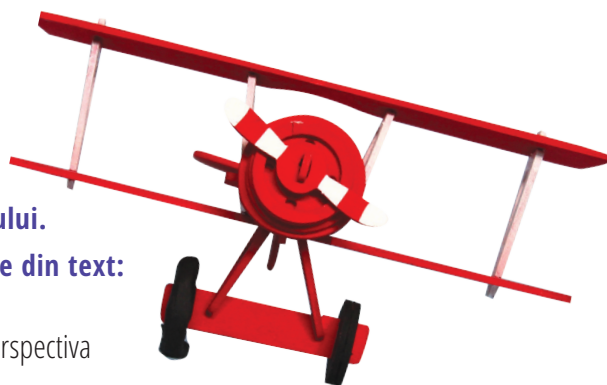
Ceilalți copii obișnuiau să își ocupe timpul liber bătând mingea sau ținându-se de ștregării. El unul prefera să-și petreacă serile acasă, văzându-și de invențiile și desenele lui, cum ar fi modelul de avion Coandă 1910, cel care, chiar atunci, zbura pe deasupra acoperișurilor ce mărgineau strada.“

(Ana Campoy, *Alfred și Agatha. Cele zece păsări ale bătrânei doamne Elster*)

Să receptez un text

- 1 Notează două structuri care fac referire la aspectul avionului.
- 2 Completează enunțurile următoare cu informații desprinse din text:
 - a. Întâmplările se desfășoară în localitatea ...
 - b. Motivul pentru care trecătorii nu ridicau ochii spre cer este, din perspectiva băiatului, acela că ...
 - c. Când și-a lansat avionul, personajul se afla la etajul ...
 - d. Pasiunile lui Alfred sunt ...
 - e. Numele avionului băiatului este ...
- 3 Transcrie tabelul de mai jos în caiet și completează-l cu cerințele indicate.

Trăsături morale	De unde am aflat

Să redactez un text

- 4 a. Imaginează-ți că l-ai cunoscut pe Alfred și îi scrii un e-mail, de 3-5 rânduri, în care să-i propui să construiască un avion pentru un proiect școlar interesant.
- b. Explică, la alegere, folosirea a trei semne de punctuație diferite.

Să folosesc limba română

- 5 Completează enunțurile de mai jos cu predicatelor potrivite.

- Copiii ... înghețată în orice anotimp.
- Violonistul ... în fiecare zi.
- Băiatul ... să înoate de la vârsta de trei ani.
- Părinții i-... o surpriză și l-... la un curs de pictură.

- 6 Identifică atributele din fragmentul dat, precizând părțile de vorbire prin care sunt exprimate.

„Chiar dacă avea niște aripi destul de firave și era un model de fabricație rudimentară, cam lipsit de proporții, jucăria cu pricina brăzda cu elan cerul înnorat, pe deasupra străzii.“

- 7 Analizează atributele subliniate în textul citat, ținând cont de elementele notate în tabel.

<i>Atributul</i>	<i>Partea de vorbire prin care se exprimă</i>	<i>Întrebarea specifică</i>

- 8 Construiește enunțuri în care să ilustrezi prin ce părți de vorbire pot fi exprimate subiectul, predicatul și atributul.

Să comunic

Lucrați pe *grupe!*

- Imaginați-vă următoarea situație:
Tocmai ați aflat că un coleg din clasa voastră, care a participat la un concurs de machete/ modelism, a câștigat un premiu la nivel național.
Scrieți un dialog care să surprindă reacțiile colegilor la aflarea veștii.
- Formați patru grupe:

Grupa ①

Realizează oral un dialog, plecând de la situația dată, folosind mimica și gesturile necesare.

Grupa ②

Scrie dialogul colegilor din prima grupă, marcând corespunzător prin semnele de punctuație situația dialogată.

Grupa ③

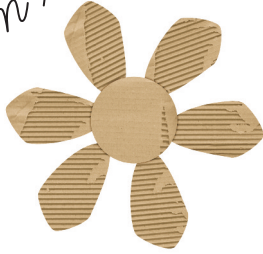
Notează elementele specifice mimicii și gesturilor echipei I, iar în final corectează textul scris de echipa a II-a.

Grupa ④

Explică (dacă este cazul!) fiecare corectură a grupei a III-a și supervizează forma finală a textului scris.

Proiect final

Parada costumelor din materiale reciclabile

Etape în realizarea costumului

- 1 Alegerea materialelor pe care le veți folosi.
- 2 Stabilirea rolurilor în echipă:
 - designerul;
 - prezentatorul;
 - realizatorii/ croitorașii isteți.
- 3 Confecționarea propriu-zisă a costumelor.
- 4 Prezentarea în fața colegilor.

Lucrați pe grupe!

- Formați grupe de câte 4-5 elevi.
- Fiecare își va alege personaje din operele literare preferate și va confecționa câte un costum.

- Folosiți cât mai multe materiale reciclabile (pahare de plastic, dopuri, nasturi, carton, materiale textile, ziare etc.)
- Realizați o prezentare a costumului, dar și a personajului pe care îl reprezintă.

Criterii de evaluare:

- corectitudinea informațiilor;
- modul de prezentare;
- implicarea tuturor membrilor grupei;
- originalitatea costumului și a prezentării.

- Felicitări! Ai mai parcurs o etapă a cunoașterii, în care ai învățat mai multe despre pasiunile și valorile copiilor din țara ta, dar și din alte locuri ale lumii. Portofoliul tău de limba și literatura română, precum și cel al sufletului și al minții tale sunt acum mai bogate. Dar aventura cunoașterii nu se oprește aici, ci te invită să pătrunzi în lumi fantastice, pline de provocări și de mister. Succes!

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

Fabricarea unei căsuțe pentru păsări nu este deloc dificilă și poate fi o activitate plăcută pentru orice copil. Nu aveți nevoie decât de răbdare și de câteva scândurele, niște țințe și încă câteva componente care se găsesc în orice casă.

Îată cum să construiești o căsuță pentru păsări:

Ustensile: ciocan; bormașină; freze metalice; fierăstrău.

Materiale: țințe; plăcuțe de lemn; bară de lemn; vopsele de diferite culori.

Îată pașii pe care trebuie să-i urmați:

1. Dacă nu aveți materiale de dimensiuni potrivite, măsoarați și tăiați, cu ajutorul unui adult, dintr-un placaj de grosime mică, componentele necesare. Tăiați porțiuni egale de placaj, pentru ca în final să vă iasă un cub. Ideal ar fi să lăsați două dintre cele șase laturi mai lungi, pentru a da forma de acoperiș.
2. Asamblați cubul cu ajutorul țințelor.
3. Montați în partea de sus două cârlige; dacă nu aveți cârlige, puteți strâmba două țințe pe care le puteți folosi în loc de cârlige. De acestea se va agăța căsuța.
4. Cu ajutorul frezelor metalice, faceți două găuri. Una mai mare prin care să intre pasărea, și una mai mică prin care să poată intra bara de susținere.
5. Vopsiți căsuța în nuanțe de verde, maro sau alte nuanțe care să atragă atenția păsărilor.

Aceste căsuțe pot fi atârinate de crengile solide ale copacilor din grădină, din parc sau pot fi montate chiar pe balcon.

(Cum să construiești o căsuță pentru păsări, www.povesteacasei.ro)

Punctaj

A – Înțelegerea textului (30 de puncte)

1 Scrie A în dreptul enunțului pe care-l consideri adevărat și F în dreptul enunțului pe care-l consideri fals. a. Sinonimele cuvintelor „fabricarea” și „montate” sunt: „construirea” și „amplasate”. b. Motivul pentru care trebuie lăsate două laturi mai lungi este acela de a proteja de ploaie. c. Textul se adresează copiilor de orice vârstă. d. Căsuțele fabricate se pot agăța cu ajutorul unor cârlige.	10 puncte
2 Scrie două idei principale din text.	6 puncte
3 Notează sursa textului citat.	6 puncte
4 Oferă două argumente pentru a susține caracterul nonliterar explicativ al textului. Exemplifică, folosind citate din text.	8 puncte

B – Limba română (34 de puncte)**5 Corectează enunțurile de mai jos:**

6 puncte

Cenușiii/ cenușii nori acoperiseră cerul, iar copiii *zglombii/ zglobi* s-au adăpostit de teamă să nu-i prindă ploaia. Idei *promovate/ promovată* de ei i-am răspuns cu promptitudine.

6 Analizează subiectele, predicatele și atributele subliniate în text, precizând partea de vorbire prin care se exprimă fiecare.

16 puncte

7 Realizează corespondența între coloane, având în vedere părțile de vorbire prin care se exprimă părțile de propoziție învățate.

12 puncte

• Căsuța <u>pentru</u> <u>păsări</u> este maro.	• predicat exprimat prin verb predicativ
• <u>Dumnealui</u> este un antrenor cu vocație.	• subiect exprimat prin substantiv
• Părerea <u>lui</u> m-a ajutat.	• atribut exprimat prin substantiv
• Am discutat despre un joc <u>interesant</u> .	• atribut exprimat prin pronume
• Copiii <u>aleargă</u> la crosul organizat astăzi.	• atribut exprimat prin adjectiv
• <u>Florile</u> de primăvară sunt minunate.	• subiect exprimat prin pronume personal de politețe

C – Comunicare (10 puncte)**8 Imaginează-ți că ești reporter la revista școlii. Scrie un interviu adresat unui elev olimpic la o materie școlară.****Vei avea în vedere:**

- să integrezi două elemente nonverbale cu rol de confirmare a informației; 4 p.
- să folosești o întrebare de clarificare; 2 p.
- să reformulezi o replică pentru a fi înțeleasă; 2 p.
- să respecți normele de redactare. 2 p.

D – Redactare (16 puncte)**9 Scrie o compunere, de 150-200 de cuvinte, în care să-ți prezinți pasiunea.****În redactarea compunerii, vei avea în vedere:**

- să utilizezi persoana I; 4 p.
- să folosești unele elemente afective (figuri de stil, imagini artistice); 4 p.
- să precizezi felul în care ți-ai descoperit pasiunea; 4 p.
- să respecți precizarea privind numărul de cuvinte; 2 p.
- să respecți regulile de redactare (norme de ortografie 0.5 p, de punctuație 0.5 p, așezare în pagină- 1p) 2 p.

NOTE

- Timp de lucru: 50 de minute.
- Se acordă 10 puncte din oficiu! Succes!
- Desenează o față veselă dacă ești mulțumit sau o față tristă, dacă ești nemulțumit de felul în care ai rezolvat cerințele.

UNITATEA 7

CĂLĂTORIA MIRACULOASĂ

Lectura

- Textul narativ literar (fragment). Sistematizare
- Textul narativ literar (adaptare). Sistematizare
- Textul nonliterar (text integral)

Redactare

- Semne de ortografie. Cratima. Blancul. Apostroful
- Calitățile stilului. Semne de punctuație și de ortografie (sistematizare)

Elemente de construcție a comunicării

- Propoziția. Definiție și clasificare
- Enunțul. Definiție și clasificare
- Propoziția. Enunțul. Aplicații

Comunicare orală

- Unitățile comunicării. Actele de limbaj
- Actele de limbaj. Perechi minimale (de adiacență)
- Unitățile comunicării și actele de limbaj. Sistematizare

Comunicarea între popoare

- Modele comportamentale imaginare și reale

PRE-TEXT

- ☺ Relatează colegilor amintirile tale din cea mai frumoasă călătorie pe care ai întreprins-o.
- 📺 Vizionați materialul despre *călătorie* și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL NARATIV LITERAR (FRAGMENT). SISTEMATIZARE

**PETRE
ISPIRESCU**

(1830 – 1887)

- Folclorist, povestitor, scriitor și tipograf român, recunoscut, în special, pentru activitatea sa de culegător de basme populare românești pe care le repovestește în culegerea „Legende sau basmele românilor”. Aceasta cuprinde 37 de basme și este prefațată de Vasile Alecsandri.

Ileana Sîmziana

(fragment)

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat. Acel împărat mare și puternic bătuse pe toți împărații de prinpregiurul lui și-i supusese, încât își întinsese hotarele împărăției sale pe unde a întărcat dracul copiii¹, și toți împărații cei bătuți era îndatorați a-i da câte un fiu d-ai săi ca să-i slujească câte zece ani.

La marginea împărăției lui mai era un alt împărat carele, cât a fost tânăr, nu se lăsase să-l bată; când cădea câte un pârjol² asupra țării sale, el se făcea luntre³ și punte și-și scăpa țara de nevoie; iară după ce-ajunse la bătrânețe, se supusese și el împăratului celui mare și tare, fiindcă n-avea încotro. El nu știa cum să facă, cum să dreagă, ca să împlinească voia aceluia împărat de a-i trimite pe unul din fiii săi, ca să-i slujească: fiindcă n-avea băieți, ci numai trei fete. Dintr-aceasta el sta pe gânduri. Grija lui cea mare era ca să nu crează acel împărat că el este zacaș⁴ și se îndărătnicește⁵ a-i trimite vreun fiu, din care pricină să vină să-i ia împărăția, iară el cu fetele lui să moară în ticăloșie, în sărăcie și cu rușine.

Văzând fetele pe tată-său tot supărat, se luaseră și ele de gânduri și nu știau ce voie să-i facă ca să-l mai învezească. Dacă văzură și văzură că nimic nu-i este pe plac, fata cea mare își luă inima în dinți și-l întrebă într-o zi la masă, că de ce este supărat:

— Au purtarea noastră nu-ți place? îi zise ea. Au supușii măriei tale sunt răi și arțăgoși de-ți pricinuiesc atâta mâhnire? Spune și nouă, tată, cine este vipera aceea care nu-ți dă pace și-ți otrăvește bătrânețele, și ne făgăduim chiar a ne jertfi dacă aceasta va putea să-ți aline oarecum mâhnirile: căci numai tu, tată, ești mângâierea noastră, după cum prea bine știi; iară noi niciodată n-am ieșit din cuvântul tău.

— De asta, așa este; n-am a mă plânge de nimic. Nu mi-ați călcat porunca niciodată. Dară voi, dragele mele, nu puteți să-mi alinați durerea care-mi pătrunde sufletul. Voi sunteți fete, și numai un băiat m-ar scoate din nevoia în care mă aflu. [...] Altădată abia mă arătam înaintea vrăjmașului și, să te ții, pârleo! îi sfârâia călcăiele dinaintea feții mele; dară

VOCABULAR

¹**unde și-a întărcat dracul copiii**, expr. la mare depărtare, foarte departe; la capătul pământului

²**pârjol**, *pârjoluri*, s. n. (pop.) foc mare care se extinde rapid; incendiu violent și mistuitor

³**a se face luntre și punte**, expr. a depune toate eforturile, a-și da toată silința, a încerca imposibilul

⁴**zacaș**, *-ă, zacași, -e* (mold.) adj. leneș, puturos

⁵**îndărătnici**, *îndărătnicesc*, vb. refl. a stărui cu încăpățănare într-o atitudine; a se încăpățâna

⁶**cercare**, *cercări*, s. f. (pop.) încercare, experiență

azi, ce să vă mai spui? Voi știți că m-am supus celui mai mare și mai tare împărat de pe fața pământului. Însă la dânsul este obiceiul ca toți supușii împărăției să-i trimită câte un fiu, să-i slujească zece ani, și eu vă am numai pe voi.

[Fata cea mare primește îngăduința tatălui de a merge în slujba împăratului, dar acesta, dorind să-i testeze curajul, s-a transformat în lup și a așteptat-o sub podul de aramă. Fata s-a speriat de lup și s-a întors acasă. La fel s-a întâmplat și cu fata mijlocie.]

Mai trecu ce mai trecu, și iată că și fata cea mică zise tatălui său, într-o zi, când ședeau la masă:

— Tată, lasă-mă și pe mine să fac o cercare⁶: lasă-mă, rogu-te, să mă duc și eu să-mi încerc norocul.

— Deoarece surorile tale cele mai mari n-au putut-o scoate la căpătâi, mă mir cum îți mai vine să vorbești de tine, care nu știi nici cum se mănâncă mămăliga.

Și se cerca în tot felul să-i taie pofta de plecare, dar în zadar.

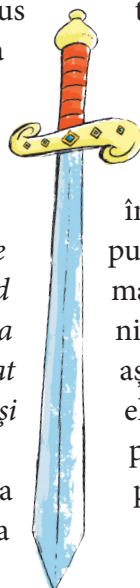
— Pentru dragostea ta, tată, mai zise ea, voi face pe dracul în patru, numai să izbutesc; însă dacă Dumnezeu îmi va sta împotriva, mă voi întoarce iarăși la tine, și fără să mă rușinez.

Se mai împotrivi tată-său, se mai codi⁷; dară fie-sa îl birui cu rugăciunile. La urmă de tot, zise împăratul:

— Dacă este așa, iată îți dau și ție voie, să vedem ce procopseală⁸ ai să-mi faci. Ce-aș mai râde să te văz întorcându-te cu nasul în jos!

— Vei râde, tată, cum ai râs și de surorile mele, fără cu toate astea să le scază cinstea.

Fata împăratului, dacă văzu că tată-său îi dete voie, se gândi mai întâi pe care din boierii mai bătrâni să ia de povățuitor. Și până una-alta, ea își aduse aminte de vitejiile tatălui său din tinerețe și de calul său. Se duse deci la grajd ca să-și aleagă și ea un cal. Se uită la unul, se uită la altul, se uită la toți caii din grajduri, și de nici unul nu i se prindeau ochii, deși erau armăsarii și caii cei mai buni din toată împărăția. În cele mai de pe urmă dete și peste calul tatălui său din

tinerețe, răpciugos⁹, bubos și zăcând pe coaste. Cum îl văzu, se uită la el cu milă și parcă nu se îndură să se depărteze de dânsul.

Calul, dacă văzu așa, îi zise:

— Se vede că pentru iubirea ce ai către împăratul, stăpână, te uiți așa de galeș la mine. Ce pui de voinic era în tinerețele lui! Multe izbânzi am mai făcut noi amândoi! Dară de când am îmbătrânit, nici pe mine n-a mai încălecat altul. Și dacă mă vezi așa de jigărit, este că n-are cine să mă hrănească ca el. Astăzi, uite, de m-ar îngriji cineva cum să-mi priiască mie, în zece zile m-aș face de nu m-aș da pe zece ca d-alde ăștia.

Atunci, fata zise:

— Și cum trebuie să te îngrijească?

— Să mă spele în toate zilele cu apă neîncepută, să-mi dea orzul fiert în lapte dulce ca să-l pot roade, și pe fiecare zi o baniță¹⁰ de jăratec.

— Când aș ști că-mi vei fi de ajutor să sfârșesc ce am pus de gând, mai-mai că aș face așa precum zici tu!

— Stăpână, zise calul, fă cercarea asta și nu te vei căi.

Calul era năzdrăvan.

Fata împăratului îngriji de cal tocmai precum îi zise el.

La a zecea zi, unde se scutură odată calul, și se făcu frumos, gras ca un pepene și sprinten ca o căprioară. Apoi, uitându-se vesel la fata împăratului, zise:

— Să-ți dea Dumnezeu noroc și izbândă, stăpâna mea, că m-ai îngrijit și m-ai făcut să mai fiu odată pe lume cum doream. Spune-mi tu care este pasul tău, și poruncește-mi ce trebuie să fac.

— Eu voi să merg la împăratul cel mare și tare, vecinul nostru, ca să-i slujesc, și-mi trebuie pe cineva care să mă povățuiască. Spune-mi pe care din boieri să aleg?

— Dacă vei merge cu mine, îi zise calul, habar să n-ai; nu-ți trebuie pe nimeni. Te voi sluji, cum am slujit și pe tată-tău. Numai să m-ascuți.

— Dacă este așa, de azi în trei zile plecăm.

— Și chiar acum dacă poruncești, îi răspunse calul.

Fata împăratului, cum auzi aceasta, puse toate alea la cale pentru drum. Își luă niște haine curate, dară fără podoabe, niștele merinde și ceva bani de

cheltuială, încălecă calul și, venind înaintea tatălui său, îi zise:

— Rămâi cu Dumnezeu, tată, și să te gălesc sănătos!

— Cale bună, fata mea, îi zise tată-său. Toate ca toate, numai povețele ce ți-am dat să nu le uiți niciodată. Și la orice nevoie mintea ta să fie pironită¹¹ la Dumnezeu, de unde ne vine tot binele și tot ajutorul.

După ce se făgădui că așa va face, fata porni.

Ca și celelalte fete, tată-său dete pe de altă parte și-i ieși înainte, așeză iarăși podul de aramă și așteptă acolo.

Pe drum, calul spuse fetei cu ce tertipuri¹² împlă tată-său să-i încerce bărbăția, și o povățui ce să facă ca să scape cu fața curată. Ajungând la pod, unde se năpusti asupra ei un lup cu niște ochi turbați și zgâiți de băga fiori în oase, cu o gură mare și cu o limbă ca de dihanie turbată, cu colții rânjiți și clănțănind de pare că nu mâncase de o lună de zile; și când să înfigă ghiarele sale cele sfâșietoare, fata dete

călcâie calului, și unde se răpezi asupra lupului cu paloșul¹³ în mână de să-l facă mici fărâmi și, dacă nu se da în lături lupul, în două îl făcea cu paloșul; căci ea nu glumea, fiindcă-și pusese credința în Dumnezeu, și dorea ca vrând-nevrând să împlinească slujba ce și-o luase asupra.

Ea trecu podul mândră ca un voinic. Tată-său se miră de vitejia ei și, dând pe de altă parte, ieși mult înaintea ei, așeză un pod de argint, se făcu un leu și acolo o aștepta.

Calul spuse fetei peste ce o să dea și o învăță cum să facă să scape și de astă ispită. Cum ajunse fata la podul de argint, unde îi ieși leul înainte cu gura căscată, de să o îmbuce cu cal cu tot, cu niște colți ca cei de fildeș și cu

niște ghiare ca secerile și răcnea de se cutremurau codrii, și câmpiele vuiau de-ți lua auzul. Numai uitându-se cineva la capul lui cel cât banița și la coama aia ce sta rădicată în sus și zbârlită, ar fi înghețat de frică. Dară fata împăratului, îmbărbătată de cal, se năpusti odată într-însul cu sabia goală în mână, încât dacă nu fugea leul sub pod, în patru îl făcea. Atunci trecu podul, mulțumind lui Dumnezeu și neștiind ce o mai aștepta.

Fata împăratului, care nu ieșise din casă de când o făcuse mă-sa, se mira și sta în loc uimită, văzând frumusețile câmpului. Aci îi venea să descalece ca să adune câte un mănunchi de flori din mulțimea aia ce acoperea văile și dealurile, flori de cari nu mai văzuse ea; aci îi venea să se dea la umbră sub câte un copaci nalt și stufos, în care miile de paseri cântau fel de fel de cântece, așa de duioase, de erau în stare să te adoarmă; și aci în urmă să se ducă la câte un șipot de apă limpede ca lacrima ce izvora din câte un colț de piatră din coastele dealurilor; susurul acestor izvoare

o făcea să se uite galeș la ele și-i plăcea să le vază curgerea lor cea șerpuită ce aluneca pe pământ, încungiurate de mulțime de floricele și verdeață de primăvară. Dară la toate astea calul o îmbărbăta și-i da ghes să meargă înainte și să-și cate de drum. El îi spunea că

voinicii nu se uită la d-alde astea, decât după ce duc trebile la capăt bun. Îi mai spuse că are să mai dea de o cursă pe care i-o întindea tată-său, și o și învăță cum să facă să iasă și de astă dată biruitoare.

Fata asculta cu toate urechile și făcu precum o învăță calul, fiindcă văzu ea că toate învățăturile lui îi iese înde bine, și din cuvântul lui nu se abătea.

Tată-său, ca și de la rând, dete pe de altă parte și-i ieși înainte, așeză un pod de aur, se făcu un balaur mare cu douăsprezece capete și se ascunse sub acel pod.

Când fu ca să treacă fata pe acolo, unde îi ieși înainte balaurul plesnind din coadă și încolăcindu-se; din gurile lui ieșea văpaie de foc, și limbile îi jucau ca niște săgeți arzătoare; cum îl văzu fata că este așa de grozav, niște răcori o apucară și i se făcu părul măciucă de frică. Calul dacă simți că fata se pierde cu firea, o îmbărbătă iarăși și-i aduse aminte ce o învățase să facă; iară fata împăratului, după ce mai prinse nițică inimă, strânse frâul calului cu mâna stângă, îi dete călcâie și, cu paloșul în dreapta, se repezi asupra acelu balaur.

Un ceas ținu lupta. Calul o potrivea cum să vină tot cam la o parte ca să-i reteze vreun cap; dară vrăjmașul se păzea și el destul de bine. În cele mai de pe urmă, izbuti fata să rănească pe balaur. Atunci, dându-se el de trei ori peste cap, se făcu om.

Fetei nu-i venea să creadă ochilor când văzu pe tată-său înaintea ei; iară el, luând-o în brațe și sărutând-o pe frunte, îi zise:

— Văz că tu ești voinică, fata mea, și bine ai făcut de ți-ai luat calul ăsta, căci fără dânsul te-ai fi întors și tu ca și surorile tale. Am bună nădejde să isprăvești cu bine slujba cu care te-ai însărcinat de bunăvoie. Numai adu-ți aminte de povețele mele și să nu ieși din cuvântul calului ce ți-ai ales. Să ne vedem sănătoși!

— Să te auză Dumnezeu, tată, îi răspunse fata, și să te gălesc sănătos.

Apoi, sărutând mâna tatălui său, se despărțiră. [...]

(Petre Ispirescu, *Legende sau basmele românilor*)

VOCABULAR

⁷**codi**, *codesc*, vb. refl. (fam.) a sta la îndoială, a șovăi, a ezita să facă ceva; a se da înapoi de la ceva, a se feri de ceva

⁸**pricopseală**, *pricopseli*, s. f. (pop.) ispravă, scofală

⁹**răpciugos, -oasă**, *răpciugoși, -oase*, adj. care arată rău; slab, neîngrijit

¹⁰**baniță**, *banite*, s. f. veche unitate de măsură de capacitate pentru cereale, a cărei valoare a variat (în provinciile românești) în jurul a 21-34 l; dublă (1) vas special (făcut din doage) care are această capacitate

¹¹**pironit, -ă**, *pironiți, -te*, adj. fixat, concentrat asupra cuiva sau a ceva; ațintit

¹²**tertip**, *tertipuri*, s. n. șiretlic, stratagemă, truc, viclenie

¹³**paloș**, *paloșe*, s. n. sabie lată cu două tăișuri, adesea încovoiată spre vârf, care se folosea în trecut

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

OBSERVĂ!

- **Literatura populară** (folclorul literar) cuprinde totalitatea operelor literare produse de un popor, transmise prin viu grai, prin care se definește specificul național al acestuia.
- Poporul român posedă o literatură populară vastă, remarcabilă prin frumusețe artistică și prin bogăție tematică.
- **Textul popular** (doina, legenda, snoava, basmul, balada etc.) se transmite pe cale orală din generație în generație (fiind adesea integrat în antologii de culegătorii de folclor). Autorul textului nu este cunoscut, deoarece textul este produsul unei colectivități care îl îmbogățește permanent cu noi înțelesuri.

AFLĂ MAI MULT!

- **Basmul** (povestea) este opera literară narativă, de factură populară, în care oamenii și-au imaginat fapte alese, petrecute într-o lume miraculoasă, în care binele învinge forțele răului.

1 Notează forma literară a următoarelor cuvinte: *scază, jăratec, fărâmi, rădicată, încunghiurate*.

2 Scrie sinonime pentru următoarele grupuri de cuvinte/ structuri:
a o scoate la căpătâi, a lua auzul, a asculta cu toate urechile, a prinde nițică inimă.

3 Ordonează următoarele secvențe textuale, având în vedere indicațiile:
„podul de argint“, „hotarele împărăției“, „într-o zi“, „de azi în trei zile“, „un pod de aur“, „un ceas“, „marginea împărăției“, „în zece zile“, „podul de aramă“

Repere spațiale

Repere temporale

4 Scrie A în dreptul enunțului adevărat și F în dreptul celui fals:

- Basmul popular „Ileana Sîmziana” este un text literar.
- Personajul principal este fata cea mică a împăratului.
- Întâmplările s-au petrecut cu adevărat, în lumea reală.
- Povestitorul fragmentului este neimplicat afectiv în relatare.
- Fata cea mică a împăratului se remarcă prin curaj.
- Lupta cu balaurul a durat o oră.

6 Copiază tabelul în caiet și completează-l cu informațiile potrivite din text.

	<i>Informații din text</i>
Situația inițială	
Cauza care modifică situația inițială	
Începutul acțiunii	
Elemente care întrerup drumul personajului	
Depășirea situației dificile	
Situația finală a fragmentului	

7 Identifică tema textului și patru cuvinte-cheie.

5 Ordonează următoarele idei principale:

- a. Unul dintre împărații vecini avea doar fete.
- b. Fata cea mică își ia rămas-bun de la părintele său.
- c. Fetele observă mânia tatălui.
- d. Mezina învinge leul de la podul de argint.
- e. Un împărat pretindea împăraților învinși să-i trimită, ca slugă, câte un fiu.
- f. Fata cea mică pleacă în călătorie.
- g. Mezina trece testul de la podul de aramă.
- h. Fata cea mare și fata mijlocie nu reușesc să-l mulțumească pe împărat.
- i. Fata cea mică învinge în lupta cu balaurul de la podul de aur.

Lucrați în *pereche*!

- Dezvoltați fiecare idee principală, prin adăugarea unor idei secundare.
- Alcătuiți apoi planul dezvoltat de idei al fragmentului citit.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

AFLĂ MAI MULT!

- **Basmul** debutează cu o formulă inițială care introduce cititorul într-o lume miraculoasă (în care totul este posibil).
- În basm, **elementele fabuloase/ miraculoase** se împletesc cu cele reale.
- **Eroul** de basm întruchipează un model uman; el întreprinde o călătorie de inițiere, presărată cu **probe**.
- Personajul se luptă cu **forțele răului**, pe care le învinge.
- **Limbajul popular** al textului se remarcă prin impresia puternică a spunerii.

- 1 Identifică formula inițială a basmului „Ileana Sîmziana” și prezintă semnificația ei.
- 2 Precizează elementele fabuloase, prezente în textul dat.
- 3 Notează trei trăsături definitorii ale personajului principal și exemplifică-le cu citate/ fapte din text.
- 4 Prezintă rolul probelor în formarea/ inițierea eroinei centrale.
- 5 Identifică, în text, cifrele simbolice (3, 7 sau 9) și obiectele miraculoase. Care este rolul lor?
- 6 Notează semnificația întruchipărilor negative ale împăratului.
- 7 Exemplifică prezența limbajului popular prin două exemple din text. De ce crezi că a fost utilizat?

- 8 Interpretează finalul fragmentului.
- 9 Identifică două figuri de stil diferite (personificare, comparație) și prezintă semnificația fiecăreia dintre ele.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

- 1 Descrie, la alegere, două dintre obiectele/ personajele de mai jos. Desenează apoi unul dintre ele.
fata de împărat *calul* *lupul* *podul de aur* *balaurul* *împăratul*
- 2 Transcrie, din text, un fragment narativ și unul descriptiv. Motivează apoi alegerea făcută, amintindu-ți trăsăturile textului narativ și pe cele ale textului descriptiv.
- 3 Notează prin ce se deosebesc cei doi împărați prezenți în fragment și transcrie secvențe textuale sugestive.
- 4 Alcătuieste o compunere, de 100-150 de cuvinte, în care să prezinți trăsăturile personajului principal al fragmentului dat.
- 5 Găsește o asemănare și o deosebire între împăratul cu trei fete din basmul popular și unul dintre părinții/ bunicii tăi.

PROIECT

Poți fi un personaj de basm!

- Formați grupe de câte patru elevi.
 - Imaginați-vă că ați mers la farmacie și ați cerut un medicament pentru calmarea unei dureri de măsea. Farmacistul v-a recomandat o licoare care, după ce ați băut-o, pe lângă înlăturarea durerii, a avut și un alt efect: v-a ajutat să vă transpuneți în lumea miraculoasă a basmului.
 - Fiecare dintre voi este un personaj al acțiunii textului studiat și are posibilitatea să schimbe cursul evenimentelor. Numiți personajele în care v-ați transformat și stabiliți noul curs al firului narativ concentrat asupra temei călătoriei.
- Alcătuiți apoi, împreună, o compunere în care să prezentați întâmplările imaginate. Prezentați un desen sugestiv pentru acțiunea voastră în echipă.

Jurnal de *lectură*

- Citește integral basmul popular „Ileana Sîmziana”, cules de Petre Ispirescu, apoi realizează o filă a jurnalului de lectură. Aduagă această filă în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

SEMNE DE ORTOGRAFIE. CRATIMA. BLANCUL

Reține!

- **Cratima** [-] sau liniuța de unire este semnul ortografic, folosit pentru a lega două sau mai multe cuvinte care se pronunță împreună sau pentru a despărți cuvintele în silabe.
- Ea marchează:
 - pronunțarea împreună a două cuvinte/ părți de vorbire diferite: *n-am, de-a abia*;
 - lipsa unei litere dintr-un cuvânt, pentru o pronunțare mai rapidă: *ne-mpăcat, re-mpărți, de-nmulțit*;
 - unirea elementelor din cadrul anumitor cuvinte: *Făt-Frumos, câine-lup, dis-de-diminează*;
 - legătura dintre formulările: *mamă-ta, soră-ta, stapână-sa, taică-su/ ta-su*;
 - legarea formanților „-lea” și „-a” de numeralele ordinale: *al II-lea, a V-a*;
 - unirea unor elemente din expresii: *treacă-meargă, calea-valea, vrând-nevrând*;
 - legarea unor cuvinte folosite repetat: *ușor-ușor, singur-singurel*;
 - scrierea împreună a formelor verbale inverse: *plecat-au*;
 - despărțirea cuvintelor în silabe.
- **Blancul** [] se mai numește și pauză grafică/ spațiu. El constă în absența oricărui semn și marchează pauza care separă în vorbire anumite cuvinte.

1 Adaugă cratima sau blancul (spațiul) acolo unde este necesar în următoarele cuvinte:

lasămăsătelas, dea dreptul, dânduileo, ducăsepepustii, deavațiascunselea.

2 Corectează textele de mai jos, punând cratimele acolo unde este necesar:

- a) „Mai trecu ce mai trecu, și iată că și fata cea mică zise tatălui său, într-o zi, când ședeau la masă:
— Tată, lasămă și pe mine să fac o cercare: lasămă, rogate, să mă duc și eu sămi încerc norocul.“

(Ileana Simziana)

b) „— Gata, a spus bunicul. De-acum sa zis cu iarna. O mai răbufni ea și șio mai cerca ea puterile, dar spor nare să mai aibă.

— Ce bine îmi pare!

— Păi, a mai spus bunicul, uitându-se lung pe geam, ar cam fi vremea să vedem ce ne fac trandafirii pe care iam îngropat astă iarnă. Socot că ar fi vremea săi scoatem la lumină!

— Uite, vezi, leau dat mugurii.“

(Eugen Jianu, *Când se trezesc florile*)

3 Scrie un text, de 50-80 de cuvinte, în care să utilizezi următoarele structuri:

mi-i, li-i, ne-am, împotriva-i, de-a lungul, ne-ncetat.

4 Alege varianta corectă de scriere:

- Copilul *s-a/sa* antrenat cu mama *s-a/sa*.
- Mihai nu a vrut să-și *i-a/ia* haina și *ia/ i-a* fost frig.
- Nu *m-ai/mai* ascultat și ai făcut cum era *mai/ m-ai* rău!
- *L-a/la* întâlnit *l-a/la* mare *s-au/sau* la munte?
- *l-ar/iar* spune, dacă ar veni *i-ar/iar*.

Lucrați în *pereche!*

- Alegeți împreună câte cinci cuvinte care exemplifică fiecare situație de utilizare a cratimei.
- Alcătuiți apoi o compunere, de 150-200 de cuvinte, cu titlul „Lumea basmului”, în care să le folosiți.

PROPOZIȚIA. DEFINIȚIE ȘI CLASIFICARE

AMINTEȘTE-ȚI!

- **Propoziția** este cea mai mică unitate sintactică prin care se exprimă o idee, o judecată etc., o comunicare cu un singur predicat.

OBSERVĂ!

- **Sintaxa** este parte a gramaticii care se ocupă cu studiul funcțiilor sintactice (părților de propoziție și relațiilor dintre propoziții în cadrul frazei).

Reține!

- **Clasificare:**
 1. **după structură**, propozițiile pot fi:
 - a. **propoziții simple** (formate din subiect și predicat): *Mama citește.*
 - b. **propoziții dezvoltate** (formate din părți principale și părți secundare de propoziție): *Mama ei citește o poveste.*
 2. **după formă**, propozițiile pot fi:
 - a. **propoziții afirmative** (când verbul din componența lor se află la forma afirmativă): *Împăratul a încercat puterile fetei.*
 - b. **propoziții negative** (când verbul se află la forma negativă, fiind însoțit de negația „nu”): *Împăratul nu era vesel.*

1 Copiați tabelul în caiet și completați-l cu părțile de propoziție cerute, având în vedere următoarele fragmente de text:

- „Fata cea mare primește îngăduința tatălui de a merge în slujba împăratului.”
- „Fata împăratului îngriji de cal.”
- „Ea trecu podul.”
- „Un ceas ținu lupta.”

Părți de propoziție

Principale	Secundare

3 Construiește cinci propoziții afirmative, dezvoltate. Transformă propozițiile alcătuite de tine în propoziții negative, simple.

4 Precizează partea de propoziție pentru cuvintele subliniate (subiect, predicat, atribut, altă parte secundară de propoziție):

Calul fetei de împărat o învăță a reuși în lupta cu balaurul.

Lucrați în pereche!

- Extrageți cinci predicate din primele trei paragrafe ale textului literar „Ileana Sîmziana”.
- Cu ajutorul lor, alcătuiți cinci propoziții simple (pentru care veți sublinia cu o linie subiectele și cu două linii predicatele) și cinci propoziții dezvoltate, subliniind cu o linie punctată atributetele și cu două linii punctate, altă parte secundară de propoziție, acolo unde este cazul.

Comunicare orală

UNITĂȚILE COMUNICĂRII. ACTELE DE LIMBAJ

1 Vizionați cele patru situații de comunicare și discutați observațiile voastre.

Reține!

- **Actele de limbaj (de vorbire)** se referă la utilizarea limbii în situații de comunicare concrete; un vorbitor produce o secvență comunicativă cu o anumită intenție, într-un context bine determinat.
- **Un act de limbaj prezintă trei coordonate:**
 1. formarea enunțurilor în conformitate cu regulile gramaticale ale redactării;
 2. prezența unei semnificații, exprimând o cerere, un ordin, o rugămintă, o promisiune, un sfat, un avertisment etc.;
 3. influențarea exercitată asupra auditoriului.
- **Tipuri de acte de vorbire:**
 - **acte care exprimă o judecată de valoare:** *a achita, a condamna, a crede, a înțelege, a evalua, a caracteriza, a aprecia, a descrie, a analiza* etc.;
 - **acte care exprimă o decizie:** *a ordona, a cere, a comanda, a implora, a sfătui, a se opune* etc.;
 - **acte ale promisiunii/ angajamentului:** *a promite, a se angaja, a garanta, a plănuși, a paria, a consimți* etc.;
 - **acte comportamentale:** *a mulțumi, a felicita, a critica, a compătimi, a-și cere scuze, a se plânge, a deplânge* etc.;
 - **acte expozitive (ale expunerii):** *a afirma, a nega, a remarca, a obiecta, a informa, a explica* etc.

2 Imaginează-ți că următoarele enunțuri sunt rostite în cadrul unui dialog, având anumite semnificații. Observă și notează ce exprimă fiecare dintre ele:

- Afară este frig. — Deștept copil!
- Poți să-mi dai un pix? — Așa ceva este posibil?
- Dă-mi, te rog, un creion!

4 Alcătuieste un dialog de aproximativ 10 replici, având în vedere următoarea situație de comunicare. Utilizează actele de limbaj adecvate.

- contextul comunicării – într-o bibliotecă
- vorbitorul/ ascultătorul – cititorul/ bibliotecarul
- mesaj – împrumutarea unei cărți.

3 Prezintă intenția fiecăruia dintre vorbitori, având în vedere următoarea situație de comunicare:

- Doi prieteni vorbesc la telefon, unul aflându-se la Constanța, celălalt, la București.
- Ce faci? Vii la Constanța? Să știi că la noi vremea este urâtă, afară plouă cu găleata. Mai vrei să ne vizitezi?
 - Eu aș dori să ne vedem. Vremea e schimbătoare. Ce ne facem în situația asta?

5 Notează câte trei posibile replici pentru fiecare dintre verbele date:

- a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara, a mulțumi, a obiecta, a plănuși, a caracteriza.*

Lucrați în *pereche*!

- Citiți situația de comunicare din fragmentul de basm studiat:

„— Eu voi să merg la împăratul cel mare și tare, vecinul nostru, ca să-i slujesc, și-mi trebuie pe cineva care să mă povățuiască. Spune-mi pe care din boieri să aleg?

— Dacă vei merge cu mine, îi zise calul, habar să n-ai; nu-ți trebuie pe nimeni. Te voi sluji, cum am slujit și pe tată-tău. Numai să m-ascuți.

— Dacă este așa, de azi în trei zile plecăm.

— Și chiar acum dacă poruncești, îi răspunse calul.“

- Precizați următoarele componente ale situației de comunicare: vorbitorul/ ascultătorul, mesajul, contextul.
- Prezentați cele trei coordonate ale actelor de limbaj.
- Notați intenția fiecăruia dintre vorbitori, având în vedere fiecare dintre replicile acestora.

PRE-TEXT

- 📝 Scrie o listă cu locuri reale unde ai dori să călătorești și notează, pentru fiecare, motivul pentru care l-ai ales.
- 📺 Vizionați materialul care are ca temă *călătoria în basme* și discutați aspectele prezentate.

TEXTUL NONLITERAR (TEXT INTEGRAL)

Trăia odată un prinț care a plecat într-o călătorie lungă. A trecut prin multe aventuri, a înfruntat toate primejdiile, și-ntr-un final a salvat-o pe prințesă și a luat-o de soție. Așa sunau majoritatea poveștilor pe care le-am citit, tu și eu, atunci când eram copii. Erau basme care ne însuflețeau imaginația și ne tăiau răsufierea, făcându-ne să ne dorim să fi fost acolo, înconjurați de creaturi magice, de frumusețe și neprevăzut. Unele roluri păreau bine stabilite, lăsau puțin loc de schimbare, așa că nu o dată m-am întrebat cum ar fi fost dacă povestea ar fi arătat altfel.

Cum ar fi fost dacă prințesa nu ar aștepta venirea lui Făt-Frumos, într-un castel, ci ar ieși singură de-acolo? Dacă, atunci când erau la ananghie¹, fetele de împărat ar încerca să găsească o soluție singure? Dacă ar pleca hai-hui prin lume, și ar înfrunta un tărâm plin de neprevăzut și aventură?

Ceea ce nu știam când eram copil, era că și alții se întrebau același lucru. Din ce în ce mai multe basme vechi sunt repovestite într-un alt fel decât cel clasic, convențional, cel pe care îl cunoaște oricine. Neil Gaiman nu este primul care ne prezintă o altfel de Albă ca Zăpada și Frumoasa adormită; îmi vin în minte exemplele din cinematografie, *Maleficent* sau serialul *Once Upon a Time*, în care personajele din poveștile tradiționale au alte valențe². Mi se pare interesant faptul că și în serial, Albă ca Zăpada este o eroină, nu mai este fata care se ascunde de mama vitregă sau așteaptă să fie salvată, ci devine apărătorul celor slabi. Se pare că prințesele au crescut și au devenit mai puternice.

În *Frumoasa adormită și fusul*, Neil Gaiman o înfățișează pe Alba, fără a-i spune vreodată numele. Cu puțin timp înaintea nunții, primește vizita a trei pitici care o anunță că, treptat, locuitorii fiecărui oraș cad pradă unui somn ciudat, din care nu se mai trezesc. Viitoarea regină hotărăște imediat că e cea mai în măsură să intervină, pentru a rupe vraja a cărei victimă fusese ea însăși în trecut. Decizia ei îmi pare o primă lecție frumoasă, aceea de a face un pas înainte pentru a-i ajuta pe ceilalți, în special dacă e vorba de un rău care ți-e cunoscut.

Cei patru pornesc la drum, străbătând subterane, căi pe sub munți și așezări adormite, unde din când în când cineva șoptește sau se mișcă în somn. Parcă, în același timp cu cei adormiți, cititorul cade pradă magiei pe care o emană lumea întunecată a lui Neil Gaiman, cuvintele fiind însoțite, pe fiecare pagină, de ilustrații minuțioase, bogate în detalii, fine, nuanțate pe alocuri cu atingeri aurii. Scriitorul a colaborat cu ilustratorul

ANA MARIA CODESCU

- Manager de evenimente la clubulscritoarelor.ro

VOCABULAR

¹**ananghie**, s. f. situație dificilă, grea, în care se află cineva

²**valență**, *valențe*, s. f. (aici) fig. însușire, posibilitate

Chris Riddell, cunoscut publicului din Marea Britanie atât pentru grafica destinată cărților pentru copii, cât și pentru caricaturile cu subiect politic publicate în *The Observer*.

Când Albă ca Zăpada ajunge la sursa vrăjitoriei, încearcă să o rupă printr-un sărut. Am citit mai multe comentarii și aprecieri pe Internet despre acest gest decât despre restul cărții, fapt care mi s-a părut facil, pentru că pune în umbră ideile mai valoroase ce se pot desprinde de pe aceste pagini. Scena sărutului este aici mai degrabă un act de curaj și dragoste. Mai ales că la scurt timp după aceasta, urmează o a doua lecție: a fi frumoasă sau atrăgătoare nu e un garant pentru bunătate sau inocență.

Ațiunea urmează până la final propriul său fir, acela pe care nu l-ați mai auzit povestit până acum.

Există opțiuni, se gândi, după ce stătu vreme îndelungată. Întotdeauna ai de unde alege.

Și atunci regina făcu o alegere.

*

„*Frumoasa adormită și fusul*“ este o carte adresată copiilor. Eu aș citi-o și privi-o cu drag, la orice vârstă. Arată ca o bijuterie, iar între copertile ei așteaptă o lume care vrea să fie descoperită.

(*Frumoasa adormită și fusul*,

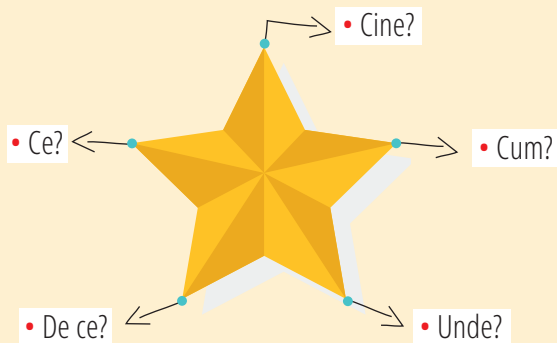
de Neil Gaiman, recenzie de Ana Maria Codescu, clubulscriitoarelor.ro)

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

- 1 Precizează trei trăsături nonliterare ale textului dat.
- 2 Identifică scopul pentru care a fost scris textul.
- 3 Transcrie un reper spațial și un reper temporal din textul dat.
- 4 Formulează un enunț referitor la mesajul transmis de text. Schimbă impresii de lectură cu ceilalți elevi ai clasei tale.

Lucrați pe *grupe*!.....

- Citind cu atenție textul, formulează, împreună cu membrii grupei tale, întrebări și răspunsuri potrivite, cu referire la textul citat.

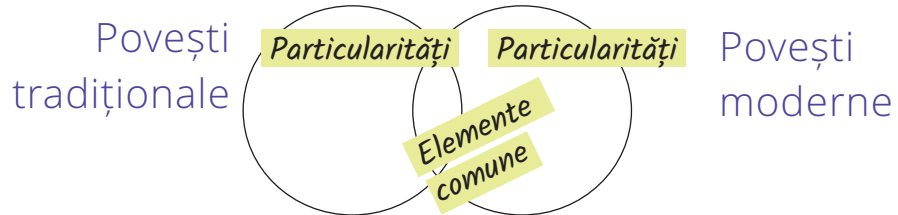
- 5 Delimitează textul în fragmente și extrage ideile principale ale acestora. Redă, pe scurt, conținutul cărții prezentate.
- 6 Transcrie trei cuvinte-cheie din textul dat și formulează tema sa.
- 7 Precizează cine sunt Neil Gaiman și Chris Riddell.
- 8 Menționează alte două exemple de basme repovestite pe care le amintește autoarea în articolul său.
- 9 Explică ortografia cuvintelor: *și-ntr-un (final)*, *a-i (spune)*.
- 10 Găsește o motivație pentru care primele două enunțuri din text sunt scrise înclinat.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

- 1 Numește personajul central de basm la care se referă autoarea textului și prezintă două trăsături ale sale, așa cum reies din articol.
- 2 Prezintă motivul pentru care autoarea afirmă că ar citi la orice vârstă cartea „*Frumoasa adormită și fusul*“, de Neil Gaiman.

3 Explică înțelesul următoarelor enunțuri din text:

- „Erau basme care ne însuflețeau imaginația și ne tăiau răsuflarea, făcându-ne să ne dorim să fi fost acolo, înconjurați de creaturi magice, de frumusețe și neprevăzut.”
- „Decizia ei îmi pare o primă lecție frumoasă, aceea de a face un pas înainte pentru a-i ajuta pe ceilalți, în special dacă e vorba de un rău care ți-e cunoscut.”
- „Cei patru pornesc la drum, străbătând subterane, căi pe sub munți și așezări adormite, unde din când în când cineva șoptește sau se mișcă în somn.”

4 Completează următoarea diagramă, valorificând informațiile textuale:**SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!**

1 Vizionează una dintre ecranizările celor două povești menționate în text, notează impresiile tale și împărtășește-le colegilor de clasă („Maleficent – Zâna cea Malefică”, „A fost odată ca niciodată”/ „Once upon a time”).

2 Scrie un cvintet în legătură cu una dintre poveștile „Albă-ca-Zăpada” sau „Frumoasa adormită”, culese de Frații Grimm.

3 Alcătuieste un text scurt (50 de cuvinte) în care să utilizezi termenii: *poveste, somn, pitic, ilustrație, realitate*.

5 Completează tabelul de mai jos, având în vedere comparația dintre cititul cărții și vizionarea filmului (ecranizării respectivei cărți):

Carte		Film	
Avantaje	Dezavantaje	Avantaje	Dezavantaje

4 Desenează o scenă din „Frumoasa adormită și fusul” de Neil Gaiman, așa cum ți-o imaginezi și alcătuieste un scurt text prin care să o prezinți.

La final, notează concluzia ta.

Jurnal de lectură

- Citește cartea „Frumoasa adormită și fusul”, de Neil Gaiman, apoi realizează o filă a jurnalului de lectură. Adaugă această filă în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

Comunicarea între popoare**MODELE COMPORTAMENTALE IMAGINARE ȘI REALE**

Lucrați pe *grupe!*

- Formați grupe de câte patru elevi. Fiecare grupă va alcătui un proiect care va cuprinde următoarele materiale:
 - un text literar în care vă veți imagina o călătorie de basm
 - un text nonliterar în care veți prezenta o călătorie celebră, întreprinsă de un explorator faimos
 - un desen sugestiv pentru călătoria de basm
 - un desen sugestiv pentru călătoria reală.

SEMNE DE ORTOGRAFIE. APOSTROFUL

Reține!

- **Apostroful [']** este semnul exclusiv ortografic, marcând căderea accidentală a unuiu sau a mai multor sunete (consoane sau vocale) sau silabe: *cân'va, altădat', dom'le, 'neața*.
- El este rar folosit în ortografia actuală. Se utilizează în următoarele situații:
 - căderea accidentală a unor sunete (*las', băiatu'* etc.)
 - absența cifrei/ cifrelor de început ale anilor (*Anii '80*)
 - scrierea unor cuvinte împrumutate din alte limbi: (*five o'clock*)

1 Precizează rolul apostrofului în textele de mai jos:

a. „— Ad', să-l pupe mam' mare, că trece!
— Las' că știu eu că te prefaci! zice Goe.“
(I. L. Caragiale, *D-I Goe...*)

b. „Leanca (cu emoțiune treptată): Eu, să trăiți, sâr'u mâna, domn' judecător, eu sunt o fomeie sârmană, Dumnezeu mă știe cum mă chinuiesc pentru o pâine... “
(I. L. Caragiale, *Justiție*)

2 Scrie un text dialogat de aproximativ zece replici în care să folosești apostroful. Comentează apoi rolul acestuia în situațiile create de tine.

3 Citește textul de mai jos și prezintă rolul semnelor de ortografie studiate:

„Five o'clock pe englezește însemnează cinci ceasuri. În lumea mare, fiecare damă-și hotărăște o zi pe săptămână (jour fixe), când primește, la ceasurile cinci dupăamiază, vizite și face musafirilor tratație cu ceai; [...] În genere, damele din lumea mare publică în carnetul lui Claymoor, spre știința numeroaselor lor cunoștințe, ziua lor de primire. [...]

(Eu, scăpând din mână paharul cu ceai, împing pe madam Piscopesco cât colo, dau în lături pe fecior și într-o clipă sunt în curte. În poartă întâlnesc pe bravul Lefterescu.)

Eu: Un'te duci?

Mitică: La five o'clock, la madam Piscopesco.

Mița și Tincuța: Mitică...

Eu: Fugi, nenorocitul!“

(I. L. Caragiale, *Five o'clock*)

4 Rescrie enunțurile, punând semnele de ortografie și de punctuație corespunzătoare.

- Copilu astâmpărâte că te lovești.
- Pân diseară să vii la mine Ana.
- Ce e nu dormi afară e întuneric.
- „Foicica macului/ Jeluimaș și nam cui“.

5 Precizează din ce limbă provin structurile subliniate în textul de mai sus și ce semnificație au. Exemplifică, apoi, prin cinci grupuri de cuvinte/ structuri a căror semnificație nu coincide cu traducerea literală, având un efect umoristic. Ai în vedere tabelul de mai jos.

Grupul de cuvinte	Traducerea literală	Semnificația
„to be a wet blanket“	„a fi o pătură udă“	„a strica cheful cuiva“

6 Redactează o compunere, de 150-200 de cuvinte, care să conțină următoarele cuvinte ale autoarei articolului studiat: „Cum ar fi fost dacă...“. În compunerea ta, trebuie:

- să relatezi o experiență imaginară, respectând succesiunea logică a întâmplărilor;
- să precizezi două elemente ale contextului spațio-temporal;
- să respecți normele ortografice și de punctuație studiate;
- să respecți precizarea privind limita de cuvinte.

ENUNȚUL. DEFINIȚIE ȘI CLASIFICARE

Reține!

- **Enunțul** este o comunicare cu un predicat (propoziție) sau cu mai multe predicate (frază).
- **Clasificare:**
După scopul comunicării, enunțurile se clasifică astfel:
 - a. **asertive** – care pot exprima: certitudine, probabilitate, supoziție, neîncredere;
Exemple: *Mama vine la ora cinci. Poate vine la ora cinci. Presupun că vine. Nu cred că vine.*
 - b. **interogative** – care formulează o întrebare;
Exemple: *Când crezi că vine?/ Vine sau nu vine?/ Vrei să pleci?/ Ai mânca un măr?*
 - c. **imperative** – care exprimă comandă, poruncă, îndemn, deosebite prin intonație;
Exemple: *Vino! / Trebuie să pleci! / Nu te apleca peste balustradă!*
 - d. **exclamative** – care exprimă fie admirație, mulțumire, fie nemulțumire sau reproș.
Exemple: *Ce frumos! / Ce bine că nu trebuie să plecăm! / Ești culmea!*

1 Clasifică următoarele enunțuri în funcție de tipul acestora (propoziții sau fraze):

- Trăia odată un prinț care a plecat într-o călătorie lungă.
- Și atunci regina făcu o alegere.
- „Frumoasa adormită și fusul” este o carte adresată copiilor.
- Eu aș citi-o și privi-o cu drag, la orice vârstă.

2 Clasifică următoarele enunțuri în funcție de scopul comunicării:

- a. Vino! Trebuie să mâncăm!
- b. Cine răspunde la întrebarea mea?
- c. Ce frumos ai scris!
- d. Ce bine că a venit varal!
- e. Cine nu înțelege ceea ce am explicat?
- f. M-a întrebat cine nu înțelege.
- g. Poți să vii mâine, la film?
- h. S-ar părea că a câștigat premiul.
- i. Cred că am rezolvat corect exercițiile.
- j. Din păcate, nu ne-am întâlnit.
- k. Îți place mâncarea chinezească?

<i>Enunțuri asertive</i>	<i>Enunțuri interogative</i>	<i>Enunțuri imperative</i>	<i>Enunțuri exclamative</i>

3 Identifică în textul nonliterar studiat două enunțuri asertive și două enunțuri interogative.

4 Alcătuieste enunțuri în care să exprimi: îndemnuri, constatări, rugăminți, ordine, stări sufletești (uimire, bucurie, admirație, iritare, supărare).

Reține!

Punctuația enunțurilor

<i>Enunțuri asertive</i>	<i>Enunțuri interogative</i>	<i>Enunțuri imperative/ exclamative</i>
punct	semnul întrebării	semnul exclamării

- În cazul în care enunțurile interogative sau imperative/ exclamative sunt reproduse în mod indirect, la finalul lor se utilizează punctul.
Exemple: *El m-a întrebat cine sunt. Fata a spus că e bine să vină cu ea. Mama zice că Ana trebuie să-și facă temele.*

Lucrați în pereche!

- Amintiți-vă ce marchează fiecare semn de punctuație din tabelul teoretic de mai sus, notați pe caiet și alcătuiți câte cinci enunțuri pentru fiecare dintre ele.

Comunicare orală

ACTELE DE LIMBAJ. PERECHI MINIMALE (DE ADIACENȚĂ)

1 Vizionați cele cinci situații de comunicare și discutați observațiile voastre.

Reține!

- **Actele de limbaj** pot fi structurate în perechi de enunțuri consecutive, produse de vorbitori diferiți, astfel:
 1. Vorbitorul 1 lansează o replică/ solicită reacția-răspuns din partea vorbitorului 2.
 2. Vorbitorul 2 oferă o reacție-răspuns vorbitorului 1.
- De exemplu, atunci când punem o întrebare, ne așteptăm ca ea să fie acceptată de ascultător, iar acesta să formuleze răspunsul pe care l-am solicitat. Dialogul poate continua astfel pe structura **întrebare-răspuns**. Această pereche minimală stă la baza constituirii unui dialog.
- Alte perechi minimale, de adiacență, sunt:
 - **invitație (acceptarea/ refuzarea invitației);**
 - **reproș (acceptarea/ refuzul reproșului);**
 - **a face un compliment/ a răspunde la un compliment etc.**

Lucrați în *pereche*!

- Imaginați-vă un dialog, având în vedere perechea minimală întrebare-răspuns:
 - Vorbitorul A formulează cinci întrebări la care vorbitorul B va răspunde cu „da” sau „nu”.
 - Vorbitorul B formulează cinci întrebări deschise (care necesită un răspuns mai amplu), iar vorbitorul A îi va răspunde.

Exemple: — *A venit domnul profesor?/ Locuiești în București?*
— *Cine a venit?/ Unde locuiești?*

2 Observă următoarele tipuri de întrebări și formulează un răspuns ipotetic pentru fiecare dintre ele:

- Îți place să faci sport?
- Ce mai face mama ta?
- Ce ați dorit să spuneți prin „elegant”?
- Nu-i așa că ai citit cartea?
- Ce recompensă aș putea primi, dacă te-aș ajuta?

3 Citește următoarele acte minimale de limbaj și completează tabelul de mai jos:

a. — Doriți să luați cina cu mine? — Desigur, aș fi foarte onorat.	d. — Îți stă foarte bine cu bluza cea nouă. — Mulțumesc! Mă bucur că-ți place.
b. — De ce nu închizi fereastra? — Îmi pare rău, dar nu te-am auzit.	e. — Ce om minunat ești! — Mulțumesc pentru compliment, dar nu mă consider astfel.
c. — Ce ai spune dacă am merge la un film mâine? — Regret, dar am alt program.	f. — Ce zi este astăzi? — O zi bună de plimbare.

<i>Întrebare-răspuns</i>	<i>Invitație – acceptare/ refuz</i>	<i>Reproș – acceptare/ refuz</i>	<i>Complimentare – acceptare/ refuz</i>

Lucrați pe *grupe*!

- Formați grupe de câte patru colegi. Formulați dialoguri de câte două replici-pereche pentru următoarele situații de comunicare:
 - a. Doi elevi în clasa a V-a au studiat basmul popular la ora de lectură.
 - b. Un elev nu a citit lectura recomandată, în vederea realizării unui proiect de echipă.
 - c. Un copil își exprimă prețuirea pentru mama sa.
 - d. Irina o avertizează pe Amalia asupra unui eventual pericol.
- Creați voi o situație de comunicare, de 10-15 replici, alcătuită pe baza replicilor pereche de tipul întrebare-răspuns.

- Scrie pe caietul tău cât mai multe cuvinte care îți vin în minte privind imaginea alăturată.
- Vizionați materialul care are ca temă *zeii olimpicieni* și discutați, în clasă, aspectele prezentate.

TEXTUL NARATIV LITERAR (ADAPTARE). SISTEMATIZARE

Tezeu și Minotaurul

adaptare după Alexandru Mitru

O năpastă uriașă lovise Atena. Pe chipul locuitorilor ei se citea mâhnirea, femeile plâneau în răstimpuri, iar bărbații încercau din răspuțeri să le aline, deși sufletul lor era, de asemenea, cuprins de întristarea cea mai adâncă.

Însuși regele atenian, Egeu, era îndurerat. Fiul său adoptiv, Tezeu, a încercat să afle de ce este Atena întreagă cuprinsă de durere. Părintele înțelept i-a istorisit întâmplarea nefericită prin care trecea ținutul său. Fiul regelui Minos din Creta venise să participe la întrecerile din Atena; biruind toți tinerii, el s-a angajat că va învinge taurul alb din Maraton al lui Poseidon, animal care devasta regiunea și care fusese răpus de Tezeu. Taurul l-a ucis pe fiul lui Minos, iar regele cretan a asediat Atena, considerând că locuitorii ei sunt vinovați că și-a pierdut fiul. Zeus, părintele lui Minos, a lovit și el regiunea, trimitând ciuma asupra ei.

Înfrânți fiind, atenienii sunt, astfel, nevoiți să ofere drept tribut lui Minos șapte băieți și șapte fete, în fiecare an.

— Dar, tată, ce face Minos cu aceștia? a întrebat cu indignare Tezeu.

— Acești tineri, din nefericire, sunt sortiți pieirii. Ei devin hrana unei creaturi monstruoase, Minotaurul, cel care este om de la brâu în jos și taur în sus. Acesta locuiește într-un palat imens din Cnossos, construit ca un labirint cu o mulțime de coridoare din care nu reușești să mai ieși. Cum îi găsește, Minotaurul îi sfâșie pe loc.

— Rogu-te, dă-mi voie să merg să înfrunt Minotaurul și pe sângeșorul rege Minos care ne osândește tinerii.

— Nu pleca. Am nevoie de tine acum mai mult decât oricând. Povara anilor mă apasă din ce în ce mai mult, puterile mă părăsesc pe zi ce trece, mă simt ca frunza în vânt fără brațul tău neînfrânt. Trebuie să mă ajuți să conduc Atena.

— Să nu te temi, tată. Pentru tine și pentru Atena, am să pornesc odată cu tinerii care urmează să plece ca jertfe în Creta. Vino! Să ne luăm rămas-bun.

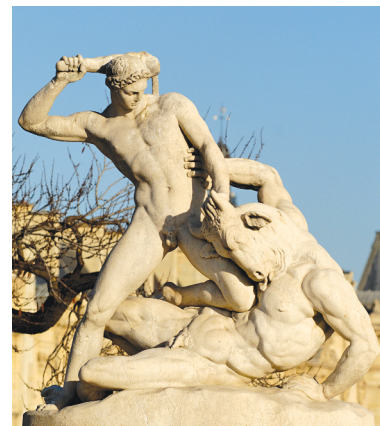
Curajosul Tezeu s-a pregătit de călătorie, a mers la templu pentru a aduce jertfe zeiței Afrodita care îi putea înlesni izbânda, după care se imbarcă alături de tinerii osândiți cărora le spune:

ALEXANDRU MITRU

(6 noiembrie 1914 – 19 decembrie 1989)

- Prozator român, autor de literatură pentru copii și tineret.
- „Legende Olimpului” este un ciclu de povestiri inspirate din miturile grecilor. Acesta este structurat în două volume: „Zeii” (volum care descrie panteonul grecesc) și „Eroii” (care prezintă biografiile eroilor legendari ai acestui popor).

Sculptură
Tezeu luptând cu Minotaurul,
Jean Etienne-Ramey,
Paris

— Să nu vă fie frică. Sunteți cu mine acum. Călătoria voastră se pare că va fi cu noroc. Am adus jertfe Afroditei, jurându-i că am s-o slujesc după cum îmi poruncește, dar i-am cerut, în schimb, să fie ultima dată când tinerii atenieni pleacă robiți spre Creta. Noi toți ne vom întoarce învingători.

— Te aștept aici, zi și noapte, fiul meu, grăi cu mâhnire, dar și cu speranță bătrânul Egeu.

— Prea bine, tată. Vom transforma haina cernită a înfrângerii într-o mantie impunătoare a victoriei.

Și astfel, cei cinsprezece atenieni pleacă pe mare, către Creta, înfruntând furtuni și primejdii, dar, mai presus de toate, soarta nemiloasă.

Ajunși în Cnossos, s-au prezentat înaintea regelui Minos. Acesta ședea pe tronul său maiestuos, având alături pe frumoasa lui fată, pe nume Ariadna.

— Voi sunteți atenienii care mi se cuvin? întrebă regele-ntunecat.

— Noi suntem jertfa ta, răspuse Tezeu.

— Trebuie să vă plecați în fața mea!

— Refuz. Nu suntem sclavi.

— Cutezi să mă înfrunți pe mine, fiu de zeu olimpian?

— Nu încerca să mă intimidezi, că nu vei reuși. Nu-s mai prejos, pentru că tatăl meu bun e Poseidon.

— Poseidon? Ce curajos ești să mă minți așa, de-a dreptul... Să te vedem în labirint dacă nu cumva îți pierd trufia asta. Am să te supun unui test mai întâi. Vezi inelul ăsta? Am să-l arunc în mare să văd dacă zeul apelor, Poseidon, te ajută să îl recuperezi sau vei sfârși în adâncuri înainte să ajungi hrana Minotaurului.

Minos aruncă degrabă inelul care se scufundă rapid. Tezeu se repezi în mare, iar valuri înspumate l-au înghițit imediat. Regele zâmbi satisfăcut, dar

Ariadna, copila sa, căreia Afrodita îi insuflase dragostea pentru viteazul Tezeu, a început a plânge amarnic.

— Nu are rost să plângi pentru sclavul trufaș de pe fundul mării, o certă atunci Minos.

Cu ajutorul lui Triton, trimis de Poseidon, Tezeu recuperează degrabă inelul și ieși la suprafață, prezentându-l regelui.

— Vezi, tată, nu e sclav, e fiu de zeu. E cel mai viteaz și chipeș tânăr pe care l-am văzut vreodată, vorbi Ariadna, printre lacrimi de bucurie.

Minos a luat mânios inelul și a poruncit ca a doua zi să fie cu toții închiși în labirint. Peste noapte, însă, Ariadna merse la Dedal, cel care construise labirintul. Acesta a învățat-o să-i dea viteazului un ghem de ață groasă și o sabie, iar fata a făcut întocmai.

Dis-de-diminează, atenienii au fost împinși în labirint ca hrană pentru fiară. Tezeu a reușit să lege capătul aței de stâlpul de la intrare și a tot desfășurat ghemul pe măsură ce înainta pe coridoare împreună cu tovarășii săi de suferință.

La un moment dat, în drum le-a ieșit Minotaurul înfometat care s-a repezit asupra lor. Tezeu a scos sabia și l-a împuns în coaste. Fiara mugea asurzitor, ațintindu-l cu privirea. Atenienii au încremenit de frică, tremurând ca varga, dar eroul lor nu și-a pierdut firea, ci l-a prins pe monstru de corn și l-a străpuns de mai multe ori, până când a căzut răpus, dând un răget sfâșietor.

Tinerii s-au dezmeticit cu greu și au pornit cu toții prin labirint, urmărind firul Ariadnei și ieșind teferi din labirint. Învingătorul Minotaurului a pornit înapoi, spre Atena, luând-o cu el pe fica lui Minos, Ariadna.

Comunicarea între popoare

MODELE COMPORTAMENTALE DE LEGENDĂ

Minos a fost un rege legendar al Cretei, fiul lui Zeus. Vrând să fie unicul moștenitor al tronului Cretei, Minos solicită ajutorul zeului Poseidon. Acesta îi trimite pe mare un taur de o frumusețe deosebită, care să confirme în fața poporului sprijinul divin. Minos nu respectă promisiunea de a-l sacrifica și atrage mânia zeului, care trimite taurul să pustiască întreaga țară. Pasiphae, soția lui Minos, se îndrăgostește

de taur și, din iubirea acestora, se naște o creatură monstruoasă, Minotaurul, jumătate om, jumătate taur. Sprijinit de Heracles, regele Minos capturează Minotaurul, pentru izolarea căruia arhitectul Dedal construiește Labirintul. Tezeu, ajutat de Ariadna, reușește să ucidă Minotaurul.

Tezeu este un personaj imaginar din mitologia greacă, războinic și erou atenian, fiind cel mai bine cunoscut pentru că l-a ucis pe Minotaur, o bestie feroce pe jumătate om și pe jumătate taur, care trăia sub palatul regelui Minos din Cnossos, cu ajutorul Ariadnei.

Minotaurul era o creatură fabuloasă, jumătate om și jumătate taur. **Egeu/ Aegeus** a fost un rege legendar al Atenei. Este cunoscut

îndeosebi ca fiind tatăl adoptiv al lui Tezeu.

Zeus este Tatăl zeilor și al oamenilor și conducătorul zeilor de pe Muntele Olimp. El este zeul cerului și al fulgerelor.

Afrodita este zeița frumuseții și a iubirii.

Poseidon este zeul mării.

SĂ EXPLORĂM TEXTUL!

AFLĂ MAI MULT!

- **Legenda** este o povestire cu un caracter miraculos, transmisă în special pe cale orală și bazată pe un fond istoric sau pe o închipuire miraculoasă.
- Spre deosebire de basm, ea este strâns legată de un element-cheie și se concentrează pe un loc, un obiect, un personaj, o poveste, se explică originea unor ființe, plante sau animale, desfășurarea unor momente istorice sau faptele unor eroi etc.
- Legendele combină fapte reale cu întâmplări imaginare (atât posibile, cât și fabuloase).

1 Identifică, în primul alineat al textului, două cuvinte aflate în relație de sinonimie, respectiv două antonime.

2 Copiază tabelul în caiet și completează-l, având în vedere textul literar citit:

<i>Ce am învățat?</i>	<i>Cum aplic ceea ce am învățat?</i>
Repere de spațiu și timp	
Cuvinte-cheie	
Temă	
Mesaj	
Personaje	

3 Scrie A dacă enunțurile date care fac referire la text sunt adevărate și F dacă sunt false.

- Regele Egeu este tatăl natural al eroului legendar Tezeu.
- Fiul regelui Minos a fost ucis de taurul alb din Maraton.
- Tezeu a ucis taurul alb din Maraton.
- Tezeu a plecat singur în călătoria spre Creta.
- Tezeu este fiul zeului olimpian Poseidon.
- Ariadna completează împotriva lui Tezeu.
- Dedal este arhitectul labirintului unde se afla Minotaurul.
- Minotaurul este un animal fabulos, jumătate om, jumătate taur.
- Tezeu omoară Minotaurul și pleacă la Atena victorios.

4 Alcătuiește planul dezvoltat de idei al legendei studiate.

SĂ INTERPRETĂM TEXTUL!

1 Prezintă semnificația următoarelor secvențe textuale:

a. „Acești tineri, din nefericire, sunt sortiți pieirii. Ei devin hrana unei creaturi monstruoase, Minotaurul, cel care este om de la brâu în jos și taur în sus. Acesta locuiește într-un palat imens din Cnossos, construit ca un labirint cu o mulțime de coridoare din care nu reușești să mai ieși. Cum îi găsește, Minotaurul îi sfâșie pe loc.“

b. „— Rogu-te, dă-mi voie să merg să înfrunt Minotaurul și pe sângeerosul rege Minos care ne osândește tinerii.“

c. „Învingătorul Minotaurului a pornit înapoi, spre Atena, luând-o cu el pe fiica lui Minos, Ariadna.“

2 Transcrie, din text, o comparație și o personificare și prezintă semnificația acestora.

3 Având în vedere informațiile textuale în legătură cu eroul legendar Tezeu, personajul principal al textului, completează următorul tabel, după modelul dat:

Trăsătura fizică/ morală	Citatul reprezentativ din text/ fapta din care aceasta reiese
Tezeu este preocupat de soarta Atenei.	„Fiul său adoptiv, Tezeu, a încercat să afle de ce este Atena întreagă cuprinsă de durere.“

Lucrați în *pereche*!

- Alegeți dintre următoarele trăsături morale pe cele care i se potrivesc Ariadnei: *blândă, îndrăgostită, lașă, curajoasă, delicată, războinică, sensibilă, trufașă, fericită, întreprinzătoare, hotărâtă, indiferentă.*
- Transcrieți apoi secvențe textuale reprezentative pentru trăsăturile identificate.
- Alcătuiți o compunere, de 100-150 de cuvinte, în care să o caracterizați pe Ariadna.

SĂ REFLECTĂM ASUPRA TEXTULUI!

1 Completează următoarele enunțuri:

- Legenda mi-a plăcut foarte mult, pentru că ...
- Mi-a plăcut personajul ...
- Nu mi-a plăcut faptul că ...
- Cel mai impresionant lucru este ...
- Mi-aș dori să ...
- Din legendă am învățat că ...

2 Privește imaginea alăturată. Imaginează-ți o întâmplare petrecută în labirintul lui Dedal, păstrând personajele din legendă. Întâmplarea ta trebuie să se încadreze în 150-200 de cuvinte.

Minotaurul, gravură din secolul al XVI-lea, Palatul Strozzi, Florența

3 Redactează un scurt text (30-50 de cuvinte) în care să prezinți învățătura desprinsă de tine din textul studiat.

Jurnal de *lectură*

- Citește cartea „Legendele Olimpului”, de Alexandru Mitru. Completează trei file ale jurnalului de lectură pentru trei dintre legendele preferate. Adaugă aceste file în portofoliul personal, pe care îl vei prezenta în vederea evaluării.

Comunicarea între popoare

MODELE COMPORTAMENTALE IMAGINARE

Lucrați pe *grupe*!

- Formați grupe de câte patru colegi.
- Prezentați, într-o diagramă, trei asemănări și trei deosebiri dintre fata de împărat, eroina basmului popular românesc „Ileana Sîmziana”, și Tezeu, eroul grec din „Legendele Olimpului”, de Alexandru Mitru.
- Redactați apoi un text în care să le prezentați.

■ CALITĂȚILE STILULUI. SEMNE DE PUNCTUAȚIE ȘI DE ORTOGRAFIE (SISTEMATIZARE)

- 1 Alcătuieste câte două enunțuri potrivite pentru fiecare semn de punctuație/ ortografie studiat.
- 2 Utilizează semnele de punctuație și de ortografie studiate, într-un dialog, de 10-15 replici, având ca temă o călătorie reală/ imaginară.
- 3 Scrie câte un enunț în care să folosești, pe rând, următoarele structuri: *câteodată/ câte o dată, defel/ de fel, altfel/ alt fel, bine-crescut/ bine crescut, întruna/ într-una, miaul/ mi-au, neam/ ne-am.*
- 4 Alcătuieste un enunț din următoarea serie de litere, conform normelor de ortografie și de punctuație studiate:

V e d e a t e a ș o d a t a ș c o l a r c ă m i s a a c r i t d e c ă n d a s t e p t î n t r u n a

5 Construiește câte un enunț în care:

- [:] să fie un semn folosit înaintea unei enumerații;
- [,] să izoleze o strigare;
- [„ ”] să semnaleze reproducerea titlului unei opere literare;
- [-] să unească două părți de vorbire diferite.

Lucrați pe *grupe!*

- Formați trei grupe.
- Identificați semnele de ortografie și de punctuație din fragmentele date, precizați ce marchează fiecare și alcătuiți enunțuri sugestive în care să le utilizați:

Grupa ①

„— Rogu-te, dă-mi voie să merg să înfrunt Minotaurul și pe sângerosul rege Minos care ne osândește tinerii.“

Grupa ②

„— Să nu te temi, tată. Pentru tine și pentru Atena, am să pornesc odată cu tinerii care urmează să plece ca jertfe în Creta. Vino! Să ne luăm rămas-bun.“

Grupa ③

„— Voi sunteți atenienii care mi se cuvin? întrebă regele-ntunecat.
— Noi suntem jertfa ta, răspunse Tezeu.
— Trebuie să vă plecați în fața mea!“

OBSERVĂ!

Calitățile stilului

- În vederea redactării unei compoziții, trebuie respectate următoarele calități ale stilului: **corectitudinea** (respectarea strictă a regulilor gramaticale, ortografice și de punctuație), **claritatea** (apelarea la sensuri bine-cunoscute de majoritatea vorbitorilor), **proprietatea** (alegerea cuvintelor care exprimă exact o idee), **precizia** (folosirea cuvintelor strict necesare comunicării), **puritatea** (utilizarea formelor limbajului standard).

Lucrați în *pereche!*

- Având în vedere normele ortografice și de punctuație studiate, precum și calitățile generale ale stilului, alcătuiți împreună o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să prezentați trăsăturile personajului legendar Tezeu.
- În compunerea voastră, trebuie:
 - să ilustrați două trăsături ale personajului, cu exemple adecvate, selectate din textul dat;
 - să precizați cum sunt evidențiate trăsăturile (gesturi, fapte, limbaj, atitudini etc.);
 - să aveți un conținut și un stil adecvate cerinței date;
 - să respectați precizarea privind limita de cuvinte.

Elemente de construcție a comunicării

PROPOZIȚIA. ENUNȚUL. APLICAȚII

1 Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate și alcătuieste apoi propoziții simple.

- Vrând să fie unicul moștenitor al tronului Cretei, Minos solicită ajutorul zeului Poseidon.
- Sprijinit de Heracles, regele Minos capturează Minotaurul.
- Minotaurul scotea zgomote înfiorătoare.
- Curajosul Tezeu l-a ucis pe Minotaur.

2 Se dau următoarele serii de cuvinte:

- Olimp, legende, a fi, minunat;
- a ucide, a scăpa, fiara, Tezeu, blestem, de, pentru, Atena;
- speranță, rege, suflet, rază, a încolți, în.

Stabilește raporturi sintactice între ele, punându-le să relaționeze în cadrul enunțurilor (propoziții sau fraze).

3 Precizează partea de propoziție pentru cuvintele subliniate din următoarele enunțuri:

- „Trecu o lună, trecură două, trecură noună, și împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunii.”
- „La zgomotul ușor al pașilor lui Făt-Frumos, fata ridică ochii albaștri ca undele lacului.”
- „Soarele ieșind din răsărit privea la ei cu drag.”
- „El o duse la împăratul și i-o arătă, spuindu-i că-i mireasa lui.”

(Mihai Eminescu, *Făt-Frumos din lacrimă*)

Lucrați în *pereche*!.....

- Se dă următorul text:

„Demult, tare demult, trăia un rege foarte bogat, atât de bogat încât putea cumpăra o țară întregă. A avea comori neprețuite dar cea mai de preț comoară a lui era fata sa.

Fata avea părul galben ca spicele grâului, avea vocea și veselia păsărilor, iar despre frumusețe ce să mai vorbim... Sute de regi și-ar fi dat averile pentru ea. Nicio altă prințesă nu o egala.

Venise și vremea măritșului, iar mii de prinți fuseseră refuzați de biata prințesă care nu își găsea iubirea. Ea se îndrăgostise de soare. Într-o zi îi spuse tatălui ei:

— Tată, știi că ești supărat, că nu am ales niciun prinț, dar eu iubesc pe altcineva.

— Pe cine?

— Pe cineva, care în fiecare dimineață e la fereastra mea, a cărui splendoare o admir în fiecare zi. Este soarele, tată! Cu el vreau să mă mărit!“

(*Legenda florii-soarelui*)

- Cerințe:

- Alegeți trei propoziții dezvoltate și transformați-le în propoziții simple.
- Identificați o propoziție negativă și un enunț asertiv.
- Menționați părțile de propoziție studiate, prezente în enunțul: „Fata avea părul galben ca spicele grâului”.
- Precizați motivul pentru care substantivul „tată”, din enunțul „Este soarele, tată!”, nu are funcție sintactică.
- Transcrieți o frază alcătuită din trei propoziții (cu trei predicate).

UNITĂȚILE COMUNICĂRII ȘI ACTELE DE LIMBAJ. SISTEMATIZARE

1 Se dă următorul dialog:

— Bună ziua și bine v-am găsit, domnule! spuse jurnalistul, întinzând prietenos mâna către interlocutor.

— Bună ziua! Cu cine am onoarea să vorbesc, dacă nu vă supărați? întrebă scriitorul, în timp ce strânse mâna reporterului.

— Știu că sunteți un scriitor de succes, iar eu, în calitate de reporter, am venit să vă iau un interviu. Numele meu este Bogdan Miron.

— Încântat de cunoștință! Sigur. Poftiți înăuntru! Casa mea este bucuroasă mereu de oaspeți interesați de pasiunea mea pentru scris.

— Mulțumesc mult pentru amabilitate!

— Ia loc pe fotoliul acesta! spuse pe un ton blajin scriitorul.

— Mulțumesc din nou!

— Ce ați dori să știți despre mine? Mai întâi să vă spun eu ceva: vă lansez invitația de a participa mâine, la ora 18, la un eveniment drag mie: lansarea cărții mele de memorii „Pașii hoinari ai sufletului“. Ce ziceți?

— Vai, ce bine că am venit astăzi la dumneavoastră! Sub nicio formă nu aș putea rata evenimentul. Nici nu știam că scrieți memorii.

— Eu sunt poet și, mai nou, memorialist.

— Poet? îl întrerupse interlocutorul. Nu înțeleg, ridică acesta din umeri. Eu știu că trebuie să iau un interviu unui prozator. Nu sunteți domnul Ștefan Călinescu?

— Nu! spuse el pe un ton răspicat. Mă numesc Adrian Călinescu.

— Imposibil! afirmă reporterul descumpănit.

— Ba bine că nu. Ar fi trebuit să vă informați corect înainte de a mă aborda! îl apostrofă scriitorul.

— Aveți dreptate. Am greșit. Îmi asum și vă prezint scuzele mele sincere. Mi se pare însă interesant ceea ce am aflat despre dumneavoastră. Ia spuneți-mi, mai e valabilă invitația pentru mâine?

— Bineînțeles! zâmbi scriitorul înțelegător.

Lucrați pe grupe!.....

- Formați trei grupe.
- Fiecare dintre voi va dicta unui coleg câte două replici ale dialogului; schimbați caietele între voi și corectați textul dat.
- Fiecare elev va răspunde la câte o întrebare din setul de mai jos; după răspuns, va preda colegului său caietul pentru a fi verificat.
- La finalul activității, veți citi colegilor răspunsurile considerate de voi corecte.
- Aveți în vedere noțiunile de comunicare orală însușite.

Grupa ①

- Ce observi în legătură cu vorbitorul/ ascultătorul în cadrul dialogului?
- Care este tema convorbirii?
- Care sunt cuvintele-cheie?
- Care sunt ideile principale?

Grupa ②

- Poți prezenta două informații de detaliu și două informații generale?
- Care este mesajul convorbirii?
- Care sunt elementele nonverbale/ paraverbale? Sunt acestea mărci ale personalității individuale în cazul prezentat?
- Respectă interlocutorii regulile de acces la cuvânt pe tot parcursul dialogului sau există o abatere/ abateri?

Grupa ③

- Ce atitudini comunicative observi?
- Cum sunt exprimate emoțiile interlocutorilor?
- Care sunt actele de limbaj pe care le observi? Numește-le.
- Care sunt perechile de adiacență de tipul: invitație – acceptarea/ refuzarea invitației, reproș – acceptarea/ refuzul reproșului, a face un compliment – a răspunde la un compliment?

Recapitulare

Am învățat... Știu

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

„A fost odată un fiu de împărat care făcea o plimbare tocmai pe la marginea împărăției. Și, când a mers la o fântână de-acolo să bea apă, tocmai atunci a venit să se adape și un taur mare, negru, mugind de fioros ce era. Taurul vrea să suie un deal. Și fiul împăratului voia să urce dealul, dar nu putea. Se apucă de coada taurului, iar aceasta se înfurie și fugi, fugi, până ce dădu de o peșteră. Intră omul în peștera cu pricina printr-o gaură și ajunse pe tărâmul de dincolo.

Acolo, o negură groaznică, așa cum este în mormânt. Omul nu se lăsă și se duse înaintea. Ieși la lumină, unde se găseau pomi înfloriți și iarbă verde, ca mătasea de moale. În cale, un copac și mulți meri cu mere roșii și mere galbene. Dintr-o dată, auzi fiul de împărat un urlet, de-l trecură toți fiorii, și se urcă într-un copac, de frica fiarelor sălbatice.“
(*Fiul de împărat și tărâmul de dincolo*)

Să receptez un text

- 1 **Identifică formula inițială a basmului și prezintă semnificația acesteia.**
- 2 **Notează două repere spațiale.**
- 3 **Transcrie o structură care conține o comparație.**
- 4 **Prezintă semnificația următoarelor structuri din text:** „un taur mare, negru”, „tărâmul de dincolo”, „negură groaznică”, „așa cum este în mormânt”.
- 5 **Extrage din textul dat două idei principale și două idei secundare.**

Să redactez un text

- 6 **Redactează o compunere, de 200-300 de cuvinte, în care să prezinți o întâmplare imaginară, pornind de la ultimul enunț al fragmentului dat. În compunerea ta, vei folosi narațiunea, descrierea, dialogul și vei integra corespunzător semnele de punctuație și de ortografie studiate.**

Să folosesc limba română

- 7 **Transformă următoarele propoziții dezvoltate, afirmative în propoziții simple, negative:**
 - a. Auzi fiul de împărat un urlet.
 - b. El se apucă de coada taurului.
- 8 **Transformă următoarele propoziții simple în propoziții dezvoltate:**
 - a. Omul nu se lăsă.
 - b. A venit un taur.
- 9 **Identifică părțile de propoziție studiate, din următorul enunț:**
„[...] auzi fiul de împărat un urlet... se urcă într-un copac, de frica fiarelor sălbatice”.

Să comunic

- 10 **Alcătuiește perechi minimale de replici pentru situațiile date în tabel, având ca temă călătoria inițiată din lumea basmului. Dezvoltă apoi una dintre perechi, realizând un dialog de aproximativ 10 replici, axat pe unul dintre actele de comunicare studiate.**

Întrebare-răspuns	Invitație – acceptare/ refuz	Reproș – acceptare/ refuz	Complimentare – acceptare/ refuz

Ce trebuie să faci?

- 1 **Creează** propriul tău basm care să trateze tema călătoriei de inițiere a eroului/ eroinei principale și ilustrează-l adecvat.
- 2 **Alcătuiește** o mini-carte din pagini laminate, care să îl conțină. Intitulează adecvat creația ta.
- 3 **Elaborează**, de asemenea, o copertă sugestivă a cărții tale.

Criterii de evaluare:

- dezvoltarea adecvată a temei propuse;
- originalitatea compoziției;
- corectitudinea copertei, adecvarea ilustrațiilor la conținut;
- dezvoltarea adecvată a temei propuse;
- respectarea normelor de redactare, ortografie și punctuație.

*Călătoria
imaginatiei
mele*

- Călătoria voastră fascinantă se apropie de final. Totuși, voi știți că orice final este un nou început. Ați parcurs texte literare esențiale din literatura română, le-ați corelat cu minunate creații ale literaturii universale și le-ați îmbogățit înțelesurile cu texte nonliterare captivante. Și tot acest drum al cunoașterii s-a țesut ca un labirint al inițierii în jurul unor teme interesante. Ați făcut cunoștință cu neprețuita carte, v-ați jucat și ați copilărit, întâlnind la tot pasul prieteni dragi și pasiuni nenumărate și ați ajuns la finalul călătoriei inițiatice. Precum Făt-Frumos sau Ileana-Sîmziana, ați crescut mugurii sufletului vostru cald cu sunete, cuvinte, părți de vorbire și de propoziție, enunțuri. Ați învățat să comunicați corect, să fiți empatici, să inițiați conversații, să interpretați gesturi etc. Dar, mai presus de toate, ați deprins cum să creșteți permanent valoarea voastră ca oameni.
- Anul următor, drumul va continua și se va îmbogăți din nou. Până atunci, nu uitați de tainele ce așteaptă mereu să fie descoperite!

Evaluare sumativă

Citește textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele:

„Regele a aflat că artistul Dedal a dat sfat Ariadnei și ea l-a ajutat pe iubitul Tezeu. L-a chemat pe Dedal și i-a strigat așa:

— Tu le-ai dat ajutor?... Tu... câine atenian? Și-ai socotit, pesemne, că scapi neosândit?

— Eu le-am dat, da, stăpâne, a glăsuț Dedal. Ai omorât atâția tineri nevinovați din ținuturi călcate de tine în picioare. Atâția osândiți de tine pe nedrept, chiar din insula Creta, au fost mâncați de fiară, crudele basileu¹. Nu mai puteam să-ndur. Făptuiești numai crime. Ucide-mă acuma, de vrei, nu mă-nspăimânt...

— Nu. N-am să te ucid, căci mintea ta isteță, harul tău de artist îmi sunt de trebuință. Dar am să te închid – a spus regele Minos – în schimb, în labirint, cu fiul tău, Icar. Să nu-ți treacă prin minte, cumva, să-ncerci să fugi...

Și, la semnul lui Minos, sclavii s-au repezit. L-au înșfăcat de umeri, și-așa, mai mult târâș, l-au purtat prin grădină până la labirint.“

(Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*)

¹basileu s.n. titlu purtat de conducători.

Zeița Atena, sculptură, Muzeul Luvru

Punctaj

A – Înțelegerea textului (20 de puncte)

1 În structura: „N-am să te ucid“, cratima:	5 puncte
a. unește părți de vorbire identice;	
b. leagă două părți de vorbire diferite, prin căderea vocalei „u“;	
c. desparte două părți de vorbire.	
2 Identifică personajele textuale și notează câte două trăsături ale fiecăruia dintre ele.	5 puncte
3 Formulează ideile principale ale fragmentului dat.	5 puncte
4 Alcătuieste un text, de 30-60 de cuvinte, în care să prezinți semnificația „labirintului“ construit de către Dedal, având în vedere corelația cu tema călătoriei.	5 puncte

B – Limba română (30 de puncte)

5 Alcătuieste o propoziție simplă, o propoziție dezvoltată, un enunț asertiv, unul interogativ și o frază, în legătură cu mesajul fragmentului dat.	5 puncte
6 Transcrie, din text, o propoziție dezvoltată.	5 puncte
7 Clasifică următoarele enunțuri în funcție de scopul comunicării:	5 puncte
• Nu-i așa că te-ai făcut bine? • Am reținut ce este basmul popular. • Of, ce greu e!	
• Ce vreme frumoasă! • Să presupunem că vine mâine.	
8 Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate din enunțurile: „Regele a aflat că <u>artistul Dedal</u> a dat sfat Ariadnei și <u>ea l-a ajutat</u> pe iubitul Tezeu.“	5 puncte
9 Analizează cuvintele subliniate din enunțul: „La semnul <u>regelui</u> , <u>sclavii l-au adus</u> pe Tezeu către labirintul <u>înfricoșător</u> și <u>imens</u> .“	10 puncte

C – Comunicare (20 de puncte)

10 Alcătuieste un dialog, de 10-15 replici, pe tema admirației față de modelul de comportament prezentat în legenda greacă studiată. Dialogul tău va fi structurat în funcții de următoarele repere:

- utilizarea tipurilor de acte de comunicare studiate 5 p.;
- folosirea perechilor minimale întrebare-răspuns, acceptare – refuzare invitație/ reproș, a face un compliment – a răspunde la un compliment; 10 p.
- respectarea regulilor de redactare, de ortografie și de punctuație. 5 p.

D – Redactare (20 de puncte)

11 Precizează ce marchează două dintre următoarele semne de punctuație și de ortografie din fragmentul de mai jos:

- cratima
- punctul
- virgula
- semnul întrebării
- două puncte

„Regele a aflat că artistul Dedal a dat sfat Ariadnei și ea l-a ajutat pe iubitul Tezeu. L-a chemat pe Dedal și i-a strigat așa :

— Tu le-ai dat ajutor?... Tu... câine atenian? Și-ai socotit, pesemne, că scapi neosândit?”

Tezeu și Aethra, Laurent de La Hyre,
Muzeul Artelor, Budapesta

NOTE

- Timp de lucru: 50 de minute.
- Se acordă 10 puncte din oficiu! Succes!
- Desenează o față veselă dacă ești mulțumit sau o față tristă, dacă ești nemulțumit de felul în care ai rezolvat cerințele.

UNITATEA 8

FARMECUL AMINTIRII

- *Recapitulare finală*
- *Evaluare finală*
- *Portofoliul disciplinei Limba și literatura română - clasa a V-a*
- *Textele înregistrărilor video (situații de comunicare orală)*
- *Listă de lecturi suplimentare*

Am învățat... Știu

Citește textul următor și rezolvă cerințele date:

„Cale scruta bezna de dincolo de ușă. Ce fel de dragon avea să capete? Și de ce o fi fost așa de îndărătnic? Să fi fost doar speriat? Antón mai smuci o dată de frânghie și izbuti să scoată la lumină, cu mari poticneli, o huidumă de animal, care se și prăbuși la pământ, aterizând drept în bot.

Dragonul zăcea prăvălit în mijlocul încăperii. Cale se uită la el cu ochii cât cepele. Nu era nici pe departe ceea ce-și închipuisese. Trupul îi era mult prea mătăhălos, aripile mult prea mici, botul țuguiat, iar pe buze purta un zâmbet tâmp, cât să nu se arate prea isteț. Pe lângă toate astea, ghearele de la picioarele din spate erau uriașe, așa că nici nu era de mirare că venise de-a berbeleacul! Nu era nici verde, nici roșu, ci un soi de cafeniu care îi dădea un aer cât se poate de șters.

Alene, dragonul se ridică în picioare, își apropie năsoiul de Cale și, după ce-l amușină, își smuci capul pe spate, strânse din fălci cu nădejde și izbucni într-un strănut de speriat. Tot atunci, pe nas îi țâșni o limbă de foc. Cale scăpă neatins, ferindu-se la timp, dar podeaua fu însemnată cu o dâră neagră, iar în aer se simți de îndată miros de lemn ars.

— E cumva bolnav?
întrebă el îngrijorat.

— Da de unde! spuse Antón. O avea vreo alergie de vară, cine știe? Ei bine, cum ți se pare? Nu-i așa că-i o minunăție de animal? Ia zi, cum o să-l cheme?

Cale își întoarse ochii către dragon, spre a-l cântări mai bine. Apoi se uită la părinții lui. Nici ei nu se arătau prea convinși. Dragonul nu părea deloc în stare să meargă undeva. Cale se așeză pe jos, gândindu-se la numele pe care să i-l dea. Pe dată, dragonul se apropie de el și se așeză chiar alături, lăsându-i-se un pic pe picior și odihnindu-și căpățâna pe umărul noului său stăpân.

În clipa aceea, Cale luă o hotărâre.

Nu avea importanță ce fire sau ce înfățișare avea; la urma urmei, era dragonul lui și cu el trebuia să treacă de marea încercare. Și era sigur că avea să izbutească.

— Mondragon, răspunse Cale. O să-l cheme Mondragon.

— Vai, ce nume... original, șovăi maică-sa, zâmbindu-i căznit.

— Foarte bine. Mondragon să fie, îngână și Antón, trecându-și numele în catastif. Apoi dezlegă frânghia care atârna de zgarda de la gâtul dragonului, o strânse colac și și-o prinse înapoi la brâu. Lărgi gura săcoteiului și-i întinse lui Cale tot ce era înăuntru.

— Ai aici o lesă, o pungă cu biscuiți speciali pentru dragoni, cu care să-l răsplătești de fiecare dată când îi iese ceva bine, o tolbă în care să ții plosca cu apa pentru drum și un fluier, care-ți va fi

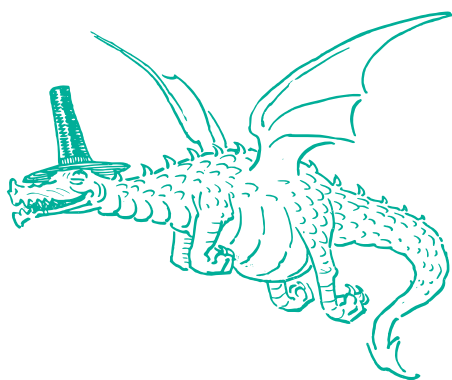
de folos ca să-l chemi atunci când sunteți departe unul de celălalt. Cel mai important lucru este ca, de la bun început, să-l înveți să se poarte ca lumea. Ah, încă ceva, ține seama că, având aripile astea mici, nu e în stare încă să zboare. Sigur, pe măsură ce-o să mai crească și el, o să-i crească și aripile și, într-o bună zi, poate c-o să-și ia și zborul, cu toate că n-aș băga mâna-n foc. Oricum ar fi, deocamdată nici măcar să nu încerci. După cum nici nu te sfătuiesc să i te sui în spate. Dragonii din specia lui au la început spinările ceva mai gingașe, iar dacă apasă asupra lor vreo greutate, s-ar putea alege cu cine știe ce rană.

— Grozav, ce să mai zic! pufni Cale, fără să-și poată ascunde dezamăgirea. Păi dacă nu poate zbura și nici nu poate fi încălecat, ce se poate face cu el?

— Răbdare, Cale, răbdare. Totul o să se îndrepte, îi spuse Antón cu blândețe. Vinul de soi nu se face așa, peste zi.

«Ce m-o fi interesând pe mine vinul?» își zise Cale. «Nu vreau decât să am și eu un dragon normal, ca toată lumea.»

(Ana Galán,
Mondragon. Marea încercare)

Să receptez un text

Lucrați pe *grupe!*

- Formați patru grupe și rezolvați cerințele formulate pentru fiecare grupă.

Grupa ①

Lectorii

- Citiți textul, pe roluri, interpretând cât mai bine personajele.
- Identificați ideile principale ale textului, apoi prezentați-le în fața colegilor.
- Alcătuiți planul dezvoltat de idei pentru fragmentul citat.
- Completați o foaie de flipchart, cu informațiile cerute.
 - a. Ce credeți că se va întâmpla cu dragonul?
 - b. Pe ce indicii din text vă bazați?

Grupa ②

Exploratorii cuvintelor

- Indicați sensul din text al cuvintelor, raportându-vă la context: „scruta”, „îndărătnic”, „huidumă”, „amușină”.
- Precizați ce sens are cuvântul „cântări” (sensul obișnuit sau sensul surprinzător) și construiți, fiecare, câte un enunț, în care să aibă un alt sens decât cel identificat.
- Scrieți patru cuvinte-cheie din text, care să susțină tema textului.
- Precizați sensul structurilor: „cu ochii cât cepele” și „n-aș băga mâna-n foc”.

Grupa ③

Interpreții cuvintelor

- De ce este dezamăgit Cale atunci când își vede dragonul? Alegeți dintre răspunsurile de mai jos, justificându-vă opțiunea.
 - Băiatul așteptase foarte mult timp și își făcuse iluzii legate de înfățișarea dragonului său.
 - Reacția părinților săi este una critică și îl influențează.
 - Este convins că nu îl va putea ajuta pentru a reuși în marea încercare.
- Fragmentul citat este un text narativ literar cu elemente descriptive. Completați, pe o foaie de flipchart, tabelul de mai jos.

<i>Text narativ literar</i>	<i>Exemple</i>	<i>Text descriptiv literar</i>	<i>Exemple</i>
Cine relatează?		Ce mijloace de exprimare apar în text?	
Ce relatează?		Ce este descris?	
Cine participă la acțiune?		Ce tip de descriere apare în text?	
Când și unde se petrec întâmplările?		Care sunt părțile de vorbire specifice descrierii?	
Care este timpul verbal folosit?		Ce sentimente trezește descrierea?	

- Explicați, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvenței:

„— Răbdare, Cale, răbdare. Totul o să se îndrepte, îi spuse Antón cu blândețe. Vinul de soi nu se face așa, peste zi.“

Grupa ④

Reflectorii

- Dacă ați fi fost în locul lui Cale, cum ați fi reacționat la vederea dragonului primit? Fiecare dintre voi va oferi propriul răspuns, pe care îl va justifica.
- Ce emoții ați simțit când ați citit textul? Explicați.
- Desenați portretul dragonului, bazându-vă pe informațiile din text.
- Realizați blazonul dragonului/ al personajului Cale, ținând cont de: calități/ defecte/ acțiuni deosebite etc.

Să redactez un text

1. Scrie o compunere, de 150-300 de cuvinte, în care să-ți imaginezi cum va decurge călătoria lui Cale spre casă, alături de dragon.
2. Explică folosirea semnelor de punctuație și de ortografie din secvența:
„— Vai, ce nume... original, șovăi maică-sa, zâmbindu-i căznit.“
3. Ce rol crezi că are semnul întrebării în enunțurile din primul paragraf al textului?
4. Scrie un e-mail unui prieten, în care să-i povestești ce impresii ți-a creat lectura acestui fragment și dacă ți-ar plăcea sau nu să citești integral opera literară „Mondragon. Marea încercare”, de Ana Galán.

Să folosesc limba română

5. Completează cadranul de mai jos cu informațiile cerute:

Fonetică

1. Desparte în silabe cuvintele: „înfățșare”, „deocamdată”, „mătăhălos”, „dezamăgirea”.
2. Precizează care este silaba accentuată corect în cuvintele: „gingașe”, „săcotei”, „greutate”, „normal”.
3. Câte litere și câte sunete au cuvintele: „picioarele”, „chiar”, „specia”, „chemi”?
4. Scrie cuvinte care să conțină:
 - grupurile: ui, ie, ia, ou;
 - grupurile: eai, iai, oai.

Vocabular

1. Transcrie patru termeni din câmpul lexical al cuvântului „dragon”.
2. Construiește enunțuri în care verbul „a bate” să aibă patru sensuri diferite.
3. Scrie patru termeni din câmpul lexical al cuvântului „copil”.
4. Notează câte un sinonim și un antonim potrivit pentru sensul din text al cuvintelor: „original”, „dezamăgirea”.

Părți de vorbire

1. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate în prima parte a textului.
2. Formulează enunțuri în care adjectivul „greoi” să se afle la gradele de comparație studiate.
3. Indică ce parte de vorbire este cuvântul subliniat în secvența dată, apoi alcătuiește un alt enunț în care să aibă altă valoare: „În clipa aceea, Cale luă o hotărâre.”
4. Precizează modul și timpul verbelor: „zăcea”, „țâșni”, „zi”, „a cântări”.
5. Scrie enunțuri în care să existe un numeral cardinal compus cu:
 - a. valoare substantivală;
 - b. valoare adjectivală.

Părți de propoziție

1. Identifică în enunțurile citate subiectele și atributele. „Tot atunci, pe nas îi țâșni o limbă de foc...” „Dragonii din specia lui au la început spinările ceva mai gingașe...”
2. Precizează care sunt predicatele din secvența: „Apoi dezlegă frânghia care atârna de zgarda de la gâtul dragonului, o strânse colac și și-o prinse înapoi la brâu”.
3. Analizează substantivele și pronumele din textul dat, precizând categoriile gramaticale specifice fiecăruia. „Pe dată, dragonul se apropie de el și se așeză chiar alături, lăsându-i-se un pic pe picior și odihnindu-și căpățâna pe umărul noului său stăpân.”

6 Construieste propoziții după schemele date:

- a. A (adjectiv propriu-zis) + S (substantiv propriu) + P.V. (verb predicativ, modul indicativ, timpul viitor);
 b. P.V. (verb predicativ, modul imperativ) + A (adjectiv propriu-zis) + substantiv fără funcție sintactică.

7 Construieste patru propoziții afirmative, dezvoltate. Transformă propozițiile alcătuite de tine în propoziții negative, simple.**Să comunic****8 a. Imaginează-ți că ai primit și tu un dragon de jucărie, de ziua ta, care a prins viață.**

Scrive un dialog, de 8-10 replici, despre marea încercare prin care trebuie să treceți împreună.

b. După ce ai terminat de scris, rezolvă cerințele de mai jos:

- Identifică formulele de inițiere a dialogului;
- Precizează dacă sunt respectate regulile unei comunicări eficiente;
- Explică dacă există sau nu elemente nonverbale și paraverbale în text.

9 Pregătește-te pentru prezentarea portofoliului final! Imaginează-ți cum va decurge dialogul cu profesorul de limba și literatura română și scrie, 5-6 replici.**10 Vizionează unul dintre filmele „Shreck”, „Cenușăreasa”, „Cronicile din Narnia”, „Motanul încălțat”, „Albă-ca-Zăpada”, care reprezintă transpuneri ale basmelor clasice într-o viziune modernă, apoi completează o fișă cu informațiile cerute.**

- Filmul a fost lansat în anul ... și a fost regizat de ...;
- Actorii în rol principal sunt ...;
- Tema filmului este ...;
- Punctul de plecare al filmului îl reprezintă opera/ romanul ...;
- Un element modern în film este ...;
- Mesajul transmis este acela că ...;
- Cel mai mult mi-a plăcut ...;

Evaluare finală

Citește textele următoare și rezolvă cerințele date:

TEXTUL A

„După o săptămână, cei doi tineri încă mai frunzăreau cartea lui Darwin și jurnalul lui moș Leon, citind – cine știe a câta oară, câte un pasaj, și revenind mereu la rândurile care priveau locul acela necercetat. Asupra lor se așezase o îngândurare ciudată – și n-o mai puteau alunga, ca și când jurnalul ar fi fost vrăjit.

— Pierre! zise Anton Lupan într-o zi. Oare tu crezi că... Știi că mă trezesc uneori noaptea și pe urmă nu mai pot adormi? Mă tot frământ și mă tot întreb...

Aici tânăru tăcu, uitându-se stăruitor în ochii prietenului său. Iar acesta, fără să aștepte urmarea cuvintelor lui, clătină din cap, înțelegător și mărturisitor:

— La fel simt și eu!

— Oare ce-o fi acolo, Pierre?

— Cine știe? Ar putea să fie păduri, sau lacuri, sau munți, sau câmpii, sau deșert – sau toate la un loc, sau nimic deosebit. Cu sau fără ele, mersul vieții pe Pământ rămâne același.

— Și totuși...

— Da, și totuși, chinuitor e că nu știi. Nu-i așa? Ai vrea să știi măcar că nu-i nimic.

— Da, Pierre! Cred că prin firea lui, omul e împins să afle tot, să nu-i rămână nimic necunoscut. [...]“

(Radu Tudoran, *Toate pânzele sus!*)

TEXTUL B

„La sfârșitul secolului al XV-lea, lumea era mică. Centrul civilizației umane părea a fi undeva în Europa Occidentală; oamenii de aici știau că există undeva, în Orient, o Chină (Marco Polo scrisese despre ea), o Indie și numeroase zone exotice, dar nu se știa exact cât de mare este lumea. A venit apoi epoca marilor descoperiri geografice: grație unor navigatori pricepuți și a unor oameni a căror curiozitate i-a împins până la marginea lumii, Pământul s-a făcut rotund și mare. Navigând în jurul Pământului, Magellan a confirmat ceea ce savanții bănuiau încă din Antichitate, că planeta noastră este sferică, iar pe parcursul expediției sale a descoperit teritorii unde niciun european înaintea sa nu ajunsese până atunci. Și nu a fost singurul: căci secolul XVI este secolul marilor exploratori – oameni care n-au putut sta locului și și-au petrecut viața mereu pe drum, în căutarea unor locuri îndepărtate. Cine au fost ei și care au fost marile lor realizări?“

(*Călătorie în jurul Pământului: cei mai mari exploratori din istorie, www.historia.ro*)

A – Înțelegerea textului (34 de puncte)

Punctaj

1 Notează litera corespunzătoare răspunsului corect, din enunțurile care fac referire la cele două texte.

6 puncte

• Emoția care a pus stăpânire pe Anton Lupan este:

a. nedumerirea; b. curiozitatea; c. teama.

• Secolul al XVI-lea este secolul în care:

a. s-a confirmat că Pământul este rotund;

b. Marco Polo a scris despre China;

c. a fost descoperită India.

2 Scrie A în dreptul enunțului pe care îl consideri adevărat și F în dreptul celui fals. ... Fragmentul selectat din textul A este ficțional, iar textul B este nonficțional. ... În textul B sunt prezente numeroase cuvinte folosite cu sens neobișnuit, surprinzător. ... Cel care oferă informații în textul B este povestitorul. ... În textul A există acțiune, personaje, repere de timp și spațiu. ... Tema textului B o reprezintă marile descoperiri geografice. ... Scopul textului A este de a impresiona, iar al textului B este de a informa.	12 puncte										
3 Notează ce emoții ale personajelor din textul A reies din fragmentele de mai jos: <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">„mă trezesc uneori noaptea și pe urmă nu mai pot adormi“</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td>„și totuși, chinuitor e că nu știi“</td> <td></td> </tr> </table>	„mă trezesc uneori noaptea și pe urmă nu mai pot adormi“		„și totuși, chinuitor e că nu știi“		4 puncte						
„mă trezesc uneori noaptea și pe urmă nu mai pot adormi“											
„și totuși, chinuitor e că nu știi“											
4 Găsește două asemănări și două deosebiri între cele două texte.	8 puncte										
5 Explică, în 30-50 de cuvinte, semnificația secvențelor: „Cred că prin firea lui, omul e împins să afle tot, să nu-i rămână nimic necunoscut.“ „secolul XVI este secolul marilor exploratori – oameni care n-au putut sta locului și și-au petrecut viața mereu pe drum, în căutarea unor locuri îndepărtate.“	4 puncte										
B – Limba română (26 de puncte)											
6 Transcrie, din fiecare text, câte doi termeni, care fac parte din: câmpul lexical al cunoașterii; câmpul lexical al aventurii.	4 puncte										
7 Realizează corespondența între cuvintele din coloana din stânga și sinonimele potrivite din coloana din dreapta: <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td>1. frunzăreau</td> <td>a. neexplorat</td> </tr> <tr> <td>2. mărturisi</td> <td>b. cunoscători</td> </tr> <tr> <td>3. necercetat</td> <td>c. răsfoiau</td> </tr> <tr> <td>4. pricepuți</td> <td>d. reușite</td> </tr> <tr> <td>5. realizări</td> <td>e. spuse</td> </tr> </table>	1. frunzăreau	a. neexplorat	2. mărturisi	b. cunoscători	3. necercetat	c. răsfoiau	4. pricepuți	d. reușite	5. realizări	e. spuse	10 puncte
1. frunzăreau	a. neexplorat										
2. mărturisi	b. cunoscători										
3. necercetat	c. răsfoiau										
4. pricepuți	d. reușite										
5. realizări	e. spuse										
8 Analizează cuvintele subliniate, precizând partea de vorbire, genul, numărul și funcția sintactică.	12 puncte										
C – Comunicare (14 puncte)											
9 Identifică, în ultimele șase replici din textul A, următoarele elemente: vorbitorul și ascultătorul; mesajul transmis; contextul comunicării; canalul de transmitere a mesajului.	4 puncte										
10 Imaginează-ți că ești un prieten al celor două personaje din primul text. Scrie un scurt dialog, pornind de la ultimele două replici din text, în care să integrezi și informații din textul B.	10 puncte										
D – Redactare (16 puncte)											
11 Scrie o compunere, de 150-300 de cuvinte, în care să povestești o întâmplare petrecută într-o excursie/ tabără. Vei ține cont: să prezinți o succesiune de întâmplări; să precizezi două coordonate spațio-temporale; să respecti convențiile tipului de text; să respecti precizarea privind numărul de cuvinte.	10 puncte										
12 Explică folosirea semnelor de punctuație și de ortografie din enunțul „— Oare ce-o fi acolo, Pierre?“.	6 puncte										

NOTE

- Timp de lucru: 50 de minute.
- Se acordă 10 puncte din oficiu! Succes!
- Desenează o față veselă dacă ești mulțumit sau o față tristă, dacă ești nemulțumit de felul în care ai rezolvat cerințele.

Portofoliul disciplinei Limba și literatura română – clasa a V-a

I. Pagina de titlu

II. Sumar

1. Paginile Jurnalului de lectură

Unitatea 2

- „Cartea cu jucării”, de Tudor Arghezi (trei file de jurnal)

Unitatea 3

- „Amintiri din copilărie”, de Ion Creangă (filă de jurnal)
- Articolul „Bucla vieții mele” (volumul „Casele vieților noastre”), de Gabriel Liiceanu (filă de jurnal)

Unitatea 4

- „Micul print”, de Antoine de Saint-Exupéry (filă de jurnal)
- „Întâmplări din grădina mea”, de Ana Blandiana (trei file de jurnal)

Unitatea 5

- Poezii, de Mihai Eminescu (cinci file de jurnal pentru poezii axate pe tema copilăriei/ naturii)
- „Recreația mare”, de Mircea Sîntimbreanu (filă de jurnal)
- „Aventurile lui Tom Sawyer”, de Mark Twain (filă de jurnal)

Unitatea 6

- „Matilda”, de Roald Dahl (filă de jurnal)
- „Theodora Tenpenny”, de Laura Marx Fitzgerald (filă de jurnal)

Unitatea 7

- „Ileana Sîmziana”, basm cules de Petre Ispirescu (filă de jurnal)
- „Frumoasa adormită și fusul”, de Neil Gaiman (filă de jurnal)
- „Legendele Olimpului”, de Al. Mitru (trei file de jurnal)

2. Fișe de lucru/ desene/ imagini etc. utilizate în cadrul orelor de limba și literatura română

- Unitatea 1** • „Numește cartea!” Realizarea copertei de carte

- Unitatea 3** • Desene/ imagini reprezentative pentru țara noastră

- Diagrama costumelor populare din zona Neamț și cele din zona ta

- Unitatea 5** • Afișul de promovare a „Galei Filmului Internațional pentru Copii”

- Album cu fotografii din timpul activităților de pe parcursul anului școlar și din vacanțe

- Unitatea 6** • Foaie de flipchart cu opinia despre rolul fotografiei în viața unui copil

3. Proiecte formative (din cadrul unităților de învățare) și sumative (finale/ realizate la sfârșitul unităților de învățare)

Unitatea 2

- Minidicționar (cuvinte din câmpul lexical al termenului „joc”)
- Minidicționar (termeni din diferite câmpuri lexicale: familie, școală, jocuri, natură)
- Proiect final: „Jocuri, jucării” (pagină de ziar)

Unitatea 3

- Proiectul formativ de prezentare a obiceiurilor și tradițiilor de Crăciun dintr-o altă țară
- Proiect final: „Locul meu natal”

Unitatea 4

- Proiect formativ: „Atlasul inimii”
- Proiect formativ: „Regina Maria – o personalitate unică, remarcabilă”. Activitatea individuală din cadrul grupei
- Proiect final: „Prietenul meu imaginar”

Unitatea 5

- Proiect formativ: „Portrete de copii în picturile lui Nicolae Tonitza”
- Proiect formativ: „Ziua copiilor, în versuri”
- Proiecte formative: Ipostaze ale copilăriei în alte culturi
- Proiect sumativ: „Ipostaze ale copilăriei mele”

Unitatea 6

- Proiect formativ: „Inventator român al secolului XX”
- Proiect formativ: „Pictorul Renașterii”
- Proiect final: „Parada costumelor din materiale reciclabile” (impresii despre felul în care s-a desfășurat realizarea proiectului)

Unitatea 7

- Proiect formativ: „Poți fi un personaj de basm!”
- Proiect formativ: „Modele comportamentale imaginare și reale”
- Proiect final: „Călătoria imaginației mele”

4. Înregistrări, fotografii etc. (opțional)

5. Reflecțiile tale asupra a ceea ce ai lucrat

6. Alte materiale

UNITATEA 2

exercițiul 1/ pagina 26

- O fată vorbește la telefon cu mama sa

– Alo, bună, mami!
– Da, sunt bine, să știi că voi întârzia o jumătate de oră... m-am oprit cu Antonia la un ceai!
– Bine, mulțumesc. Te pup, mami!

- Un coleg nou-venit se prezintă colegilor

Bună, mă numesc Mihai și tocmai m-am mutat cu familia în oraș. Mă bucur să vă cunosc și să vă fiu coleg. Sunt o persoană sociabilă și sunt convins că ne vom înțelege foarte bine.

- O fată îi cere ajutorul unui coleg la rezolvarea unei probleme de matematică

– Vlad, crezi că mă poți ajuta să rezolv ultima problemă de la matematică? Cred că greșesc la calcule.
– Sigur. Hai să vedem despre ce este vorba!

exercițiul 1/ pagina 36

- O fată se află într-o localitate pe care nu o cunoaște și vrea să ajungă la o stație de autobuz

– Salut, fii amabil, știi cumva de unde pot lua autobuzul 135?
– Sigur, mergi drept înainte, faci prima la stânga și imediat vei vedea stația de autobuz.
– Mulțumesc. La revedere!
– La revedere!

- Un elev cere informații unui profesor despre un concurs la care vrea să participe

– Bună ziua, doamna profesoară!
– Bună ziua, Vlad!
– Vreau să vă cer mai multe informații despre Concursul de creație despre care ne-ați vorbit.
– Sigur. Vrei să participi?
– Da, numai că nu am reținut exact unde și când se desfășoară.
– Are loc peste două săptămâni, la Școala Gimnazială „Tudor Arghezi”.

- O fată își roagă părinții să o lase să meargă în excursia organizată de școală

– Maamă, mă lași și pe mine în excursie? Te roog!
– Unde se organizează excursia?
– La Mărțișoor! La casa lui Tudor Arghezi! Te rooog!

UNITATEA 3

exercițiul 1/ pagina 66

- Un copil își roagă prietenul să-i împrumute tableta

– Vlad, îmi împrumuți și mie, te rog frumos, tableta?
– Sigur, dar te implor să ai grijă de ea.
– Mulțumesc! Voi avea grijă, cu siguranță.

- O fată îi atrage atenția unui prieten că nu are voie să arunce cu hârtii

– Vlad, ți-am spus de atâtea ori să nu mai arunci cu hârtii!
– Scuză-mă, Ioana, voiam doar să arunc la coș.

exercițiul 4/ pagina 67

Ți-am spus să nu mă mai suni!
Te roog, ia-mi și mie un bilet la film, îți voi înapoia banii. Promit. Vaaai! Minunat! Mă bucur foarte mult pentru realizarea ta! Nu te îngrijora, sunt convinsă că vei reuși!

UNITATEA 4

exercițiul 1/ pagina 90

- Doi copii discută, dar conversația este îngreunată de zgomotul ambiental

– Matei, vrei să lucrăm împreună pentru proiectul la geografie?
– Poftim? Ce să facem?

- Un copil este strigat de mama sa, dar acesta este atent la jocul de pe telefonul mobil

– Ioana, Ioana, vino, te rog, să mă ajuți. Ioana!
– Poftim? Ai spus ceva?

exercițiul 2/ pagina 91

- Un băiat îi explică lecția colegei sale, care a lipsit de la școală, dar un telefon sună insistent

Astăzi am învățat despre textul literar descriptiv. Doamna profesoară ne-a spus că există două tipuri de descriere: de tip tablou și de tip portret.
• Un copil vorbește la telefon cu tatăl său, dar se află într-un loc în care semnalul este foarte slab

– Alo, bună, tată, sunt Andrei!
– Da, Andrei, alo, alo, mă auzi?
– Da, am ajuns... Cum?
– Nu înțeleg... cred că nu am semnal.

• În timpul orei de geografie, doi colegi discută despre filmul vizionat în weekend

- Mi s-a părut genial filmul. Au fost niște efecte speciale...
- Da, și mie mi-a plăcut filmul, însă nu prea știu ce să zic despre efectele speciale... parcă totul prea spectaculos.

exercițiul 1/ pagina 102

• Un elev a câștigat Premiul I la un concurs școlar și colegele îl felicită

- Mihai, felicitări! Ne bucurăm pentru tine!
- Știm cât de mult ai muncit pentru acest concurs!
- Vă mulțumesc! Chiar este o reușită!
- O fată îi povestește colegei despre dispariția pisicii ei, dar aceasta nu pare interesată de subiect
- Ioana, sunt foarte tristă, de câteva zile mi-a plecat pisica de acasă și nu s-a mai întors.
- Îhm. Ce zici? Vrei să mergem la o înghețată?

UNITATEA 5

exercițiul 1/ pagina 115

- Auuuzi, Maria, îmi dai și mie tema la română?
- Am avut temă? Hmm, înseamnă că nu am auzit din cauza clopoțelului care tocmai suna...
- Ha, ha, replica ta perfectă pentru a nu-ți face tema. Dar asta chiar era drăguță.
- Da? Ia spune, că m-ai făcut curioasă.
- Păi, trebuia să realizăm o conversație între doi prieteni, în care să fie încălcate două reguli...
- Ce reguli? Ce reguli?
- Pe una tocmai ai încălcat-o tu acum. Să-ți aștepți rândul atunci când vorbești cu cineva.
- Off, moralistule! Hai că mă duc....
- Și eu, că mâine dăm și test la biologie și...
- Cum? Dăm test? Și mai ce?
- Știi ceva, las-o baltă... dacă nu ai răbdare, vei afla abia mâine... când trebuie să predăm proiectele.

exercițiul 1/ pagina 124

- Un băiat se prezintă la un interviu în vederea admiterii la un program de voluntariat pentru perioada vacanței de vară
- Mulțumesc că ați răspunsul anunțului nostru de voluntariat.
- Și eu vă mulțumesc că m-ați invitat la interviu. Consider că

pot fi un bun asistent pentru instructorul de înot. Practic înotul de foarte mulți ani și am participat la numeroase competiții.

- Da, am văzut acest lucru în CV-ul dvs., dar trebuie să știți că aici veți lucra cu copii cu vârste de 6 și 7 ani.
- Sunt convins că mă voi descurca. Sunt o persoană răbdătoare și atentă. Chiar am un frate mai mic, are 7 ani și ne înțelegem de minune.
- În regulă, vă mulțumesc foarte mult pentru timpul acordat. Vă vom contacta noi până la sfârșitul acestei săptămâni.
- Și eu vă mulțumesc pentru oportunitate.

UNITATEA 6

exercițiul 1/ pagina 157

- Doi prieteni se află la o ceainărie și vorbesc despre planurile de vacanță, dar în jur este o muzică asurzitoare
- Maria, tu unde te duci în vacanța de vară? Ți-ai făcut planuri?
- Cred că mă voi duce cu ai mei într-o excursie, însă vreau să mă duc și în tabăra de creație literară... Tu unde ziceai că te duci?
- Eu sunt foarte ocupat cu competițiile sportive, dar sper să-mi fac timp să mă duc cu părinții la mare.
- Un coleg este pasionat de pescuit și îi vorbește entuziasmat unei prietene, dar aceasta nu este interesată
- Ioana, este incredibil, îți spun! Nu se compară cu nimic pescuitul..
- Am fost weekendul acesta în Delta împreună cu niște prieteni de familie la pescuit... Mi-am luat o undiță recent... are frână frontală puternică și un sistem de eliberare rapidă a tamburului...
- Da, da, pe mine nu prea m-a prins sportul acesta... nu prea îl înțeleg, sinceră să fiu.
- Unei fete tocmai i s-a stricat tableta, iar colegul o invită să meargă în parc să joace baschet
- Off, nu pot să cred, mi s-a stricat tableta și abia mi-o cumpăraseră părinții. Chiar nu înțeleg... ce se întâmplă... Ai idee ce ar putea să aibă?
- Ai vrea să mergem la baschet în parc? Ia uite ce frumos e afară!

exercițiul 3/ pagina 157

- Bună, Antonia! Am o veste grozavă pentru tine!
- Se vede! Strălucești! Dar spune-mi mai repede, nu mă ține ca pe ace!
- Mai ții minte concursul acela despre care ți-am povestit?
- Ăăă... care... dintre ele? Parcă erau mai multe...
- Acela de pictură, inspirat din opera lui Mihai Eminescu...
- A, îmi amintesc acum. Ai participat și tu cu o lucrare de care erai foarte mândră, nu-i așa?
- Exact! Azi am aflat că am obținut premiul I. Sunt atât de emoționată, încât îmi tremură tot corpul.
- Și nu numai... Și vocea... Felicitări, ți-am spus eu că talentul tău va fi apreciat.
- Mulțumesc pentru încredere și că ești alături de mine! Acum știi, cu siguranță, care va fi drumul meu după terminarea gimnaziului: Liceul de Artă.
- Mă bucur foarte mult pentru tine, dar acum ce-ai zice? Ai vrea să mergem la un suc?
- De acord! Fac eu cinste.

UNITATEA 7**exercițiul 1/ pagina 178**

- – Închide imediat fereastra! E curent!
- Gata, am înțeles. Nu trebuie să țipi la mine.
- – Antonia, poți să închizi, te rog, fereastra? Mi-e cam frig și sunt răcită.
- Da, sigur.
- Mulțumesc mult!
- – Bianca, uite o buburuză! E chiar pe bluza ta!
- Vaaai, ce bine că mi-ai spus. Mi-e foarte frică de insecte.
- – Bianca, ai o buburuză pe mânecă!
- Vai, ce frumoasă e... Îmi plac foarte mult buburuzele.

exercițiul 1/ pagina 184

- – George, de ce nu ai învățat lecția?
- Nu am avut timp suficient.
- Te sfătuiesc să te duci la doamna profesoară să te scuzi. Altfel o să ai probleme. A spus că ne ascultă.
- Mulțumesc mult! Așa voi face.
- – Știi sigur că va ploua.
- De unde știi? Te-ai uitat la buletinul meteorologic?

- Nu, dar s-a înnorat și este foarte frig. Ar fi trebuit să ne luăm umbrela.
- Dacă ești așa sigură, hai să ne adăpostim!
- Să mergem la mine acasă. Am un joc nou și sunt nerăbdătoare să ți-l prezint.
- George Călinescu spunea că basmul a apărut din cele mai vechi timpuri ca o modalitate de evadare din lumea reală și de pătrundere într-o lume în care totul este posibil. El reprezintă o oglindire a vieții în moduri fabuloase.
- Vald, ce este basmul în viziunea lui G. Călinescu?
- Basmul este o oglindire a vieții în moduri fabuloase.
- Nu-i așa că basmul a apărut în trecutul îndepărtat?
- Da, este adevărat. Basmul a apărut în timpuri străvechi.
- – Uite, te invit mâine, la ora 18, la Mall, să vizionăm împreună ecranizarea după basmul „Frumoasa din pădurea adormită”.
- Mulțumesc pentru invitație. Voi fi acolo. Ador basmele.
- – Nici nu ai citit basmul „Ileana Sîmziana”, deși te-am rugat să-l citești pentru a participa cu noi la proiect.
- Ai dreptate. Îmi cer scuze, dar nu am avut timp. În schimb, am încredere în tine și știu că ești o colegă minunată și mă vei ajuta să particip la proiect.
- Mulțumesc pentru compliment. Un coleg adevărat te ajută să-ți îndeplinești sarcinile și te bate la cap să le îndeplinești la timp. Îți accept complimentul. Cu adevărat sunt o colegă minunată.

Listă de lecturi suplimentare

După ce ați parcurs paginile uimitoare ale cărților recomandate pentru Jurnalul de lectură, vă propunem să faceți incursiuni și în alte opere fascinante.

Literatura română

- I.L. Caragiale – *Momente și schițe*
- Ionel Teodoreanu – *În casa bunicilor, La Medeleni*
- Radu Tudoran – *Toate pânzele sus!*
- Marin Sorescu – *Unde fugim de-acasă?*
- Mihail Sadoveanu – *Dumbrava minunată*
- Mihai Eminescu – *Făt-Frumos din lacrimă*
- Ioan Slavici – *Zâna zorilor*
- Petre Ispirescu – *Legende sau basmele românilor*
- Emil Gârleanu – *Cea dintâi durere*
- Cezar Petrescu – *Fram, ursul polar*

Literatura universală

- Mark Twain – *Aventurile lui Huckleberry Finn*
- Jack London – *Colț alb, Chemarea străbunilor*
- Ana Campoy – *Alfred și Agatha. Cele zece păsări ale bătrânei doamne Elster; Șilingul de argint*
- Elvira Lindo – *Manolito ochelariștu'*
- Cornelia Funke – *Vânătorii de fantome. Pe urme de gheață*
- Frauke Scheunemann – *Winston. Agentul cu lăbuțe moi*
- J.K. Rowling – *Harry Potter și piatra filosofală*
- Frances Hodgson Burnett – *Micul lord*
- Michael Ende – *Momo, Punci cu porunci*
- Roald Dahl – *Marele uriaș prietenos, Charlie și marele ascensor de sticlă*

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

clasa a V-a

Manualul de limba și literatura română pentru clasa a V-a parcurge conținuturile programei școlare reunite sub tema generală *Eu și universul meu familiar*, dezvoltată în toate cele opt unități de învățare: *Cărțile prietenoase; Jocuri, jucării; Izvoarele identității personale; Copilăria prietenoasă; Ipostazele copilăriei; Pasiunile și valorile copilăriei; Călătoria miraculoasă; Farmecul amintirii.*

Unitățile de învățare integrează:

- domeniile de conținut: lectură, redactare, elemente de construcție a comunicării, comunicare orală și elemente de interculturalitate;
- texte-suport adecvate nivelului de vârstă, selectate atât din literatura română, cât și din literatura universală;
- noțiuni teoretice însoțite de diverse activități de învățare activ-participative;
- secțiuni de recapitulare structurate astfel: *Să receptez un text, Să redactez un text, Să folosesc limba română, Să comunic;*
- metode complementare de evaluare de tip proiect;
- teste de evaluare sumativă ce includ toate tipurile de itemi specifici evaluării.

Versiunea electronică reproduce toată informația din manualul tipărit, aducând totodată un plus de conținut. Fiecare unitate cuprinde înregistrări video și audio, activități interactive și numeroase informații suplimentare, toate fiind marcate prin simboluri sugestive.